

ISSN 1848-4344

LiDraNo 2013.

Zbornik literarnih
i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

Vinko Filipović, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje

UREDNIK

Miroslav Mićanović, prof.

ZBORNIK PRIREDILA

Maja Zrnčić, prof.

KOREKTURA

Teovizija d.o.o. Zagreb

GRAFIČKA PRIPREMA

Teovizija d.o.o., Zagreb

TISAK

Kerschoffset d.o.o. Zagreb

ISSN 1848-4344

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje

Zbornik izlazi jedanput godišnje

Tiskano u Hrvatskoj 2013.

LiDraNo 2013.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2013.

Sadržaj

Davor Mojaš: Budi ribar	9
-----------------------------------	---

Literarni radovi

Roberta Ernek: Dolazak u život, na bolji svijet	13
Iva Daria Bešen: Rođendani	14
Lana Galović: Živa istina	15
Evelin Delić: Sličice iz djetinjstva	18
Petra Crnić: Više se ne okrećem na svoje ime	20
Rebeka Šantek: Vražja kutija	22
Mirela Farkaš: Riskiranje	23
Ivana Bolkovac: Dan D	24
Filip Hanak: Pet četvrtina naranče i vrećica bombona	26
Joshua Lee Fletcher: Dodir topline	29
Lucija Žilić: U mreži pogleda	29
Uma Gradac: Jesen nam (još ne) stiže	30
Patrik Atanasovski: Jabuke, jesen i malo octa	32
Ivan Radoš: Mačja zbrka (kishonovski rečeno)	34
Nikolina Zlokić: Moja maška	36
Sara Barić: Latice glicinije na mojim dlanovima	37
Denis Marušić: Ne volin more	39
Martina Hrgović: Ona je moj svijet	40
Lovro Zenko: Zgode i nezgode mega deda Đureka	41
Sandra Hercigonja: Bajkograd	44
Ante Koludrović: Bila je plava	46
Patrizia Karadjole: Dolac	47
Martina Madžar: Susret dvaju svjetova	48
Aleksandar Barlović: Kak dete	50

Ana Habulan: Klupuotec	51
Dominik Bonković: Zvir	52
Stela Košić: Mjesec u Luninim očima	53
Ivana Džinić: Reci mi	55
Lucija Pigl: Koraci u snijegu.	56
Domagoj Zubović: Prozor se otvorio.	59
Hrvoje Korbar: Oblutak (u letu)	61
Anja Zbašnik: Tsunami blues šesnaestogodišnje gimnazijalke	62
Adela Prstec: Ne služe te riječi ovih dana ili Sinopsis jedne samoće.	64
Arbnora Šahini: Blizu njih	65
Ema Buković: Novi život	67
Helena Šeperić: Mrtva ljubav	70
Petra Gorički: Proklet bio, Kafka!	71
Mateja Jurčević: Izorati Ilicu	74
Petra Požgaj: Umjesto	76
Andrea Baričević: Posveta.	78
Matija Brkić: Župnik.	81
Hidaeta Kenjar: Ljubavna priča.	85
Zvonimir Ibrišević: Poruka Slađi	87
Mirjam Bedenic: Majstor	90
Silvija Dumić: Trideset i drugo pismo	93

Novinarski radovi

Martin Ilić: Jesu li današnji mediji objektivni?	101
Tea Trčak: Ocjena za neocjenjivanje	102
Tamara Vrtarić: Medo u školi	105
Ana Kokot: Osmišica drugi put!	110
Matea Koren: Dijabetes (ne) mijenja život	114
Tea Štajduhar: Zdravlje je veliko bogatstvo	119

Marija Grgurić: Želim živjeti	123
Ana Milak: Tragom „majke bijednih sirota“.	126
Filipa Špehar: U zemlji orlova, bunkera i burki.	128
Nora Sušac: Sjaj i bijeda afričkog života	133
Lucija Jelušić: Staklenim cipelicama po Srednjoj Europi.	137
Martina Tokić: U ljubavi i ratu sve je dopušteno	142
Mara Obradović: Brkovi su opet u modi.	145
Marko Pedić: Kada Sjena vreba.	149
Katja Lipić: Što veći nered, za što veću ljubav	153
Domagoj Blažević: Bogatstvo za besplatno školovanje.	156
Marija Sekur: Ispravit ću ja to.	160
Klara Weygand: Kardinalica za španjolski.	163
Karla Drpić: Moj dom	167
Štefanija Kranjčina: Godine prolaze, nemam ništa s tim, volim i postojim.	170
Dalia Poustecki: Uspio sam mada nisu svi mislili da mogu!	173
Stela Krotin: Thinspiration – kad pobijede kompleksi	177
Nikola Matić: Je li Neretva od Boga prokleta?.	182
Lorena Mićanović: Zlatni Histriion	186
Marin Đaković: Kako postati i ostati TV-voditeljica	191
<i>Popis sudionika</i>	<i>197</i>
<i>Članovi državnih povjerenstava Smotre LiDraNo 2013.</i>	<i>219</i>

Budi ribar

Kada poželiš jednom napisati pjesmu, kada ti jednostavno dođe, onako, opisati cvijet i pogled, prepoznati lijepo i nježno i skladno, prepisati proljeće i poruke suza i jugo dugih kiša, zaboraviti tugu i poželjeti nadu i miris, podijeliti snove, izgubiti strpljenje i naslutiti ljubav – potražiti ćeš riječi koje si čuvao, i ne znajući, za tu priliku. Nesvjesan blaga kojeg imaš. I dara u kojem su slova pohranjena. U riječi složena. One druge neke ili možda one iste koje si slušao i izgovarao slažući ih u rečenice a rečenice u misli i obratno i ono nestašno u sebi prepustio snovoplovu kojem si kreator i akter, mornar i galeb, oblak, more i tišina u kojoj se začinju plovidbe. Neslućenih trajanja, neobjašnjivih povoda, izazova, luka i avantura. Listovi papira služiti će olovci, ekran računala tipkovnici i neće ti biti svejedno kakve ćeš složiti rečenice. U kakve ćeš ih uplesti pletenice. I njih u stihove i u prozu prerasporediti. U sljedove pametne pohraniti. I pomaknute otkvačene druge kada ti iste dosade. Poželjet ćeš onda još i iznova poigrati se svojim stečenim moćima. Od zore do dana i od sutona do tame noćima. Ne sumnjajući nikada u maštu od koje su satkane tvoje godine. Tvoji vjetri, pupoljci, mirisi, ptice, suze radosnice. Riječima ćeš ozvučiti utihu, utihnuti galame i neke svoje tajne otkriti ćeš prepustiš li se njihovim svemogućnostima. Bit ćeš ponosan na trag koji si ostavio i pokušat ćeš uozbiljiti svoju igru pazeći da ih ne zloupotrebiš. I nježno ćeš ih čuvati u samo tebi znanim kapljama duše kao dragocjen uteg na vagi kojoj je na jednom kraju Svijet a na drugom Srce. I ponekad ćeš se poigrati njihovom snagom, bojom, značenjima i porukom. Izmišljajući lica koja će ih izgovoriti. Koja će i ljubiti i mrziti i letjeti i nestajati u predstavi koju si htio vidjeti. U njoj igrati. I, kada poželiš, među pročitanim knjigama znanih pisaca, pjesnika, dramatičara, novinara i ostalog spisateljskog bratstva, odabrati fragmente, citate, opise i prizore u kojima ćeš, u sreći i nevolji, zateći lica razna i likove neke sa odmetnutim sjenama, poigrat ćeš se njihovim sudbinama. U biografije im upisati nove detalje i dah,

uzdah i vrijeme svoga odrastanja. Ne budi obazriv. Hrabro se upusti u igru ma koliko god ti se činila ozbiljnom. Preslagat ćeš vremenopise u herbarije, dnevnike u sanjarnice, knjige dobre hrane, putopise, memoare i svašta još u pismohranama što pronađeš – iskoristit ćeš. U prizore i dosluhe gdje bit ćeš onaj koji, u ime njihovo, drži svoj vlastiti govor. Od odabranih riječi koje ih slave. Igra se njima i veseli se vještini govornika, majstoriji glumca, umijeću redatelja i brzini i preciznosti zainteresiranog kroničara. Novinara koji će, sakriven u gledalištu, bilježiti najprizore, scenske slike, strasne monologe i stupanj pozornosti okupljene znatiželjne publike. Gledališta. I slušališta kada glazba najavi plahe ljubavnike, u lutke maskirane kraljeve, u bršljanu skrivene golubice, u jezeru okupljene zlatne ribice najljepšeg jata i u plesu zaustavljene vitke balerine prije nego li se spusti zastor. Ili otkrije tebe na pozornici. I tko zna što će se dogoditi bude li drugog čina. Za preostale riječi neizgovorene. Nepodijeljene. A možda ćeš biti dio ansambla u kojem će tebe i nas okupiti neki veliki meštar riječi s redovima naslova u knjižnicama, fotografijom u leksikonima, odabranim knjigama na policama i izdvojenim djelima u školskoj lektiri. I odigrat ćemo u križaljci odrastanja, zašto ne, „dramu u tri čina“ pod jedan okomito i „roman uz suvremenog života“ pod jedan vodoravno. Kada imaš riječ i jezik svoj ti si slobodan. Sretan i ponosan. Ponekad riječi cijenu svoju imaju. Ponekad se hoće a rijetko se ne daju. One su mjera ljubavi. Zato treba voljeti. I biti ljubomorani. Ne vjeruj onima koji kažu da su sve riječi napisane. Izmisli nove. One koje ćeš čuvati i one koje ćeš dijeliti. One uvijek na okupu, one strane i one najljepše sa strane. Za LiDraNe. Budi ribar. Lovi i skupljaj riječi. Za svoj libar.

Davor Mojaš

Treći dan proljeća, Dubrovnik 2013.

Literarni radovi

Dolazak u život, na bolji svijet

Bilo je to 24. studenoga 2000. godine u 8.35 sati. Nekoliko dana prije mama je došla u bolnicu, točnije rodilište. Probudila sam se u nekakvoj, ako sam dobro načula, maternici, utrobi ili carskom rezu. Mama mi nikad nije objašnjavala razliku između ta tri pojma. Mislila je da je ne čujem, pošto se još nisam rodila. Igram se s pupčanom vrpcom (čudnog li imena, mislim stvarno), zašto toj igrački nisu dali bolje ime. Nakon te dosadne igračke (bolje bi bilo da je Fisher Price) idem u ring. Danas se boksam s maminim, navodno organima ili možda s vremenom za doručak, koji trenutno spominju. Nadam se pobjedi. Mama za vrijeme borbe neprestano uzvikuje: „Au, joj, ah, uh!“

Moji budućí, valjda presretni, baka i djed došli su nam u posjetu, tata radi. Baka tvrdi da ću biti djevojčica, mama na to odsutno odgovara: „Što god da bude, samo da je zdravo.“ Zamislite, obraća mi se u srednjem rodu. Mami se sviđa ime Lucijan, u slučaju da budem muško. Tata je (još kad je bio mali) rekao da će imati kćer i da će se ona zvati Roberta. I tati se sviđa ime Lucijan, a i mami Roberta. Ipak još uvijek se ne zna kojeg ću ja spola uopće biti. Moji roditelji to prije mog rođenja ne žele saznati. Mama leži u sobi s mojom, što se tada još nije znalo, krsnom kumom. Čeka me još samo jedna noć do dolaska na novi, i nadam se s puno više svjetla, svijet.

Došlo je jutro, nakon još jedne, za mamu, naporne i neprospavane noći. Mama ide na posljednju kontrolu. Jedva sam čekala da prestane hodati. Ljulja se poput debelog pingvina, a ja se u njoj okrećem kao nekakva, moglo bi se reći, nepravilna lopta. Napokon je sjela. Doktor joj govori: „Za 15 minuta po vas će doći sestra. (Koliko ja znam moja mama nema sestru, ali dobro.) Odvest će vas u operacijsku dvoranu, rodit ćete na carski rez.“ (Pa nije ona carica da rađa na carski rez). Uspavali su mamu. Igram se sa svojom „najdražom“ pupčanom vrpcom. Kad odjednom, ugledala sam svjetlo dana. Uz to, odvojili su me od pupčane vrpce, pa ću od sada morati sama jesti. Plačem, ritam

se, kažu da sam jako zdrava. Visoka sam točno 51 centimetar i teška 3,5 kilograma. Oprale su me i presvukle tamo neke babice. Nose me u inkubator da se ugrijem. Spominju da ću spavati s Ivanom i Matejom (to mi je buduća kuma i njen sin) jer će Sanja, moja mama, ovu noć biti na intenzivnoj. Došao je tata. Gledam u njega i smijem se. Čujem doktoricu kako govori: „Sanja se budi iz anestezije!“ Tata je radostan i uzbuđen.

Mama mi je nadjenula ime Roberta, koje danas ponosno nosim. Ono stoji u svim mojim dokumentima, školskim imenicima i dnevnicima. Na vratima vidim baku i djeda. Presretni su, baka plače od sreće. Svi prave čudne grimase, smiju se i pričaju mi, a ono što mi najviše smeta, unose mi se u lice. Ja ih samo zbunjeno promatram. Sljedećeg jutra probudih se u maminom naručju. Radosna je i govori mi: „Anđele moj mali, mamino sve na svijetu.“ Čujem da za tjedan dana idemo kući. Jedva čekam taj trenutak.

Roberta Ernek, 6. r.

OŠ dr. Jure Turića, Gospić

Voditeljica: Anita Borovac

Rođendani

Kalendari nižu razne dane. Praznike, zimske i ljetne, dane planirane i neplanirane pa brojne blagdane, spomen-dane, imendane i rođendane. Rođendan je najbolji dan! Prilika je to, na primjer, da pozovem pola razreda kući. Mami je rođendan prilika da napravi (ili naruči) veliku tortu, a tati da nas opet odvede u vinograd gdje uvijek peče janjetinu i krumpire ispod peke. Bratu Nikoli osamnaesti je rođendan bio prilika da prvi puta sjedne za volan i bude si najvažniji na svijetu.

Najbolji dio svakog rođendana je primanje poklona čije otvaranje slijedi odmah nakon grljenja i ljubljenja. Uvijek ih brzo i nestrpljivo

otvaram. Uzbudeno trganje šarenih papira ponekad završi pravim veseljem, a ponekad kiselo-pristojnim osmijehom kojim pokušavam prikriti svoje razočaranje nakon što umjesto moderne majice, kao rođendanski poklon, dobijem potkošulje i čarape. Ili pribor za crtanje. Ili smoki. I rastopljenu čokoladu. Ipak, volim taj dan jer se tada ne smije dogoditi ništa loše i sve se ranije dobro isplanira.

Kada mama (žena u najboljim godinama) ima rođendan u kući vlada opsadno stanje. Tata je nervozan jer mami nije još ništa kupio, mama je nervozna jer ima više kilograma nego lani, a brat jer je zaboravio da je mamin rođendan. Stalno me presreću po kući. Mamu zanima što su joj dečki kupili, tata traži savjet, a brat provjerava datum. Ne razumijem zašto mama, kad ju netko pita, nikada ne želi reći koliko joj je godina.

Najsvečaniji trenutak svih naših rođendana uvijek je obiteljski ručak. Tri generacije. Veliki stol. Bijeli stolnjak. Dupli tanjuri. I djedov govor. Tom zгодом djed ustane i održi ozbiljan govor o prolaznosti života, o svojoj mladosti i o tome kako je upoznao baku. A mi nadržavimo slavljeniku.

I tako se sve ponavlja, iz godine u godinu, samo što postajemo stariji, veći, deblji... i pametniji.

Iva Daria Bešen, 6. r.

OŠ Suhopolje, Suhopolje

Voditeljica: Renata Galetić

Živa istina

Sinoć smo gledali moje fotografije sve od rođenja pa do danas. Na svima sam baš onako opaka i žestoka. Prava Lana! Uvijek sam bila oštrog jezika. Iskrena, što mislim to i kažem pa kome pravo, a kome ne. U vrtiću bi zavládala tuga ako zbog bolesti nisam došla. Cijela bi grupa bila potištena. Samo u vrtiću udavala sam se dva-

put. U tu priču sam se stvarno uživjela. Toliko sam se ufurala da sam zaista povjerovala u tu igru. Kako smo se samo zaljubljeno gledali Bruno i ja! Svećenik je bio Marin. Imali smo i tamburaše. Fotkali smo se ispred hrvatske zastave. Drugi put sam se udavala za Marina. Sve je to pratila teta Branka, kraljica vrtića. Uvijek mi je odgovarala. Obje smo jako živahne. Još odlazim k njoj u vrtić pa se prisjećamo dobrih starih vremena u kojima sam uvijek ja igrala glavnu ulogu. Teta Branka često priča o vremenu kad nas je učila da postanemo prave male mažoretkinje. Pripremala nas je za prvi nastup. Naravno, očekivala sam da ću opet biti glavna, ali teta Koviljka mi nije htjela udovoljiti jer je jedna starija djevojčica od mene bila puno bolja. Te godine nisam plesala. Morala sam biti glavna ili ništa od toga. Sljedeće godine želja mi se ostvarila. Bila sam glavna mažoretkinja! Zamislite tu sreću. Bila sam sva važna.

Često sam se i zaljublivala. Nikad neću zaboraviti kad sam se na moru zaljubila u jednog Karla iz Zagreba. Bio je prelijep. I seka i ja smo bile zaljubljene u njega. Upotrijebila sam sve svoje moći kako bi se zaljubio u mene. Na žalost, rekao mi je da sam premlada za njega, a on je bio samo pet godina stariji od mene. Zamislite što sam tada izvalila – Pa šta onda, i moj tata ima pedeset, a mama trideset! Razlika u godinama između mojih roditelja je samo dvije godine. Poslije je Karlova mama zbunjeno gledala u moje roditelje. Pitala ih je kolika je razlika u godinama. Na to smo se svi dobro nasmijali.

A tek prvi dani u školi... Bili su legendarni. Brzo sam postala uočljiva jer sam se odijevala drukčije od svojih vršnjakinja. Ne bih nosila ono što bi mi mama pripremila za školu prije odlaska na posao, nego sam sama bila svoj stilist. Nerijetko bih zavirila u mamin ormar i posudila neki njezin odjevni predmet. Imala sam svoj stil i što se tiče frizure. Mama me u tome nije mogla nikako spriječiti pa je odlučila otići učiteljici i sve joj objasniti. Moja draga učiteljica kratko je razmislila i s puno razumijevanja odgovorila da je to u redu. Kad

je mama popustila, s vremenom sam se počela normalno odijevati. Samo bih još ponekad na tajice navukla dimije i oko struka svezala maminu maramu. Mami baš nije bilo svejedno ni kad je bio prvi roditeljski sastanak. Morali smo pričekati roditelje u školskom dvorištu. Četiri puta sam s cijelim razredom dolazila pitati učiteljicu je li sastanak gotov. Prijatelji su stajali uz mene kao mali pačići. Svi su se smijali, a mama se htjela sakriti ispod klupe. Učiteljica je rekla da ona baš voli djecu kao što sam ja. To su bili dani!

Volim vam ja i kada negdje otputujemo pa se malo opustimo. Sjećam se izleta u Orahovicu. Mami sam točno znala prepričati tko je napravio kakvu gadost, a ona se užasavala od moje priče. I sad bih mogla ponovo to prepričati! Bila je fora kad sam si navila sat na mobitelu oko tri sata ujutro. Učiteljica je bila ljuta što stalno zivkamo doma i uzela nam mobitele. Sve je bilo odlično dok moj mobitel nije probudio sve učiteljice. Nije bilo namjerno! A tek naše ljetovanje u Sv. Filipu i Jakovu! Bilo je predivno. Jedino nismo imali izbor za miss zato što sam slučajno jednom dječaku razbila nos. I baš sam slučajno posudila Enin gornji dio trenirke na kojoj je pisalo Karate klub Đakovo. Možete si misliti što je bilo kad je ravnatelj to vidio, a ja vam ne znam ni jedan karate potez.

Mojih doživljaja ima toliko da razmišljam napisati nekakvu knjigu. Možda bi se trebala zvati Lanine spačke. Ne znam hoće li moja knjiga ugledati svjetlost dana, ali znam da ću uvijek ostati ista. Moji najmiliji kažu kako ih ja liječim jer samo ja znam onako dobro zagrliti i sve izljubiti. Mama me zove Ljubilica. Još uvijek trčim djedu i baki u zagrljaj. Uopće mi nije problem što sam sada kao velika. Mama kaže da neke stvari ponekad treba prešutjeti, ali ja to jednostavno ne mogu. Uvijek kažem ono što mislim da je istina. Takva sam i gotovo. Nikad ne lažem. To je živa istina.

Lana Galović, 5. r.

OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Đakovo

Voditeljica: Mihaela Andabak

Sličice iz djetinjstva

Odrastam, a to ne želim. Obveze me pritišću sa svih strana, ali ja još uvijek želim biti dijete. Imam osjećaj da je moje djetinjstvo završilo i da stavljam ključić u vrata moga kraljevstva. Sada se sjećam samo malih sličica.

Večer je ... Unatoč spiralama, komarci neumorno lete oko nas, a ja oko stola patroliram s peckalicom i tek ponekad uzaludno zamahnem zrakom. Mala Lana, moja sestra, spava u maminom naručju. Edi, moj brat, gleda kroz stari francuski dalekozor, nebo puno zvijezda pa naglas izgovara imena zvijezda iako znam da ih ne zna pokazati. Tata još uvijek večera. Oko gole žarulje skupljaju se mali noćni leptirići, a oko obližnjih grmova cvijeća lete veliki noćni leptiri. Čim se neki približi ja zamahnem peckalicom i veselo pokliknem. Ti leptiri noći sada nose moju uspomenu.

Noć je... Prozori na katu su novi i nemaju zavjese samo grilje koje su otvorene. Svi spavaju ili se vjerojatnije pretvaraju da spavaju jer se grmljavina približava. Sa svojim bezimenim plišanim psićem izvlačim se iz kreveta. Otisci tabana ostaju na parketu u hodniku. Približim se prozoru. Pogled je dobar i puca u daljinu. Do maloprije je padala kiša, a sada u daljini nešto titra i približava se. Tanke crtice paraju nebo, a ja još čvršće stisnem svoga psića. Gromoglasan zvuk drobi nebo. Meni se srce stisnulo, ali volim munje. One čuvaju moju uspomenu.

Zora je ... Prije sam se uvijek budila rano, u zoru, dok je sunce tek izlazilo ili dok je još bio mrak, mama je otišla na posao, a tata se spremao otići u selo. Uvijek bih ga uhvatila prije nego bi krenuo i ne bi mu dala mira dok bi me on bezuspješno pokušavao vratiti na spavanje. Danas, ako bi me tko pokušao probuditi prije šest to vjerojatno ne bi uspio.

Ugljan... Selo u kojem sam odrastala dok se nisam u trećem razredu preselila nije veliko, no prepuno je mačaka i ljudi, posebno ljeti, rano ujutro kada se svi skupe u centru da obave što trebaju prije po-

podnevne žege. Nakon što bi obavili kupovinu, tata i ja sjeli bismo prekoputa u kafić, tata bi naručio makijato, a ja veliki šlag. Dok bi, prstiju i lica zamazana od šlaga, listala Mickey Mouse stripove (zbog čega će me brat ubiti kada shvati da su svi zamazani), tata bi bacio pogled na partiju briškule za susjednim stolom. Briškulu još uvijek volim igrati.

Veliki odmor je... U mojoj staroj školi na otoku svi bismo ili poletjeli prema igralištu iza škole i igrali se zmajeva, ratnika i nogometa ili se stali verati po stablima ispred škole sve dok nas naša kuharica-spremačica ne bi potjerala. Ta su stabla posebna. Nisu visoka i imaju niske grane i sva su čudno zavinuta, baš kao stvorena za penjanje. Voljela sam visiti naopačke s grane, no nikada se nisam usudila pustiti ruke kao moja prijateljica Stefani, iako sam htjela biti tako hrabra. Danas, sve bih dala da se mogu još jednom, bez straha da ću pasti, popeti na stablo.

Sladoled... Danas je to mjesto zatvoreno. Nekad smo ga zvali „Makedonac“ jer mu je vlasnik doselio iz Makedonije. Imao je najfiniji i najjeftiniji sladoled u cijelom selu. Meni bi uvijek u njega dodao kišobrančić ili papirnatu puflicu. Cijela obitelj je tu. Gužvamo se za malim okruglim stolićem, a u pepeljari je moja Teletubis lopta. Svi ližemo sladoled. Taj sladoled zamrzne mi misli na trenutak.

Igra ... Brat me lovi, a ja trčim vrtom. Kroz šipražje i travu, pokraj grmova ljubičastog cvijeća. Mačke bježe pred nama. Odjednom se spotaknem i padnem, oderem koljeno po tko zna koji put, no Edi se približava, a ja se smijem i bježim dalje. U ožiljcima počiva moja uspomena.

Ljeto je... Oduvijek mi je bilo dosadno ljeti spavati popodne. Tada zrikavci zriču najjače, a vjetrić je, ma kako rijedak, ugodan na koži, pa dok svi spavaju, ja se iskradam u vrt i tražim mačke: „Mic, mic, mic maco!“, zovem ih i šuškam kutijom mačje hrane. Za čas bi ih se nekoliko skupilo oko mene mijaukanjem tražeći hranu. Nastojala sam ih uhvatiti i podići, no tek su mi rijetke to dopuštale, a one koje to nisu, ostavile bi mi ogrebotine oko kojih je mama uvijek šizila. Mijaukanje me prati još i danas.

Kiša... S torbom preko ramena, čekam mamu da se ukrca pored mene u autobus i krećemo na trajekt. Dok autobus parkira ispred bolnice gdje mama radi, kiša se slijeva preko prozora. Obraza naslonjenog na nj sjećam se da je bio hladan. Kada se mama ukrca pokazujem joj note koje sam za danas morala naučiti. U trajektu najčešće crtam ili čitam. Tako mama i ja svaki tjedan tri četiri puta, putujemo u grad, u glazbenu školu. Note i more u mojoj su prošlosti zajedno.

U nepoznato... U grad stižemo na početak drugog polugodišta. Mama, sestra i ja smještamo se u malome stančiću u blizini glazbene i moje nove škole. Kada bi mama otišla na posao, dolazila bi nas čuvati jedna studentica. Odlazili bismo u knjižnicu ili u park. Navečer, prije spavanja, čitala bi nam priče o nespretnim vješticama i zmajevima koji štucaju, o djevojčicama koje se penju po krovovima i dobrim divovima. U trećem sam razredu, uz drugu tetu, naučila peći palačinke i raditi jednostavne kuglice od keksa i čokolade. Danas, ja čitam priče i učim mlađu sestru Lanu raditi kolače.

Iz dana u dan slažem nove sličice u svoj album uspomena. Većina njih izbljedjet će tek do mutnih obrisu, a neke će ostati jasne i čiste. Stvarat će moje misli, moje osjećaje, mene samu.

Evelin Delić, 8. r.

OŠ Šime Budinića, Zadar

Voditeljica: Silvana Rados

Više se ne okrećem na svoje ime

Zovem se Petra. Pa, prilično sam sigurna da se zovem tako. Ime je nešto što nam je dano pri rođenju i kojim se služimo za identifikaciju. Često se dogodi da drugi ljudi ne misle o tvom imenu isto što i tvoji roditelji te sami sebi daju ovlasti da ga promijene. I tako dobivamo nadimke. Varijacije našega imena, a ponekad potpuno drugačija imena kojima nas drugi zovu i oslovljavaju.

No, što se dogodi ako imaš toliko nadimaka u upotrebi da se ljudi više i ne koriste tvojim imenom? To se upravo meni dogodilo.

Moja mama, kao i svaki drugi roditelj, prestala me zvati mojim imenom isti dan kada mi ga je dala. Umjesto njega nadjenula mi je toliko nadimaka da svi ne stanu na papir. Čak sam naučila procijeniti što želi i kakve je volje po tome kako me zove.

Mihi ili Mihica sam kada želi razgovarati ili se potužiti. Kiki kada želi nešto posuditi, bez obzira što, čarape, moju staru ogrlicu, moje sandale ili novac kad bankomat u susjedstvu ne radi. A kada je ljuta na mene i kad više na mene, onda me uvijek zove Nera, iako je prava vlasnica tog imena naša mačka.

Ponekad mi je stvarno žao te mačke.

Tata je još gori po tom pitanju. Kad je zbog nečega ponosan na mene ili sam ga usrećila, zove me Mačak ili još češće u vokativu, Mačko! Ponekad me, iz čista mira, nazove Maja ili Marina, imenima moje polusestre i pomajke, dok je ime Petra pripalo Maji.

Jednom, kada me, ničim izazvan, nazvao Maja rekla sam mu: "Znaš, život bi ti bio mnogo lakši da si meni dao ime Maja, a Maji Petra. Onda bi me tek počeo zvati Petra." On se na to samo veselo nasmijao kao da zna nešto što ja ne znam. Lukavac.

Ni Maja nije ništa bolja. Kad je shvatila da me iritiraju nadimci, samo što nije zaboravila moje ime. Sada me zove: Kogame, Kikyuu, Winksica, Pepa, Panda, Ronma...i još mnoštvom imena iz deset različitih crtića.

A u školi je noćna mora! Kao da nije dovoljno da se cijeli razred ponaša kao da ih je demon kaosa nahranio ludim gljivama, svi me zovu: Pepa, Pepi, Pepić, Pepica.

Ponekad na Pepa dodaju i onaj sramotni sufiks pig. Užas!

No profesori su šlag na, već ionako prevelikoj, torti nadimaka. Većina me jednostavno oslovljava službenim prezimenom, a profesorica iz kemije, čiju bih osobnost željela da ima moja baka, zove me, ma kako to bizarno zvučalo, Ivana. To je također ime jedne djevojke iz našeg razreda. No mi uopće ne sličimo jedna drugoj pa sam se ja podugo češkala po glavi od čuda.

Naime, Ivana ima dugu, gustu i nevjerojatno kovrčavu crnu kosu, okruglo lice i tamne oči. Veliki kontrast mojoj zlatnosmeđoj i poput ravnala ravnoj kosi, izduženom licu i plavim očima.

Još bih se i pomirila s tim da me nova časna, profesorica iz vjeronauka, iz nekog nerazumljivog razloga, ne zove Dora, imenom plavokose djevojke iz razreda. To nas je ostavilo jednu zbunjeniju od druge.

Mislim da je to dovoljan razlog kada me ljudi jedanput u plavom mjesecu zovnu „Petra!“, da se ne okrenem, kao da zovu nekog drugog, imenom koje je nekad bilo moje.

Petra Crnić, 8. r

OŠ Lovre pl. Matačića, Zagreb

Voditeljica: Ljiljana Mirt-Kruc

Vražja kutija

Ovo je istinita priča iz djetinjstva moje none. Živjela je u malom selu u Istri po imenu Bričanci.

Zbilo se 1962. godine. Otac moje none je radio kao stolar. Jednog dana odlučio je svojoj obitelji prirediti iznenađenje. Otišao je u Pulu i kupio televizor. Zvao se “Ei-Niš” i dolazio je iz Srbije. Svi seljani su čekali da vide to „čudo“. Bili su oduševljeni. Svi su sjeli u dnevni boravak i gledali vijesti. Svaki dan bi dolazili. Mislili su da ih voditelji vide kroz ekran.

Jednog je dana odjednom nestala slika, televizor se pokvario! Opet su morali proći sav taj put da ga odnesu na servis u Pulu. Kada su se vratili, seljani su već bili pred vratima i čekali. Moj pranono Bepi je napravio puno klupica, stavio televizor na vitrinu i pozvao sve seljane. Pranona Ana je očistila orahe koje su poslužili kao kokice. Imali su pravo malo kućno kino.

Moja pra-pra nona Marija je bila uvjerena da je voditelji vide i uvijek bi ih pristojno pozdravila. Jednom je ručala, a drugi su gledali vijesti, pa se izderala: „Zapri tega vruga da me ne gledaju dok jin!

Stavi po manje!!! “ Svi su joj govorili: „Ali, baba, ma ne vide te oni! “
Ona im nije vjerovala: “ Ma vide , vide, vidiš da me glediju! “

Za nekoliko mjeseci skoro je svaka kuća imala po jedan televizor.

Rebeka Šantek, 6. r.

OŠ Marina Držića, Zagreb

Voditeljica: Božinka Dokuzović

Riskiranje

Čitala sam članak u novinama koji govori o bankarima koju su morali riskirati mnogo novca. Nisam razumjela što znači riječ riskirati.

„Riskirati?“ rekla sam zbunjeno.

„Mama, šta znači riskirati?“ viknula sam mami u kuhinju.

„Hoćeš li definiciju ili da ti ja objasnim?“

„Eeeww, bolje mi ti objasni“, rekla sam predomišljajući se.

„Riskirati znači poslati tebe u dućan bez popisa“, govorila je mama naslađujući se iz kuhinje.

Djed je sjedio u boravku i čitao novine. „Dida...dida, znaš li ti šta znači riskirati?“ Uputila sam djedu pogled koji se nadao odgovoru.

„Riskirati? Hoćeš definiciju ili da ti ja objasnim?“ Djed se tajnovito smješкао i nadao se da ću reći da mi on objasni.

„Ti mi objasni“, rekla sam odlučno.

„Riskirati znači poslati tebe u ljekarnu po lijek s dugačkim imenom.“ U trenutku kad je to rekao, namrštilo se.

Namrštilo se još jedno lice, moje, jer je moja nada bila uzaludna. Uzela sam novine i otišla u sestrinu sobu. Sanja se upravo spremala za izlazak. Pokucala sam. Kuc, kuc!

„ko je?“ odgovorila je pomalo ljutitim glasom.

„Ja sam...“, rekla sam pristojno s nadom da će me pustiti u sobu.

„Uđi.“ Još s vrata sam ju upitala: „Znaš li ti šta znači riskirati?“

„Hoćeš li definiciju ili da ti ja objasnim?“ rekla je dok se češljala.

Prvo sam razmislila pa sam odlučno rekla: „Može definicija.“

„Sorry, ali ja ne znam definiciju“, rekla je s lažnom tugom na licu i izašla iz sobe.

Bila sam jako ljuta. Sjela sam na pod i namrštila se, no u toj maloj sobi nije bilo mjesta za poraz. Napisala sam poruku za mamu: „Otišla sam u trgovinu.“ Uzela sam jaknu te sam se iskrala iz kuće, ne jer sam zamrzila cijeli svijet, ne jer ne volim špagete, nego jer sam htjela dobiti i definiciju i objašnjenje koje ću razumjeti. Zato sam se zaputila u Gradsku knjižnicu.

Ondje sam saznala da riskirati znači – izložiti/izlagati riziku, stavljati na kocku, izložiti/izlagati se opasnosti ili poduzimati što na sreću.

Zadovoljna objašnjenjem razumjela sam što su mama i djed pokušali reći, a ja sam odlučila risikovati time što ću o riskiranju napisati sastav i nadati se nastupu na LiDraNu.

Mirela Farkaš, 6. r.

OŠ Đakovački Selci, Selci Đakovački

Voditeljica: Mirjana Kuić

Dan D

„Marko Antonio! Pokret! Kasniš! Ako ti ja dođem ...“ kroz omaglicu sna čuo sam bakin glas iz prizemlja. Naježim se kad god začujem svoje puno ime. Ma, moglo je biti i gore. Sva sreća da je kreativnost mojih roditelja tu stala. Mogao sam biti i Julije Cezar. Gaj!

U sobi je bilo vruće. Odbacio sam nogama pokrivač. San. Opet sam je sanjao. I opet oni leptirići u trbuhu. Baš glupo. Prije bih rekao da su ose. Otvorio sam jedno oko i zaškiljio prema pisaćem stolu. Bilo je tamo. Nije nestalo. Otvorio sam i drugo oko. Tek da bolje vidim. Da, tu je! Moj noćasnji rad, moja noćasnja muka, dokaz da nisam sanjao. I? Što ću sada? Dati ili ne dati?! Navukoh pokrivač preko glave. Kukavički, znam.

Slušalice su mi još od noćas bile oko vrata. Namjestio sam ih na

uši i prepustio se jednoj od srcedrapateljnih pjesama koje su u zadnje vrijeme moja svakodnevnica. Baš paraju srce...

„Marko Antonio Kraljiću!“ Puno ime plus prezime. Baka se ne šali. Glas je bio sve bliže: „Ne čujem korake, ne čujem tuš! Ne čujem! A to znači da nisi ustao!“ Vrata su se širom otvorila puštajući miris svježeg pohanog kruha. I moju, metar i žilet baku. Domarširala je do kreveta, strgnula pokrivač, slušalice. „Malo privatnosti, bako!“ zajaukavala znajući da neće ni trepnuti. Ukipila se i prstom pokazala prema vratima kupaonice. Pogledao sam je još jednom, molećivo. Znam, uzaludno, ali ne košta probati.

Moja turbo baka. Frizura postojana. Ista od kada pamtim. Kaciga kovrčave sijede kose. Svaka dlaka na svome mjestu...ovako rano?! Nedavno je otkrila da joj trenerke i tenisice dobro stoje, posebno one crvenih nijansi. Kao, pašu joj uz kosu. I od tada ne izlazi iz njih. Pregača s histeričnim zelenim, žutim i ljubičastim cvjetovima bola je oči. Ali sve to nije ugrožavalo autoritet koji je u neprekidnim valovima istjecao iz nje.

Još me jednom probola pogledom, u kojem nije mogla skriti beskrajnu privrženost, i otišla. Kako joj reći da ne mogu ustati, a još manje otići u školu jer tamo je ona. Ona. Ona s velikim O. Ona koja prekovremeno proizvodi rojeve osa. Zbog koje je sve obasjano dugom i obavijeno maglom. Ako mi u danu uputi i jednu jedinu riječ, ja ću je satima prevrtati tražeći njen smisao, naravno, onaj koji meni odgovara. Da, pogledava i ona mene. Naravno, ja danima živim od tog pogleda. No, zafrkava li se, ili je ozbiljna? Pogled joj dođe do mene dok s ostalim curkama šuška i šetucka hodnikom.

Dugo se spremam reći joj što osjećam. Tjednima. Mjesecima. Pa sam to i učinio. Istina, za sada na papiru. A taj papir je na stolu. Sinoć sam odlučio, noćas napisao, a danas bih trebao sprovesti odluku. Dati joj svoje srce na papiru. Dat ću joj srce i ... čekati.

Ivana Bolkovac, 8. r.

OŠ Rovišće, Rovišće

Voditeljica: Tatjana Seleši

Pet četvrtina naranče i vrećica bombona

Ne znam jeste li primijetili kako se svijet mijenja 6. prosinca, na Svetoga Nikolu. Od toga je dana sve nekako drugačije. Snijeg pada u reklamama i američkim filmovima, a rasvjetni stupovi preko noći osvanu okićeni neonskim jelkama, zvončićima i anđelima koji bi trebali dati blagdansku ljupkost sivilu u koje je utonuo grad. Svi su nekako ozareni, užurbani i mekši.

U meni se tada sve uskomeša. Naravno, ja ne vjerujem u svetoga Nikolu, ali i te kako vjerujem u poklone koje nosi i nadam se da me mama dovoljno voli da mi ne kupi nešto s oznakom Made in China jer moje su ambicije puno veće.

Nedavno se na tržištu pojavio novi uređaj. Ne može mu odoljeti nitko pa ni ja, mladić s posebnim potrebama za modernom tehnologijom. To je iPhone 5, najnovija Appleova inovacija – ekran duži za pola inča od prethodnog modela, procesor brži, uređaj tanji. Naravno, zbog tih je karakteristika i malo skuplji, ali hej, samo jednom se živi, samo je jednom u godini Sveti Nikola.

Dva tjedna prije blagdana izjasnio sam se u vezi poklona.

„Ne misliš li da je iPhone prevelik zalogaj za svetoga Nikolu? Čula sam da ta igračka baš i nije jeftina, a s obzirom na današnju ekonomsku situaciju u svijetu, porez i krizu...“, počela se mama izmotavati.

Već su mi dosadili s tom krizom. Ja imam četrnaest godina i ne razumijem se u politiku. Ja samo hoću svoj iPhone.

„Kupila sam ti nove zimske cipele“, rekla je mama

„I sad bih se kao trebao veseliti što ne hodam bos?“ upitao sam ironično.

Odmah sam ušutio jer sam namjeravao razviti taktiku umiljavanja mami ako ne prođe taktika najobičnijeg navaljivanja. Nakon svih divnih stvari koje ću učiniti do Svetoga Nikole, moći će ju samo peći savjest ako mi ne ugodu.

Svaki dan sam usisivao, prao tanjure i održavao sobu cakum-pa-

kum čistom. Bio sam među rijetkima u razredu koji imaju pet iz matematike, hrvatskoga, kemije i ostalih težih predmeta.

Dani su prolazili. Konačno je došao dan kada sam trebao ubrati plodove svoga zalaganja. Noć uoči dolaska svetoga Nikole ulaštio sam svoju novu timberlandicu i stavio ju na dasku ispred prozora.

Te noći jedva sam zaspao. Iščekivanje poklona, za koji sam bio siguran da ću ga dobiti, držalo me budnim. Kao vlasnik novoga modela, stekao bih ugled kod svojih prijatelja i Vanese, najljepše cure u svemiru, savršene kao iPhone 5.

Kad sam se probudio, brzo sam ustao iz kreveta i posegnuo u timberlandicu gdje je trebao biti bijeli paket s mojim blagom. No, umjesto da dotaknem kutijicu, pod prstima sam osjetio samo vrećicu i nekakav karton. Što? Slatkiši i knjiga? Nakon svog onog nadanja, rada, crnčenja, učenja i iščekivanja!

Uto se začulo otvaranje ulaznih vrata i poznati zvuk Rexovih šapica. Izgleda da je mama stigla iz šetnje. Duboko sam udahnuo i prišao joj.

„Što je ovo?“ upitao sam mašući vrećicom bombona i knjigom.

„Sveti Nikola ti je donio poklon. Zar se ne veseliš?“ odvrtila mi je kao da imam šest godina.

„Mama, to je par bombončića zamotanih u celofanu i knjiga koja se zove Pet četvrtina naranče!“ vrisnuo sam.

„Ja sam mislila da ti već znaš da je poanta blagdana u darivanju dobre volje, a ne skupocjenih poklona“, odgovorila je mama.

„Briga me za dobru volju. Hoću novi iPhone!“ sve sam se više žestio.

Bacio sam vrećicu na pod i bomboni su se rasuli po cijelom dnevnom boravku. Sad se i mama počela ljutiti.

„Dobro, ako ti ne želiš te poklone, samo reci. Dat ću ih djeci susjede Katice. Reći ću im da je to sveti Nikola kod nas ostavio za njih. Oni će sigurno biti zahvalniji od tebe“, rekla je.

Zaključio sam da me mama ne uvažava kao osobu. Nema ona pojma koliko bih joj problema mogao stvarati da hoću. Danas ćemo

pisati kontrolni iz matematike. Namjerno ću napisati sve krivo, za inat. Neka o lošoj ocjeni odmah dojaviti tati u Irak. Baš me briga.

Kad sam se navečer vratio iz škole, dočekao me mračan stan. Nije se čuo Rexov pozdravni lavež. Mama je sigurno otišla susjedi Katici s mojim poklonima. Bio sam sam. Bez mame, bombona i Pet četvrtina naranče.

Nisam mogao biti sam na Svetoga Nikolu. Pozvonio sam na vrata naše susjede.

„Ajoj, kak lepo kaj si i ti došao, Filip! Baš sam stavila kuhati čajek“, rekla je.

„Dijanica, Filip je došao!“ obavijestila je moju mamu. Ona se nije oglasila ushićenim pozdravom.

Ušao sam u stan i produžio u dnevnu sobu. Tamo su bili moji susjedi. Jakov je na sebi imao trenirku koju sam ja nosio kad sam imao devet godina. Još uvijek je imala onu mrlju od voska na koljenima. Igrao je neku pretpotopnu igricu na staroj krami od kompjutora. Tin je prelistavao knjigu koju sam ja odbacio, a Rex je navirivao u nju kao da i on želi čitati. Na trosjedu je sjedila moja mama i čekala čaj.

Točno tada, u dnevnoj sobi susjede Katice, u sedam i trideset navečer sve sam shvatio.

Jedino što sam želio bilo je da se vrijeme vrati unazad, da opet bude jutro, da posegnem u timberlandicu, nađem bombone i Pet četvrtina naranče. Sjeo sam kraj mame na trosjed.

„Hoću li čuti čarobnu riječ?“ pitala je.

„Oprosti“, rekao sam i dao joj veliku pusu. Uopće me nije bilo sram pred mojim susjedima.

Filip Hanak, 8. r.

OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica

Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

Dodir topline

Sjeo sam za stol
s braćom i sestrom,
ugledali smo naranču
prekrasnu, ali zadnju.
Mama je uzela nož
i razrezala ju na
četiri dijela.
Svi smo uzeli
komad jedan
i pojeli taj lijepi,
mekani dodir topline.

Joshua Lee Fletcher, 5. r.

OŠ V. Nazora, Rovinj/ SE „V. Nazor“, Rovigno
Voditeljica: Dejana Tavas

U mreži pogleda

Dosada je besposleno i lijeno stanje uma. Rijetki su oni koji se ne ulove u njezinu mrežu. Ja sam jedna od njih. Virtuoz koji se zna zabaviti i kad je naizgled dosadno. Moja mreža uvijek je puna i u njoj ne stanuje dosada.

Volim loviti tuđe poglede i od njih plesti priče. Pritom nikome ne smetam i ne činim ništa zabranjeno. U svojim samotnim šetnjama družim se s nepoznatim prolaznicima, točnije s njihovim pogledima. Listam ih poput knjige čitajući sve ono što mi nude. Svi su tako slični, a opet različiti. Dovoljno zanimljivi da pobude moju znatiželju. Tako je bilo i danas dok sam sjedila na autobusnoj postaji. Autobus je kasnio, ali nisu kasnili ljudi koji su ga kao i ja čekali. Svi su bili nervozni

jer nisu imali čime prekratiti vrijeme. Ja sam imala svoju mrežu u koju sam hvatala njihove poglede.

Pored mene žena, duge njegovane crne kose, nasmijana. Valjda zbog poruke koja joj je upravo stigla na mobitel. Naslonjen na kišobran pored nje cupka mladić turobnog pogleda. Njegovi su podočnjaci posebna priča. A osmijeh – tanke crta. Iz umornog pogleda njegova vlasnika moglo bi se štošta isplesti. Pored mene sjeda zadivljena djevojka. Pogled odmah skriva u knjigu koju nervozno prevrće. Sigurno žuri na važni ispit. A autobus baš danas mora kasniti. Tajnoviti muškarac ispred nas u dugom crnom kaputu vlasnik je zaleđenog pogleda. Povremeno zatvara oči kao da time želi isključiti pogled. Kasno. Već sam ga spremila u mrežu. Uskoro pored mene stvoriše se dva para ljutih očiju. Muškarac i žena – očito posvađani. Vode za ruku dječaka koji hoda pospano i nezainteresirano. Htio bi dalje nastaviti autobusom. Nitko ga ne sluša i on nastavlja nevoljko dalje. Smiješi mu se starčić koji se trudi čitati novine, ali očito ga zabavlja i ono što se oko njega događa. Mrki i nasmiješeni pogled izmjenjuju se, ovisno tomu što pročita. Zvuk autobusa sve poglede usmjerava u istom pravcu. Puštam stariju gospođu da uđe.

Odjednom sasvim neočekivano, obrati mi se tihim glasom: „Djevojko, promatram te cijelo vrijeme. Pogled ti je tako zaljubljen! Ah, ta mladost!“ Nasmijem se. Izgleda da je i mene netko uhvatio u svoju mrežu.

Lucija Žilić, 8. r.

OŠ Smiljevac, Zadar

Voditeljica: Marina Marijačić

Jesen nam (još ne) stiže

Nekako se ne mogu uživjeti u naslov. Kako da kažem, ne odgovara ovom trenutku. Kao da se netko šali. Opet mislim, možda je baš u tome stvar – da te zavede na krivi trag. Kao ono – nema je, a ona te

dočeka iza ugla i izlije ti vrč vode na glavu ! Ma, kako god se izrazila, dočeka me nespremnu, ta jesen. Ovo neće biti ona vrsta zadaće na koju biste pomislili pročitavši (samo) naslov. A ne, ne, ovdje će stvari biti potpuno lišene literarnih izraza u smislu „žuto lišće, kiša pljušti“. Ne zato što sam ja neskromna i vrsna spisateljica, nego zbog toga što nema materije za jesenski kič. Nemaaa! Ovo je jesen bez jesenskog kiča ?! Sama po sebi je nedostatna za sastavak o njoj.

Po nečemu ipak slutim da je stigla. Ona, nejesen. Po nepredvidljivosti. Pazite ovo, naprimjer: Sredina rujna, drugi tjedan škole. Pišemo tzv. Inicijalnu provjeru iz matematike. Lijepo su mi svi rekli: Prve ocjene su najvažnije. Što zaradiš prvih dana, to će pratiti do kraja. E, sad... Ja sam, bez lažne skromnosti, odlična učenica. Ne volim četvorke. A ova me zaskočila. Nije da mi je netko prigovarao, nije ni upisana u „rubriku“, ali se dogodila. Najgore je to što znam zašto. Dok smo pisali test, vani je žarilo i palilo sunce. Ljetni ugođaj. Kako raditi dok je vani ljeto? Ljeto i rad , nespojivo, oksimoron, kao bijelo crnilo. Nisam od kamena, sunce utječe na mene i masom i gravitacijom. Veće je, jače je, pobjeđuje.

Zaključak broj jedan: Nisam savršena.

Druga priča koja mi je potvrdila kako nas nejesen okrenula naglavačke ide ovako: Moja mamica je prestala ili prestaje pušiti. Ne znam je li prošlo svršeno ili sadašnje nesvršeno vrijeme, samo da ne ode u daleko buduće. Ona je dokazano poduzela sve što se moglo po tom pitanju, ali očekuje još podršku meteorologa da krenu kiše pa da nitko ne puši vani na tera-sama kafica i tako je prestane navoditi na grijeh. Ne, nije pokleknula, ali kaže, ako „celzijevci“ budu i dalje rasli, možda će morati.

Zaključak broj dva: Ni majke nisu savršene.

Slušajte dalje. Dobila sam moderne, krasne gumene čizme koje pristaju baš na sve odjevne kombinacije, čak i na „šljokaste“ čarape, tako kažu u OK-eju. Na nešto ipak ne pristaju. Na vrijeme bez lokvica i pluskova. Na ovaj pejzaž golotinje i naizgled mrtvih biljaka.

Zaključak broj tri: Zar ni OK nije savršen ?!

E, a neki dan, ma 23. rujna, pitao me profesor iz zemljopisa koji je danas dan. Ja mislila da ga zanima, radi li knjižnica ujutro ili poslije podne, ali on je želio da kažem... Aha. J...J... ponavlja on ovaj suglasnik. Pa što mu je ? „ Jesen!“ uzvikne. Ma kako bismo rekli „jesen“. Bili smo u ljetnoj odjeći. Ja u sandalama. Zar jedino profesor iz zemljopisa vjeruje u ovaj gore navedeni naslov?

Zaključak broj četiri: Profesor iz zemljopisa je možda savršen. Njemu je jesen. Meni će se ovo rogoborenje protiv jeseni već nekako obiti o glavu. Kad bolje razmislim, baš sam nepravedna prema njoj. Pa nitko nije takva učiteljica strpljenja kao priroda. Baš kad se navikneš na ljeto i vrućinu, eto jeseni. A kad shvatiš da je imaš i više nego dovoljno, bijeli te ogrtač dočeka, opet nespremnu! Malo po malo, za koji mjesec, dok sunce još nesigurno grije, a kiša okrepljuje, sve se opet vraća u život. Okruži nas čudesna aktivnost proljeća. Sve je opet živo! Promatrajući njene ritmove, učimo o usponima i padovima. To mora ohrabriti i najmalodušnije među nama!

Zaključak posljednji: Ja sam nestrpljive prirode. Priroda me uči strpljenju.

PRIRODA JEST SAVRŠENA.

Uma Gradac, 5. r.

OŠ Jabukovac, Zagreb

Voditeljica: Senija Badić

Jabuke, jesen i malo octa

Jesen se nasmije dubokim grlenim glasom od kojega se zakotrljaše rumene jabuke niz padinu voćnjaka. Njihov topot preplaši jato divljih gusaka koje rasparaše krilima maglu i teški zrak. Promrzli patuljak Wagner, plemskog reda Ajdareda, podanik kralja Jonatana XVIII. i kraljice Granny iz loze Smith, uzviknu: „Ooo, zlatnog mu delišesa! Sa stabla je otpala i princeza Parmenka!Kotrlja se i ne misli

stati. Jonatan će me pretvoriti u jabučni ocat! Trebao sam je čuvati sve dok ne dođe princ Jonagold-vojvoda od Konzuma, a ja sam za-
spao. Moram ju brzo zaustaviti!“ Wagner svojim ukočenim nogama
otrči za Parmenkom, ali se ona, jogunasta kakva je bila i odlučna da
se ne uda za debeljuškastoga Jonagolda, otkotrljala ravno u zdenac.

„Dovr...! Kvr...! Prokleta baba Jesen! Zašto uvijek mora svojim
šištanjem tjerati vjetar kroz krošnje? Ako ne izvadim Parmenku iz
zdenca, preostaje mi jedino da pobjegnem u rodnu mi Irsku. Jeseni,
ružna babo! Pomozi mi barem malo kad si već nevolju stvorila!“ že-
stio se patuljak.

„Hej, mali čovječe crvena nosa i čađave duše! Zašto očekuješ po-
moć od nekoga koga tako pogrdnim imenima nazivaš. Ne želim s
tobom više razgovarati“, uvrijeđena je Jesen.

„Kako da te drukčije zovem kad si hladna, kišovita, oblačna,
umrljana tmurnim bojama i štipaš me svojim studenim mokrim pr-
stima!“ uzvratil patuljak.

„Onda ti ne mogu pomoći“, reče Jesen i na njega pusti teški mrak.
Wagner se smrzavao i cvokotao. Noć je proveo napol bdijući, a napol
sanjajući kako ga kralj pretvara u jabučni ocat. Teškim snovima is-
crpljenoga patuljka po crvenom nosu pomiluje prva sunčeva zraka.
Svojim smrznutim rukama očisti krmeljice iz očiju i zaškilji, lagano
otvarajući očne kapke. Kraj sebe je ugledao prekrasnu gospođu Je-
sen. „Ooo, delišes! Predivni ste, gospođo! Frizura Vam je prekrasna!
A ti pramenovi! Crveni, zlatni, smeđi! Ne zna se koji je od kojega
ljepši. Obrazi rumeni, a u očima sunčev sjaj! Haljina Vam je crna kao
rodna njiva! O svakom Vam uhu klip kukuruza visi! Ogrlica Vam
od voća slatka: žute dunje i niz krušaka...Al' Vam u sredini nešto
nedostaje...“

„A što to?“ radoznalo će Jesen zadivljena pohvalama.

„Crveni rubin, gospođo. Princeza Parmenka.“

„A gdje je ona?“

„Nastradala je upavši u zdenac. Uplašila se Vaše huke...oprostite,
Vašega smijeha.“

„Oh, a je li ona baš tako lijepa?“

„O, da, da, gospođo. Njezina ljepota nije samo u rumenilu zlatom protkanim, nego u prirodnosti i rijetkosti. Čvrsta je stava i finoga, slatkog okusa. Tek ponekad, kada ju naljutite, kiselog je traga. Ima tu mnogo plemićke krvi. Dozrijeva u rujnu, kada tek stupite na vlast, a mirisat će sa starih ormara i kad Vas zima potjera s prijestolja. Najljepša je!“

Ponesena ovom pričom, Jesen zamahne rukom. Iz rukava u zdenac pusti sav pljusak predviđen za trajanje njezina mandata i bujica na površinu izbacij Parmenku. Dok su joj kapi kvasile obraze, Jesen ju primi za peteljku i takvu blistavu zatakne sred svoje ogrlice. Wagner ostane bez riječi.

„Neka postanem ocat, ali vrijedilo je živjeti da bi se ovakvu ljepotu vidjelo!“ reče Wagner.

Parmenka se od srca nasmija. „Ni svi kompoti, štrudle i sokovi ovoga svijeta, ni sva bogatstva princa Jonagolda nisu vrijedni ove ljepote!“ nastavi patuljak.

„Napokon sam se riješila Jonagolda“, namignu Parmenka Ircu.

Ako probate jabučni ocat i kiselošću vam opeče jezik, znajte da se baš tako unatoč sreći zbog Parmenke, proveo naš Wagner.

Patrik Atanasovski, 6. r.

OŠ Antuna Bauera, Vukovar

Voditeljica: Anica Jukić

Mačja zbrka (kishonovski rečeno)

Ovoga se travnja u našu kuću uselila mačka po imenu Shakira. Plemenitoga mačjega roda, iz legla naših najboljih prijatelja barba Dorijana i tete Sanje, od samoga useljenja spomenuta mačka radi zbrku, nered i ometa ukućane u svojim svakodnevnim poslovima.

Shakira je naizgled obična šarena domaća mačka, no kada živite

s njom, shvatite da je sve, samo ne obična. Jede neprestano, nokte oštri na biljkama, nuždu obavlja u bakinom cvijeću i uopće ne izlazi iz kuće. Od milja je zovemo „stroj za reciklažu hrane“. Tog jutra sve je bilo kao i obično. Mama je otišla na posao, a sestra i ja u školu. No po povratku iz škole stvar se zakomplicirala. Kada imate mačku koja, čim otvorite vrata kuće, ima isključivo jednu relaciju, a to je „zdjela za hranu – kutija za pijesak – trosjed“, pomalo je čudno kada vas ista ne dočeka na vratima. Baku sam prekinuo u uobičajenoj poslijepodnevnoj kavi da mi pomogne u potrazi. Mačke nije bilo nigdje. Morate razumjeti kako nama doslovno svaku mačku nakon dohranjivanja i svih potrebnih cijepljenja... pregazi auto. Mama je rekla da to više ne bi preživjela. Kada smo mamu telefonom obavijestili o nestanku mačke, doslovno joj je skočio tlak i došla je ranije s posla. U međuvremenu je stigla i sestra, no mački još uvijek ni traga. Potraga je započela. Baka je pretraživala svoj stan, mama kat sa spavaćim sobama, sestra podrum, a ja kuhinju, dnevni boravak i blagovaonicu. Okučnicu smo isključili iz potrage jer je u nadležnosti naše labradorice Lori i nije bila područje gdje se Shakira voli zadržavati. U jednom trenutku kućom se prolomio vrisak iz bakinog stana. Svi smo se sletjeli u bakinu kupaonu. Baka je stajala ukočena ispred perilice za rublje. Kroz staklena vrata perilice naziralo se nešto smeđe-crno, mokro i dlakavo. Nitko od nas nije imao hrabrosti otvoriti vrata, a pogotovo baka koja je gledala u mene i sestru očiju punih suza. Mama je, kao i uvijek kad tate nema, hrabro otvorila vrata i gurnula ruku u perilicu. Lažna uzbuna! Bila je to bakina vuna-maja. Za baku je to bilo previše. Popila je tabletu za smirenje radi i same pomisli da je na duši mogla nositi sestrinog i mog kućnog ljubimca. Nakon par sati kada smo shvatili da kuća izgleda kao da je kroz nju protutnjio uragan, obustavili smo neuspješnu potragu. Odlučili smo nastaviti sa svojim životima, ali svi smo bili nekako šutljivi i razmišljali o najgorem mogućem scenariju. Posegnuo sam napokon za školskom torbom jer potraga za mačkom i nije baš neka isprika da ne napišem školsku zadaću, no umjesto knjiga izvadio sam... mačku.

Da sam samo malo bolje pogledao svoju torbu, uočio bih kako vibrira od Shakirinog zadovoljnog pređenja zbog mojeg sendviča s mortadelom. Shvatio sam da sam taj dan prekršio sva pravila zatvaranja torbe, odlaganja torbe u svoju sobu po dolasku iz škole i konačno... nisam pojeo užinu. Otvorenu školsku torbu bacio sam na stepenište i uletio kod bake koja uvijek ima slatkiše prije ručka za svog omiljenog unuka – što je Shakiri bilo sasvim dovoljno da uleti u moju torbu i zabavi se s mojom školskom užinom.

Na očajnički se potez Shakira odlučila nakon što su svi ukućani to jutro zaboravili nahraniti svoju omiljenu mačku.

Ivan Radoš, 8. r.

OŠ Zamet, Rijeka

Voditeljica: Irena Peić

Moja maška

Gledan moju mašku; za reć pravo,
sad je moja, ma ni bila,
baba nan je je u legat ostila,
kad je umrila.

Stara je to maška, gluha i slipa,
a odavna je prošlo vrime
kad je bila lipa.

Ma isto, tako bidna i ispečena
milenje mi stalno čini, pa je svako
malo zovin: hodi meni, hodi meni.
Šesnajest je godišć već pasala,
u dobremu je bila i same oblizeke
jila.

A razvicijana to je beštija,
kako malo koja druga, jer u životu
ni vidila mačjega truda.

I još će ona puno godišć tako,
nadživit će nas svih,
lako!

„Vraj te odni, bišća tamo, još si živa“,
dida joj je tako govori, malo prin nego
što je i un umri.

Vrime mojoj maški prohodi po mačjemu
satu, jer sasvim lipo živi, i dan-danas,
na Mrkemu ratu.

Rječnik

legat – nasljedstvo; ispečena – ružna, nagrđena; pasala – prošla; obli-
zeke – dobre komade; razvicijana – razmažena; bišća – bježi; Mrki
rat – dio Vele Luke

Nikolina Zlokić, 7. r.

OŠ Vela Luka, Vela Luka

Voditeljica: Nikolina Padovan Plantić

Latice glicinije na mojim dlanovima

Glicinije cvatu u svibnju i najljepše su u to doba godine. Proljeće ko-
jeg se prisjećam bilo je jako toplo i sunčano pa su glicinije procvale
nešto ranije.

Baka i ja spremale smo u šetnju. Ona bi me uvijek odvela u neku
novu ulicu ili novi park. Nas smo dvije bile prave istraživačice. Ta

naša igra silno mi se sviđala te sam i toga dana s nestrpljenjem čekala baku da se odjene i da krenemo. „Bako, a kamo ćemo danas ići?“ radoznalo sam je ispitivala. „Strpi se, vidjet ćeš“, mirno mi odgovori baka. Uskoro me pozove s osmijehom na licu: „Evo bake, spremna sam!“ Na te riječi izjurih iz kuće kao i svako radoznalo dijete. „Pomalo, ništa nam neće pobjeći!“ poviče za mnom baka. Čuvši te riječi, vratila sam se do nje i tako smo hodale jedna uz drugu, polagano se približavajući svom cilju.

Nakon kratke šetnje skrenule smo u jednu uličicu. Odmah me obavio zamamni slatki miris cvijeća. Staro stablo ljubičaste glicinije privilo se uz visoku željeznu ogradu pokraj male prizemne kuće. Prizor je bio kao iz bajke te sam pomislila kako će svakoga trenutka iz kuće sigurno išetati neka vila. Zadivljeno sam gledala nježne cvjetove kako ukrašavaju dvorište. „Bako, prekrasno je!“ povikala sam. „Slušaj“, reče mi baka, „sad ćemo učiniti nešto što ne bismo smjele, ali, kad ti se cvjetovi toliko sviđaju, bit će nam oprošteno.“ Približile smo se ogradi, a baka je ubrala jedan grozd prepun sitnih cvjetica i položila mi ga na dlanove. Nježno sam ga dodirivala, a miris je ispunjao cijelo moje biće nekom neobjašnjivom srećom. Baka mi reče: „Evo, ovo neka bude naše posebno mjesto. Svaki put kada dođeš tu, sjeti se kako smo bile sretno i koliko te jako volim.“ „Ali, bako“, pobunih se, „tu ćemo zajedno dolaziti!“ „Da, malena moja, hoćemo“, odgovori baka tiho.

Kasnije sam shvatila da je baka već tada znala da je teško bolesna. Nikada neću zaboraviti taj dan, kao ni mnoge druge koje sam provela sa svojom bakom. Neizmjerne sam je voljela i volim je još i sada. Postepeno sam prihvatila istinu da smrt nije vječni rastanak jer baka i dalje živi u meni kao i dodir nježnih latica glicinije na mojim dlanovima.

Sara Barić, 7. r.

OŠ „Nikola Tesla“, Rijeka
Voditeljica: Sanja Beg Nisi

Ne volin more

Ne volin more.
Ne volin kad se ginga.
Ne volin kad se propinje.
Ne volin ni bonacu
ni galebove sinje.

Ne volin ni ribe
ca u njemu muce.
Ne volin ni travu
ca pod njen drce.

Ne volin ni vitar
ca ga muti.
Ne volin ni kisu
ca ga juti.

I briga me ca govori svit.
I briga me ca mu je okus lip.

Slano je more poludilo
i moga didu uzelo.
Odnilo ga sa škoja moga srca
i ono sada od tuge grca.

Ne želin mu to oprostit.
I nikad ga neću volit.
Ne volin more.

Denis Marušić, 7. r.

OŠ Dobri, Split

Voditeljica: Mary Brkljača

Ona je moj svijet

– Bile su kasne devedesete, a ja u ranim dvadesetima. Mlad, slobodan, nebo je bilo granica.

Koraćao kroz život s osmijehom na licu i starkama na nogama.

Završio sam srednju školu i odmah se zaposlio u očevoj firmi, bio sam bez briga. No, mama nikada nije prežalila što nisam upisao fakultet. Htjela je da budem neovisan od roditelja, imam višu naobrazbu, da ne ponavljam njene pogreške iz mladosti. Nakon par godina ludovanja, noćnih provoda, predivnih, ničim sputanih godina, odlučio sam ju napokon poslušati i napraviti nešto više. Upisao sam fakultet koji mi se nije činio prezahtjevan, koji bih mogao bez problema završiti, ali i steći znanje. Prvog dana novog početka padala je silna kiša, kao iz kabla. Mokar do kože, i zbunjen kao rijetko kada, dobro da sam uopće ušao u pravu učionicu. Osim što sam jedini zakašnjo na predavanja, zbunjen i nelogičan sam sebi, sjeo sam pokraj nekog klinca i tek tada shvatio da je prostorija popunjena osamnaestogodišnjacima. Prvi put u životu osjećao sam se starim.

S vremenom sam se navikao, ali često sam bio zamišljen i još češće osjećao nelagodu, a onda je vrijeme stalo. Ugledao sam...nju! Duge medene kose, okruglih smeđih očiju sjedila je na klupi ispred zgrade fakulteta i čitala deblju knjigu nego sve koje sam ikada pročitao. Bio je već i studeni, puhao je snažan vjetar. Ne razmišljajući mnogo, sjeo sam pored nje i ponudio joj svoj džemper. Nasmijala se, zahvalila mi i odbila. Isti mi je tren bilo jasno da je dobra, pristojna, čista suprotnost meni. U to vrijeme moji su izbori bili vrlo šturi – bijesni automobili, svakovečernji izlasci u klubove, a ona je čitala knjige, bila najbolja na godini, jednostavna i prekrasna. Nedodirljiva. Počeo sam se truditi, činio sam sve i svašta ne bih li dobio njenu pozornost. Svakodnevno sam posjećivao knjižnicu, čitao knjige, satima ju promatrao, čak sam izlazio na mjesta gdje sam ju mogao susresti. Sve bezuspješno. Jedne subote ranoga proljeća ugledao sam ju u centru grada, u slastičarnici. Ušao sam ne misleći ni sekunde. Smijala se

dok sam sjedao pokraj nje. Zapravo, nisam imao pojma što ću reći, ali sam nekako odlučno i u dahu izgovorio da ću ostati sjediti do kraja života na tom istom mjestu ako mi ne da priliku.

Sutra ujutro vratio sam se u istu slastičarnicu, sjeo sam, pio kavu i čekao ju. Došla je. Nasmijala se i poželjela mi dobro jutro. Jedanaestoga siječnja devedeset devete rodila mi je tebe. Sličiš na nju, ljubavi! –

Moj se tata tada slomio. Plakao je i snažno me grlio. Nikad ga nisam vidjela toliko tuznoga osjećajući bol u svakoj njegovoj riječi. Moja je majka umrla prije pet godina. Ona je bila njegov svijet.

Martina Hrgović, 8. r.

OŠ don Lovre Katića, Solin

Voditeljica: Andrijana Oršulić

Zgode i nezgode mega deda Đureka

Blagdanska nedela, liena. Spružil sem se na bužične slame kak maček. Čuje se: cok-cok, cok-cok,....

Moj deda Đurek vu svem stolcu se ziba.

Da ga vidite, pravi ded Bužičnak, blagi pogled, miren, nasmejan.

Puno toga je deda: mužikaš, pubožen i spometen, vinar i ekunu-mista. Ud sega deda Đurek najrojši je same i navek deda.

Deda Đurek voli pripovedati, a ja poslušati, lepe mi je kak se šali na svoj račun.

Puslušajte kakuv je moj deda Đurek:

Četrte je od petere dece. Mama im je rane mrla, a za njih se brigu-val tatek (preded Lovro pu terem sem ja dobil ime). Teške su živeli, ali si su se vu Zagrebu školuvali. Tatek mu je bil mužikaš «Farkaševac» (farkaš je najstareši štim za tambure), vinar i mogle bi se reći selski intelektualac (to su valda oni kaj pune čitaju?!). A valda je i moj deda «to», a mojsti bum i ja intelektualac, vu te nade su mi dali ime Lovro.

No dobre, deda Đurek je uz svo mirnoću kaj mu je dragi Bogek dal, navek vu neke neprilike.

Vo dobe ud pet let opal je vu žive blate. Sirumak je počel ud straha kričati i na su sreću čula ga je jedna strina i bome jedva zvekla vun. A mene je jasne zakej zna reči: «Z blata se nigdar zvekkel nebum!».

Bil je poslušen i vreden, a razme se i dober đak. Mlajša sestra Marija (po našem Marica) i on išli su vu Moravču školu, a druga braća vu Zagreb. Trebale je pisati pisam, a jedne bratu Karlu je zgledele uvak: «Draga Kalica, Đurek piše, ja puvedam, gda buš došla dimen?»

Kak su bili verski udgajani i bili fest dobri z župnikom, deda Đurek je saku nedelu dumištruval. Jenu nedelu se tak ublačil vu šekestrije i dojde župnik. Deda se naklojnil: «Falen Isus», a župnik njemu: «A gde si Mariju ostavil?» Deda spretne udguvara: «Velečasni, nisem ju ostavil, z mamu je već vu cirkve». A župnik njemu «Đuro, Đuro, blaženu djevicu, kaže se hvaljen Isus i Marija!».

Dečki ove nebutu verovali! Dekle su išle na zabavu z mamami. Zabave su bile ob nedela vu vatrogasnome domu. Na jedne strane sedele su dekle, a prek puta dečeci. Kad je mužika zaigrala, šte prvi negva dekla. O, moj deda Đurek sigurne nu svuje drage. Dok je on mudruval, već ju je drugi vtpelal na tanec. Tak si bar ja mislim. Mogle bi biti da je negva draga (moja baka Dragica) prva puskočila, tak da su se ipak sretne stali na placu za tanec. Nekak mi zgleđa da baka i denes vodi «tanec». Jesam to lepe i kulturne povedal?

Kak da velim, svi zname da je deda Đurek lovec. Iskrene vam velim, ne sećam se da je igda nekaj dunesel z lova. Tobož, lov je vu službe očuvanja prirode i divlači ili puška nije štela puknuti baš kad se fazan zdigel.....

Nije dimen dunesel odstrel, al znate je dunesel neke druge: pu-gurene lače.

Uvak je bile: završila je lovačka hajka i lovci su puseli kraj ognja. Na botine su nateknuli špek i kubase i pomučku vrteli nad ognjem pa pupevka za pupevku..... lepe se bile greti jer lovna sezona je navek vu zime. Najmput su se svi počeli zgliedavati, vrteti: «Đure,

Đure, lače...» Deda udmara zmučene noge, lepe popeva, stopil se i tak zanesel da nije ni primetio kak je bez jedne lačnice ostal – zgorela je du kolena. Niš, došel je dimen, skrilo zgrene i navlekel druge lače. Mudrijaš, pri Varteksu vu Varaždinu (tam je delal) majm vu pondelak je kupil nove zelene samterice. I fletne ih podsmeknul vu vrmar. Nakon pola leta, nešte mudreši je sve razaznal. Pretpustavite kaj je mogle biti?! Baka! A kaj je nastradal. I za lače i za tajnu, za lov kaj služi same bedarijam..... Najvekši greh je kaj je putrošil peneze, a baka je mogla bermude zošiti!

Na naše veselica rada se popevaju varaždinske popevke vu čast dedu Đureku teri je dvadeset let putoval na posel vu taj lepi barokni grad. Ne razmem se vu taj barok, al verujem da je tak. Du baroknuga grada i nazaj saki dan je trebale prejeti stodvajst kilometruv. Suptnik i kolega mu je bil svak (sa sreča jer bi deda pomučku potrušil vremena kak da ide na more pu stare ceste čez lička sela). Imeli su običaj stati v jedne bertije polek Novoga Marufa, gde su bili tak dragi gosti da ih je sake jutre čekala kavica. Jenoga zimskuga jutra kavica se ladila, a njih nije bile. Završili su put vu ledene reke Bednje, odskliznuli su z ceste i pud mostem čakali unesvešteni. Bertašica Danica nije dobre slutila pak je zdigla celu bertiju na noge i krenula je potraga. I tak je bila mrzla kava, al spašena glava.

Na ove slamice mi je tak lepe, tople. Deda Đurek se pomučku cojnče vu svem stolcu, gladi svoju sedu bradu z mislima negde daleke. A ja, naslednik imena, mojsti bum i ja intelektualec, a mojsti mužikaš. Mojsti bum pipe utpiral rujnemu vincu i vrtel kupici z zlatnu prigorsku kaplicu. Sneži, slamica me na lenost vleče, a deda, moj deda Đurek tak lepo peipovedati zna.

Rječnik

navek – uvijek; dimen – doma; šekestriju – sakristiju; dumištruval – ministrirao; vun – van; cirkva – crkva; blate – blato; majm – odmah lače – hlače; stopil – ugriao; ogen – oganj, vatra; botine – štapovi pomučku – polako; popevka – pjesma; fletne – spretno, brzo; igda

– ikada; bertašica – gostioničarka; podsmehnul – podmetnuo; vrmar – ormar; bedarijam – glupostima; zošiti – sašiti; denes – danas; mužar – cijev sa barutom; cucek – pas; prispudoben – sličan; firunga – zavjesa; tece – tete; cajt – čas, vrijeme; sedele – sjedile; tenec – ples vleče – vuče; vrtel – vrtio; ekunumist – ekonomist

Lovro Zenko, 5. r.

OŠ Ivana Grandje, Soblinec, PŠ Adamovec

Voditeljica: Ankica Dmejhal

Bajkograd

Bajkograd je poznat kao malen grad koji se smjestio uz obalu Sredozemnog mora. Bijaše to neobičan grad, gusto naseljen stanovnicima iz bajki koji su se bavili različitim zanimljivim, a ponekad i teškim poslovima.

Grad je poput svakog grada imao svog gradonačelnika, trgovine, slastičarnice, policajce, frizere, restorane, postolare, urare...

Gradonačelnik je bio Vuk poznat po tvrdoglavosti. Stanovnicima Bajkograda nimalo se nije sviđao pa su zatražili novog gradonačelnika. Glasovanjem su izabrali patuljka imenom Učo. Razlikovao se od Vuka. Donosio je mudre odluke, volio se družiti s Bajkograđanima, pomagao im i uz to ih nagrađivao za njihov trud uloženi u dobrobit grada.

Na samom ulasku u grad Matovilka je otvorila svoj frizerski salon. Postala je poznata po svojoj spretnosti i maštovitim frizurama, pa joj je neprestano zvonio telefon. Našla se u velikoj gužvi te zaposlila Snjeguljicu. Tada joj je postalo lakše, a i Snjeguljica je uvela neke svoje napredne zamisli.

Crvenkapica je imala vlastitu trgovinu u centru Bajkograda. U njoj je držala razna pokrivala za glavu. Sama ih je kreirala i prodavala.

Trnoružica je vrijeme provodila u svojoj cvjećarnici. Izrađivala je

veoma zanimljive cvjetne aranžmane, bukete i vijence. Cvjećarnica je uvijek bila puna oduševljenih kupaca.

Mala Sirena izvodila je predstave s dupinima u gradskom bazenu. Gledateljima se uvijek otimao uzvik oduševljenja nakon njezinih točaka. Najglasnija i najbrojnija bila su djeca.

Postolar Bajkograda zvao se Hlapić. K njemu baš i nije dolazilo mnogo ljudi. Kada bi im se cipele potrgale, rijetko tko bi ih odnio Hlapiću. Radije bi kupovali nove.

Urar se zvao Aladin. Svima se sviđao zbog pristojnog i uljudnog ponašanja. Uz to je volio zabavljati ljude pa se neprestano šalio i pričao viceve.

Dužnost policajca Bajkograda preuzeo je Mačak u Čizmama. Ponosno je šetao gradom i pazio na sigurnost stanovnika. Najviše glavobolje zadavao mu je Paško Patak, najkažnjavaniji stanovnik grada. Stalno je kršio pravila: parkirao se na mjesta za invalide, bacao kamenje u izloge, naguravao se po ulicama, izazivao nered bez ikakva razloga...

U Ulici veselih psića živio je 101 dalmatinac. Oni su vodili noćni klub u kojem se održavaju natjecanja u pokeru.

Tri praščića otvorila su svoju slastičarnicu. Pekli su najbolje kolače i torte u gradu. Njihova je slastičarnica odlično poslovala.

Svećenik Bajkograda je Zekoslav Mrkva. Mise odžava u crkvi u centru grada.

Stanovnici Bajkograda izgradili su i Trg rasplesanih princeza. Na njemu bi se održavali Zlatokosini koncerti.

U Bajkogradu živjelo se baš kao u pravoj bajci. Bajkovito, maštovito, veselo i zabavno.

Sandra Hercigonja, 7. r.

OŠ Lijepa naša, Tuhelj

Voditeljica: Brigita Radanović

Bila je plava

Oni dan kad san je vidi,
a bi san na Rivi i gleda je.
Bila je plava i išla je prema meni.
Opila me njena lipota.
Nisan zna kako mi je ime.
Kako mi se približavala
sve bliže i bliže, svaki metar
mami me prema njoj
pa san tako deboto pa u more.
Sunce mi je tuklo u oči,
a ja san joj se divi iako ništa
više nisan vidi.
Bila je lipa, plava i hitra.
Ma, iako ni moja,
u mislima je bila moja.
Ti dan san bi smušen
i zaluđen š njon.
Voli bi da je moja,
ali ona ima drugoga.
Nima veze, nać ću ja drugu
iako nikad ne ću zaboravit
ovu lipu, šesnu i suncen
obasjanu barku.

Nepoznate riječi

Oni dan – onaj dan; Bi san – bio sam; Lipota – ljepota; Nisan zna – nisam znao; Deboto – skoro, zamalo; Pa u more – pao u more; Nisan – nisam; Ti dan – taj dan; Š njon – s njom; Nima veze – nema veze, nije važno; Nać – naći; Lipu – lijepu; Šesnu – na lijep način, urednu

Ante Koludrović, 7. r.
OŠ „Grohote“, Grohote
Voditeljica: Mirjana Stanić

Dolac

U Docu kuće kamene
stisnute uz skaline,
sakrite od bure.

Krovovi trošni,
kameni pragovi
i drvene škure.

A isprid
tende, štekati,
mlačarija u điru.
Staro i novo vrime
na iston mistu se miru.

Objašnjenje dijalektnih riječi i pojmova

Dolac – stari dio Šibenika, danas omiljeno mjesto za zabavu mladih
skaline – stube; škure – drvene rebrenice na prozorima; tende – nad-
strešnice; štekat – ugostiteljska terasa; miriti se – odmjeravati se

Patrizia Karadjole, 6. r.
OŠ Petra Krešimira IV., Šibenik
Voditeljica: Nataša Jurić Stanković

Susret dvaju svjetova

Ponekad se zapitam kako je to biti slobodan, kako je to živjeti bez straha. Moram priznati, nisam ni najmanje zadovoljna sobom; nemam se čime ponositi i zato sam jako ljubomorna na Darka koji je tako sjajan da bi mu i najsjajni biser pozavidio. A tek Stela! Ona je doista prekrasna! A ja? Ja sam ništa. Uvijek stojim na istome mjestu, zaokupljena svojim brigama, usamljena. No dobro – nisam posve sama. Slani je moj prijatelj koji je uvijek pored mene i drago mi je što nisam jedina školjka u ovome moru. Znam da nitko nije savršen, ali ja sam najdalje od savršenstva. Sada sigurno mislite da sam ljuta na cijeli svijet. Ne, nisam ni najmanje, nego samo želim reći da... Ali za mene ionako nikoga nije briga.

U posljednje vrijeme zaokupljaju me nove brige. Moje su misli svaki dan usmjerene „onome“ što je nedavno zaronio ovamo, do morskoga dna, a na sebi ima par prozirnih kristala. Od pomisli na nj zaledi se cijela moja ljuštura i moje srce. Dobro, dobro, ne zalede se baš, ali da se to stvarno i dogodi, sigurna sam da za mnom ni suzu ne bi pustio nitko, baš nitko! Osim... možda, mojega prijatelja Slanoga.

Kako „onaj“ uspijeva doći u naš svijet? Kad pogledam visoko, prema površini mora, odmah mi je jasno da ja nikad, baš nikad ne bih mogla doći do onoga vanjskoga svijeta. A oni... Slani mi stalno govori o tim stvorenjima. Ja ih još nisam vidjela izbliza, a izdaleka, „onaj“ mi izgleda baš kako mi ih je moj prijatelj opisao: velik je, boje pijeska, s nekakvim algama na glavi i, naravno, sa sjajnim kristalima koji mu skrivaju oči. Pitala sam Slanoga što takvo stvorenje radi ovdje, među nama, a Slani je samo zašutio i zatvorio se. Zatim je rekao da su „oni“ naši najveći neprijatelji. Te su me njegove riječi proganjale nekoliko dana. Od straha i patnje počela sam razgovarati sama sa sobom, a prolaznici su me zaprepašteno gledali. Slani me tješio da „oni“ rijetko zalaze među nas, no moj strah nije nestao. A dani i noći su se smjenjivali.

Ta je noć bila mirna, moglo se čuti disanje ribica i šum iz daljine. Smirena, gledala sam Slanoga i razmišljala o njegovoj sigurnosti i bezbrižnosti. Bilo mi je drago da bar netko nije zabrinut kao ja. Odjednom se sve promijenilo. More se zalelujalo, pijesak se podigao, ribe su u strahu počele bježati, zapravo pobjegli su svi osim mene i mojega prijatelja. Začudeni, gledali smo što se to događa. I onda sam ugledala „njega“. Približio mi se. Veliko stvorenje, baš onakvo kakvo sam i zamišljala. Nisam se mogla pribitati, htjela sam u pijesak propasti, nestati. Pogledala sam Slanoga i shvatila da je jako prestrašen. A „on“ se još više približio, gledao nas je dugo, polako nas je obilazio, ma cijelu vječnost je to trajalo. Skoro sam uginula. Onda se počeo odmicati, pa opet približavati. Pogledala sam mu oči velike i crne kao morsko kamenje ukopano u pijesak. Moj se odraz pojavio u njegovim velikim očima i u sjaju kristala koji su ih zaklanjali. Onda me pokušao dodirnuti. A zatim se lagano okrenuo i udaljio.

Tada su me preplavili i strašni i blagi osjećaji: strah, nemir, sreća. Nisam mogla ni progovoriti, samo sam gledala u morske daljine. Prvi je progovorio Slani. Rekao je da je ovo nemoguće i da smo imali veliku sreću. Ja sam nakon svega rekla da valjda ni „oni“ nisu svi jednaki. Naš nam posjetitelj ne bi učinio ništa nažao, osjećala sam to.

Sljedećih dana i godina bila sam na oprezu. Još me mučio strah, strepnja, iščekivanje, briga, neizvjesnost. Stalno sam razmišljala o onom susretu, životu, opasnosti. U mirnim trenucima prije spavanja sebi sam govorila da smo svi različiti. Ha, pa ni mi, plemenite periske, nismo sve jednake, a kako bi onda „oni“ mogli biti!

Martina Madžar, 7. r.

OŠ „Dr. Ivan Merz“, Zagreb

Voditeljica: Boženka Dolić

Kak dete

Kriš-kraš mošeš, klamoteriš,
z ljudmi šale spelavleš, na sramoto delaš.
Kak mali bedaček,
kak zletanec
se zaletavleš.

V se spehe nosa rivleš,
se pred sobom pomečeš.
Dvora podbrivleš,
dedeka bantuvleš,
škrloka mu neseš.

Pucko pak zafrkavleš,
kiklico ji zdižeš,
marelo prebračaš,
kak cufta mokra je več.

Peska oči su pune
listje po zroku leti.

Lonci z cvetjoma z neba curiju,
i gače z štrika su noge dobile:
jene štomfe ga ga nigdi ne.
Kak mali ždrepcček
se zbincovleš,
sikam zalukavleš,
babici dihati nedaš,
se živo v hižu posprovlaš.

Ti veter, hrmok jen.
Ne daš si nika dopovedati!

Rom si kak dete!

Rječnik

klamoteriti – mahati rukama i nogama; spelavati šale- zbijati šale;
nasramoto – činiti štetu; zletanec – tko pretjerano trči; speh – kutak
rivati – gurati; pometati – mesti; dvor – dvorište; bantuvati- uzne-
miravati; škrok – šešir; kiklica- suknja; marelo – kišobran; kak cufta
– kao mokra krpa; cureti – padati; štomfa – čarapa; žrepček – konjić
zbincavanje – plahi pokreti konja; sikam – svugdje; zalukavati – po-
gledavati; nika- ništa; ne dati si dopovedati- ne može se objasniti;
zafrkavati – zezati

Aleksandar Barlović, 7. r.

OŠ Ivanovec, Čakovec

Voditeljica: Dijana Kozjak

Klupuotec

Tam gori, v gurici,
klupuotec jen je stau.
Klupuotao se je i vrteu,
škvuorce je i vrapce
špuotau.

Čuj, klupuotec,
ka naviek tračaš?
Za sakim se vetrum ubračaš.
Puglej trse kak su liepi.
Pak misliš da su gluhi i sliapi?
Da ne bi čuli veter, ud dežđa se skrili?
Naj dosaden biti! Udmori se, ne cvili!

Zaspau je klupuotec.
Komaj je tihu na briegu.

Kmica je trse prekrila.
A un je ustau miren, kakti kip.
Zmrziu se v sniegu.

Rječnik

stau – stajao; vrteu se – vrtio se; špuotau je – korio je; komaj – napokon; kmica – mrak

Ana Habulan, 5. r.

Osnovna škola Sračinec, Sračinec

Voditeljica: Mirela Briševac

Zvir

Kad su pri pesto godišć Turci For napali,
Blogo su pokrali, a grod užgali,
niko u For već ni mogo mirno spat,
pensali su kako ćedu nin stroha dat.

Nisu hi tili lišo molat,
Vas kuroj ćedu pokozat!
Na Svetega Jerolima provu
Stavili su strašnega zmaja glovu.

Do Lepanta galija je došla,
Nevoja neprijateje snošla.
Zvir nin je dola stroh u kosti,
Oštre su bile forske osti.

Naš krilati zmaj – Zvir
Doni je Foru mir.
O pobjedi došo je glos!
Bože, od svakega zla cuvoj nos!

Rječnik mjesnoga govora grada Hvara

zvir – zvijer, brončana figura iz 1571. godine čuva se u Muzeju franjevačkog samostana u Hvaru; pesto – petsto; blogo – blago; grad – grad; užgali – zapalili; niko – nitko; već – više; ni – nije; mogo – mogao; spat – spavati; pensali – mislili; ćedu – će; nin – njima; stroha – straha; hi – njih; tili – htjeli; lišo molat – tek tako pustiti, proći nekažnjeno; provu – pramac; vas – sav; kuroj – hrabrost; strašnega – strašnoga; glovu – glavu; nevoja – nevolja; neprijateje – neprijatelje; forske – hvarske; glos – glas; svakega – svakoga; cuvoj – čuvaj; nos – nas

Dominik Bonković, 5. r.

OŠ Hvar, Hvar

Voditeljica: Fani Carić-Ćurin

Mjesec u Luninim očima

Luna je sjedila na klupici pokrivenoj bijelim pokrivačem. Pahuljice su svake sekunde sve više i više zatrpavale šarene prozore crkve iz koje su dopirale anđeoske note božićnih pjesama. Sjaj crveno-zelelih lampica zaslijepio je sjaj mjeseca koji je svjetlucao u Luninim očima. Blagdanski duh narušavali su samo teški mirisi petarda. Drhtavom je rukom obrisala crne suze koje su joj se slijevale niz promrzle obraze. Spustila je pogled na svoju ruku na kojoj su ljubičasto-plave modrice još uvijek ukrašavale njenu blijedu kožu. Bile su bolan dokaz da događaji koji su se zbivali zadnjih mjeseci kao i oni koji su se dogodili toga dana prije nego što su se u crkvi upalila svjetla, nisu noćna mora. Zatvorila je oči i vratila se u skučenu kuhinju...

Gledala je u njihova lica: njegovo iskrivljeno od bijesa, njeno od tuge. Prisjećala se onih dana kad je sve bilo u redu, kad su je još proš-

log Božića oboje držali visoko u rukama (makar ih je oboje skoro prerasla) da stavi zvijezdu na vrh okićenog bora, kad su iz tatinih usana odzvanjale riječi „princezo moja“ dok zvuk lomljave stakala nije razbio iluziju. Sadašnjost su alkohol i droga koji su njegove oči obojili u crveno. Gledala ih je dok su uživale stišćući mamin nježni vrat, gušeći jedinu nadu, jedino što joj je ostalo. Iz svega je glasa viknula: „Prestani!“ i shvatila da je pogriješila kad su se one snažne ruke okrenule prema njoj. „Luna, bježi!“ molio ju je slabašni, prestravljeni glas. Ne razmišljajući, u tankim trapericama i košulji kratkih rukava, istrčala je na ledenu, snježnu ulicu, pokušavajući ne čuti vriskove koji su parali sanjivu božićnu tišinu. „Luna, bježi ...“ A kamo pobjeći? Zar u svijet njegova ludila koji joj je uništio sve što je imala? U svijet koji joj je oduzeo oca i pretvorio ga u čudovište? „Probaj i otići ćeš na mjesta o kojima nisi ni sanjala. Probaj, i razumjet ćeš me. Probaj, i oprostiti ćeš mi, Lunice“, njegov duboki, promukli glas kao da joj je opet šaptao u uho. Može li ga i dalje zvati ocem nakon što je vlastitom djetetu nudio ulaz u pakao?

Otvorila je oči i iz džepa traperica izvukla vrećicu koju joj je poklonio. Tada je nije uvjerio, tada se zaklela da nikad neće postati kao on, ali sada su je rane i modrice zapekle kao nikad prije. Njena se slomljena duša odlučila predati boli i hladnoći; više nije bilo razloga za snagu – znala je da je njena jedina nada više ne čeka kod kuće. Drhteći od hladnoće, otvorila je vrećicu i u ruku istresla sve one okrugle i ovalne, plave, zelene i ružičaste opojne razloge koji su njegove oči lišile topline, koji su joj oduzeli obitelj. Tableta po tableta, klizila je niz njeno grlo sve dok joj ruka nije ostala prazna. Više nije željela plakati, nije mogla, suze će joj se ionako zalediti umjesto da padnu niz lice. Pjevanje je zamrlo. Ljudi u toplim kaputima izašli su iz crkve. Gledali su u njenu košulju kratkih rukava, kosu punu pahuljica i crveni vršak nosa. No Luni više nije bilo hladno. Gledala ih je očima još mokrim od prijašnjih suza i nasmiješila se. Željela je pokazati da je dobro pa je ustala i pokušala krenuti prema cesti, ali tijelo joj je bilo preteško pa je gotovo iste sekunde palo natrag u snijeg.

Sjaj mjeseca i crveno-zelenih lampica polako je blijedio. Ljudi su joj zaklanjali i taj preostali šareni pogled i zagušivali zvuk sirene koji se stvorio odnekud, možda samo u njenoj glavi. Osjetila je kako nježna ruka dodiruje njene obraze i jednako nježan glas govori: „Ne zatvaraj oči! Sve će biti u redu.“ Željela ga je poslušati, ali kako će inače vidjeti mamino lice? Kako će inače čuti njen glas? To je sada moguće samo u snovima. Kako bi rado zaspala ... „Luna, bježi ...“ Zadnjim je treptajem pozdravila mjesec koji više nikad neće vidjeti. „Vrijeme smrti: 21 sat, 17 minuta“, tužno je šapnuo onaj nježni glas.

Stela Košić, 8. r.

V. osnovna škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Nataša Grubješić

Reci mi

Izdahnuo povjetarac i polja žuta šute.
Presahle vode ostavile tvrde neprohodne pute.
Ni plesa vrbe u tihe večeri nema.
Nepočešljane kose sjenama više ne bježe,
na užeglim poljima kržljavi plodovi leže.
Kraj staze jabuka smežurana i gorka,
krdo divljih svinja koritom potoka gmiže,
uzavrele šume ne dišu više.
Neugodna tišina za stolom seljaka,
duboko raspucala zemlja srce mu steže,
okorjela i tvrda umorno klasje reže.

Reci mi, mjesече,
što se to sa zemljom zbiva?
Koje to namjere tvoj prijatelj Sunce skriva?

Hoće li popiti sve vode Dunava, Drave, Save,
hoće li ikada više biti djedove šljive plave?
Zašto je između neba i zemlje toliko svađe i tuge,
brinu li oni jedni za druge?
Reci mi, mjesече,
hoće li se vode sa zemljom sresti
na sivoj dugačkoj cesti?

Ivana Džinić, 7. r.

OŠ Mate Lovraka, Županja

Voditeljica: Radojka Matić

Koraci u snijegu

Najviše volim jutra... Ona su uvijek puna mogućnosti... U njima pronalazim svu radost iščekivanja onih sretnih događaja kojima se nadam i koje želim doživjeti. U njima moja mašta postaje stvarnost i zbog toga se u meni stvara snaga i volja da svaki novi dan pretvorim u ostvarenje svojih želja.

I jutros sam ustala rano. Uz šalicu vrućeg čaja uživam u tišini zimskoga jutra. Prozori okovani snijegom i ledom kao u nekoj bajci... Vani bjelina... Kao da je netko debelim kistom nanio previše bijele boje i tako, sasvim slučajno, napravio savršeno umjetničko djelo. Pogled u snježnu hladnoću još jače grije moju sobu. Toplo mi je oko srca i duša je mirna i spokojna kao rijetko kada. Veselim se ovom danu jer je toliko drugačiji. Radujem se svim nadolazećim događajima jer znam da će ova snježna čarolija u mnogima probuditi iskre one radosti koju svatko čuva u sebi kao uspomenu iz svog djetinjstva.

U kući preko puta moje upalilo se svjetlo. Na prozoru se pojavio lik čiji su obrisi toliko odudarali od snježne bjeline. Nikada ga nisam upoznala, no s vremenom mi je postao jako blizak jer je, izgleda, volio jutra, kao i ja. Svjetlo se na njegovu prozoru palilo u isto vrijeme

kada i moje i napamet sam već znala sve njegove jutarnje rituale.

Prvo bi, kao i jutros, promolio glavu kroz prozor i dugo gledao van. Onda bi nestao i nakon nekog vremena, otvarala bi se kućna vrata na kojima bi se pojavio on u svojim invalidskim kolicima. Zaključao bi, tako sjedeći, vrata i zatim se sam, u kolicima, odvezao dvadesetak metara dalje do svoga automobila. Spretno bi se pomoću svojih snažnih ruku prebacio na vozačko sjedalo, a potom složio kolica i stavio ih u automobil.

Ispočetka su me ti prizori žalostili i predstavljali mi tužnu mrlju na mojim sretnim jutrima. Pročulo se po susjedstvu da je stradao u Domovinskom ratu od granate i ostao nepokretan, da je došao iz Slavonije i dobio stan kao vojni invalid. Od svega me najviše pogađalo to što je bio mlad, čovjek u najvećoj snazi... Ponekad ga je posjećivala jedna starija žena. Ostajala bi kod njega nekoliko dana i brinula se o njemu. Ljudi su pričali da mu je to majka. Ne znam koga sam više žalila, nju ili njega... Nikada mi nije bilo jasno zašto je odlazila i ostavljala ga samog. Dolazila mu je ponekad i jedna cijela obitelj s dvoje male djece. Navodno brat, njegova žena i mali nećaci. No, uvijek su ga ostavljali, vraćali se svojim životima, a on je ostajao sam.

S vremenom sam se počela diviti njegovoj hrabrosti i njegovoj samoći. Sve u vezi s njim, što me nekad žalostilo i užasavalo, potpuno je nestalo. Naučila sam živjeti dijeleći svoja jutra sa svojim nepoznatim susjedom. Shvatila sam da tom svojom hrabrošću i potrebom da brine sam o sebi dokazuje da je život za njega nešto divno i sveto te da ga želi proživjeti kako najbolje može.

Jutros se zadržao na prozoru dulje no obično. Vjerojatno je i on bio zatečen prizorom koji ga je vani mamio svojom ljepotom. Možda se u njemu probudio onaj djetinji dio duše i u mislima je potrčao svojim beskrajnim ravnicama, radujući se kako se samo maleno dijete može radovati snježnoj čaroliji. Možda se sjetio neke ratne godine i neke zime u kojoj je vodio bitke, koračao stazama na kojima nitko nije ugazio put. Nitko prije njega...

Gotovo sam čula njegove korake... Zvuk vojničke čizme kako pro-

dire u duboki snijeg, odlučno i snažno... Ili zvuk dječjih čizmica kako tapšaju lagano i veselo vrhove snježnog pokrivača... Vidjela sam i tragove u snijegu... Ugažen snijeg i stazu koju su napravile čizme junaka ili male tragove čizmica koje čak nisu imale snage upasti u najdublji snijeg, koji su kao tragovi anđela, napola lebdeći...

Snježno je jutro postalo bajka. Bjelina se pretvorila u svjetlo i iznenada sam posvuda mogla vidjeti tragove koraka čovjeka kojega nikada nisam vidjela kako hoda. Tisuću koraka i još više tragova, znakova da je prošao mnogo, mnogo više nego drugi. Bile su to staze njegova djetinjstva, zavojiti putevi razigrane mladosti, duboko utabani prolazi ratnih vremena... Kao da se sve vrtjelo u krugu zajedno s pahuljama koje su sve jače počele padati. I nije bilo kraja jer je svako novo jutro i svaki novi dan za njega bio jedan korak više. Nije se predao i nije stao. Nastavio je život i prihvatio ga takvog kakav je bio. Njegove staze dovele su ga baš ovdje gdje je sada. To je bio njegov put. Na njemu su mu hrabrost, upornost i vjera u dobro bile najbolje prijateljice, a njegova je samoća bila dokaz da još uvijek može sam upravljati svojim životom.

Iz razmišljanja su me naglo prekinuli veseli dječji povici. Njegovi nećaci i njegov brat izašli su čistiti snijeg oko kuće. Iako nisam znala da su došli, bilo mi je drago da su tu, uz njega. Kao da su znali kada ih treba najviše.

Nakon nekog vremena, kad je snijeg već bio poprilično očišćen, pojavio se i on, nasmijan i vedar u svojim kolicima. Djeca su ga počela gađati grudama, a on im je veselo uzvraćao.

Tako je i moj dan počeo smijehom koji je poput najvećeg praznika svetkovao toga jutra. Nasmiješila sam se i ja i krenula u novi dan s radošću i optimizmom koji je prenio na mene taj divni čovjek.

Najviše volim jutra...

Lucija Pigl, 8. r.

Oš Luka, Sesvete

Voditeljica: Marija Gerovac Đurčević

Prozor se otvorio

Kočnice auta zaškripiše. Auto je stao. Mamino lice se sledilo. Seka i ja smo se samo pogledale. Tišina je preplavila sobu.

Čekali smo tatu. Vrata su se lagano otvorila. Teškim , umornim korakom, bez pozdrava tata je stupio u sobu. Nije ni rekao: «Bog, curke!». Sjeo je za stol, upro pogled u stolnjak i šutio. Mama ga je pogledala , uzdahnula, ali i dalje šutjela. Zнала sam da se nešto teško događa. Htjela sam ga pitati što mu je , zašto je tužan, ali kao da je u meni nešto govorilo: «Pusti ga, neka se malo smiri, nemoj pogoršavati situaciju!»

Mama nam je pogledom dala znak da idemo u svoju sobu. Zastale smo u hodniku i prisluškiivale.

«U stečaj, pa kako to? »govorila je mama. »Znači istina je , dobio si otkaz.»

«Jesam,» s uzdahom je rekao tata.

Mama je ustala i krenula prema kuhinji. Putem je mrmljala: «Joj, joj, što ćemo sada? Kako ćemo preživjeti?»

Shvatila sam da se radi o nečem vrlo važnom. Mama uznemirena, tata šutljiv, baka se ne pojavljuje.

U tom trenutku vrata su se otvorila i čula sam smiren bakin glas.

«Djeco, ne očajavajte, Bog vas neće napustiti. Kada zatvori vrata, otvori prozor», govorila je tužno, ali iskreno, moja baka. To je naša dobra vila, pojavi se uvijek baš kada treba. Ona poznaje sve naše misli, sve naše boli i uvijek ima nekakvo rješenje.

Te večeri nismo dobro spavali. Svi smo se prevrtali i okretali. Mama nas je čak tri puta došla pokriti i uvijek bi pitala: «Curke, spavate?»

Ujutro je tata i dalje sjedio za stolom. Potrčala sam u njegovo kri-lo, koje je uvijek bilo toplo i mekano, i snažno ga zagrlila.

Nije me milo pogledao, nije se nasmiješio, nije se našalio. Ovaj put tatino lice nije izgledalo kao do sada.

«Tata, što ti je?» bojažljivo sam upitala.

«Ništa, zlato moje. Znaš tata više ne radi, moći će više vremena provesti s tobom»

Nasmiješila sam se, opet ga zagrlila, ali nisam bila sretna.

Tata se zagledao u prozor. Dugo je gledao, razmišljao, a onda brzo ustao, otišao do računala, a ja brzo za njim. Ušao je u neki program i napisao: PRODAJEM AUTO, OPEL, METALIK..... NAZVATI NA...»

«Tata, prodaješ naš auto?» upitala sam.

«Da!» tiho je rekao i uključio printer. Uzeo je nekoliko primjeraka i krenuo van. Rekao mi je da ostanem u kući jer je vani hladno i da će se brzo vratiti.

Vratio se uvečer. Govorio je da je tražio posao i da je dao oglas za prodaju auta.

Tišina i dalje lebdi zrakom. Dani prolaze, a na oglas se nitko ne javlja. Tata svakodnevno traži posao, ali ga ne nalazi. Pokušala sam glumom i pjesmom razveseliti obitelj, ali nisam uspjela. Jedino je baka s puno nade i vjere ponavljala iste riječi o prozoru.

A onda, tog petka, imala sam predsat i prva sam ustala. Uplašio me telefon.

«Oprostite, zovem zbog oglasa za auto», rekao je nepoznati glas.

«Tata, tata, za tebe je. Netko zove zbog auta», uzbuđeno sam dozivala tatu.

Svi su dotrčali, a tata je smireno uzeo slušalicu i dugo razgovarao. Razumjela sam samo: »Da, da, može...ako vam odgovara, da...sutra ujutro...»

Sutradan, čim sam se probudila, potrčala sam niz stepenice i uletjela u dnevni boravak. Ne smijem ništa propustiti! Nešto se događa!

Izvana je dopirao zvuk kočnica. Auto je stao. Opet je zavladao napetost. Mama je otvorila vrata. Pred njima je stajao nepoznat čovjek. Pozvala ga unutra. Tata je ukočeno stajao. Na sebi je imao novu košulju. Valjda je želio izgledati kao poslovni čovjek.

«Dobro jutro», rekao je čovjek pred vratim i prekinuo napetost i tišinu.

«Dobar dan!» rekao je moj tata i usiljeno se nasmiješio.

Mama nam je u hodniku šapnula da moramo biti tihe i pristojne i ne smijemo se petljati u razgovor.

Ušavši u sobu, čovjek nas je veselo pozdravio i stalno se smješkao. Mama ga pitala ima li djecu. Rekao je da nema.

Sjeo je za stol i počeo pričati o svom poslu. Ima mali restoran, razvozi hranu, ima i catering. Mora kupiti auto za dostavu jer mu se stari baš jučer pokvario, a vozač odselio u drugi grad ali...»

«Što ali?» naglo upita tata.

«Nisam našao nikoga», rekao je čovjek i osvrnuo se oko sebe. Primijetila sam da je mama baš tada tatu lupila nogom ispod stola.

«Paaaa, ja sam dobio otkaz i...»

«Trebao posao», brzo je rekla mama.

Čovjek je nekako čudno pogledao tatu. Dugo je zadržao pogled na njemu i rekao: «Mogu vam dati priliku, možemo probati.»

Baš u tom trenu se na vratima pojavila baka. Oči su joj zaiskrile, nasmiješila se, no nije ništa rekla.

Znala sam: «PROZOR SE OTVORIO!»

Domagoj Zubović, 7. r.

OŠ Novska, Novska

Voditeljica: Ana Bajzek

Oblutak (u letu)

Teško je naći zvjezdano nebo
i dobaciti oblutak
do Sirkusa ili Južnog križa.

Kroz sparinu i beton predgrađa
dolutali smo do Sustipana,

uz Dylana koji želi
ostati zauvijek mlad.

Nismo toliko pretenciozni.
Mi samo želimo dobaciti
oblutak na Brač.

Hrvoje Korbar, 3. r.

XVI. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Jadranka Tukša

Tsunami blues šesnaestogodišnje gimnazijalke

Baš kao iza oluje.

Više ništa nije na svom mjestu.

Misli mi pobjegle u zabranjene prostore odavno zakračunate
trima moćnim lancima, trima neprobojnim vratima za kojima drijemaju
tri opaka kerbera.

Iskopavam, poput mahnite raščupane arheologinje, neke okamine
sjećanja

Zavučene u najdalje, prašnjave zakutke i čudim se.

Sama se sebi beskrajno čudim kako nikada na vrijeme ne predvidim
potop.

Havariju.

Katastrofu.

However!

Možda bi bilo bolje da su me moji stvoritelji okrstili Noom.

Možda bih tad, jednom bar, spasonosnu korablju uspjela izgraditi na
vrijeme.

I možda bih jednom samo bila odmjerena, odlučna, nedodirljiva, le-
dena kraljica – whatever!

Ovako, potopi me kad se najmanje nadam.
Neka riječ.
Neki postupak.
Neko izvijanje obrva i kosi pogled s drugoga kraja hodnika.
Osmijeh koji ništa ne kazuje, a sve obećava!
Too young, rekao si!
Ma nemoj!
A, nije te ta sitnica zvana godište spriječila da mi šapućeš neke besmislice u inat buri koja nam je zviždala oko zaleđenih ušiju.
A, tako sam još jučer bila ponosna na sebe!
I tako sam lijepo posložila misli, planove neke razmjestila strateški, uglancala stube događanja, sve što se dogoditi valja, predvidjela, već i omotnice pripremila s naslovima ne bih li događaje u svojoj glavi smušenoj lijepo odmah razmjestila pod:
važno, manje važno, posve nevažno...

A onda, riječ, nebo sivo, vrijeme suzno...
Otužno!
I opet se sve ispremiješalo!
Kakvu to neobičnu moć imaš pa me uvijek smjestiš u srce oluje, a ja tako čeznem za malo posve običnoga odmora u srcu tvom! Ledenom!
Brrrrrr...
Želje.
Stvarnost.
Mogućnosti...

Ah, koliki li je samo raspon između tih točaka!

Anja Zbašnik, 2. r.

Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka

Voditeljica: Mirjana Šimunović-Ban

Ne služe te riječi ovih dana ili Sinopsis jedne samoće

Hajde, malena, dopusti konačno tim svojim predugo skrivanim vojnicima da se okušaju na bojištu pod tvojim, injem okrunjenim, trepavicama, da se strovale niz ledene obraze, da ugaze put kraj nosića i zagriju ti makar malo te promrzle, stisnute usne s kojih je (ima tome već neko vrijeme) nestao onaj, prepoznatljivo tvoj smiješak; onaj koji bi – prerastajući u smijeh – uvijek uspijevao potpuno besprijekorno rasporediti pjegice na tvome (tada još) ozarenu licu.

Činiš se još krhkijom nego što jesi, dok stojiš ovako nepomična (zagrljena tamom, u ulici što nosi ime autora već oronulih balada), stišćući oko dobrano prozebla tijela taj tanušni ogrtač, kupljen pred prošli Božić u ovom istom dućančiću, slabo rasvijetljenog, prljavog izloga (pred koji uvijek dolaziš netom prije zatvaranja, kad mrak već juriša na neonske reklame, nadajući se kako ćeš izbjeći upitne poglede prolaznika ili, još gore, ironičan podsmjeh nekog poznatog lica u prolazu); kliziš sporim, čeznutljivim pogledom preko natpisa Second hand shop (otisnutog na jeftinu papiru formata A3, veličine fonta 72) do sredine izloga, gdje se mazno ispružio, nudeći ti se zavodljivo (u zamjenu za samo 35 kn! prilika koja se jednostavno ne propušta!) prekrasan bordo crveni vuneni pulover (gotovo da osjećaš njegovu mekoću na svome prozeblom torzu), ukrašen s tri sjajna mjedena gumbića (već si potpuno spremna povjerovati u to da bi te sreća – protrljaš li jagodicama prstiju u pravom trenutku ma koji od njih – gotovo sigurno prestala zaobilaziti); snatriš o tome kako bi divno bilo uvući se u njegov podatni (tamnocrveni) zagrljaj; uroniti u toplu, umirujuću mekoću i, zažmirivši čvrsto, ostati tako trenutak-dva, a onda se strelovito, poput sitne ruske balerine, zavrtjeti i poletjeti, nošena rojem snježnih pahulja što se prenamažu izvođeci piruete svuda uokolo.

Rasplinuti se, nestati odavde, otputovati u nepoznatom smjeru, daleko, daleko; konačno sići na nekoj toplijoj stanici: gdje glava nije puna klaustrofobičnih misli; gdje riječi samoće i predugo zatomljeni-

vanog straha pred sutrašnjicom nisu nemušte, a tjeskoba nije bezglasna; gdje po povratku kući ne nailaziš na: isključeno grijanje zbog neplaćenih računa; oca (26 godina radnog staža i 4 godine na burzi za nezaposlene) koji već mjesecima zuri ispred sebe, uronjen nepovratno u svoju šutnju, paleći tek dopušenom cigaretom onu sljedeću; majku (s „perspektivnijim“ poslovnim statusom: 6 mjeseci na čekanju – tvornica pred stečajem), koja stideći se, spušta pred tobom staklast, ukočen pogled (Lexaurin, 5 mg, 3x dnevno), jer si je slučajno zatekla kako kriomice razrjeđuje preostalo mlijeko (5.99 kn – akcijska cijena za 1,5 litru) vodom, spravljavajući ti kakao prije spavanja.

Naglom kretnjom (popraćenom dugim isprekidanim udisajem, potpuno nalik onom malog djeteta nakon preduga plača) otireš slane pahulje s lica; žurno se priključuješ šačici prolaznika, nastojeći podesiti dužinu svoga koraka s onom već ugaženih stopa u snijegu; nemaš pojma koliko je sati, ali sigurna si da je vrijeme povratku ondje, gdje te čekaju dvije (tebi toliko bliske, a tako daleke), u tjeskobnu šutnju zakukuljene samoće, kojima beznađe bez prestanka kaplje za vrat, uporno, dan za danom, baš poput vode koja (čini ti se oduvijek) kaplje iz pokvarene slavine u kupaonici; pred kućnim si vratima; na ispucale usne lijepiš (već izvrsno uvježbanom gestom) osmijeh hej, ljudi! napokon kod kuće!; još samo hitar okretaj ključem u bravi – i eto te ponovo unutra.

Adela Prstec, 2. r.

Gospodarska škola Varaždin, Varaždin

Vodieljica: Spomenka Dragović

Blizu njih

Noć je i spavam. Iznenada čujem kako otvaraš ormar. Probudila si me. Gledam kako spremaš stvari i odlaziš.

– Kamo ideš, mamice? – upitam ju znatiželjno.

Ona me ignorira. Šuti kao da joj se nisam ni obratila. Oblači kaput. Osjećam da se više nikada neće vratiti. Ustajem i vučem se po podu do nje. Pospana sam i ovo sve što mi radi izgleda kao san. Uхватim ju za desnu nogu i govorim:

- Mamice, kamo ideš? – odgurne me od sebe nogom.
- Mamice, molim te, ne radi isto što i on. Ja te trebam.

Opet ju primam za nogu i govorim:

– Ići ću rano spavati i neću te više nikada ljutiti. Jest ću sve što mi napraviš. Neću biti izbirljiva. Pospremat ću igračke i slušat ću te. Neću se ranije vraćati iz vrtića jer znam da ti to smeta kada imaš puno posla. Obećavam da ću biti dobra curica.

Saginješ se i hvataš me za kosu te bacaš u kut sobe. Ne zanima te što govorim. Odlaziš prema vratima. Otvaraš ih. Primaš kvaku i stojiš. Promatram te sa strane dok me tama vuče sve dublje i dublje. Tresem se od boli. Otvaraš vrata i izlaziš.

– Mamice, ne ostavljaj me, preklinjem te. Ja sam još jako malena da bih ostala sama. Imam samo šest godina. I tata nas je ovako ostavio. A ti? Ti si obećala da nećeš nikada.

Dižem se iz kuta i krećem prema vratima. Ostavljaš me. Tražim te širom otvorenih očiju. Vid mi se muti od suza. Srce kao da će iskočiti od boli. Rekla si da sam jedino blago koje imaš. Trebam te, mamice. Nema te, ne vidim te, nestala si. Ne želim završiti u domu, a odvest će me ako se ne vratiš. Nema nikoga. S kim ću se sada igrati skrivača i praviti kolače?

- Vrati se, mamice – ostala sam sasvim sama.

Zaspala sam uplakana na hodniku, sišući palac.

Rano ujutro policija je kucala na vrata. Otvorila sam i jedna teta rekla mi je kako će mi pomoći pospremiti stvari i da me vodi na sigurno. Nisam stigla ništa reći, a već sam bila u autu. Čula sam policajce kako govore jedan drugome:

- Mislim da ne treba znati što je majka učinila.
- Slažem se. Reći djetetu da joj se majka polila benzinom i zapalila bilo bi previše, a najgore je to što se ne zna zašto je to učinila.

Kada sam to čula, izašla sam iz auta i potrčala za policajcem te mu rekla:

– I moj je otac to isto učinio.

Policajac je u nevjerici gledao u mene. U jednom mi je trenutku bilo toliko mučno da sam se srušila. Kad sam se probudila, ležala sam u bolničkom krevetu. Oko mene mnogo doktora. Svi su bili u bijelome. Pitali su me imam li bolove. Tražili su da razgovaram s njima, ali od ogromne boli dobila sam govornu manu. Trudili su se iz mene izvući riječi, ali nisam govorila. Doktori kažu da je to sve u mojoj glavi. Tijelo mi je zdravo, ali je um ušutkan nečim tako moćnim i ružnim što mu ne dopušta govoriti. Strah i bol su preveliki. Da budem iskrena, nemam pojma o svijetu oko sebe.

Ondonda je prošlo osam godina i rođendan mi je. Ovdje na psihijatriji obećali su da će mi napraviti tortu. Čokoladnu i lijepo ukrašenu. Baš kao što je mamica radila.

Naime, ja nisam bolesna. U mojoj je glavi sve u najboljem redu. Znam sve što se događa. Samo volim biti tu. Moja je mamica ovdje bila psihijatar. I otac moj.

Tu sam blizu njih.

Blizu njih mogu osjetiti svu sreću i ludilo svijeta.

Ne namjeravam izaći odavde.

Arbnora Šahini, 1. r.

Strukovna škola Virovitica, Virovitica

Voditeljica: Vanesa Topalović

Novi život

Ela je i ove noći s krovšta nebodera promatrala grad. Titraji svjetla poput tisuću zvjezdica tako su je neodoljivo podsjećali na dom. „Ela“, ime kojim se sama nazvala prije stotina godina, činilo joj se najprikladnijim u ovom okruženju primitivnih ljudskih bića.

Zasigurno bi bilo neprihvatljivo reći: „ Ja sam Emamiora Lakota Aktima. Dolazim s planete Dav, svjetlosno sam biće. Pripadam plemenitom rodu Lakote i deveti sam potomak majčine loze Aktime koja rađa životodavce i istraživače. Imala sam zadatak pronaći Kamen istine u zvijezdu Drevnog puta, no zbog iznenadne svemirske oluje izgubila sam brod i završila na Zemlji. Čekam svoje spasioce već 351 godinu i još uvijek sam mlada. Ljudi, živim među vama, suosjećam s vama, žalim vas i volim, ali vam ne pripadam i ne smijem vam pomoći. Moj je svijet tako različit od vašega. Prožet je osjećajima stvorenim od ljubavi, finim titrajima i prekrasnim bojama, a svoju bit nalazi u nesebičnom primanju i davanju. Ja patim, ne zbog sebe, već zato što vam ne mogu ništa dati, ne smijem vas mijenjati, miješati se u vaše živote, samo ponekad mogu dodiranjem ublažiti vašu bol. Davno sam naučila sve što se o vama može znati. Čemu onda služi moja svjetlost i boravak ovdje?“

Zaokupljena razmišljanjem, Ela nije primjećivala da se na cesti nedaleko nje sprema velika nesreća. Crn automobil velikom brzinom prestiže kamion koji se sporo kreće. Iz suprotnoga smjera dolazi malen kombi u kojem odzvanja smijeh sretne obitelji. Sve se odigrava u trenu. Automobil nesmotreno prestiže, a mali kombi nema izlaza i u njemu utihne smijeh. Cviljenje guma, lom željeza, smrtni strah i kraj nekoliko života, ništa već nedoživljeno za Elu. Bila je ona svjedok i mnogo gorim tragedijama. Znala je da tu nema pomoći i zato je naizgled ravnodušno skrenula pogled na drugu stranu. Tada se dogodi nešto neobično – Ela osjeti žestoku bol, grčenje svog ljudskog tijela, a tamna sila puna straha i molbe prisli je da ponovno obrati pažnju na nesreću. Živo biće u gomili slomljenog željeza traži baš nju. Tko je to i kako zna da ona postoji, proleti joj mislima dok je lebdjela iznad mjesta sudara. Razgrne hrpetinu slomljenih, isprepletenih dijelova vozila i prije osjeti no što ugleda panično titranje srca koje gotovo da ne kuca. Ispruži ruke prema njemu i tada shvati da mu je vlasnica petogodišnja djevojčica. Podigne beživotno tijelo i iznese ga na čistinu, a iza nje

prolomi se eksplozija i razbijeni kombi pretvori se u buktinju. Ela uzme dijete u naručje te se snagom misli prebaci u stan. Smjesti djevojčicu na ležaj pa joj dodirom svojih ruku zacijeli rane na glavi i prsima, a dahom otpuhne modrice s tijela. Gledala je neko vrijeme onesviješteno malo ljudsko biće, no onda osjeti neodoljivu potrebu staviti ruku na njeno srce. Gotovo se opekla toplinom koja joj je bila uzvraćena. Nikada do tada nije ništa slično doživjela, ni jedan dodir nije ju toliko pogodio. U dubini sjećanja zaiskri joj legenda njenog naroda koja govori o srodnim dušama na drugim planetima. Smatrala je takve priče neutemeljenim i izmišljenima, no ovo ipak nije mogla poreći. Stopila se s djevojčicom, osjećala svaki njen dah, titraj tijela, osjećala je njen život u sebi kao svoj. Mislima joj je odzvanjao sićušan glas pun zahvale i ljubavi, a na sebi je osjetila pogled koji se usjekao u nju. Ela pogledom uzvratila ljubav i začuje: „Hvala ti što si tu, što mijenjaš moj svijet, što ga pokrećeš, što me vraćaš. Ja te primam, ja te živim, ja sam sada ti.“ U tome trenutku zemaljska stvarnost kao da je počela blijediti, a Elin materijalno tijelo isparavati u obliku magle svih duginih boja. Dio magle zagrljio je djevojčicu dok je drugi dio obuhvatio i zarotirao cijelu planetu Zemlju. Samo je jedna iskrica krenula put neba, prostrujala galaksijama i pronašla svoj dom. Emamiora Lakota Aktima, časna i ponosna službenica loze životodavaca i istraživača, zadnjim bljeskom svijesti shvati da je pronašla Kamen istine. Cestom vozi kamion, a u susret mu dolazi malen kombi u kojemu odzvanja smijeh sretne obitelji. Kraj prozora priljubljena nosićem o staklo sjedi petogodišnja djevojčica i maše vozaču kamiona. „Odmakni lice s prozora, Ela!“ opominje majka djevojčicu. Dijete ne sluša, pjevuši i smije se jer u dubini duše zna da slavi novi život.

Emma Buković, 1. r.

Gimnazija Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Mirjana Maretić

Mrtva ljubav

Postoji jedan fascinantan ples. Nastao je s pojavom prvih ljudi, a ko-reografija se razvijala generacijama. To je ples koji stvara život. Elegantan, senzualan i strastven. No, poprilično je teško naći pravog partnera. Srećom, moja mama ga je pronašla.

Životni sok slijeva se niz cijevi njezinog abdomena. Žilavi vojnici ustrajno koračaju prema svom cilju. Ali, njihov put je dug i iscrpljujuć. Nakon žustre borbe, preostao je onaj najjači, koji je dosegnuo željeni cilj. Tada sam nastao ja. U majčinoj utrobi je bilo toplo i sigurno. Svaka pomisao o nadolazećem izlasku me užasavala. Kako ću se, tako malen i nemoćan, snaći u golemom svijetu? No, došao je i taj trenutak. Zapljusnula me vrišteća svjetlost i okružila me gomila uznemirujućih glasova. Zaurlao sam. Taj grozni trenutak mi je ostavio golem ožiljak koji nikad nije zarastao. Nisam se snašao u svijetu. Nisam volio ljude, glasove ni buku. Volio sam samoću. Najdraže mi je bilo kad bih se povukao u svoj mali kutak u kojem bih se izolirao i izgradio zid tišine... Kad sam imao dvije godine, na vrata nam je pokucala neobična osoba, moja dadilja. Isprva je nisam ni primijetio sve dok iz njezinog gramofona nije zaszviralo nešto najljepše što sam ikad čuo – klasična glazba. Od tog trenutka, moj kutak je odzvanjao najljepšim simfonijama Beethovena i Mozarta. Nisam imao potrebu govoriti, želio sam samo slušati. Zbog toga su se moji roditelji pomalo zabrinuli. Ponekad su me tretirali kao bolesnog, kao mentalno zaostalog, iako to nisam bio. Oni me jednostavno nisu razumjeli. Jednog popodneva, kad sam bio na vrhuncu euforije uzrokovane glazbom, roditelji su me na silu odveli liječniku. Njihova rasprava je dugo trajala. Načuo sam riječ „autizam“ i „neizlječivo“, ali nisam se previše obazirao. Jedino su njihovi pogledi puni sažaljenja bili odveć teški da ih ne bih osjetio. Svakodnevno sam šetao pored rijeke nedaleko od kuće, sa slušalicama na ušima. Jednom prilikom sam zatvorio oči i dopustio glazbi da me ponese. Iznenada sam pao u rijeku. Glazba je stala. Udari mog srca su stvarali krugove na površini vode. Shvatio sam da je, nakon silne buke koju sam u životu pretrpio, došlo

vrijeme šutnje. Odlučio sam uživati u tih nekoliko trenutaka apsolutne tišine. Opustio sam se i lagano tonuo. Progutala me dubina.

Pišem vam ovo odozgo, slušajući pjesmu anđela. Moja najveća ljubav se, izronivši iz vira svetih taktova, nanovo rodila. Intenzivnija je no ikad. Pogledajte! Ona leti! Nošena je vihorom nade i spokoja... Dragocjena okrijepa za moju umornu dušu.

Helena Šeperić, 3. r.

Sredna škola Jastrebarsko, Jastrebarsko

Voditeljica: Antonija Vlahović

Proklet bio, Kafka!

Prvi sam put susreo toga mladića, koji se ni po čemu nije previše isticao u masi ljudi, osim možda po klempavim ušima, ujesen 1902. godine, izlazeći iz dvorane Karlovoga sveučilišta, u kojoj sam netom prije završio predavanje o Arthuru Schopenhaueru. Žureći kući, nisam previše obraćao pozornost na gužvu koja se stvarala na hodniku, jedina namjera bila mi je što prije izaći na ulicu da udahnem svježega zraka i zaboravim na brige koje su me tih dana morile. Puno obveza, a tako malo vremena. Koračajući krupnim koracima prema izlaznim vratima, gurao sam se kroz gomilu koja nikako da prestane žamoriti. Odjednom me netko potapšao po leđima i rekao: „Profesore, čekajte! Mogu li vas otpratiti kući?“ Smeten tim pozdravom, još sam se više udubio u svoje misli pa nisam uopće obratio pozornost na osobu koja je maločas hodala za mnom, sada već pored mene, nego sam samo nastavio hodati prema izlazu. „Franz Kafka, gospodine“ – predstavio se. Odustao sam od ignoriranja i napokon mu uputio ljubazan pozdrav. Na prvi pogled činio mi se rezerviran, no taj se osjećaj mijenjao iz sekunde u sekundu. Nešto ga je privuklo k meni i sve se više otvarao, ispunjavajući uobičajenu tišinu koja me svakodnevno pratila na putu kući...

Ustaljenim sam navikama pokušavao prebroditi oluju svojih misli. Njegove su posljednje riječi kao jeka odzvanjale u tišini mojega uma: „Dragi Max, moja posljednja želja: sve što ostavljam za sobom, dnevnike, pisma, bilješke, neka se sve spali nepročitano“. Prisjećao sam se svih razgovora u kojima sam ga bodrio, veličao, uzdizao u nebesa njegov rad, njegove riječi, a sada me molio da sve to jednostavno zaboravim. Znao sam da je moralno postupiti prema želji najboljega prijatelja, ali umjetnik u meni nije se dao pokolebati u namjeri da objavi njegova djela. Žurno sam napisao brzojav dekanu sveučilišta, javljajući mu da sam bolestan i da neću moći održati unaprijed dogovorena predavanja. Jedna mala laž ne može naškoditi nikome, uostalom, ovo što sam se upravo spremao učiniti mnogo je važnije od ispraznih predavanja praznoglavih studentima. Toga sam trenutka donio odluku koja mi je obilježila život. Ne znajući u što se zapravo upuštam, zadao sam si zadatak koji sam naprosto morao izvršiti, koliko god on težak bio i protivio se mojim moralnim načelima. Za Franza se trebalo čuti, umjetnik poput njega ne može izbljediti u vremenu, pogotovo ne zato što je ispred ovoga doba, ispred mene samoga. Nisam si mogao dopustiti luksuz spaljivanja nečega što bi moglo ući u povijest, nečega što vrijedi čak i više od same njegove želje. Prijatelju, ovo činim za tebe. Jednim sam potezom raščistio radni stol, sjeo u kožni naslonjač koji je uvijek pružao utjehu mojim bolnim leđima, iz ladice izvukao nekoliko araka papira, par pera i tintu te ih postavio sa svoje desne strane, a sa svoje sam lijeve strane pak prostro sva nedovršena djela i bacio se na posao. Gubio sam se u njegovim riječima, ispunjavajući listove papira crnilom tinte. Te sam noći prvi put spoznao što znači griznja savjesti.

Kad sam se sljedećega jutra probudio iz nemirna sna, ustanovio sam da sam se pretvorio u golema kukca, istoga onakvoga kukca o kojem je Franz napisao pripovijetku. Bio je to moj krevet, ali ne i moja soba. Krevet se nalazio u nekakvome dvorcu, na meni nepoznatome mjestu. Prestravljen, pokušao sam protrljati oči, ne bih li se uvjerio da je ovo samo san, no mnogobrojne tanke nožice bespo-

moćno su treperile pred mojim očima. Netko je pokucao na vrata i u sobu je ušao čovjek kojega nikad prije nisam vidio. U sjećanje su mi dolazile slike iz djela čije sam retke sinoć prepisivao. Dio mene znao je što mi se sprema, ali razuman čovjek u meni odbio je vjerovati da je sve ovo što se događa uopće moguće. Nekako sam se iskoprciao iz kreveta i pokušao izaći iz prostorije u kojoj sam se trenutačno nalazio, no onaj nepoznati čovjek prepriječio mi je put i rekao: „Stanite! Ne smijete otići jer ste uhićeni“. Moja je najgora noćna mora upravo postala stvarnost. Bio sam kukac, u dvorcu, uhićen. Pokušavajući smisliti način kako poništiti sve ovo, sjetio sam se da bih ipak mogao spaliti dotična djela. Trčkarajući okolo naokolo po sobi, tražio sam način kako zapaliti vatru u kaminu. Onaj je čovjek još uvijek stajao nasred sobe i promatrao svaki moj pokret, dok sam ga ja, približavajući se kaminu, pokušao navesti na to da zapali vatru. Popeo sam se na drva koja su stajala uz kamin i zaciktao. Stranac se približio i zapalio vatru. Moj se plan polako počeo ostvarivati. Jurnuo sam prema stolu na kojem su se nalazili spisi i pokušao ih srušiti na pod kako bi ih mogao odvući do kamina. Nepoznati je čovjek shvatio što namjeravam te me počeo gađati crvenim jabukama što su se nalazile na drvenome stoliću pokraj njegove desne noge. Nisam uspio izbjeći sve jabuke te mi se jedna od njih zabila u leđa. Jauknuo sam od bola i pobjegao u kut sobe. U tom su trenutku u sobu ušla još dvojica muškaraca i krenula prema meni, a ja ih, pokušavajući maknuti jabuku sa svojih leđa, nisam odmah primijetio. Našao sam se u stupici. Gotovo je. Jedan je od njih dvojice iz džepa sakoa izvukao nož sjajne oštrice i krenuo prema meni. Zatvorio sam oči i vrisnuo.

Probudio sam se u grozničavome stanju, sav obliven znojem. Jedan pogled – ovo je moja soba. Drugi dodir – ovo je moje tijelo. Proklet bio, Kafka!

Petra Gorički, 4. r.

Srednja škola Zlatar, Zlatar

Voditeljica: Kristina Belko-Krsnik

Izorati Ilicu

Gospodine, zatvorite oči!
Otvorite usta, otvorite uši,
pognite glavu, pa je rastresite
i ove će ulice izaći
kao jato izgladnjelih ptica
da se nasite u tuđem umu.

Gospodine, stanite!
Ne žurite, ne rasipajte se
kao pelud po mrtvome cvijeću.
Gdje god ste krenuli, ne ćete stići.

Prodajte kaput, kupite knjige,
pet žetvi već je prošlo, a ja sam još tu.
I ne mogu se vratiti svome nebu,
i ne mogu disati pod tuđim.

Prodajte svilenu vrpcu
s tog crnog, otmjenog šešira,
dajte mi da povežem oči
i oplačem svoja polja.

Prodajte, prodajte sat
s te svoje gospodske ruke
i prsten što Vam je ljubljena dala
i kupite, kupite sve što imam,
i Plauta, i Molierea,
i dragog nam Marina.

Ovdje na trgu satima stojim,
Cervantes, Shakespeare i Rabelais

sramotno šute u koricama svojim,
nitko se na njih ni osvrnuo nije.

O, kupite, kupite, meni je potrebno
tek toliko da u najam uzmem
jedan stari zahrđali plug
i umjesto konja da upregnem sebe,
pa da se svetim ulici ovoj i gradu ovom,
Ilica da postane najduža brazda
ikad zaorana.

Već sutra pred onu sivu zoru,
dok vam još magla pod prozorima vreba,
ovdje ću stajati posve sam.
Užad će biti prikovana
za moja ramena i moj pas,
moja će se leđa saviti pod težinom
vašeg procijenjenog neba.

I plug će se lijeno vući za mnom,
nanoseći rane ulici bez kraja,
pukotine bit će bore
na tom njenom djevojačkom licu.
Plači za ljepotom svojom,
zovi ljubavnike svoje.
O, nevjerna ljubavi, ti nisi dom.

I u znoju svome radosno ću pozdravit
i Gundulića, i Frankopana,
i Reljkovića, i Zrinskog,
i viknut ću ovom prvom:
„Blažen što te grlilo tvoje more!“
I viknut ću ovom trećem:
„Još blaženiji ti kome je more presahlo!“

Nastavit ću dalje smijući se obijesno,
jer, evo, zemlja se već crni, miriše, diše
i slobodna je od okova svojih.
Krvare mi ramena,
al' srce je puno i pomahnitalo,
vuče i ore onda kad ja stanem.

Srušit ću se u jednoj aleji,
jer slabo je tijelo bolesno od čežnje,
ne živi i ne ljubi, već stalno korača,
uvijek prignuto zemlji kao težak klas
koji je rodio tugu.

Mateja Jurčević, 3. r.

Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, Vinkovci
Voditeljica: Nikolina Maletić

Umjesto

Željela sam nositi dječje čarape
s crtežom i ušima krave
i zakopati desnu nogu u vrući pijesak,
slušati Floyde na rabljenom radiju
u autu s previše osvježivača zraka
s mirisom vanilije
i naučiti nešto o rotaciji
sazviježđa ovisno o promjeni
godišnjih doba.

I vezati pola klupka crvene
vune oko zapešća tvoje lijeve
ruke i – možda –

jednom, onako posve oprezno,
s desecima zračnih jastuka
na mjestima gdje bi moglo
zaboljeti poput ugriza komaraca,
vezati sebe
uz tebe.

Umjesto toga, pristala sam
željeti savršeno izlomljene komadiće
(nipošto se ne smije reći kockice)
čokolade punjene preslatkim jogurtom
jer si rekao da mi pristaju
bolje od ustajale kave
s previše taloga u žutoj šalici
s izgubljenom ručkom i
tamne strane Mjeseca.

I – umjesto da znanošću
ismiješ moje metafizičke pjesnike,
skeptično potkopaš
moje stroboskopskom
kamerom snimljene filmove
i, kvragu, bar jednom zavežeš
nit vune oko zgloba –
ti si rješavao neke važnije,
neke mentalno izazovnije
– neke tuđe jednadžbe.

I, umjesto da
odbačenim nitima
čvršće privežem zračne jastuke
i vreće insekticida,
ovako pretjerano umorna,

nedovoljno racionalna
i ni najmanje znanstveno orijentirana,
izvodim formulu da izbrojim
tvoje ubode
pod kišom Perzeida.

Petra Požgaj, 4. r.

Prva gimnazija Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Tatjana Ruža

Posveta

„Od danas prestajem pisati o tebi.“

Svjetlo gradske lampe treperi u gustoj uskovitlanoj magli, kao ignorirani putokaz što i dalje uporno vrši svoju davno podijeljenu funkciju makar plaća nikada nije stigla, a prošaptane riječi tek su greškom dodirnete tipke na prašnjavom i dugo nekorištenom glasoviru. Moja ravnodušna i jednočlana publika u istom je trenutku koračala nekoliko metara ispred mene, teniscama šutajući grbave kamenčiće po ispucanoj zemlji, i glava mu se tek nesvjesno trznula na naznake moga glasa.

„Ha? Jesi li nešto rekla?“ Usporio je tempo s Viva na Moderato, donekle uskladivši ritam, ali ne i melodiju, živahnu i skokovitu spram moje otegnute i nerazumljive. Usmjerala sam pogled prema nejasnim granicama parka, gdje su se one pretapale u mutnu heterogenu masu proljetnih boja kao zbrkana mješavina na slikarskoj paleti, tvoreći skrivenu umjetnost u spektru nerazlučive veličine; priroda je svakoga mogla natjerati da se osjeća kratkovidnim.

„Ma, ništa. Razmišljala sam kako se dugo nismo našli prije ovoga.“ Polovična laž lako sklizne s usana, za razliku od istine koja je čvrsto zalijepila jezik među zube, nasuprot zapetljanim mislima.

„Da, od danas definitivno prestajem.“ Čvrsto se obgrlim rukama

i promatram kašmirske rukave na vesti, očicu po očicu, trudeći se odagnati želju da ih jednostavno sve raspam i prepustim njihovom prvotnom neuglednom obliku. „Vjerojatno misliš da bi mi bilo lakše potpuno se ostaviti pisanja i naći neki drugi hobi. Korisniji, možda? Ali nikada mi nisi objasnio svrhu skupljanja onih malih vrećica šećera, znaš, onih koje si neprekidno krao po našim omiljenim kafićima, kao ni besmislenih pitanja zbog kojih su nas željeli poslati na pregled psihologu, ali svejedno si to neprestano radio.“

Uzdahnem i pogledam gore, tražeći inspiraciju i ignorirajući njegove znatiželjne poglede, a noćno je nebo posuto šećerom u prahu.

„Pa, svjesna si da sam bio zauzet. Ispiti i to. Uostalom, evo me.“ Osmijehom sve svoje zube stavi na izložbu u galeriji, i premda se trudim pronaći vlastiti, moj samo zatitra na rubovima usana.

„Šarmantnog kao i uvijek.“ Pokušam izbrisati tragove otrovnosti u glasu, ali oni su svejedno prisutni, čvrsto prianjajući za hrapave rubove. Prezirem ljudske slabosti, a satkana sam od njih.

„Jutros sam tražila Štrumfove među oblacima i slagala tvoje šarenice iz taloga kave, ali bez obzira koliko sam salveta pri tom procesu uništila, shvatila sam da se više ne mogu sjetiti točne boje. I zaista, nalazi li se ono djelomično plavetnilo u lijevom ili desnom oku? Vidiš, nisam se mogla sjetiti.“ Riskiram kratki kontakt i dilema je riješena; naravno da se radilo o lijevome i isprva mi je teško povjerovati da sam to ikako mogla zaboraviti, ali sjetim se da se jednom davno tromjesečna nijemost činila nemogućom i gledam nas sada – svatko s vlastite strane iskrivljenog ogledala.

„Mislim da će kišiti danas.“ Nonšalantno gurne ruke dublje u džepove, skupivši ramena kao da se automatski želi boriti protiv svoje najmrskije oborine, ali nasmijem se iz posve drugačijih razloga.

„Nije li to ironično? Toliko sam mnogo vremena na kraju provela s tobom. Ako bih naslagala sve te trenutke jedan do drugoga, možda bih mogla napraviti neki divovski tobogan i spustiti se njime do Antarktika i konačno ukrasti kojeg pingvina kao što smo oduvijek planirali. Ali sada, kada više ne postojim u tvojem mentalnom ro-

kovniku i kada nam je vrhunac razgovora ovo blesavo vrijeme, znaš što? Fučkaš pingvine. Radije bih ukrala prošlogodišnjeg tebe.“

„Bok, stranče. Izrazito sam svjesna mogućnosti obilnih padalina uz ovakav pomalo teški zrak i nagomilane, skoro grafitno sive oblake koji su se prije nekoliko sati valjali preko obližnjih uzvisina. Također, uredno sređeni gospodin blještave ćele te izrazito gustih obrva u nešto starijem odijelu koje izgleda kao da su mu djeda planirali pokopati u njemu i na našu potisnutu žalost odustali sinoć je pristojno najavio mogućnost večernjeg pljuska u našim i obližnjim područjima. Želite li nadodati još nešto što ste uočili svojom oštromnom sposobnošću zapažanja ili ste ipak dosegнули današnji limit?“

Nakon kratkoga zapanjenog pogleda uzrokovanog mojim nenadanim sarkazmom, konačno me počasti iskrenim i glasnim smijehom, puštajući ga da se poput ping-pong loptice odbija od izrezbarenih klupa i nešto jače uzdrma sutonsku izmaglicu.

„U redu, zaslužio sam to. Samo... Čini se da sam zaboravio razgovarati s tobom.“

„Možda je onda uzaludno pretvarati se da možemo naš odnos vratiti na staro.“

Pustili smo tišini da se ušulja između i nježno nas uhvati za ruke; glasovi koji su do tada lomili noć kondenzirali su se u privatne monologe.

„Zaista, ne mogu više ovako. Umorna sam od toga da ljudi traže tebe u svemu što napišem. A zagledam li se malo bolje, ti si uvijek tamo; glavni lik izgovara tvoje šale, sporedni piju kavu bez mlijeka i šećera, pretjerano gestikuliraju pri razgovorima o današnjem značenju morala, spominju knjige koje si mi jednom davno preporučio, zaboravljaju zaključati vrata i podbadaju druge zbog iracionalnog straha od zubara. Nikada nisam planirala takav razvoj događaja i činilo se sasvim dovoljno znati da negdje postojiš ti i da te zapanjujem barem upola kao što ti oduševljavaš mene; ali prestala sam se nadati i ti si odlučio da više nije vrijedno truda i odustajanje je došlo neminovno, a meni su ostale samo poludovršene priče s tvojim imenom u naslovu.“

„Kada bi mogla preseliti se na Saturn i voziti traktor po njegovim prstenima i živjeti od zraka koji bi imao okus po nugatu, bi li to učinila?“ Odjednom me uhvati za podlakticu i zaustavi, ozbiljnog izraza lica u glatkom kontrastu s izrečenim, izazivajući me i podsjećajući na izgubljeno. Ipak prihvatim.

„Ne bih, jer na Zemlji usprkos svemu još uvijek ima čokolade, a kolike sam sreće, ispalo bi da su ti prsteni od marcipana i to bih bome osjetila kada bi krenuli s evaporiranjem.“

Široko se nasmiješi i bez prethodnog me upozorenja zagrlji, dovoljno čvrsto da se ni Houdini iz toga ne bi mogao izvući, pa na trenutak zaboravim na postojanje vlastitog dišnog sustava. I samo tako, kao da nema ničega lakšeg, jednom neznatnom gestom pretvorio je slova u rečenice i sve točke u zareze.

„Nedostajala si mi.“

Svijet se stisnuo u sedam slogova.

„Možda još uvijek imam dovoljno riječi za nekoliko romana o tebi.“

Andrea Baričević, 4. r.

Gimnazija Požega, Požega

Voditeljica: Valentina Soldo

Župnik

Dugo su mještani župe Sv. Frane bili nezadovoljni starim svećenikom i tražili od biskupa da im pošalje novog. Čak su izišli na ulice, iz protesta, osuli se u crkvi...I tako im jednog dana biskup udovolji molitvama i zahtjevima. Mladi svećenik, netom napustivši sjemenište, preuzme uznemirenu župu.

Bartolomeo od samog početka nije bio siguran želi li biti svećenik. Otac mu je bio općinski službenik, na koje se tada nije blagonaklono gledalo ako im je bio mio Bog, ali majka je bila dominantna osoba u obitelji i otac se prešutno pokoravao njenim mislima. Ona bi

znala reći da svećeniku nitko ne gleda kakva je porijekla, jer je njegovo porijeklo sveto. Eto, i biskupov otac bio je običan težak i ribar, a vidi ga sad...

Bare, kako su ga najčešće zvali, morao je priznati da je u suštini majka u pravu. Ugled među ljudima, ne baš težak posao, miran, bogobojažljiv život i svakodnevno obraćanje Bogu – i njemu je izgledalo privlačno. Pa ipak se Bare bojavao da ne će moći udovoljiti ispunjavanju duhovnih obveza i ustrajati u danoj zakletvi. Iako je sebi govorio da je bolje raskinuti okove i pobjeći u svijet nego živjeti u licemjerstvu, činilo mu se da bi, kad bi sad pobjegao, počinio najveći grijeh – izdao majku. Dakle, nije bilo mogućnosti da se vrati s puta kojim je zakoračio. Od početka je nastojao savjesno obavljati svoje dužnosti. Nadirale su mu volja i vjera, a potom se javljala i radost zbog duhovne pomoći koju je pružao pobožnom puku. Svemu tome pomoglo je i od župljana dano mu, ljudsko priznanje. Ali, što se god više osjećao siguran za vrijeme obavljanja svojih dužnosti tim više ga je nešto vuklo onom drugom životu – životu običnih ljudi. Smatrao je da ima pravo iskoristiti svoje vrijeme onako kako ga koriste i ostali vjernici nakon rada – počeo je sa seoskim momcima igrati nogomet, bio je u tome dobar i uvijek bi se pojavio u dresu Milana, voljenog kluba, s desetkom na leđima. Čak si je nabavio polovni automobil, ne radi posla, jer njegova župa brojila je samo jedno selo u kojem je bila crkva. Želio je ponekad otići, zabaviti se, isto onako kao što se trudio u obavljanju crkvenih dužnosti.

Nakon nekoliko mjeseci, sve rjeđe su mu dolazile pohvale za predan rad i nije više bilo one naklonosti puka i pobožne spremnosti pred svaku misu, koju su mu do tada iskazivali kao novom, mladom velečasnom. Bilo je u njegovu ponašanju nečeg u što župljani nisu mogli proniknuti, iz kojeg razloga se nisu ni mogli složiti s njegovom pobožnošću, koju su držali krhkom. Ali, i velečasni Bartolomeo počeo je gubiti strpljenje u ophođenju s vjerničkim pukom, nervirao se pred svaku misu, izbjegavao ispovijedi, nije zvonio umrlim župljani-

ma koji su bili nevjernici ili, još gore, imali veze s partijom na vlasti, kojoj je crkva bila nepotrebna. Naročito je mrzio indolenciju muškog zbora koji nikad nije svladao osnovne elemente crkvenog pjevanja, jer to i nije bilo pjevanje, već “obično revanje”, kako bi ljutito govorio. Mučio se svakodnevno – tim više što je potpuno prestao zalaziti u društvo, a vrijeme je provodio usamljen u župnoj kući.

Samo par kuća niz crkvu, živjela je starica s kćerju jedinicom, u trošnoj kamenoj kući. Starica je navukla nekakvu prehladu i uskoro umrla. Kći se zvala Marija i nije se imala komu obratiti za pomoć do li velečasnom, i Bartolomeo joj je svesrdno pomogao oko sprovoda i svega što se uz tu prigodu mora obaviti. Slabo je poznavao tu Mariju, rijetko ju je viđao, jer nije zalazila u crkvu. Sažalio se nad njom, nemogućom i zgrčenom pod teretom teške sudbine.

Jednog dana, Marija je došla u župni dvor. Željela je, još jednom, zahvaliti na pruženoj pomoći. Velečasnom se ona ne učini ni lijepa ni mila, već strašno jadna, i kao da traži spas. Ponudio joj je da se ogrije uz vatru, na što ona započe preslagivati raštrkana nacijepana drva te pomete skromnu, ali toplu kuhinju. Sljedećeg dana opet je došla, nekako veselija, i Bare primijeti da je Marija lijepa djevojka, suzdržanih pokreta, bojažljiva pogleda. U danima kad je ne bi bilo, sjećao se kako je izgledala, vidio je njene spretne ruke, čvrst hod, i s nježnošću se prisjećao svega što bi rekla i učinila. Satima je mogao prizivati trenutke koje bi provodili u osami župnog dvora. Nije se više mogao oduprijeti tome da je svakog dana primi u svoje prostori-je. Don Bartolomeo je u crkvi radio ono što je navikao činiti, ali je to sve činio odsutan, vraćajući se stalno mišlju na trenutke provedene u zanosu s Marijom.

Marija je bila divna ljubavnica, vrlo prijatna – danju, dok je obavljala svakodnevne poslove, ali su zato župljani bili njome i župnikom nezadovoljni. Naročito su bile protivne vrlo pobožne i Bogu predane obitelji, toliko pobožne da su čak imale i svoje stalne klupe u crkvi. Smatrali su da svećenik mora biti drukčiji od ostalih ljudi, bolji, svetiji.

I tako je pismena pritužba ipak otišla biskupu.

Ali, i sam Bare, kad bi se malo osvijestio od opijenosti u koju je upao, osjećao se u svećeničkoj halji – gore nego ikada, svjestan da je ogrezao u grijehu. Počeo je zaborav tražiti u alkoholu i, kako zlo umnožava zlo, počeo je piti sve više. Ponekad je bio toliko pijan da je govorio ne samo o licemjerstvu crkve, nego čak i protiv biskupa. U njemu se pojavilo pitanje: što zapravo želi od svojeg puka, što od sebe?

Narod je stvorio crkvu, njene obrede, pjevanja, molitve. Narod se sjedinjavao s Bogom, ne zato što je on tu bio – oni bi to činili i bez njega. Zato više nije želio puk vući za sobom, njime vladati i upravljati. Uskoro mu iz biskupije stigne poziv, ali, već je sam riješio otići k biskupu i olakšati se ove nevolje. Osjetio je u sebi neku probuđenu radost, koja je sve više rasla kako su kilometri pod njegovim kolima odmicali. Još nikad nije osjećao takvu snagu da se opet može uhvatiti u koštac s budućim životom. Vozeći automobil u tom grozničavom uvjerenju – htio je predahnuti, odmoriti se. Otvori prozor kako bi udahnuo više zraka i – tada se začuo težak zvuk udarca, zvuk koji se širio svuda uokolo. Svakom sekundom trudio se uvjeriti kako se nalazi pred novim životom, da to nije ništa... Automobil je, probivši ogradu, pljusnuo u more i ubrzo nestao pod površinom.

Prošlo je dvadeset godina otkako je Marija nestala. Vratila se prolijetos, tiho kako je i otišla, tek da obiđe roditeljski grob i staru kuću. Još uvijek je bila lijepa, bojažljiva i topla pogleda. Lijep i visok mladić pomogao joj je unijeti kovčege u kuću.

Neobično je sličio na oca.

Matija Brkić, 1. r.

Gimnazija Antuna Vrančića, 1. R.

Voditeljica: Danijela Grubišić

Ljubavna priča

Putovao jedan čovjek dalekim i nepoznatim gradovima i mjestima tragajući za novim spoznajama, sam ali ne i usamljen. I tako jednom dođe u neki mali gradić na rubu pustinje, prošetala njegovim ulicama i na prozoru neugledne kuće ugleda – ženu svog života. I žena ugleda njega i brzo se skloni s prozora. On požuri na vrata, pokuca, najprije tiho, zatim jače i bučnije, sve dok napokon ne čuje ženski glas:

„Tko je?“, zapita ona.

„Ja sam“, odvrati joj muškarac znajući da ona zna tko je on. „Otvori mi!“, vikne.

Nakon nekoliko trenutaka tišine, žena reče:

„Žao mi je, ne mogu ti otvoriti. Ovdje nema mjesta za dvoje.“

Zgranut, razočaran i žalostan čovjek odstoji još neko vrijeme pred vratima, a zatim se udalji sporim korakom, zauvijek obilježen ovim iznenadnim susretom.

I prođe neko vrijeme, možda nekoliko sati, možda nekoliko dana, ljubav mu ne daje mira i on se opet vrati na prag svoje voljene. Pokuca, tiho pa sve snažnije, pričekala neko vrijeme, a onda začuje korake po stepenicama i ženski glas koji upita:

„Tko je?“

„Ja sam“, odgovori muškarac.

Žena zašuti nekoliko trenutaka, a onda s dubokom tugom progovori:

„Žao mi je. Ne mogu ti otvoriti. Ovdje nema mjesta za dvoje.“

Sad je tuga preplavila i njega, zamračila dan, prignula tijelo k zemlji. Teškim i sporim korakom muškarac napusti prag žene svog života, odlučan da otputuje iz tog tužnog gradića u kojem je proklet gubitkom najvažnijeg što je ikada susreo na svojim brojnim putovanjima ljubavi.

I uputi se u neke druge krajeve, druge gradove, upozna nove žene, nauči nove istine i zaboravi stare zablude, da bi opet jednom

došao natrag. Ponovno na prag žene svoga života. Bojao se hoće li je zateći tamo gdje ju je ostavio, glas iza vrata koja nikako da se otvore, lika na prozoru čiji trag još uvijek blista njegovim vidom. Pokuca, tiho pa sve snažnije, začuje korake na stepenicama, a onda glas, njezin zvonak i isti:

„Tko je?”

„Ja sam”, odgovori joj.

Nakon kraće šutnje, žena umorno i razočarano, poznatim riječima uništi njegovu nadu:

„Žao mi je, ne mogu ti otvoriti. Ovdje nema mjesta za dvoje.”

I čovjek ode.

Ovoga puta pomisli da je to zauvijek, ode da se ne vrati na to mjesto boli i nerazumijevanja. Ode u pustinju, odvoji se od svog dosadašnjeg života, hladno i oštro kao nožem. Ode u mir, meditaciju, upitati svoju dušu zašto je tako moralo biti, zašto je uopće sreo ljubav, zar samo zato da dozna kako je ona drugo ime boli? I prođu godine, možda i cijelo desetljeće.

Jednog dana, već star i pomiren sa životom, odluči pokušati još jednom. Samo jednom i nikad više. Ako je ona još uopće tamo, ako se uopće odazove njegovom kucanju, barem da joj začuje glas još jednom prije nego sve pođe, odakle je došlo. I pokuca, na vrata male, neugledne kuće, pokuca snažno, iako već sa staračkom rukom, ozari se dječjom radošću na škripu stepenica pod njezinim nogama, gotovo zastenje pod teretom njezina glasa:

„Tko je?”

A onda pričekta trenutak, još samo trenutak, još jedan...

Muškarac sakupi svu svoju nepotrošenu snagu i svu mudrost svoga srca zbije u samo dvije riječi: „TI SI.”

I vrata se širom otvore.

Hidaeta Kenjar, 4. r.

SŠ Zvane Črnje, Rovinj

Voditeljica: Mirjana Ilić

Poruka Slađi

Vraćajući se kući sitnim uspavanim koracima, nisam primijetio slabu kišu studene noći. Nekoliko velikih kapi s listova visokih kestena kanulo je kroz mrežu krošanja i našlo put do otkrivenog dijela moga potiljka. Sledio sam se. Uhvatio sam smočen vrat i beščutno mrsio kapi po prstima. Stajao sam na kolniku, glavom u ravnini mesingane rampe poštanskog ureda. Shvatio sam koliko je nedostajalo da čelom udarim o hladan metal, koliko je u gradu te noći bilo tiho i prazno, koliko sam zapravo osamljeno stajao tamo, uz pokisle šahtove.

Odjednom mi cijelu hipnozu razbije vapaj. Nisam ga mogao smjestiti ni u jedan kut svog pomahnitalog kompasa. Činio se poput šapta, brižno izdahnutog na lijevo uho, poput zapomaganja iz dubina kanalizacije.

Čuj, dečko!

Prilazio mi je gospodin bez kišobrana, u trenirci, slabom ogrtaču i tenisicama. Imao je malo kratke kose, velike oči i nije bio nimalo pomno obrijan. Mirisao je kako već vonjaju proćelavi stranci na cesti ili u javnom prijevozu: na mokru zemlju, duhan, a možda i na rakiju, vino, pivo, naftalin... Nisam ga doživio kao osobu koja je, možda, kao i ja šetala trgovima i gubila se u prazninama i kolapsima svoje mašte.

Čuj, dečko, hoćeš mi napisati jednu poruku na mobitel? – upitao je dok sam se ja izvlačio iz svojih misli kao iz tople postelje, okrutno probuđen hladnim mlazom svakodnevice.

Moja znatiželja bila je, doduše ne zadugo, prekinuta. Savršeno sam shvaćao njegovu nevolju i bila mi je jasna ova nevina usluga. Nije mi to bilo ništa novo, budući da sam sa svojim djedom provodio beskrajne i uzaludne minute trudeći se naučiti ga otvaranju mobilnih sandučića.

Naravno, kako da ne.

Trudio sam se biti što susretljiviji i uslužniji. Ponudio sam svoj uređaj. Odbio je, rekavši da želi da pišem s njegovog.

Ma ne znam što ide prvo tu... bojim se da ga ne zablokiram, onda mi se ugasi i ne znam je li stigla poruka...

Izmotavao se, gurajući mi svoj Alcatel u dlanove. Bio je to stari model s opipljivim tipkama i malim plastičnim ekranom. Brzo sam se snašao i otvorio prostor za unos poruke. Za to vrijeme on je gundao nešto meni nerazumljivo i gledao u stranu, u visinu jedne poprečne ceste, razmišljajući vjerojatno o sadržaju poruke. Možda je bio preblizu da bih ga mogao pošteno odmjeriti ili bar pogledati u oči. Pogledi su nam se susreli tek nekoliko puta i ti su susreti bili iz nekog razloga posebno bolni i neugodni. Kao da su ocrtavali neku zajedničku nit blage šenutosti.

Napokon je počeo diktirati tekst: Slađa...

Ne shvativši dubinu pauze u koju je upao spomenuvši očito ključnu ženu, upitao sam:

Da ju potražim među kontaktima?

Ne, ne, time počinješ, znaš ... to ti je Slađa, skraćeno od Slađana – odgovorio je, očito prenut iz neke fiksirane misli. Nabirao je čelo, otvarao usta u prazno, promućao nekoliko puta, a zatim nastavio: Slađo, moram znati jes ti iskrena u vezi s Topom – to mu je nadimak, znaš...

Tipkao sam poslušno i nervozno, gubeći se pomalo u komandama telefona na koje nisam navikao. Potresla me već prva rečenica, ali još nisam bio siguran o čemu se radi i zbog čega se ispituje Slađina iskrenost. Tko je Top?

A da nije bolje: da li si iskrena? – upitao je, vjerojatno kupujući vrijeme za smišljanje sljedećeg sadržaja. Shvatio sam da nije došao sa složenim tekstom. Vjerojatno je usplahireno tražio bilo kakvog 'dečka' na ulici, očajno želeći poslati poruku Slađi.

Ne, bolje je: jesi li iskrena – odgovorio sam, dvoumeći se između znakova interpunkcije na kraju rečenice.

Nastavio je nesigurno, zastajkujući, ali trudeći se iznijeti svoj unutarnji nemir u jednom dahu.

Ja ne želim više – ne, bolje bez više – Ja ne želim čuti za njega,

osim ako mi govoriš o prekidu prijateljstva s njim. Ja te volim, ako ti mene voliš znam da ti ovo neće biti teško i znam da postoji samo jedan odgovor. Ne želim biti pion...

Usljedila je tišina. Dok je recitirao bio sam zbunjen i uzbuđen slučajnošću cijele situacije. Bilo je toliko pitanja koja sam mu želio postaviti, toliko upadica koje sam želio učiniti, a sve što sam radio i mogao u tom je trenutku: udarati palčevima o slova tipkovnice. Ponašao sam se, možda iz pristojnosti, možda iz puke skamenjenosti, kao da pišem najobičniju poruku o kašnjenju na ručak. Nakon izvjesne stanke, ponovo sam vrlo zbunjeno upitao:

Pion... Kao pijun...?

Da, samo stavi pion, bolje će shvatiti ona.

Čovjek pljune u stranu pomalo prostački, kao da čisti usta od svega što je izrekao i nastavi:

... ne želim biti pion u našoj vezi. Moram znati varaš li me ili ne. Molim te mi javi...

U mučnim bih pauzama razmazivao mokre točke o svijetli ekran starog Alcatela. Boje su se miješale na vodi i poruka se tada činila uplakana. Razmazivala je šarenu maskaru o svoje hladne, obasjane obraze.

Volim te – Završi s te dvije riječi... eto.

Bilo je tu tihe, sirove, nježne istine. Možda sam poruku tu samo prividno stavio, silno želeći neki viši, skriveni smisao i poantu svega.

Stavio sam točku na kraj poruke i mucavo upitao za broj primateljice.

Ah, broj, evo, sada ću.

Zbunjeno je izrecitirao broj. Pratio je očima vrtnju pisma po ekranu i malo poskočio kada se na njemu ispisalo: poruka poslana. Želio se silno uvjeriti je li poruka zbilja otišla u prave ruke i nakon pojašnjavanja i obilaska mobilnog menija, bio je naoko zadovoljan.

Pa, hvala vam puno.

Prvi me put oslovio sa vi. Kao da je tek sada shvatio što mi je povjerio pa je ovo 'vi' izašlo iz njegovih uplašanih usta kao strahopoštovanje. Pružio sam mu mobitel u ruke i on ga je nesigurnim kretnjama spremio u džep.

Nema na čemu – odgovorih.

U redu onda... – teturao je s noge na nogu, naizgled nimalo potresen cijelom situacijom.

Hoćete li sjesti na piće sa mnom... ili nešto...? – upitao me ustabilivši se na betonskoj plohi.

Odjednom sam pokleknuo i s nekom sućuti u očima i glasu promućao:

Hvala, ne mogu, eto, žurim kući...

Nije mi se žurilo kući. Zaokupili su me svi oni osjeti izvana i sve što sam želio jest odmahnuti glavom i poći. Zanimali su me Slađa, Top i jedina osoba u trokutu čije ime nisam znao, a naizgled mi je bila najbliža. Ali to je sve sada bilo manje važno.

Pa... hvala onda još jednom.

Sretno sa Slađom, do viđenja! – rekao sam glasom koji je nalikovao tapšanju po ramenu.

Ne znam tko se prije okrenuo, on ili ja, ali našavši se na suprotnoj strani osjetio sam onu istu samoću i izgubljenost. Zapeo sam cipelom o razvaljen plato zamrznute fontane i zamalo pao. Shvatio sam koliko sam blizu kolnika, koliko kiša jače pljušti, koliko je zastrašujuća ova situacija sa Slađom. Što mi je promaklo u mojim porukama? Odmahnuo sam glavom i pohitao, ne više kući, nego Najslađoj.

Zvonimir Ibršević, 4. r.

Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb

Voditeljica: Diana Herak-Jović

Majstor

Mladi majstor sjedio je u tamnoj sobici za stolom. Svjetiljka mu je obasjavala ruke kojima je popravljao porculansku lutku. Mijenjao je šavove na rubovima haljinice, šivao otkinuti gumb, ponovno stavljao kristalne oči i govorio: “Evo. Dobra si, kao nova.”

“Hvala, majstore.” odgovori lutka tankim glasom.

Drhtavo se nasmiješi lutki i bolno sjećanje prostruji mladićevim umom. Ostavi jednu koju je trebao obojati i sašiti novu haljinu. Ugasi svjetiljku, napipa krevet. Dugo u noć gledao je u mrak i činilo mu se da može vidjeti obrise svojih sjećanja.

Imao je tužno djetinjstvo. Otac je bio okorjeli pijanac, nesretan zbog... pa svega. Za svoju je nesreću, krivio njegovu majku. Često bi dolazio kući slijep od mržnje. Bez razloga, zgrabio bi majku za kosu i udarao je dok joj krv ne bi umila lice. On se skrivao pod stolom, držeći igračku u naručju. Pokrio bi uši da ne čuje majčin vrisak i očev luđački smijeh.

Rukom je prešao preko ožiljka na licu. Sjećao se kako ga je otac jednom izvukao iz skrovišta i šakama udarao po licu. Igračka koju je čvrsto držao ispala je, a iz nekog razloga, ocu je zapela za oko. Gnjevno je rekao: “Neće se moj sin igrati s igračkama za djevojčice!” i bacio je u peć. Smijao se zlokobno gurnuvši mu glavu u vatru. Dugo ju je držao, sve dok nije čuo kako mu koža pucketa. Kada se majka vratila, vrisnula je i gurnula oca snagom za koju nije znala da posjeduje.

Mladić je izgubio mnogo detalja toga događaja, makar je želio da se uopće ne sjeća nijednog. Ružna sjećanja proganjala su ga svake noći, učinivši mu od snova noćne more. To je bio zadnji put da je otac digao ruku na njega. Kada se oporavio, majka je s njim pobjegla.

Okrene se na bok i zažmiri, otjeravši ružne uspomene. Više nije dijete i to što mu se dogodilo, treba biti daleka prošlost. Ali mladić nikada nije okrenuo novi list, niti se usudio odrasti. Više je volio društvo lutaka, s njima je razgovarao, one nisu bile nasilne; ljudi da.

‘Mogao bih sada obojati onu lutku,’ pomisli, no tada opazi da nema boje. Krenu do obližnje trgovine u kojoj je upamtio crnokosu djevojku koja je ondje radila. Nasmiješila mu se kada je ušao. Znali su razgovarati, to jest, ona je govorila, a on je nečujno slušao.

“Dobro jutro!” rekla je djevojka. ‘Helena. Tako se zove.’ pomisli mladić i kimne.

Prišao je polici s bojama i pogled mu je zapeo na bijeloj. Bila je

poput pločica školskog zahoda. Hladnih pločica na kojima je ležao, dok su ga učenici iz razreda tukli. Sram mu oboji lice u crveno i stisne bočicu. Uzme nekoliko i odnese ih na pult. "Je li to sve?" Duboko uzdahne. Za razgovor s ljudima trebalo mu je hrabrosti. "Da. Ovaj, ne. Treba mi i haljina za lutku."

"Nemamo." Pomisli kako bi ju mogao zamoliti da ona sašije.

"Možeš li ti sašiti? Platiti bih za to." Helena je izgledala oduševljeno, nije bio siguran je li to zato što joj se obratio ili zato što jednostavno voli šivati haljine. "Naravno! Sašit ću. Ne trebaš mi platiti, to je mala usluga za prijatelja, zar ne?" Prijatelja? Nije znao da su prijatelji. Ta jedva ju je poznavao!

Dok se vraćao, nešto ga je toplo grijalo u prsima. Možda je, ipak, bio u krivu što se ljudi tiče? «A možda i ne,» pomisli, gledajući dvoje kako se svađaju oko toga tko će zadržati novac koji su pronašli na pločniku. U tišini se provukao pokraj njih, neprimjetan kao sjena. Uvijek se držao tako jer se bojao. 'Helena nije takva.' tješio se.

Ušao je u sobu, otvorio prozor da hladan zrak uđe i osvježi za-gušljivu prostoriju. Sjetio se da je tako otvarao prozor majčine sobe. Ostavila je oca i radila je teže i češće no prije, no sjećao se kako je bila sretna i slobodna. Bilo ga je sram priznati da ga tuku u školi zato što ne nosi skupu odjeću i zato što mu je lice unakaženo ožiljkom. Nikada im se nije suprotstavio. Nikada se nije usudio.

Da bi prestao razmišljati, uze lutku i stane je bojati. "Bilo je i vrijeme," reče lutka. "Čekam te već dva dana! Trebalo ti je dugo da se vratiš iz trgovine."

"Razgovarao sam s Helenom."

"Sviđa ti se?"

"Pa, ne, zašto?"

"Jer nikada ne razgovaraš s ljudima, razgovaraš samo s porculanskim lutkama."

"Želiš li reći da umišljam tvoj glas?"

"Ne, ali voliš Helenu."

"Jedva je poznajem."

“Pruži joj priliku.“

“Kakvu boju kose želiš?“, promijenio je temu.

Sutradan je lutku odnio Heleni. „Prekrasna je!“ rekla je.

Srce mu je snažno lupalo, u glavi mu se vrtjelo. Bio je uzbuđen. Htio ju je pozvati na izlazak, ali nikada ni s kim nije izlazio. ‘Morat ću biti iskren, pomisli. Ako smo prijatelji, možda će razumjeti moj strah.’ Pitao je. Pristala je.

U tišini su hodali cestom i, začudo, mladić se osjećao dobro. Shvatio je da je zanimljivije razgovarati s osobom, nego s lutkom i da razgovori s ljudima teku svojim tokom, a ne u smjeru koji on želi. Helena je vidjela leptira koji se skrivao u mladićevoj utrobi i muškarca u kojeg se Damir nije, u svojoj usamljenosti, uspio razviti. „Vidiš, nije tako strašno,“ rekla je porculanska lutka. Bilo mu je sve teže razumjeti što govori. Glas joj je postajao tih i nerazgovjetan.

„Jednog dana više nas nećeš moći čuti“, uzdahnu lutka. „Odrasli ne čuju lutke, a tebi je vrijeme da odrasteš. I kakvo god bolno sjećanje nosiš, trebaš ga zaboraviti.“ Majstor uzdahne.

Sjetio se majčinih riječi da je čovjek poput cvijeta. Ako se ne rascvjeta, ne pronađe smisao. Je li se on rascvao? ‘Ponekad treba pustiti jedno da dođe drugo’. Pogleda Helenu. Je li ona to nešto drugo što dolazi? Odlučio je saznati.

Mirjam Bedenic, 4. r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica: Milkica Ursa

Trideset i drugo pismo

Voljela sam boraviti u tom parku. Voljela sam sve u vezi njega. Njegove klupice išarane markerima i korektorima.. Te klupice povijesni su dokaz nečijih ljubavi, prvih poljubaca, prekida, najboljih prijateljstva... Baš kao i izrezbarene kore starih hrastova koje čuvaju tajne

i stvari koje su nekada bile i zauvijek će ostati u prošlosti. Uživala sam gledajući svu onu dječicu koja su se tako bezbrižno igrala ne znajući što im život nosi. Mogu reći da sam bila prilično ljubomorna na njih i da sam se svim srcem željela vratiti u to doba. Taj park je poseban jer sam u njemu „upoznala“ njega. Potpunog neznanca koji je na neki čudan način promijenio moj život.

Ljetni praznici trajali su već skoro punih mjesec dana, a ja sam obišla sve rođake i provela bar po dan sa valjda svim prijateljima koje imam, čak i s onima koje ne želim imati i stvarno nisam znala kuda bih sa sobom. Silno sam se htjela izgubiti iz kuće, iz onog što bi se trebalo zvati domom. Nešto me tjeralo van. Znala sam da trebam otići do parka, makar nisam znala zašto. Iako je kolovoz kucao na vrata obukla sam traperice, majicu kratkih rukava i nevoljko uzela vestu. Obula sam relativno nepromočive tenisice i u torbu strpala bocu vode, mobitel, slušalice i kišobran za slučaj nužde. Pri izlasku iz sobe bacila sam pogled na zid iznad kreveta i izašla u boravak. Nitko me nije doživio. Stara je opet povraćala, čula se iz kupaonice, a stari je vjerojatno negdje van kockao da bi uspio poplačati sve račune koji su se samo nagomilavali na stolu. Pri izlasku iz stana viknula sam mami da idem prošetati, a ona mi je samo uzvratila da joj kupim „bombicu“ votke, da ima za preko noći. Uzela sam njenu osobnu i uputila se na ulicu. Na stubištu me zatekao uljudni gospodin iz Elektre i upitao koji je stan obitelji s mojim prezimenom. Rekla sam mu da ovdje ta obitelj ne stanuje. Čovjek je povjerovao, zahvalio mi i napustio zgradu. Žao mi je što sam mu morala lagati, ali nekako sam morala zaštititi tu svoju jadnu obitelj. Ako se uopće možemo poistovjetiti s terminom obitelji. Izlazeći na ulicu ugledala sam tatu s osmijehom na licu, očito je osvojio neke novce. Potvrдно mi je odgovorio. Rekla sam mu da idem prošetati do parka i neka tim novcima plati struju. Poljubio me u obraz i rekao da se čuvam. Nasmiješila sa mu se i nastavila prema parku. Konačno sam stigla do parka, sjela na lju-ljačku, koja se jedva držala na jednom „šarafu“ i bila je u rasulu, ali svejedno se i dalje borila i bespogovorno lju-ljala iz dana u dan. Vrlo

brzo sam se poistovjetila s njom. Dok sam tako razmišljala o životu i o tome koliko su se stvari promijenile od kad je više nema, ispred mene je prošao dječak mojih godina i ispustio nekakvo pismo. Već je prešao polovicu parka, potrčala sam za njim i htjela mu uručiti pismo koje mu je ispalo, no nije se odazivao ni okretao, a kada sam stala pred njega ugledala sam dva velika smeđa oka i neizmjerne duge i zaista lijepe trepavice. Iz očiju je isijavala toplina i povjerenje. Ostatak lica brzo je prekrio duksericom. Pogledavši me, naglo se okrenuo i otrčao iz parka. Stajala sam nepomično par sekundi, koje su se činile kao stoljeća, te sam shvatila da mi je isto to pismo ispalo iz ruke. Palo je na poledinu i vidjela sam natpis: „Pročitaj! Ne vraćaj!“ Otvorila sam omotnicu i iz nje je ispao papirić na kojemu je pisalo: „Viđao sam te. Viđam te i viđat ću te u ovom parku. Voliš ga i vezana si za njega, baš poput mene. Nadam se i želim da budemo prijatelji, iako me nikada nećeš upoznati. Ako se slažeš, napiši odgovor, stavi u kuvertu i zalijepi ispod stola. Ovo će biti naša mala tajna.“ Nakon dugog razmišljanja ipak sam odlučila prihvatiti ponudu nepoznatog dječaka. Pomislila sam: „Što li loše može biti?“ Na komadić papira napisala sam da mu želim biti prijateljica, jer me moji „pravi prijatelji“ ionako živciraju. Lažu, dvolični su i egoistični. Osjećala sam se bolje, kao da nakon dugo vremena netko brine za mene, kao da je nekome stalo.... Polako sam krenula kući razmišljajući o misterioznom dječaku, njegovu pismu i drugim stvarima, dok sam u ritmu muzike, koja mi je kroz slušalice upravljala tijelom, hodala gradom... Mama je popila votku praktički prije no što sam joj je uručila. U redu je, navikla sam. Poljubila me u čelo i zaplakala. Samo sam joj zaželjela laku noć i zaputila se prema sobi. Legla sam u krevet, pomolila se, kao i svake večeri i poljubila fotografiju na zidu iznad glave. Netko je lagano pokucao na vrata i tata je ušao u sobu. Rekao mi je neka pokušam shvatiti mamu, da joj nije lako, baš kao što sigurno nije ni meni. Nisam mu se suprotstavljala. Samo sam ga zagrlila i tako smo on i ja plačući sjedili na rubu moga kreveta i nadali se boljim danima. Nakon nekog vremena smirila sam se i utonula u san. Jedva sam

dočekala jutro i čim sam se probudila izjurila sam iz stana u park. Posegnula sam ispod stola gdje sam ostavila svoje pismo i opipala novo. Nasmiješila sam se i otvorila ga. U njemu je pisalo: „1. kolovoza, 2012. – od današnjeg dana od mene ćeš primiti 31 pismo i nadam se da ćeš me pametno iskoristiti. Možeš me koristiti kao svoju savjest, kao rame za plakanje ili kao boksačku vreću, ako je potrebno. Biti ću što god ti poželiš A sada te molim da mi ispričaš što nije u redu. Opusti se i znaj da te neću iznevjeriti“. Iz ruksaka sam izvadila papir i olovku i počela pisati. Opisala sam mu jučerašnju večer i rekla mu da sam prvi put vidjela oca kako iskreno plače nakon četiri godine. Vjerojatno i on mene (izuzev mog djetinjstva). Također sam mu napisala kako me zabolio majčin pogled. Te zelene oči pune radosti koja je utopljena u boli, oh, kako li samo podsjećaju... Nisam znala zašto mu to pišem i nije me bilo ni najmanje briga. Mislim da mi je to bilo potrebno. Sve to, zajedno u ovom trenutku činili su stvari tako dobrima. Nastavili su se isti dani kao i do sada. Kupovanje alkohola, laganje, izlasci van. Klasika, samo što mi je od tog pisma život imao više smisla. Mogla sam nekome „ispričati“ svaki svoj problem bez straha da će mi se smijati. Znao je o meni više no moji prijatelji koji me znaju godinama. I definitivno je znao o meni više no moji roditelji. Naveo me na razmišljanje o tome zašto nikome od mojih prijatelja nije čudno što ih nikada nisam dovela kući, uz njega sam počela razmišljati zašto je nebo plavo, a trava zelena. Uz pisma je razmišljanje postalo lako. Iako se situacija doma nije popravljala, nešto u meni je postajalo bolje. Kako se kolovoz bližio svojoj sredini rastao je o broj pisama i „razglabanih“ tema. Razgovarali smo doista o svemu. O mojoj situaciji kod kuće, o cvijeću, o njemu, njegovim „propalim ljubavima“, o moru i hobotnicama, te njihovim krakovima, o tome kako je ljubav sranje i kako je lijepo biti ptica. Mogu reći da smo „razgovarali“ baš o svemu. Prvi put sam se otvorila nekom, nakon dugo vremena. Nakon nje sam konačno pronašla nekoga kome mogu vjerovati. Došao je i taj dan. Dan kojeg sam mrzila. Dan zbog kojeg je sve počelo. Ne mogu vjerovati da je prošlo već četiri godine. To je

dan kada moja mama prestaje piti i u kući prestaje biti strka oko računa i hrane. Nastaje tišina, ta nepodnošljiva tišina. Ali na taj dan svi se pravimo kako se ništa nije ni dogodilo. Bar je tako bilo protekle tri godine. Ove godine odlučila sam tome stati na kraj! Rekla sam roditeljima da mi je dosta njihova poricanja njene smrti! Da želim da joj kao obitelj odemo na grob i... i ne znam što, samo da odemo tamo, pomolimo se i da joj se zahvalimo. Ne znam za što... Samo joj imam potrebu reći: „Hvala ti, seko“. Da, imala sam sestru i da, umrla je. Poginula u prometnoj nesreći, točnije. Kada je ona otišla, kao da je dio nas otišao s njom... Kada sam mami spomenula groblje i seku, samo me ošamarila i rekla da ju ne spominjem u ovoj kući, da je još prerano. Nisam mogla više, istrčala sam iz kuće i otišla ravno u park gdje sam mu napisala još jedno pismo na četiri strane, baš onoliko koliko je godina prošlo. Opisala sam mu sve. Njen izgled, miris parfema, savršen osmijeh i toplinu. ali i samu njenu smrt. On je bio prvi kome sam išta rekla o njoj. Sve moje prijateljice misle da se odselila u inozemstvo radi studija, no nije tako bajno. Baš na ovaj dan, prije četiri godine, vraćali smo se sa „fešte“ obiteljskih prijatelja i kako je cijeli dan kišilo kolnik je bio mokar. Mama je vozila jer je tata bio prepijan. Neki luđak je vozio neprilagođenom brzinom i zabio se u stranu automobila na kojoj smo sjedile seka i ja. Od siline udarca automobil se preokrenuo, a ona.. jednostavno nije disala.. nije disala tada, nije prodisala kada je došla hitna pomoć, niti ikada više... Mama si to nikada nije oprostila i tako je počela piti... Kakve li ironije. Zbog alkohola je otišla, bome ju on neće ni vratiti. Dok sam došla kući shrvana od plakanja i boli koja je preplavljivala svaku stanicu moga tijela, vidjela sam da roditelji sjede obučeni i spremni za polazak. Samo mi nije bilo jasno kamo će. Mama mi je rekla da su razgovarali dok me nije bilo i da su odlučili da je vrijeme da odemo na grob. Pao mi je kamen sa srca. Iako sam sama posjećivala sekin grob skoro svakoga dana posljednje tri godine, ovo je prvi put da ćemo zajedno nekamo otići kao obitelj nakon dugo vremena... Na groblju je bilo tmurno, ali kada smo prišli sekinom grobu, kao da nas

je obasjala neka toplina. Mama me zagrlila i zajedno smo počele moliti. Tata je zapalio crvenu svijeću, pošto je crvena bila njena omiljena boja, i nastavio moliti s nama. Zaplakali smo, ponovo smo bili obitelji. Samo sam uspjela prozboriti: „Seko, hvala ti.“ Nakon tog dana, kao da su stvari krenule na bolje. Mama je prestala piti u dotadašnjim količinama, a tata je dobio posao na obližnjoj benzinskoj postaji. Potkraj kolovoza prebrojala sam pisma. Bilo ih je 30. Baš onoliko koliko sam se bojala. Kraj je. Sutra sve završava. Neću se opirati. Možda mi Bog podari neko novo iznenađenje. Sutradan sam išla po svoje posljednje pismo. U njemu je stajalo samo ovo: „Hvala. Pomogla si mi i više no što sam mislio.“ Također je napisao riječi pjesme grupe Elemental koje glase: „K'o prsti jedne ruke prijatelju, ti poznaš me, k'o da se znamo oduvijek ti lako čitaš me, k'o prsti jedne ruke, prijateljice, vjeruj mi, makar ne kažem to često, hvala na potpori, makar ne kažem to često, hvala na ljubavi. Makar ne kažem to često, hvala ti.“ Odgovorila sam mu, teška srca, zadnji put riječima pjesme „Malena“ te iste grupe: „U mislima nosim tebe, maleni gledam te, a vidim sebe. To što te muči nije vrijedno pažnje, upoznati ćeš ljude iskrene i lažne, ali vjeruj sebe i slijedi taj put koji vodi te do sna, maleni, isti si ja.“ 31. pismo je poslano. Život ide dalje... Poljubila sam sestrinu sliku iznad kreveta i zamolila ju da mi pokloni čudo.

Nova školska godina. Stara „ekipa“, stari profesori, ali nova ja. S „novom“ obitelji i više samopouzdanja kročila sam u razred. Stara raska i novi dječak pored nje. Poznate smeđe oči i trepavice. I znala sam... To je on. On je moje 32. pismo. Sjeo je pored mene i nasmejao se, pružio je ruku i predstavio se. „Seko, hvala ti. Ti uvijek znaš što treba učiniti.“ Oboje smo bili svjesni da je ovo početak jednog divnog prijateljstva koje, kako izgleda, mijenja život... Ako ne i nečeg više...

Silvija Dumić, 2. r.

III. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Valerija Bilić

Novinarski radovi

Jesu li današnji mediji objektivni?

Neobjektivnost je sveprisutna, ali se katkad pokušava podmetnuti kao objektivnost. Naš je zadatak to razotkriti.

Nedavno su u Hrvatskoj mljekari prosvjedovali zbog navodno pre-niskih otkupnih cijena mlijeka. Traktorima su blokirali prometnice, čak su prolijevali mlijeko. U vrijeme prosvjeda, 23. listopada 2012., u Jutarnjem listu je naslov bio ovakav: „Naši proizvođači za litru mlijeka dobiju 50 lipa više nego u EU”, što pokazuje da Jutarnji list napada mljekare. Isti dan u Večernjem listu naslov je ovakav: „Ogorčeni mljekari prolili 100.000 litara mlijeka kod Đakova”, čime se ističe bijes mljekara i daje im se potpora, što se vidi i u samom članku.

Kako je moguće da mediji prenose istu vijest na potpuno drugačiji način? Jednostavno, zato što nisu objektivni. Što je uopće novinarska objektivnost? Objektivnost je neutralno prenošenje vijesti bez uplitanja svojih stavova i razmišljanja, dok je neobjektivnost prenošenje i formuliranje vijesti tako da se unose vlastiti stavovi o nekom problemu. Ima raznih vrsta neobjektivnosti, a ovdje je riječ o političkoj neobjektivnosti. Kako to prepoznajem? Jutarnji list je poznat kao novine priklonjene ljevici, a Večernji desnici, pa i jedni i drugi pišu ovisno o tome. Budući da je Jutarnji list sklon ljevici, zapravo je trebao braniti mljekare, no on to ne čini. Zašto? Zato što je Jutarnji list sklon ljevičarskoj Vladi i pokušava je zaštititi. Isto tako, Večernji list brani mljekare jer tako napada Vladu.

Neobjektivnost nije naša posebnost, već se ona pojavljuje posvuda. Kao što su kod nas Večernji i Jutarnji list, tako su u Americi The New York Post i The New York Times – jedni su skloni republikancima, drugi demokratima pa će i vijesti ovisiti o tome. U Ujedinjenom Kraljevstvu je tako Guardian sklon laburistima, a The Daily Telegraph konzervativcima.

Mediji su izvrstan izvor informacija o zbivanjima sa svih strana Svijeta i većina je tih informacija objektivna, no kad je riječ o politi-

ci, mediji su lako kvarljivi te neobjektivno prenose vijesti da bi dali potporu političkoj stranci koju preferiraju, a koja možda nije uvijek u pravu. Kako onda prepoznati pravu istinu? Mislim da je dobro znati kome su neke novine naklonjene, te da je dobro pročitati i „lijevu“ i „desnu“ vijest u potrazi za istinom.

Martin Ilić, 7. r.

Osnovna škola Većeslava Holjevca, Zagreb

Voditelj: Mate Milas

Ocjena za neocjenjivanje

Pokušaj novinarke početnice da shvati pravilnost odluke o nezaključivanju ocjena na polugodištu

Da, ne, možda, sigurno...tko to zna?

Ideja, a kasnije i odluka, o ukidanju ocjena na polugodištu mi se ispočetka činila sjajnom. Neće biti više nepotrebnog štrebanja za završne polugodišnje ispite i usmene provjere. Nitko me od ukućana neće tjerati da „gubim“ vrijeme na rješavanje još jednog zadatka za vježbu iz matematike ili „brusim“ rečenice u pripremi za školsku zadaću. I moji su prijatelji mislili slično. Bili smo gotovo sigurni u svoj uspjeh, ne obazirući se na poneka zanovijetanja dežurnih zanovijetala. Ali...tada se probudio moj novinarski crv sumnje. Kako ću prikazati svoj uspjeh kad ne znam koliki (brojčano) jest? Krenula sam u istraživanje i osluškivanje glasa naroda.

Istraživačko novinarstvo u najužoj obitelji

Naravno, po odgovor nisam otišla daleko, a usput sam dobila odgovor 2u1 jer je moja mama ujedno i učiteljica informatike. Njoj se ta odluka činila lošom jer „djeca nisu prisiljena stisnuti, misle da ima

vremena, manje se trude.“ Rekla mi je: „Ja ih manje mogu „ganjati“ jer ocjene zapravo ne trebaju niti ispraviti prije polugodišta.“ Niti kao roditelj nije reagirala puno drugačije: „Sad neću znati na čemu sam niti s tvojim ocjenama“ (što se meni baš i nije učinilo lošim). Jedinu pozitivnu stranu vidjela je u tome da mi zapravo niti ne treba kupiti dar za završetak polugodišta jer ne zna procijeniti kakav bi trebao biti (što se meni baš i nije učinilo dobrim). Odgovor sam potražila i u muškom uglu naše kuće, mom zaštitniku, tateku Davoru. Odgovorio mi je da bez zaključene ocjene roditelj nema uvid u konačni rezultat, na primjer, kao i u nogometu, rukometu, uvijek se gleda gol razlika na poluvremenu da se bolje „stisne“ do kraja utakmice.

Tko je, zapravo, na gubitku?

Nakon ovog ponovo neprihvatljivog odgovora otišla sam malo dalje od kuće, baki, jer kažu da su stariji i mudriji. Kad je bakica išla u školu, bilo je ocjena na polugodištu i to je bilo dobro, i ona ne vidi „zakaj bi se neka kaj je dobro, mijenjalo“. Osim toga, sad ni baka više neće moći na polugodištu otvoriti moju đaćku knjižicu, ili pogledati izvješće, i nagraditi moj izvrstan polugodišnji uspjeh nekom materijalnom nagradom. Dakle, obje smo na gubitku.

Činilo mi se da sam u svojoj potrazi tapkala na mjestu, svi dotad ispitani govorili su protiv nove odluke i zato sam odlučila potražiti još neka razmišljanja za koja sam bila sigurna da će biti drukčija. Razgovarala sam s nekim maminim kolegicama, npr. učiteljicom hrvatskoga jezika i urednicom našeg školskog lista. Priznala mi je da će joj ukidanje ocjenjivanja na polugodištu dosta smanjiti posao oko razredničke administracije, što znači da neće morati svaku zaključnu ocjenu unositi u računalo i zatim ispisivati izvješća o uspjehu. Ponekad se ta zaključna ocjena niti ne smatra bitnom za kraj godine jer je prvo polugodište dosta kraće od drugoga. Ali, s druge strane, misli da će sada onim roditeljima koji ne dolaze često u školu biti još teže odrediti kakav je zapravo uspjeh njihovog djeteta. Neće ga ni moći potaknuti na više učenja jer za to ne će imati opravdanja.

Mjerodavni odgovor od mjerodavne osobe

Kako iz tog odgovora nisam baš puno saznala, ohrabрила sam se na razgovor s ravnateljem naše škole koji mi je objasnio svoje razmišljanje: „Nezaključivanje ocjena na polugodištu? Kao i za sve ostalo, potrebno je i neko vrijeme koje će pokazati koliko je to ispravna odluka.

Mišljenja će kao i sada sigurno biti podijeljena, ovisno čiji stav slušamo. Mislim da su učenici s radošću primili tu odredbu, to kažem i kao roditelj koji ima kćer u 2.razredu gimnazije. Učitelji su s negodovanjem dočekali tu odredbu. Moram priznati da sam na taj način i ja razmišljao, ali sada mislim da je odredba pozitivna jer je zaključna ocjena na kraju godine rezultat cjelogodišnjeg rada, pa će i ta ocjena biti rezultat ukupnog rada, a ne samo „silne količine truda“ u svibnju ili lipnju. Učenici će vremenom shvatiti da je možda slabija ocjena na kraju godine rezultat „spavanja“ u prvom polugodištu. Drugi razlog je što je prvo polugodište znatno kraće, a s ocjenjivanjem se zapravo počinje tek u 10. mjesecu, pa jedna ili dvije ocjene iz pojedinih predmeta čija je tjedna satnica manja ne mogu biti pravi pokazatelj rada. Zamislite učitelje likovnog, tjelesnog ili glazbenog koji imaju po 400 i više učenika od 4. do 8. razreda koliko su na mukama da pravedno zaključe jer moraju vrednovati nečiji rad na temelju jedne ili dvije ocjene. Naravno, niti jedno dijete ne smije biti zakinuto za ocjenu. Kod učenika tada slijedi ono mučno javljanje i učenje preko noći kako bi se na zadnjem satu izvukla što bolja ocjena. Na ovaj način sve to ćemo rasporediti tijekom čitave godine ili proživljavati „samo“ jednom, u lipnju. Iz navedenih razloga podržavam polugodište bez zaključivanja.“

Vraćam se na početak, bez rješenja

Ravnatelj se stvarno potrudio opširno mi objasniti zašto je odluka o ukidanju ocjena na polugodištu dobra, a ja sam se vratila na početak priče, svojim prijateljima u razredu da vidim kako će cijela priča zavr-

šiti. Shvatili smo da roditelji ipak neće ostati zakinuti za informaciju o našem uspjehu onoga trenutka kad nam je razrednica uručila prijepis svih ocjena iz imenika. Neke učenike to baš i nije oduševilo, a i razrednici su dobili još više posla nego prije, ali barem će roditelji znati koliko trebamo napredovati do kraja godine. Većina mojih prijatelja se pomirila s tim da se od roditelja ipak mnogo toga ne može sakriti, baka je dobila papir kojem može priložiti moju financijsku nagradu, a onima koji se s ovom promjenom još nisu pomirili mogu samo poručiti neka pričekaju konačne rezultate ove promjene.

Tea Trčak, 5. r.

Osnovna škola Marije Jurić Zagorke, Zagreb

Voditeljica: Ivana Hrenar

Neobičan gost ušao u đakovačku OŠ „Ivan Goran Kovačić“

Medo u školi

Pčelari su ga prozvali medom jer iz košnica krade med. Ovaj medoljubac ušao je kroz prozor u našu školu prije Svih svetih i Dana mrtvih. Zašto spominjemo te dane? Bit će vam jasnije kada vam kažemo da je naš medo u narodu poznat još i kao mrtvoglavac, a u znanstvenim krugovima kao acherontija atropos ili mrtvačka glava. Je li vam sada jasno? Nije!?! Čekajte malo, što ste do sada mogli saznati – u školu je prije Dana mrtvih ušao medvjed koji na sebi ima istetoviranu mrtvačku glavu?!? Samo hrabro jer vjerujemo da je naš gost s čak četiri imena dovoljan razlog da nastavite čitati.

Narodno praznovjerje

Stari su Slaveni vjerovali da je pojavljivanje mrtvoglavca vjesnik smrti koja će posjetiti mjesto na kojem se ovaj neobičan stvor pojavi. Vjerovali su oni da smrt najavljuje još i hukanje sove, glasno zavijanje

pasa i mijaukanje mačaka, mukanje krava u noći, kreštanje gavrana, skakutanje žaba krastača i zečeva oko kuće, a tu je još i krmača koja najavljuje smrt svoga gazde ako oprasi samo mušku ili pak gazdarice ako oprasi samo žensku prasad.

Crn kao noć

Bilo kako bilo, mrtvoglavac se pojavio u našoj školi u srijedu, 31. listopada 2012. godine, dan prije nenastavnog dana povodom blagdana Svih svetih i samo dva dana prije Dana mrtvih. Prvi su ga primijetili učenici šestih razreda koji su se prije prvog sata u velikom broju okupili na stubištu ispred učionice hrvatskoga jezika gledajući uvis u nešto kao dlan veliko i kao noć crno na visokom bijelom zidu tik ispod stropa. – Auuu, nikada u životu nisam vidio nešto slično! Pogledaj koliki je! Što ako nas napadne? – uzvikivali su začuđeni i pomalo uplašeni učenici.

Zaštićena vrsta

Potaknuti učeničkom znatiželjom, odlučili smo saznati o čemu je riječ. Odgovor nismo morali dugo čekati. – Ako dobro vidim, a nezgodno je zato što se kukac smjestio prilično visoko, najvjerojatnije je riječ o mrtvačkoj glavi, velikom noćnom leptiru snažna tijela iz porodice ljljaka koji je u narodu poznatiji kao mrtvoglavac. Taj leptir pripada zaštićenoj vrsti pa mu treba omogućiti bezbolan povratak u prirodu, pojasnila je učiteljica biologije i kemije Mirjana Kereta koja je htjela što prije stići u svoj kabinet te u stručnoj literaturi potražiti još više informacija o neobičnom gostu.

A što kažu biolozi...

Ubrzo su za pojavu mrtvačke glave u prijedpodnevnoj smjeni saznali svi. Kada su poslije zvona učenici ušli u svoje učionice, na scenu je stupio školski domar Mirko Gams koji je od ravnatelja dobio zadatak

pomoći zalutalom leptiru te ga uz pomoć ljestava i kartonske kutije vratiti u njegov prirodni okoliš. Domar se noćnom leptiru uspio gotovo sasvim približiti, no tada smo svi otkrili da, do tada gotovo nepomičan i potpuno nečujan leptir, i nije tako nepokretan i tih već zapravo glasno cvili. – Da, sada sam sigurna da je riječ o noćnom leptiru acherontiji atropos ili mrtvačkoj glavi jer je on u porodici lji-ljaka poznat po tome što cvili kada je uznemiren, rekla nam je izašavši iz svoje učionice učiteljica Mirjana koju je privukao crni galamdžija. – Naziv je dobio po šari na leđima koja podsjeća na mrtvačku glavu. To je jedan od najljepših i najkрупnijih noćnih leptira koji je u Osječko-baranjskoj županiji, posebice krajem listopada, poprilično rijedak. Zahvaljujući umjetnoj rasvjeti, pesticidima i klimatskim promjenama danas je pred izumiranjem. Zapravo, to što je gotovo pred zimu ušao u našu školu dokaz je da čovjek sve više uništava okoliš u kojem živi i da se to mora zaustaviti, dodala je.

Voli med, ne voli pčele

Na svoju nesreću, mrtvoglavac se polako uspeo još nekoliko centimetara pa su tako i najduže ljestve u školi postale prekratke za pomoć nesretnom leptiru. Stoga je domar Mirko, rođeni Đakovčanin, širom otvorio prozor koji se nalazi pokraj leptira u nadi da će tijekom produljenog vikenda, ohrabren odsustvom učenika uplašeni leptir vjerojatno sam odletjeti. – Kad sam bio mali, često sam viđao ovog leptira kojeg je moj dida, inače pčelar, zvao leptir medo. Objasnio mi moj dida i otkud medo. Ovaj vam leptir, dragi moji, poput pravoga medvjeda obožava med pa ulazi u košnice, no nije baš otporan na ubode pčela pa često zbog svoje želje da se najede znade izvući deblji kraj, kazao je tužno domar Mirko spremajući prekratke ljestve u kotlovnicu.

Tužan produljeni vikend

I tako je ubrzo počeo mrtvoglavčev produljeni vikend koji on, bez

obzira na blizinu otvorenog prozora, na žalost, nije preživio. Saznali smo to u ponedjeljak, 5. studenog. Teško je bilo ne primijetiti da naš medo nije preživio Dan mrtvih. Učiteljica Mirjana sa svojim je biologima odnijela uginulog leptira u kabinet. Ondje su ga pripremili za prepariranje. – Leptiri poput ovog zahtjevniji su nego npr. kornjaši ili tvrdokrilci poput bubamara, jelenaka i hrušteva jer ih je prije prepariranja potrebno pravilno razapeti i tako osušiti. Mrtvačku glavu preparirat ćemo pomoću tzv. entomoloških igala koje ćemo s preparatom zabosti u dno entomološke kutije. Za ovu vrstu zanimljivo je i da su prije preobrazbe u leptira to velike žute gusjenice s crnim točkicama i rogom na potiljku. Premda neki leptiri mogu prezimiti, najčešće kratko žive i ne prežive zimu, utješila nas je učiteljica Mirjana.

U svijetu filma i stripa

Preparirani leptir svojom je mrtvačkom glavom na leđima privukao pažnju učitelja fizike Dejana Perokovića, velikog zaljubljenika u dobre filmove i strip. – Ovaj je noćni leptir poznat i po tome što se nalazi na plakatu američkog trilera Kad jaganjci utihnu na kojem u potpunosti prekriva usta glumice Jodie Foster kojoj je to, prema mišljenju mnogih filmskih kritičara, bila uloga života. U istom je filmu negativca dr. Hannibala Lectera glumio neponovljivi Anthony Hopkins. A što se stripa tiče, starijim je generacijama, koje su na sreću odrastale gutajući stripove, vjerojatno poznat strip junak Fantom koji se zavjetovao da će u džunglama jednog tropskog otoka istjerivati pravdu, a svoj identitet kriti maskom s likom mrtvačke glave. U svijetu stripa poznat je još i po nadimku Duh Koji Hoda. Hmmm, ako me sjećanje ne vara, mislim da je o Fantomu snimljen i igrani film...

Objašnjenje imena

A što znači acherontia atropos, ranije spomenuti stručni naziv ovog leptira? Odgovor na to pitanje dao nam je nakon istraživanja učitelj povijesti i geografije Ivo Galić. – Acherontia atropos naziv je

koji potječe iz grčkoga jezika. Acherontia dolazi od naziva Acheron koji u grčkoj mitologiji označava rijeku boli, tj. jednu od pet rijeka grčkog podzemlja, a Atropos je bila jedna od triju grčkih božica smrti koje su plele sudbinu, zaključuje učitelj Ivo čije nas je objašnjenje uvjerilo da su i u prošlosti ovog leptira povezivali sa smrću.

Čujmo i glas vjere

Časna sestra Jelena Kovačević pomogla nam je da čujemo i glas vjere koja ima svoje tumačenje narodnog praznovjerja koje smo spomenuli na početku, kao i dodatno objašnjenje razdoblja tijekom kojeg je leptir uginuo. – Prvo treba objasniti da se Svi sveti u javnosti često poistovjećuju s Danom mrtvih, premda je riječ o dva različita blagdana. Za vrijeme prvog slave se, kao što mu i samo ime govori, svi sveci, a tijekom drugog prisjećamo se svojih bližnjih koji su preminuli. Ljudi to često ne znaju... Smatram da su pojava ovog leptira u našoj školi i vrijeme njegova pojavljivanja čista slučajnost. Ako me već pitate i za mišljenje o vjesnicima smrti, mislim da je i to samo dio praznovjerja, a praznovjerje smatram izrazito nekršćanskim. Najčešće je riječ o pojavama ili zvukovima koje ljudi nisu mogli objasniti pa su ih se bojali i smišljali često čudna objašnjenja. Mogli bismo reći da je tada, iako i danas postoje trenutci kada se ljudi slično ponašaju, vrijedila dobro poznata izreka – u strahu su velike oči! Ništa se od toga nije dogodilo niti će se dogoditi, samo Bog koji je iznad svega odlučuje što će biti s čovjekom i svijetom u kojem čovjek živi, poručuje sestra Jelena.

I na kraju...

O tome hoćete li biti praznovjerni ili nećete odlučujete sami. Ono što vam iz prve ruke možemo potvrditi je to da se nakon pojave leptira mede do dana današnjeg u našoj školi nije dogodilo ništa loše, baš kao što se 21. 12. 2012. ništa nije dogodilo niti našem planetu jer tada je, kao što znate, prema majanskom kalendaru „navodno“ trebao biti kraj svijeta. Naprotiv, učitelji su nam rekli kako su na sjednici zaklju-

čili da na kraju prvog polugodišta u našoj školi ima više petica nego prošle godine.

Tamara Vrtarić, 8. r.

Osnovna škola „Ivan Goran Kovačić“, Đakovo

Voditelj: Ante Andabak

Intervju s Marticom Kranjčić, posebnom majkom posebne djevojčice!

Osmašica drugi put!

Doroteja Kranjčić, moja prijateljica, djevojčica je sa cerebralnom paralizom koja sa mnom završava osnovnu školu. To ne bi bilo moguće da joj svakodnevno i strpljivo ne pomaže njezina majka Martica Kranjčić. Martica ima 34 godine i ponovno se, po drugi puta, našla u školskim klupama. Dijelila je s nama svoje i naše brige, pokazala nam koliko velika može biti ljubav i žrtva. Ona je naše razredno blago, naša prijateljica, naša druga mama. Naš je razred učinila posebnim, a svojom prisutnošću u školi obilježila je jednu cijelu generaciju. Razgovarala sam s njom o njezinoj Doroteji, svakodnevnicu, vremenu provedenom s nama u školi, o svemu pomalo...

Martice, u razrednom imeniku nema Vašeg imena, a nikada ne izostajete s nastave...

Ha, ha, ha, moje se ime sakrilo iza Dorotejinog. Prije 20 godina završila sam osmi razred kao dijete, a sada ga završavam uz svoje dijete.

Kako biste s malo riječi opisali našu Doroteju?

Razdragana, divna, vedra, suosjeća s drugima, pravedna, ponosna...

Niste spomenuli da ima cerebralnu paralizu. Znači, tome ne pridajete veliku važnost?

Nemoguće je tome ne pridavati važnost jer njena ju je bolest vezala uz invalidska kolica, ali svatko tko je bolje upozna, vidi da se ona ne opterećuje time što ne može sve ono što mogu njezini prijatelji. Kad primijeti da je sažalijevaju, kaže: „Ima većih invalida od mene.“ Uz nju sam i ja naučila stvari gledati na taj način.

Kada ste se prvi put suočili sa spoznajom da će Doroteja biti drugačije dijete?

Kad je Doroteja navršila 8 mjeseci, liječnik je postavio dijagnozu koju nisam razumjela. Pitala sam se ima li tome lijeka i od koga tražiti pomoć. Rečeno mi je da za Dorotejino stanje nema lijeka, ali da ljubav i neprestana pažnja čine čuda. Bila sam mlada i uplašena, ali moje me dijete trebalo. Tako je započela naša borba.

Što ste poduzeli?

Puno sam joj pričala jer je postojala mogućnost da nikad neće progovoriti. Polako me pratila i otvarala usta. Godina i pol bila je potrebna za prvi slog MA. Pomalo, moja djevojčica je izgovorila, MAMA. Fizijatar je odobrio vježbanje 3 puta tjedno kako bi joj mišići ojačali. Ortoped je rekao da operacijom ne bismo ništa postigli, samo bismo ju mučili. Odlučila sam da ostane kako jest, ne želeći da pati. I danas prima fizikalne terapije kako bi mišići bili u nekoj funkciji.

Kako izgleda jedan običan dan u vašim životima?

Doroteja se obično budi prije mene. Pomiluje me po glavi i ja znam da trebam ustati. Poželimo jedna drugoj dobro jutro i krenemo u kupanu. Vraćamo se u sobu na oblačenje, počesljaj ju. Sve moramo zajedno. Ona pričekava da se ja spremim i dođe vrijeme za polazak u školu. Učimo i uživamo s vršnjacima po 6 sati, ja osmašica drugi, a moja Doroteja prvi put! Kad dođemo kući, malo odmara. Slijedi učenje, igra, pogledamo koju seriju i začas prođe dan. U krevet obično ide oko 8 sati, a kad legne, zaspri kao beba. I ja zaspim kao beba. Nakon dizanja, nošenja, voženja i premještanja, priznajem, fizički se umorim.

Tko Vam pomaže u brizi za Doroteju?

Od prvog dana ja sam bila ta koja je znala kako i gdje je uhvatiti, moji su se bojali da joj nešto ne učine. Znala sam zašto plače ili se ljuti. Suprug ju ponekad digne, brat joj pomogne oko zadaće, poigra se s njome, no u svemu ostalom joj pomažem ja. Ona kaže: „Mama, ti to znaš najbolje!“

Uz Vašu pomoć, završava osmi razred! Je li bilo teško upisati je u redovnu školu?

Dorotejina dokumentacija proslijeđena je u Centar Tomislav Špoljar gdje se školuju djeca s posebnim potrebama, na što ja nisam pristala. Nakon niza povjerenstava uspjele smo se izboriti da se Doroteja redovno školuje, uz prilagodbu programa i individualizirani pristup.

Kakva su bila Vaša očekivanja u vezi s njenim školovanjem?

U početku mala jer je teško čitala i računala, ali s vremenom se uočilo da jako dobro usvaja gradivo slušajući i nije joj teško naučiti ono što je u okviru njenih mogućnosti. Uči s posebnom radošću. Napreduje iz dana u dan! To mi daje snagu da ne posustanem. Dočekale smo i da se u školu ugradi lift pa se sad ponosno vozimo na drugi kat. Mislim da Doroteja već sad više zna od mnogih vršnjaka koji boluju od iste bolesti.

Uvijek sam Vam se divila kad biste hranili Doroteju u školi ili je pak nosili u autobus!

Pomažem joj jer ne može držati jedaći pribor. Što se nošenja tiče, ona postaje sve veća i teža, ali vjeruj mi, kad to radiš svakodnevno i s ljubavlju da bi se tvoje dijete osjećalo dobro i zaštićeno, ništa nije teško, ojačaš duhom i tijelom.

Svakodnevno je u kolicima, Vi ju gurate kroz školsku gužvu, sjecate li se koje zgone?

Jednom smo žurno izlazile iz lifta i usput otkinule dio zida. Ponekad pregazimo prijateljima opremu za tjelesni. Jednom smo učiteljicu iz hrvatskog jezika odvezle iz razreda u kolicima, bila je to vožnja za pamćenje.

Kako to da se Doroteja veseli svakom predmetu? Što vi na to kažete?

Ona se uistinu svemu veseli. Znaš i sama da bi ti ona rekla da ni jedan predmet nije težak, ali najteže učimo fiziku, likovni, tehnički. Obožava povijest, glazbeni i hrvatski.

Kako učite?

Ne treba joj puno vremena. Najprije joj sve pročitam, zatim ponavljamo tako dugo dok ne zapamti. Kada dobije 20-ak pomoćnih pitanja, napišem joj odgovore, a ona to nauči za 1 sat.

A što je s lektinom?

Bože, pomozite! Ni kad sam prvi put išla u osnovnu školu, nisam je voljela čitati. Doroteja ne može čitati sama pa ja sad nadoknađujem propušteno, a ona uživa u slušanju i raspravi nakon pročitane djela. Sve u životu nekako stigne na naplatu.

Proživljavate li Dorotejino odgovaranje kao i svoje prije 20 godina?

Ne, nimalo, ja sam puno lakše učila, mogla sam sve sama. Ona to ne može, ali zato ima mene! Ponosna sam na nju i svaki njen točan odgovor jer znam koliko je u njega uloženo rada, strpljenja, muke i ljubavi. Ona je pravi borac. Meni se sada sve čini nekako drugačijim, nego kad sam ja bila đak. Lijepo mi je u školi, kao da ponovno rastem.

Kako su se učitelji snašli s obzirom na Vašu stalnu prisutnost u nastavi?

Učitelji su bili i više nego dobri, samo se nadam da nisu bili takvi isključivo zbog Dorotejinog zdravstvenog stanja, nego zbog nje same i njenih postignuća te napretka.

Hoće li Doroteja nastaviti školovanje?

Ne znam. Ne planiramo puno, živimo današnji dan pa neka nas on odvede u bolju budućnost. Ona ne sanja o nekom zanimanju jer je svjesna da će uvijek ovisiti o nekome.

Bliži se kraj osmog razreda za mene, za Doroteju, za Vas, kako se osjećate zbog toga?

Doroteji i meni ostvario se san, završava osnovnu školu s odličnim uspjehom, ima uz sebe majku osmašicu, iz nje zrači vedrina, s lica joj ne silazi osmeh i ja sam zbog toga sretna. 8.b je bio moj bivši, a to je i naš sadašnji razred. Ponovno ga završavam s vama, prijateljima mojeg djeteta. Vi ste razred prekrasnih bića o kojima bih mogla napisati bajku. Jedinstveni ste u svojim različitostima, ali ste prihvatili moju borbu kao svoju i pomagali mi, a ipak ste samo djeca. To vam nikada neću zaboraviti!

Usporedili ste nas djecu iz 8.b s bićima iz bajke. Kad biste i Vi i Doroteja ušli u tu bajku, vjerujem da bismo se ponovno prepoznali?!

Da, sigurno, ja bih bila princeza, a Doroteja prsten na mojoj ruci, biser dragulja!

Ana Kokot, 8. r.

Osnovna škola Petrijanec, Petrijanec

Voditeljica: Željka Rabuzin

Život sa šećernom bolešću

Dijabetes (ne) mijenja život

9.30 je sati, Mihael vadi svoj pribor i mjeri šećer u krvi. Čuje se klik igle, a na Mihaelovom se prstu pojavi kapljica krvi koju stavlja na mjerač. Mihaelu dobro znan aparatič glukometar pokazuje 6.8 mmol/L. Razina šećera u krvi u granicama je dozvoljenoga, stoga je današnje „školsko” mjerenje šećera u krvi završeno. Ostali učenici 3.b razreda već su nemirni, znaju da će se ubrzo nakon Mihaelovog mjerenja šećera oglasiti zvono za veliki odmor što znači odlazak u kuhinju.

Mihael Vavra je učenik trećeg razreda naše škole i boluje od še-

ćerne bolesti ili dijabetesa. Sve je počelo prije pet godina, kada je Mihael bio četverogodišnjak. Kako kaže, u to je vrijeme najviše volio piti sokove. Odjednom mu sokovi više nisu odgovarali i počeo je tražiti samo čistu vodu.

– Mihael je imao sve tipične znakove dijabetesa, koji su u to vrijeme nama bili nepoznati: učestalo mokrenje, povećanu žeđ, povećan apetit, gubitak na težini, tamne podočnjake, bolove u nogama i slabost. Kod posjeta doktoru opće prakse ustanovljeno je da Mihael boluje od dijabetesa tipa 1. Imao je šećer 28.6 mmol/L, a normalna vrijednost šećera u krvi kod zdravih ljudi je od 4 do 7 mmol/L. Hitno su nas poslali u Zagreb na KBC Rebro. Tamo su se doktori čudili kako se Mihael popeo na četvrti kat po stepenicama jer većina novootkrivenih dijabetičara dolazi u besvjesnom stanju – prisjeća se mama Silvija otkivanja Mihaelove bolesti.

Nekoliko je tjedana Mihael bio u bolnici na ispitivanjima i pretragama, vadili su mu krv te je bio na infuziji.

– Baš mi se nije sviđjelo biti na infuziji zato što se nisam smio micati dalje od kreveta, kretao sam se samo u krugu u kojem sam mogao s infuzijom – objašnjava Mihael.

Mihael i njegova obitelj morali su naučiti živjeti s bolešću koja traži veliku organiziranost i disciplinu. Da bi to postigli, morali su naučiti kako i zašto u Mihaelovom organizmu dolazi do problema i što napraviti da se oni spriječe.

Što je zapravo dijabetes?

– Hrana se probavom razgrađuje do šećera koji se zove glukoza. Glukoza kroz tijelo putuje krvlju i dolazi u stanice u kojima se iz glukoze proizvodi energija za tijelo. Kako bi glukoza ušla u stanice, neophodan je inzulin, hormon koji luči žlijezda gušterača. Ako se ne proizvodi dovoljno inzulina, glukoza ne može ući u stanice i raste njena razina u krvi. Stanje organizma u kojem se ne proizvodi dovoljno inzulina naziva se šećerna bolest ili dijabetes – objašnjava Mihaelova liječnica dr. Nevena Krnić.

Bez dovoljno inzulina količina šećera u krvi raste i prelazi granice dozvoljenoga. Kad se to dogodi, dio šećera kroz bubrege odlazi u urin. Šećer koji odlazi u urin, sa sobom odnosi mnogo vode te to osobu čini jako žednom, stoga mnogo pije i često mokri. To se dogodilo i Mihaelu.

Kako bi pomogli svome tijelu, dijabetičari inzulin moraju unositi na umjetan način. Mihael je najprije inzulin primao injekcijama koje se dobivaju u razne dijelove tijela. Sada se koristi inzulinskom pumpicom. Radi se o digitalnome aparatu koji je povezan s iglom ubodenom u nogu, stražnjicu ili trbuh, a pomoću kojega se automatski ubrizgava odabrana količina inzulina.

– Svaka tri dana mama mi mijenja mjesto uboda. Ubod ne boli, poput uboda komarca je i skoro se ni ne osjeti. U početku mi je bilo malo čudno, ali privikao sam se... morao sam se priviknuti – rekao je Mihael.

Uz pumpicu Mihael ima tablicu s vrijednostima inzulina i zadivljujuće je kako Mihael, kojemu je tek devet godina, znalački objašnjava kako se pumpica koristi.

Nepoželjni i visok i nizak šećer

Kod šećerne bolesti postoje dvije vrste problema: visoka razina šećera u krvi (hiperglikemija) i niska razina šećera u krvi (hipoglikemija).

Hiperglikemija se pojavljuje kada je razina šećera u krvi viša od uobičajene. Do nje obično dolazi nakon obroka ili u razdoblju bolesti. Hiperglikemija nije opasna ako je razdoblje povišenog šećera u krvi kratko. Ako je razina šećera u krvi duže vrijeme povišena, može doći do ozbiljnih komplikacija kao što su oštećenja na očima, živcima, bubrezima i krvnim žilama. Najčešći simptomi hiperglikemije su žeđ, češće mokrenje, povećana glad, umor, pospanost, a može doći i do zamućenja vida i grčeva u nogama.

– Hiperglikemija mu se zna dogoditi dosta često i to iz raznih razloga, obično su to nedovoljna količina inzulina, zrak u pumpici, nagle promjene vremena i raspoloženja ili kao reakcija na nisku ra-

zinu šećera. Kod težih hiperglikemija Mihael je nemiran, nervozan i razdražljiv. U tim slučajevima Mihael si dá korekcijski bolus (inzulin) te malo trči ili vozi bicikl, a zimi vježba na orbitreku – objasnila je mama Silvija.

Hipoglikemija se pojavljuje kada šećer u krvi padne ispod 4 mmol/L. Do hipoglikemije dolazi ako dijabetičar preskoči obrok ili ne jede, a pojačano vrši neke aktivnosti. Najčešći simptomi hipoglikemije su slabost, pospanost, zbunjenost, znojenje, drhtavica, glad, uznemirenost i vrtoglavica. Može doći do gubitka koncentracije, bljedoće i osjećaja hladnoće, a ako je šećer u krvi jako nizak, čak i do nesvjestice.

– Kod hipoglikemija Mihael osjeća slabost u rukama i nogama, zna imati bolove u trbuhu, a kod težih hipoglikemija oblije ga hladan znoj – ispričala je mama Silvija.

– Kada osjetim da mi je šećer u krvi pao, pojedem bombon od groždanog šećera koji mi podigne razinu šećera u krvi. Bombonima se može birati okus, a meni su najdraži s okusom naranče i jagode – priznao je Mihael.

S Mihaelovom bolešću naučili su se, osim članova obitelji, nositi i prijatelji u razredu te učiteljica Brankica Salopek. Do sada su sve „krizne situacije” uspješno riješili.

– Na jednom satu glazbene kulture Mihael je prošetao do zadnje klupe, malo porazgovarao s prijateljima i zapjevao. I tad je osjetio da mu je loše. Izmjerio je šećer, bio je dosta nizak pa je uzeo 2-3 bombončića dekstroze, groždanog šećera. Vjerojatno se pad šećera dogodio od uzbuđenja! – sjeća se učiteljica Brankica kako se Mihaelu jednom nenadano dogodila hipoglikemija, ali odmah su reagirali i sve je dobro završilo.

Može li se dijabetes izliječiti?

Dijabetes se zasad još ne može izliječiti. Razvijaju se različiti aparati kojima bi se olakšao unos inzulina u tijelo, a rade se i lijekovi.

– Liječnik mi je rekao da se radi na spravi koja bi se ugradila u

trbuh i sama mjerila razinu šećera u krvi i davala potrebnu količinu inzulina. Tada dijabetičari više ne bi trebali sami sebi mjeriti šećer u krvi i davati si inzulin – upućen je Mihael.

Postoji istraživanje o tome kako izliječiti gušteraču tako da ponovno počne proizvoditi inzulin. Kad se pojavi dijabetes, u gušterači su oštećene tzv. beta-stanice i to se ne da popraviti. Istraživači su stoga proučavali transplantaciju cijele gušterače ili samo beta-stanica, no problem je što postoji mali broj odgovarajućih donatora te mogućnost da tijelo odbaci transplantirano tkivo.

Jedna skupina istraživača ima drugu zamisao. Oni pokušavaju u laboratoriju uzgojiti umjetne beta-stanice gušterače od matičnih stanica. To su one stanice koje se još nisu razvile u vrste stanica specijalizirane za obavljanje određene funkcije. Pošto se još nisu do kraja razvile, mogu se prilagoditi potrebama organizma. Znanstvenici su to uspješno proveli na embrijskom tkivu miševa jer se većina matičnih stanica nalazi u embrijima ili zametcima. Sada slijede ispitivanja na ljudskom tkivu.

– Što se tiče istraživanja o novim lijekovima, doktori ne daju izjave jer ne žele buditi nade u bolesnika. Za dijabetes trenutno lijeka nema, pumpica je za sada najbolja terapija, a što će donijeti istraživanja, vidjet ćemo – optimistična je mama Silvija.

Mihael je kao i druga djeca

U učenju je Mihael vrlo uspješan, a ima i mnogo prijatelja u razredu.

– Mihael je jako dobar, pristojan, marljiv i miran dječak i odličan učenik. Mogla bih imati čitav razred učenika kao što je Mihael – hvali ga njegova učiteljica.

Na nastavi se Mihael ne razlikuje od drugih učenika, radi sve što i ostali učenici.

– Jedino ako idemo nekamo izvan učionice u grad, u knjižnicu ili na kakvo događanje, moramo javiti mami kamo odlazimo i koliko ćemo se dugo zadržati kako bi znala koliko sendviča spremiti jer Mihael mora jesti u točno određeno vrijeme. Aparat za mjerenje razine šećera u krvi cijelo je vrijeme u pripravnosti za svaki slučaj. A kad

idemo na izlet izvan grada, tada mama ide s Mihaelom – ispričala je učiteljica Brankica kako se Mihael nosi s izletima.

Što se tiče hrane, Mihael smije jesti sve što jedu i ostali, osim jako slatkih namirnica, ali mora paziti na količinu. Kada pojede nešto, mora voditi računa da primi inzulin kako mu šećer ne bi porastao.

– Još uvijek pijem sokove koje sam pio prije nego što sam dobio dijabetes, ali u puno manjim količinama, češće pijem vodu i više nego prije pazim na to što pojedem i popijem – rekao je Mihael.

Sport je za osobe koje boluju od dijabetesa koristan. Mihael je i dobar sportaš.

– Volim igrati nogomet, volim sport, uz matematiku tjelesni mi je najdraži predmet. Kad odrastem, volio bih biti golman u nogometu ili bih se bavio karateom – odao je svoje snove Mihael.

Gledajući Mihaela u igri s prijateljima, nitko ne bi rekao da Mihael boluje od opasne i neizlječive bolesti. Bolest ga je naučila da bude odgovoran i organiziran, da se pridržava strogih pravila prehrane i prati reakcije svojega tijela. Neki to ne uspiju naučiti cijeli život!

– Ne razlikujem se od druge djece, bez obzira na dijabetes radim sve što rade ostali moji vršnjaci – poručio je veselo Mihael na kraju razgovora.

Matea Koren, 7. r.

Osnovna škola Ljudevita Modeca, Križevci

Voditeljica: Martina Valec-Rebić

Razgovor s pedijatricom dr. Zorkom Žgela

Zdravlje je veliko bogatstvo

Uvođenje zdravstvenog odgoja u naše škole podiglo je mnogo prašine i svi su se našli pozvani da o tome kažu svoje mišljenje. Tko je u pravu, a tko nije teško je reći. Nas učenike kojih se to zapravo tiče, nitko ništa ne pita. A kako ćemo mi znati što je dobro, a što nije

kad to ni odrasli ne znaju. Brigu o zdravlju svakako ne smijemo zanemariti, ako ništa barem zbog onog “u zdravom tijelu, zdrav duh”. Liječnici bi o tome morali više znati. Stoga sam zamolila poznatu ogulinsku pedijatricu dr. Žgelu da čujem i njezino mišljenje.

Već dugo godina radite s djecom. Koji su najveći zdravstveni problemi učenika?

U mom radnom stažu od 36 godina još nije bilo dovoljno djece s alergijama koliko u zadnjih 10 godina. Ti problemi najčešće dolaze u obliku osipa na koži, a do alergija dolazi zbog preosjetljivosti djece. Također su, uz alergije, česte i bolesti dišnog sustava, koje ne dolaze u toliko teškom obliku. Prije su djeca bila jača i otpornija na te svakakve alergije jer su puno bila u prirodi, a danas sve više sjede za računalima, gledaju televiziju, samo se dopisuju, igraju igrice što nikako nije dobro za njihov vid. Povećao se broj djece s oslabljenim vidom što je zaista žalosno. Baš sam jučer ugledala dječaka s naočalama i pomislila što će biti s njim za 10 godina, hoće li morati na lasersko otklanjanje dioptrije i tome slično. Sve više djece u našem gradu nosi naočale te me zabrinjava činjenica da bi uskoro sva djeca mogla nositi naočale.

U naše škole uveden je zdravstveni odgoj. Kakvo je Vaše mišljenje o tome i treba li nam?

Zdravstveni odgoj je tema o kojoj svi pričaju u posljednje vrijeme. Gotovo svakodnevno u vijestima se spominje zdravstveni odgoj. Ne razumijem oko čega se diglo toliko medijske prašine. To bi trebao biti normalan predmet kao i svaki drugi. Oko toga se ne bi trebalo toliko raspravljati. Ljudi misle da je to zapravo seksualni odgoj što nije istina. To je briga i o zdravlju i o higijeni, ali istina je da ima riječi i o spolnosti. Zdravstveni odgoj zapravo nije ništa drugo nego objedinjenje onoga što se je učilo na satovima biologije i tjelesne i zdravstvene kulture. Nemam posebnog mišljenja o zdravstvenom odgoju sve dok se ne počne provoditi u svim školama, ali mislim da nam je

svakako potreban zbog toga što roditelji danas premalo razgovaraju s djecom o toj temi pa je svakako dobra odluka njegovog uvođenja.

O čemu bi se, po Vašem mišljenju, najviše trebalo podučavati?

Najviše bi se trebalo podučavati o prehrani, higijeni i o tome kako bi djeca trebala piti puno više vode, a ne gaziranih sokova i svakakvih neprirodnih napitaka. Djeci je sve to jako fino, a svi znamo da to nije uvijek i zdravo. Puno je djece s vrlo lošim prehrambenim navikama. Dok smo mladi ne osjećamo posljedice, ali kasnije će to doći na naplatu u vidu šećerne bolesti ili pretilosti. Također, trebalo bi se podučavati i o tome da djeca trebaju biti više tjelesno aktivna, da se bave sportom, da trče, da se igraju na otvorenom. Danas ima mnogo pretilih ljudi i djece, ali i ljudi s manjkom kilograma. Trebala bi učiti kako smanjiti te kilograme, odnosno kako dobiti kilograme zdravo, bez izglednjivanja ili prekomjernog unosa hrane. Svi misle da će tamo biti riječ samo o spolnosti što je krivo, iako će biti i takvih tema.

Što je veći problem: anoreksija ili pretilost?

Anoreksija je svakako puno veći problem jer je puno lakše djetetu reći da ne jede puno nego li ga natjerati da jede. Tada se, ako dijete ne želi jesti, može pojaviti i problem bulimije, odnosno izbacivanje hrane odmah nakon jela kako bi se smršavjelo. Danas je to puno veći problem kod djevojaka koje puno gledaju časopise s lijepim ženama koje su u savršenim mjerama te se zbog toga prekomjerno izglednjuju. Tako može doći čak i do smrti. Djevojke ne razumiju koliki je to problem dok ne završe u bolnici, na infuzijama. Vrlo je teško povećati svoju tjelesnu masu. Neki misle da će stalnim izležavanjem i stalnim jelom povećati svoju masu, no potrebna je i tjelesna aktivnost.

Okolo nekih tema vode se žestoke rasprave. Svatko ima svoj stav, nas nitko ništa ne pita. Tko bi trebao imati glavnu riječ?

Jasno je da bi glavnu riječ trebala imati država koja je primijetila problem vezan za zdravlje djece. Ministar zdravlja je uveo zdravstveni odgoj i samo on i državni službenici ga mogu i ukinuti, to je jasno.

O tome što i kako učiti svatko ima neko svoje mišljenje. Puno je onih koji su za zdravstveni odgoj, a na drugoj strani ima u puno ljudi koji su protiv njega. Treba poslušati različita mišljenja, no ako bi se pre-pustilo širokom sloju ljudi, ništa se ne bi postiglo.

Što mislite o prosvjedima Crkve protiv zdravstvenog odgoja?

Ne želim previše komentirati ovu temu, ali činjenica je da Crkva kao i svaka zajednica ima pravo izraziti svoje mišljenje, te nitko Crkvi ne može zabraniti da ima pravo na svoje mišljenje. Crkva želi sve najbolje za svoje sljedbenike i to je sasvim u redu. Ipak je ona kao i svaka druga zajednica te je sasvim jasno da, ako joj nešto nije u redu, da će se pobuniti. Ne mislim da su išta krivo napravili time što su izrazili svoje subjektivno mišljenje. Možda je sve trebalo riješiti jed-nim razumnim dijalogom.

Mnogi učenici kažu da bi lakše mogli pričati o nekim temama s li-ječnicima nego s nastavnicima. Što Vi mislite o tome?

Naravno da je djeci lakše upustiti se u razgovor s liječnikom nego li s nastavnicima. Liječnici i puno više znaju o toj temi, oni će im jednostavno dati bolje savjete. Potpuno ih razumijem, što je djeci jako bitno jer mi se čini da ih u današnje vrijeme nitko ne razumije te ih zbog njihovih pitanja ismijavaju. Mislim da bi bilo dobro da nastavnici budu opušteniji te će tako i djeci biti lakše učiti o svojem vlastitom zdravlju, a pogotovo o spolnosti. Najbolja bi bila suradnja.

Imate li saznanja o maloljetničkim trudnoćama? Ima li kod nas takvih problema?

Zasada nisam dobila statistike od mojih suradnika koji se time bave, ali vjerujem da je vrlo mali stupanj maloljetničkih trudnoća ili trudnoća u našem gradu. Bilo je nekoliko slučajeva. Završilo je uglavnom vjenčanjem, a da li im je brak uspio, to ne znam. Vjerujem da bi se zdravstvenim odgojem mogao riješiti problem neželjenih trudnoća, pogotovo ako bi djeca poslušala savjete nastavnika.

Ima li istine u izreci da je zdravlje najveće bogatstvo?

To je istina. Uz zdravlje, tu je, naravno i sreća. To su najvažnije stvari za sretan i bezbrižan život. Zdravlje je veliko bogatstvo koji mnogi ne znaju cijeniti sve dok ga ne izgube. Nažalost, to je tako, svaki dan trebaš nešto izgubiti kako bi znao tu stvar ili osobu cijeniti. Ljudi su danas nemarni te ništa ne cijene onoliko koliko bi zapravo trebali.

Tea Štajduhar, 7. r.

Prva osnovna škola Ogulin, Ogulin

Voditeljica: Đurđa Špehar

Poremećaji prehrane

Želim živjeti

Jesmo li sigurni da u svojoj četrnaestoj godini znamo istinu o pravim vrijednostima ljudskoga života?

– Prije godinu i pol imala sam 75 kg. Odlučila sam smršavjeti. Izbacila sam do tada mnoge omiljene namirnice i jela znatno manje osnovne obroke. U godinu dana skinula sam 20 kg i tada je sve izmaklo kontroli. Sljedeća četiri mjeseca izgubila sam još 7 kg. Završila sam u bolnici s teškim perikardijalnim izljevom...

To je samo jedna od mnogih priča kojima počinje dugotrajna i iscrpljujuća borba s podmuklom bolešću čije su žrtve tinejdžeri, ali i sve mlađe djevojčice.

Riječ je o anoreksiji, poremećaju koji oboljelog dovodi u stanje izgladnjivanja i mršavljenja čime se gubi 15% – 60% normalne tjelesne težine. Prvi put se definirala kao bolest 1873. godine, a opise samoizgladnjivanja možemo naći već u srednjovjekovnim spisima. Anoreksija je teško izlječiva psihofizička bolest znatno ozbiljnija od običnog problema s prehranom.

Najčešće obolijevaju djevojke između 12. i 18. godine, stoga je treća najčešća bolest u adolescenata i procjenjuje se da zahvaća od 0,5% do 3% svih tinejdžerki u zapadnom svijetu.

Nije mi dobro

Još uvijek nije poznat točan uzrok anoreksije. Mogući je niz faktora uključujući sociološki i obiteljski pritisak, emocionalni poremećaj, problemi povezani s rođenjem pa čak i genetika.

Najvažniji je simptom anoreksije držanje ekstremne dijeta uključujući preskakanje obroka ili dugi post. Bolesnicama samopouzdanje ovisi o težini i izgledu, a osjećaj vrijednosti o onome što je ili nije pojedeno. One također imaju slabu koncentraciju i memoriju, opsjednute su hranom, kalorijama i receptima, stalno se važu te izmišljaju razne izgovore za odbijanje hrane, npr. „Jela sam ranije“ ili „Nije mi dobro“. Imaju čudne navike prilikom jedenja kao rezanje hrane na sitne komadiće, igranje hranom po tanjuru... Stalno su u depresiji, živčane i često mijenjaju raspoređivanje. Nose široku, vrećastu odjeću kako bi prikrile mršavost.

– Moji su se roditelji trudili i željeli su mi pomoći, ali ja sam pomoć odbijala. Odlazili su psihologu, željeli su mi najbolje. Zašto sam to napravila od sebe? Možda je odgovor u pogledima, smijehu i šalama na moj račun. Možda nisu znali da su riječi moćnije od oružja.

Najviše sam boli i brige zadala svojoj majci. Lagala sam joj za težinu, svakim sam danom gubila volju za životom –nastavlja svoju priču učenica naše škole.

Želim živjeti

Prva je poteškoća u liječenju anoreksije otpor bolesnica koje vjeruju da je mršavost normalna pa čak i privlačna. Ako je težina 30% ispod minimalne težine potrebne da bi se održalo zdravlje, ako dođe do poremećaja u srčanom ritmu, potrebna je hospitalizacija. Cilj je terapije za anoreksičare povećati težinu što je dugotrajan proces jer

je oboljelima metabolizam ubrzan i potreban je unos znatno više kalorija. Na kraju se pacijentu daje hrana koja sadržava 3500 ili više kalorija dnevno.

– Željela sam se udebljati. Otišli smo doktoru. Taj dan nikada neću zaboraviti jer su njegove riječi bile: „Ako ne budeš jela, nećeš živjeti.“ U tom sam se trenutku željela vratiti u prošlost i sve promijeniti. Željela sam živjeti.

Uz fizičko liječenje bolesnicama je potrebna i psihološka pomoć. Smatra se kako je timski pristup koji se sastoji od stalne podrške i savjetovanja najučinkovitiji. Članovi tima se razlikuju, ovisno o težini i vrsti poremećaja, ali najčešće su to liječnici specijalizirani za komplikacije nastale anoreksijom; nutricionisti i psihoterapeuti. Nutricionisti daju upute i savjete za planiranje obroka, educiraju pacijenta i roditelje o objektivnim ciljevima prehrane i o ozbiljnim zdravstvenim posljedicama strogih dijeta. Psihoterapeuti rade na principu da se krivo razmišljanje i uvjerenje o vlastitom tijelu može objektivno prepoznati i promijeniti čime se eliminiraju nezdrave reakcije na hranu. Veliku ulogu u izlječenju pacijenta igra pomoć, ali i stavovi obitelji, stoga se preporuča zajednička psihološka terapija za cijelu obitelj.

– Shvatila sam da postoje osobe koje se raduju mome životu. Kažu da je važan karakter, što je najveća istina. Ljudi bi trebali više voljeti sebe i vjerovati u svoje mogućnosti.

Pomoć oboljelima

Pretpostavlja se da je u Hrvatskoj oko 3000 oboljelih od anoreksije. Adolescentice se mogu liječiti na Odjelu za poremećaje u prehrani u KB „Sestara milosrdnica“ i na Rebru. Planiralo se otvoriti multidisciplinarni centar za liječenje anoreksije na Šalati, a trebao je okupiti na jednom mjestu psihijatre, psihologe, interniste, gastroenterologe i nutricioniste, koji bi pacijentima pružili potpuni tretman, ali Ministarstvo zdravlja nije odobrilo zapošljavanje deset medicinskih sestara. Ozbiljnosti situacije svjedoči i izjava jedne liječnice iz Centra

za poremećaj prehrane BEA: „Znamo da je recesija, znamo da nema novaca i da su na neki način sve nove inicijative ugrožene, ali ovo je dosta ozbiljna stvar. Ti su ljudi životno ugroženi i u Hrvatskoj nemaju mjesto na kojem se mogu izliječiti“.

Nadam se da će se uskoro oformiti skupina liječnika koja će pomoći oboljelima da shvate kako fizički izgled nije presudan za uspjeh u životu.

Marija Grgurić, 8. r.

Osnovna škola „Pavao Belas“, Brdovec

Voditeljica: Ivanka Tomić

Tragom „majke bijednih sirota“

Na ulazu u selo Moždenec, u hladu stoljetnih platana što su zasade ne krajem 18. stoljeća kad i marofski perivoj, nalazi se niska prizemnica. Čvrsta kamena kuća debelih zidova s dominantnim širokim hodnikom, ukrašenim slikarijama. Hodajući kamenim pločama, kao da uz korake posjetitelja odzvanjaju sitni koraci sestara milosrdnica što skrbno nose ljekarije ili pak čvrsti hod grofova i biskupa što su posjećivali ovaj prostor. Riječ je, naime, o majuru grofova Erdödyja, staroj kući iz 18. stoljeća što je nastojanjem i milosrđem grofice Lujze pretvorena u prvu bolnicu na ovim prostorima.

Iako starica s više od dvjesto godina, ta kuća još uvijek stoji na istom mjestu, prepuna uspomena i starina što ih je sačuvao moj otac, a skrbno skupljala moja baka Danica. Moja je baka rođena davne 1927. godine dan prije Velike Gospe koju je cijeloga života štovala i smatrala je svojom zaštitnicom. Kao vrlo mlada djevojka udala se za mog djeda Franju te tako došla u kuću u kojoj je nekad bila prva marofska bolnica. Je li zbog priča svoje majke koja je dolazila pomagati oko čišćenja u tu bolnicu te je poznavala groficu Lujzu, koju su zbog njena milosrđa svi zvali majkom bijednih sirota, ili zbog vlasti-

ta sjećanja kada joj je kao maloj djevojčici upravo grofica Lujza dala cipele da ne hoda bosa, moja baka Danica s dubokim se poštovanjem brinula o kući.

Bolnica je bila premještena u glavnu zgradu u središtu Novog Marofa, a stoljetna debela hrastova vrata skrivaju i danas brojne tajne staroga majura i njegovih bivših stanara. I kao da se duh moje bake sjedinio s duhom grofice Lujze, pamtim je kako je cijeloga života pomagala potrebitima te s istim žarom skrabila za očuvanje izvornosti ove kuće. Na dvorištu su još i sada ruševine nekadašnje ambulante, a u vrtu ostaci kapelice što ju je po pričanju moje bake srušio jedan Židov. Kuća je s ambulantom bila spojena prekrasnim staklenim hodnikom od kojega danas više nema ni traga. No mrka, dvjestogodišnja hrastova vrata još uvijek se koče na ulazu u kuću i upravo nastojanjem moje bake Danice na istom su mjestu. Godinama je Muzej grada Varaždinskih Toplica ustrajno tražio da im se prodaju ta stara vrata, na što moja baka nikad nije pristala. Tako da ona i danas rese ulaz u moju kuću skrivajući visoke bolte u sobama. Uvučeni prozori u širokim zidovima poput malih lođa čuvaju hladovinu i za najvećih vrućina. Jedino je kamena ploča iznad ulaznih vrata odnesena u glavnu bolnicu te postavljena kao zaglavni kamen novog zdanja.

I dok prolazim našim dvorištem, kao da duh moje bake premislile prije pet godina još uvijek sjedi ispod platana koje je toliko voljela. Čujem njene priče o starim vremenima što ih je ona čula od starijih, a govore o našoj kući i njenim stanarima. Prisjećam se njena života tijekom kojega se brinula o sedmero djece, postala udovicom u 53. godini, a najveća tuga ju je snašla kad je u kratkom vremenu ostala bez najstarijeg i najmlađeg sina. I čini mi se kao da je upravo moja baka Danica naslijedila ne samo kuću već i sudbinu grofice Lujze koja je i sama ostala udovicom s petero djece da bi udajom za grofa Rudolfa Erdödyja započeo njen humanitarni rad.

I jedna i druga bile su posvećene crkvi, školi, siromasima, udo-

vicama i sirotama i svim potrebitima kojima su otvarale svoje srce i pružale pune svoje ruke.

Ana Milak, 7. r.

Osnovna škola Novi Marof, Novi Marof

Voditeljica: Sunčica Križan-Kadi

Putujući Albanijom

U zemlji orlova, bunkera i burki

Ljetos mi se ukazala prilika da s folklornom skupinom KUD-a „Sv. Juraj“ iz Draganića posjetim Makedoniju, zemlju vječnog sunca. Ovogodišnja ruta od Draganića do Ohrida u Makedoniji obuhvaćala je putovanje preko juga Hrvatske, Crne Gore i Albanije. Tako me put odvede daleko u Albaniju, zemlju ogromnih suprotnosti, žarkih boja i suhog zemljanog žutila, burki i brkatih muškaraca, raskoši i siromaštva, brojnih zanimljivosti koje su me zapanjile i uzdrmale.

Zemlja brojnih bunkera i podzemnih hodnika

Na južnom dijelu balkanskog poluotoka smjestila se zemlja orlova i bunkera. Kamene gljive slične eskimskim igluima koje prekrivaju brojne neplodne i obradive površine, sagrađene su za vrijeme dugogodišnje vladavine Envera Hodže, apsolutnog diktatora i velikog zagovornika Staljinovog učenja. Ispitivanje njihove kvalitete provjeravalo se granatiranjem istih, s tim da su u njima bili smješteni inženjeri projektanti. Ukoliko bi bunker izdržali, projektanti bi bili pošteđeni smrti. Svi bunker diljem zemlje povezani su podzemnim hodnicima.

Diktaturom do sloma gospodarstva

Apsolutistička vladavina i diktatura Envera Hodže desetljećima je sputavala razvoj kulture, trgovine i turizma. Vrhovni vođa koji

je vladao od kraja Drugog svjetskog rata pa do svoje smrti, sredinom osamdesetih godina prošlog stoljeća, zadao je težak udarac poljoprivredi i industriji. Kako je sve bilo podređeno njegovom mišljenju i tvrdnjama, nitko nije smio niti sumnjati u istinitost njegovih izjava da je Albanija samostalna država slobodnih građana, da vlastitom poljoprivrednom proizvodnom prehranjuje cijelo stanovništvo, da je industrijski napredna i razvijena. Takva politika je pretvorila Albaniju u najzatvoreniju europsku zemlju. Nakon pada komunizma i otvaranja granica, pokazala se sasvim drugačija situacija, od industrijski zastarjele tehnologije, zaostale poljoprivrede, nedovoljno razvedene mreže vodoopskrbe, električne energije i telefona pa sve do ekonomski jako niskog standarda građana u odnosu na druge europske zemlje. Takva situacija je izazvala veliko razočarenje te je mnogo mladih napustilo zemlju i potražilo posao i bolju zaradu u inozemstvu.

Osmijeh na licu carinika

Nakon već preduge autobusne vožnje, sljedećeg dana oko podneva stigli smo na albanski granični prijelaz Ulcinj i tu prestaje dosadašnje gotovo idilično putovanje. Carinici čak i nisu bili previše strogi. Čini mi se da sam kod jednog uhvatila i mali tračak osmijeha, ali naravno nitko od njih nije govorio niti jednim stranim jezikom osim svojim materinjim, albanskim. Ulaskom u zemlju je slijedio pravi šok. Nestalo je asfaltnog cestovnog pokrivača. Žuta prašina se dizala u velikim oblacima, kako iza našeg autobusa, tako i iza vozila ispred nas. Vozili smo kroz tunelski oblak žutog prašnjavog dima. Cesta nije bila šira od običnog seoskog puta na kojem se jedva mogu mimoći dva vozila. O betonskim rubnjacima i uređenom nogostupu za pješake ili postojanju upozoravajućih i informativnih prometnih znakova smo mogli samo sanjati. Nisko i neuredno razbacano raslinje s kamenim gromadama i ponekom kamenom kućom uz cestu je slika krajolika kojim prolazimo. Na tren mislim da vožnji ovom nepreglednom žutom pustinjom nikad neće doći kraj.

Trgovina i prošnja na ulicama Skadra

Ulazimo u Skadar. Asfaltirani kolnik, ali nogostupa još uvijek ni u snu. U njemu žive muslimani, pravoslavci i katolici u prividnom skladu i suživotu. Od prometnih znakova uz cestu ili semafora još uvijek ništa. Jedini znak da smo ušli u grad je drveni most prekriven debelim slojem žute prašine i obavijest da prelazimo rijeku Drim. Ulazimo u sam grad. Nisko i žilavo crnogorično grmlje, suha i žedna zemlja te gole kamene gromade nejednako izviru iz tla spajajući se sa sivkasto crvenkastim nebom na kraju obzora. Siva prašina čini najveći sastojak zraka kroz koji se probijamo. Sliku oskudnog krajolika upotpunjuju gomile smeća uz cestu, ribari i mesari poredani uz rub prašnjave ceste koji nastoje prodati svoju robu. Ljudi oskudno odjeveni, ispijeni i mršavi svakog prolaznika vuku za rukav ne bi li kako unovčili svoju robu. Mlade žene u burkama s djecom u naručju prose gurajući dlanove pred turiste ne bi li im se tko smilovao. Ti prizori mi se urezuju u pamćenje izazivajući žalost, tugu, bijes, ljutnju i revolt. Nisam uspjela ni upiti sve utiske grada, a preda mnom je opet pustoš i nepregledna cesta.

Tirana u vrtlogu prometnog kaosa

Nastavljamo relativno ravnim i pustim dijelom ove slikovite zemlje. Nakon poduže, dosadne vožnje kroz jednoliki krajolik i stalnog dosadnog propitkivanja koliko još, koliko još do Tirane, u daljini se naslućuju hrpice kuća, možda čak i pokoji neboder. Svi sretni viđenim željno očekujemo ulazak u Tiranu, glavni albanski grad. Tamo gdje je nastao prometni kaos, gdje automobili voze u više prometnih traka nego što ih ima, tu je ulaz u Tiranu, srce Albanije. S obje strane ceste auto saloni u sklopu raskošnih i skupocjenih vila, ali bez uređenog kolnog prilaza ili zelenila. I nije tako loše za predgrađe, samo nedostaje dobrog ukusa u slaganju boja i uređenju okućnica. Pred svakom kućom po nekoliko skupih automobila, najčešće Mercedesa kojima se vjerojatno ne zna porijeklo. Putujući prema središtu Tirane, kao

mačem odrezana, odjednom nestade cesta. Gotovo propadosmo u neravnini i debeloj prašini kolnika. Ubrzo poput kauboja, čvrsto držeći se za naslone sjedala, savladavamo neravnine i jame koje vozače tjeraju na ugibanje, a nas na čvrsto držanje i kroćenje autobusnih sjedala. Prometna pravila ne drže vodu. Svatko vozi brzinom i stranom kojom želi. Kako nema prometnih znakova ni semafora, prednost kod skretanja ima onaj tko prije skrene, odnosno tko ima veće i jače vozilo i ne boji se sudara s drugim. Kao da vrijedi pravilo: Tko jači, taj tlači! Vožnja Albanaca daje naslutiti da nitko od njih nikada nije pohađao satove u autoškoli. Važno je da su vozači svjesni da u prometu moraju izbjegavati sudare. Susrećemo i bicikliste, dvokolice, trokolice, naravno u krivom smjeru. Zaključujem da je promet spor i vrlo stresan.

Srce Tirane je Skenderbegov trg oko kojeg neprestano kruži cjelokupni promet. Spomenik konjanika predstavlja albanskog heroja koji je u 15. st. obranio albanski narod od Turaka. Zgrada opere je najveličanstvenije zdanje u tom dijelu čije pročelje mozaikom od komadića zlata prikazuje prizor ustanka albanskog naroda. Džamija Et'hem Beya u samom centru je jedna od malobrojnih koje nisu razrušene za vrijeme komunizma kada je religija bila zabranjena. Nacionalni povijesni muzej sadrži niz izložaka vezanih uz albansku povijest za vrijeme vladavine Turaka i komunizma.

Raskoš ili moderni neukus?

Promatram sivilo ostataka socijalističkih zgrada, napadno obojenih balkona, ogromna zdanja i vile građene od suvremenih materijala poput stakla i mesinga, a odmah do njih nizove baraka, šatora i drugih sličnih nastamba pokrivenih limom i najlonom. Počele su se nizati zelena, žuta, plava, crvena, ljubičasta pročelja te balkoni ukrašeni šarenim kockama. Zbunjenost nadvladava razum. S jedne strane raskoš i neukusni modernizam nasuprot bijedi i siromaštvu.

Brkati muškarcu na ulicama

Pokoji prolaznik na ulici, najčešće muškarac s neurednim brčinama. Pogled mi se zaustavlja na jako prljavim rukama. Maše nam tim smeđe obojenim dlanovima. Platneni sako i masne hlače ispod kojih izviruje vjerojatno nekad bijela košulja s ponekim jedva primjetnim crtama. Jedino lijepo što me na trenutak osvaja je žarki sjaj njihovih sitnih ugljeno crnih očiju koje proviruju iz udubina sivih obraza. Nasuprot muškarcima su žene porculanskih, gotovo bolesno bijelih obraza. Ogromne marame zavezane pod bradu pokrivaju njihova ramena i leđa. Tijela im prekrivaju dugi baloneri ili ogrtači. Pogled mi zastaje na jednoj djevojčici mojih godina koja hoda s majkom. Osjećam tugu u njenim crnim očima kada me je ugledala u kratkim tajicama i majici koja je više otkrivala nego prekrivala moje mlado tijelo. Bila sam gola i najednom se zasramila. Mnoge žene nosile su burke jer je takvo odijevanje bilo u skladu s islamskim propisima. Ženama je dozvoljeno pokazati samo ono što je očevidno, lice, šake i prstenje. Djevojke sa svojom punoljetnošću, što je nakon prve menstruacije, imaju obvezu pokrivati se, ali majke moraju i ranije djevojčice privikavati nošenju ogromnih marama ispod kojih ne smije izvirivati niti jedna vlas. Priznajem i sad mi je teško suspregnuti suosjećanje spram tih djevojčica.

Nakon što smo se izvukli iz gužve i meteža nastavljamo prema Elbasanu te dalje prema makedonskoj granici. Neprestana izmjena sjaja i bijede prati nas na našem putu. Penjanje i spuštanje nastavljamo opasno uskom prašnjavom cestom koja vodi preko brdovitog terena i prekrasnog krajolika.

Danas sam još uvijek zbunjena jer me ta zemlja potaknula na razmišljanja o beskrajnim razlikama. Od bogatstva do krajnjeg siromaštva, različite arhitekture, slabih povijesnih znamenitosti, nerazvijenog turizma, zastarjelih sivih komunističkih zdanja pa sve do neravnopravnosti spolova. Osim sramotno potlačenog položaja žene u društvu koja me boli, misli opsjedaju uprljana dječja lica i ispruženi dlanovi koji mole milost, pokoji bombon ili čokoladu.

Došavši kući uzdrmanog gledišta i s brojnim pitanjima u glavi obuzima me snažna želja da se vratim natrag u nadi da ću nekako pronaći odgovore.

Filipa Špehar, 8. r.

Osnovna škola Draganići, Draganići

Voditeljica: Matilda Marković

Životna priča afričke djevojke

Sjaj i bijeda afričkog života

Ako mislite da vas starci tlače svojim stavovima koji nisu nimalo „cool“, ne daju vam dovoljno privatnosti za vaše tinejdžerske potrebe ili vam ne žele kupiti najnoviji iPad ili martensice; ako mislite da je škola bezveze, a Osijek taaako dosadan grad za djecu i mlade, donosim vam priču koju dijele stotine djevojaka i mladića koji žive daleko od Hrvatske.

Deborah sam upoznala sasvim slučajno. Išla sam u posjet rođacima u Beograd. Često su mi ju spominjali i pričali o njoj, a budući da trenutno živi u njihovoj blizini, zamolila sam ih da nas upoznaju. Za nekoliko sati na vratima sam vidjela visoku, tamnoputu mladu djevojku od devetnaest godina. Odmah mi je privukla pozornost svojom jednostavnošću. Upoznale smo se te sam ju uzbuđeno ispitivala o njezinom životu i kako je uopće otišla iz domovine.

Od seoskog sukoba do drugog kontinenta

Deborah dolazi iz manjeg sela u zapadnoafričkoj državi Gani. Najstarija je sestra, a ima još sedmero braće. Prije dvije godine dogodio se sukob između njezinog i susjednog sela. Zbog tih privatnih sukoba, neprestano su se vodile, po život opasne, borbe. Pripadnici jednog sela upadali su u drugo, tukli mještane, rušili imovinu, uništavali

žitarice... Kako Deborah i njezina braća ne bi nastradala, otac je bio prisiljen sve njih poslati po svijetu. Sva braća išla su u Berlin jer su bolje govorila njemački jezik i zato što je otac htio da muški budu na okupu. Takav je bio red. Deborah je sama otišla u London jer je ona bolje govorila engleski. "Ne zamjeram ocu što je razdvojio obitelj, tako je bilo najbolje", ponavljala je Deborah, „i bez obzira na to gdje je tko bio, svaki dan komunicirali smo telefonom. Najteže mi je palo odvojiti se od braće. Bili smo vrlo povezani, a sada još i više.“

Afrički jezici

Nije mi bilo sasvim jasno to odvajanje po jezicima i po spolu pa mi je Deborah malo detaljnije objasnila njihov način života i običaje. U seoskim krajevima Gane, većina djece do 6 godina praktički ne govori nekim razvijenim jezikom, već internim oblicima komunikacije – zvukovima i pokretima, eventualno ukoliko „pokupe“ od roditelja nešto od afrikaans ili drugih jezika. Tek kada krenu u školu, djeca odabiru učenje „pravog“ jezika: engleskog, njemačkog, francuskog, talijanskog ili španjolskog. Deborah je izabrala engleski zbog šire uporabe u svijetu, dok je najstariji brat odabrao njemački pa su i ostala braća zbog tradicije morala odabrati njemački. Običaj je da sve što odabere najstarije dijete, tako moraju i mlađa djeca. U afričkim selima i Južnoafričkoj Republici engleski je i službeni jezik, a u selima se, osim engleskog, govori i afrikaans jezik. Deborah afrikaans zna vrlo slabo jer ga većinom priča otac s braćom. Mama je krojačica i zna engleski, a tata profesor u jednoj afričkoj školi pa zato zna čak 5 jezika.

Prednosti i mane modernog svijeta

Došavši u London, Deborah je živjela u domu. Završila je srednju školu još u Gani, ali u Londonu nije nastavila školovanje. Školovanje se jako razlikovalo od onog u Gani. Kako bi uštedili, u Africi djeca odlaze u školu ponedjeljkom ujutro, putuju 3 sata autobusom i vra-

ćaju se kućama na selo tek u subotu. Tijekom tjedna spavaju u školi: u učionicama, kod domara, gdje god im namjeste privremeni ležaj. U Londonu je Deborah radila kao dadilja, a ponekad i kao privatna učiteljica matematike i engleskog jezika. Čuvala je samo žensku djecu jer je u Londonu običaj da žensku djecu čuva žena, a mušku muškarac. "Na početku sam bila izgubljena. Iako sam dobro znala engleski jezik, imala sam osjećaj kao da me netko raketom lansirao s jednog planeta na drugi", opisuje Deborah svoj prvi doživljaj Londona, „ulice su bile pune ljudi koji negdje kasne, svi su imali aute. Ljudi su bili vrlo nepristojni i netolerantni prema drugim rasama, pa i prema meni zbog boje moje kože. Sjećam se da mi jedan gospodin, kojem sam čuvala dijete, nije dopustio da obavljam nuždu u njihovom toaletu. I hrana je bila drukčija, skoro ništa nije bilo kuhano, svi su samo jeli brzu hranu.“ Tek što je napunila sedamnaest godina stigle su vijesti da je rat završio i da se može vratiti u Ganu. „Bila sam sretna, no od majke sam saznala i vijest da su mi našli zaručnika pa se isprva uopće nisam htjela vratiti. Mislila sam da sam premlada za udaju, htjela sam sama izabrati zaručnika i još malo uživati u životu kao što to doliči mojim vršnjakinjama u Europi.“ Bila je zadovoljna čuvanjem djece i poučavanjem matematike i engleskog. Pjevala je u zboru, a nakon javnog nastupa na trgu, zapazio ju je agent iz Beograda i pozvao da tamo nastavi glazbenu karijeru i školovanje kao prateći vokal pjesmama na engleskom jeziku.

Princ na bijelom konju

Ljubavna svakodnevnica europskih vršnjakinja za nju je bila poput snova o princu na bijelom konju, a ona je samo razmišljala tko je taj s kim će ona provesti život. Nedugo poslije, majka joj je otkrila ime zaručnika i ispostavilo se da je taj zaručnik dečko koji je išao s njom u osnovnu školu, a čak je i neko vrijeme bila zaljubljena u njega. To je bila njezina sreća u nesreći. Silno joj je nedostajala obitelj pa je brzo spremila stvari i otišla u Ganu. U međuvremenu je njezin zaručnik postao jako bogat, naslijedio je podosta novca od pokojnog ujaka i

preselio je njezinu obitelj u grad. „Prvo sam prihvatila svoju dužnost i pristala se udati za njega iz zahvalnosti što je pomogao mojoj obitelji. Ali nakon nekoliko mjeseci provedenih s njim, shvatila sam da se želim udati za njega, i ne samo iz zahvalnosti, već zbog njegovih divnih osobina poput osjećajnosti i vjernosti”, istakla je sama, „čak je odlučio preseliti se zbog mene u London.“

Budućnost u sjeni tradicije

Budućeg muža roditelji odabiru prema roditeljima, bogatstvu i vjeri, no zaručnici prije braka ne smiju imati nikakav fizički kontakt, osim rukovanja. U istoj prostoriji smiju biti jedino ako je s njima i treća osoba (koja može prenositi o čemu su pričali). Ne smiju biti ni u istom gradu da se ne bi slučajno sreli, a potomstvo smiju planirati tek mjesec dana nakon udaje. Ukoliko se dogodi da je neka djevojka trudna prije braka, mora održavati kaznu, i ne samo ona, već i treća osoba koja je u tom trenu trebala paziti na njih. Kazne su poprilično oštre: osobe se u tom slučaju moraju godinu dana cijelo vrijeme kretati na koljenima ili šutjeti. Za muškarce pravila nisu tako stroga jer u slučaju da zaručnik ili suprug nju prevari, ona njemu mora oprostiti, ali ako ona njega prevari, ona se kažnjava glađu. I to ovisno s kim ga prevari. Ako ga prevari sa zaručnikovim prijateljem, ona godinu dana ne smije jesti ništa osim korice kruha na tjedan, a ako ga prevari s nepoznatim muškarcem, tu istu kaznu odrađuje 6 mjeseci. Njezin se zaručnik već preselio u London s njezinih sedmero braće koji ga „čuvaju“ jer ona još ne smije biti tamo. Deborah je trenutno u Beogradu, dovršava glazbenu školu, a u lipnju se vraća u London i nestrpljivo iščekuje sudbonosno "da". I to je trenutno najidealnija verzija njezine budućnosti – jer zaručnik još dan prije vjenčanja odlučuje želi li ju još uvijek ženiti. Ako ju tada odbije, ona više nema pravo na drugi izbor, već samo na doživotno dijeljenje krova s roditeljima.

Nora Sušac, 7. r.

Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Osijek

Voditeljica: Andrea Plavšić

Putopisna reportaža

Staklenim cipelicama po Srednjoj Europi

Nizinske pripreme Velikog vijeća

Veliko vijeće obitelji Jelušić sazvalo je sastanak. Povod – obiteljsko putovanje. Prijedlozi lete sa svih strana: Pariz, Australija, Tajland, Portugal, Danska... Tata nas prizemljuje u našim maštanjima, mrmļajući nešto o svjetskoj ekonomskoj krizi. Na kraju predlaže Beč i Prag (jer jednim putovanjem osvajamo dvije metropole). Prijedlog je jednoglasno usvojen uz opće oduševljenje članova Velikog vijeća. Putovanje obitelji Jelušić nije prepušteno slučaju. Tata inzistira na pripremama, planu putovanja, informiranju i popisu želja.

Kišovito bečko jutro

Jutro je. Budi me miris kiše. Vozimo se prema Beču. Beč se nalazi u sjeveroistočnoj Austriji na najistočnijem proširenju Alpa i na Dunavu. Primjećujem sličnost Beča i Zagreba što me ne čudi jer smo nekoć živjeli u zajedničkoj državi. Na ulicama velika gužva. Nalazimo parkirno mjesto i odlazimo prema podzemnoj željeznici. Još se nikad nisam vozila njome pa sam uzbuđena. Stižemo do velikih pokretnih stepenica koje vode ispod zemlje, kupujemo kartu i čekamo. Osjećam brz vjetar i čujem glasan zvuk, a onda se brzinom svjetlosti ispred mene zaustavlja nešto nalik tramvaju. Ulazim zadovoljna, a potom iznenada tako brzo polazimo da skoro padam jer gubim ravnotežu. Većina putnika čita knjigu, sluša glazbu ili mirno stoji. Vani smo. Znatizeljno gledam oko sebe. Nalazim se točno u srcu Beča. Oko mene brojne suvenirnice, prekrasne zgrade, rijeka turista iz čitavog svijeta... U katedrali sv. Stjepana svatko moli na svom jeziku i svi su povezani molitvom. Beč je poznat po gradskim kavanama i slastičarnicama, stoga ne probati sacher tortu bio bi veliki propust. Sjedamo u jednu od mnogobrojnih slastičarnica. Mama uživa u kavi, a tata i ja u slavnoj sacher torti. Čo-

kolada se topi u ustima. Posebnog je okusa jer se jede u središtu Beča, a to nije mala stvar (kao i cijena). Kiša i dalje pada, ali nam ne kvari raspoloženje. Tata cijelo vrijeme pjevuši: Ništa nam ne more ovi dan pokvarit.... Utopamo se u mravinjaku turista i pravimo brojne fotografije. Prema željama moga brata obilazimo nekoliko McDonalds'a i isprobavamo bečko-američke specijalitete.

Carica u Schönbrunnu

Kiša je sve slabija. Znatizeljno hodam prema dvorcu Schönbrunn, jednom od najvažnijih spomenika Austrije. Moramo čekati dva sata da nas puste u dvorac zbog velike gužve. Za to vrijeme šćemo vrtovima. Iznad ogromne fontane uzdiže se brdo na kojem se nalazi Glorijeta. Odlučujemo se na planinarski pothvat i penjemo na vrh brda. Pogled na Schönbrunn i Beč oduševljava. Zamišljam se u velikom dvorcu. Uzbudljiva mi je i sama pomisao da su s ovog mjesta u istom pogledu uživali carevi i carice. Pitam se jesu li i oni ovako hrabro planinarili kako bi uživali u pogledu. Spuštamo se šumom prepunoj vjeverica, prolazimo pored jezeraca u kojem bezbrižno plivaju patke, tražimo izlaz iz labirinta... Već sam umorna, a razgledali smo samo vrt. Napokon smo u dvorcu. Schönbrunn ima 1400 prostorija, a mi možemo razgledati samo četrdeset. Ljepoti dvorca nema kraja: prebogato uređeni zidovi, slike, namještaj, kamini, prostorije za čajanku i rasonodu, visoki i kratki kreveti (i ja bih poput Cobre Vrageca odpavala u jednom)... Tata i ja ne možemo odoljeti a da ne otplješemo bečki valcer u plesnoj dvorani. Osjećam se poput carice. Umor uopće ne osjećam jer sam začarana ljepotom viđenog. U krugu dvorca ručamo bečki šnicl koji je poprilično velik, ali brzo nestaje jer je ukusan.

Leteća obitelj Jelušić

Evo nas na Prateru, poznatom bečkom rekreacijskom području u kojem se nalazi mnoštvo zabavnih sadržaja, a najpoznatiji je golemi

kotač s kraja XIX. stoljeća. Mama je već najavila da neće ići jer se boji visine. Malo me strah, ali hrabro ulazim u kabinu. Strah sve više raste jer se penjemo prema 117 metara visine. Od pogleda na panoramu Beča, strah netragom nestaje. Svejedno osjećam olakšanje pri prizemljenju.

Avantura na cesti

U Češkoj smo. Odmah na ulasku primjećujem lošije ceste nego u Austriji. Široke su, ali na njima vlada velika gužva. Uglavnom svi voze vrlo sporo u skladu s prometnim propisima. Nedostatak prometnih znakova dovodi nas u nedoumicu jesmo li na pravom putu. Nasuprot tome, oduševljavaju me prirodne ljepote Češke. Zbog čestih radova na cesti idemo zaobilaznim putevima kroz šume i naselja čudnih imena poput Unhošt Amerika. Naše se putovanje pretvara u pravu avanturu. Stižemo u Kladno, gradić u neposrednoj blizini Praga.

Poput praške princeze

Za razliku od bečkog jutra ovo je sunčano. Do Praga putujemo petnaest minuta, a gradom podzemnom željeznicom. Stižemo u središte. Ulice su šire no u Beču, a zgrade veće. Sličnost s Bečom očituje se u mnoštvu suvenirnica, trgovina, restorana, turista, McDonald'sa na svakom koraku (što jako veseli moga brata jer uspoređuje okuse bečke i praške McDonald'sove kuhinje). Na sajmu vitezova gledamo kako se kuje željezo. Na trenutak se oko mene bore vitezovi u svojim teškim oklopima za princezinu naklonost (A što mislite tko je praška princeza?).

Duh prošlosti na trgu

Starogradski trg nije velik, ali je okružen srednjovjekovnim građevinama. Posebno se ističe Vijećnica. U srednjem je vijeku vijećnik u Pragu bilo opasno zanimanje. Ukoliko građani nisu bili zadovoljni njegovim radom, bacali bi ga s prozora trećeg kata. Na Vijećnici se

nalazi astronomski sat. Napravljen je 1410. godine. Figurice apostola se svaki puni sat pokazuju u prozorčiću. Osim toga, sat pokazuje godine, mjesece, dane, izlazak i zalazak sunca, izlazak i zalazak mjeseca i nebeske znakove. Djeluje jako raskošno i pomišljam kako bi bilo lijepo imati jedan takav u sobi (naravno umanjen). Uvjerena sam da bi ga kupio svaki astronom. Dok trg promatram s osamdeset metarskog tornja crkve Gospe od Tina, prepun je ljudi kao u košnici, vlada veselo ozračje, pjesma, ples... Posebno se ističu veseli srednjovjekovni ulični svirači smiješno odjeveni, poput patuljaka, u haljine i tajice, a obuvenim u čudno savinute cipele.

Na Karlovom mostu

Karlov most glavno je obilježje Praga. Izgrađen je tako da su se kamene kocke međusobno lijepile jajima. Čak 400 godina ovaj je most bio jedina veza između dviju obala Vltave i ujedno dviju povijesnih gradskih četvrti Starog Grada i Male Strane. Prema legendi su s Karlovog mosta u rijeku Vltavu bacili svećenika Janeza Nepomuka pa mu je u spomen podignut spomenik. Ako stavite ruku na lik ovog sveca i zaželite želju, želja će vam se ispuniti i opet ćete se vratiti u Prag. Meni se Karlov most najviše svidio. U restoranu ispod mosta jedemo češko tradicionalno jelo – meso u umaku s knedličkima i kobasicom uz puno povrća. Ukusno je, iako se meni više sviđa bečka kuhinja. Tata je sve zalio velikom čašom češkog piva.

Zvona pjevaju

Osim što pruža pogled, Gornji grad je poseban po mnogo čemu. U njemu se nalazi općinska kuća, Zlatna ulica, mnoge crkve...Ulazimo u Loretu ili Svetu kuću, malu građevinu u sredini hodočasničkog mjesta. Svaki puni sat s tornja se čuje pjesma zvona Rajska Djevo, kraljice Hrvata. Ponosna sam jer čujem hrvatsku pjesmu. Pitam se kakvim je čudnim putevima pjesma doputovala ovako daleko. Zanimljivo je kako na putovanjima, unatoč umoru, čovjek želi obilaziti

što više jer su ljepote koje doživi snažnije od umora. Posjećujemo gotičku katedralu sv. Vida, najveću crkvu u Pragu.

Izgubljeni dvorac

Na putu prema Karlovyim Varyima obilazimo dvorac Krivoklat usred šume čije se ime prvi put spominje u 12. st. U srednjem ga vijeku napadači nisu mogli osvojiti jer im je trebalo dvije godine da ga pronađu u gustoj češkoj šumi. Ondje se nalazi najveća knjižnica starih knjiga u Češkoj. Izvana dvorac izgleda tmurno i oronulo, ali je unutrašnjost sušta suprotnost. Dvorac je okružen zidinama i kulama unutar kojih se nalazi malo selo s bunarom i trigom. Dvorac dočarava duh srednjega vijeka, ali da sam carica, radije bih živjela u Schönbrunnu. U blizini dvorca jedemo knedličke. Preporuka – jeftinije su.

Ruža iz Karlovy Vary

Grad obiluje raskošnim hotelima, bazenima, uređenim ulicama, blještavim trgovinama, mostovima, bogatim turistima... Kroz grad teče rijeka Tepla koja je doista kipuća i zato su Karlovy vary najpoznatije toplice u Češkoj. Na izvoru ljekovite vode saznajemo kako se pravi njihov suvenir – kamena ruža. Svježa se ruža stavi u ljekovitu vodu i nakon trideset dana, ruža se okameni. Gledam jednu takvu ružu i ne mogu vjerovati. Izgleda kao da ju je napravio kipar u kamenu. Smiješno nam je što velik broj ljudi hoda gradom s keramičkim posudicama iz kojih piju ljekovitu vodu. Naravno, i mi želimo biti zdravi te smo je probali i razočarali se (bila je vruća i nije baš mirisala).

Praga nikad dosta

Danas odlazim. Brat ima veliku želju vidjeti Plešuću kuću ili Kuću koja pleše, nadimka "Fred i Ginger". To je poslovna zgrada u središtu Praga. Izgradio ju je 1997. češki arhitekt rođen u Hrvatskoj Vlode Milunić, u suradnji s američkim arhitektom Frankom Gehryjem.

Nakon Kuće koja pleše upućujemo se prema kazalištu sa zlatnim krovom, posjećujemo pivnicu U Fleku gdje je osnovan Nogometni klub Hajduk 1911. Tu je tata najzbuđeniji od svih. Govori nam o tome kako su prije sto godina naši studenti upravo na ovom mjestu sjedili i maštali o svojoj domovini i nogometnom klubu. U čast Hajduku tata pije pivo iako nije žedan. Još jedan posjet crkvi, ovaj put Gospi od Pobjede u kojoj se čuva voštana figurica Praško dijete. Krećemo kući. Jedva čekam idući sastanak Velikog vijeća.

Lucija Jelušić, 8. r.

Osnovna škola Pirovac, Pirovac

Voditeljica: Anita Vrkić

Malim ekranima zavladao turski osvajači: Hrvati su u prošlosti stoljećima junački pružali otpor, napokon ih je pokorio Sulejman Veličanstveni.

U ljubavi i ratu sve je dopušteno

Pogađate, riječ je o sve popularnijim turskim serijama koje su preplavile televizijski program i prema anketama gledanosti odnose pobjedu nad ostalim emisijama. Gledaju ih mladi i stari, žene i muškarci, samo što to oni nerado priznaju.

U čemu je tajna njihova uspjeha?

Bolja i realnija gluma, privlačni glumci, zanimljiva priča puna intriga, raskošnija produkcija od sapunica ostalih govornih područja dovoljni su da gledatelji uživaju u seriji i barem nakratko pobjegnu iz sive svakodnevice. Uspjeh mogu zahvaliti dramatičnim scenarijima začinjnim ljubavnim, tragičnim i pomalo kriminalističkim zapletima u koje su spretno upakirali svoje običaje.

Rat televizijskih postaja

Može se reći da je još prije dvije godine, kad je prvi put prikazana megapopularna „Šeherezada“, na hrvatskim postajama počeo turski sapuničarski rat. U tome prednjače televizijske kuće NOVA TV i RTL koje uporno nastoje osvojiti što veći broj gledatelja. Pobjednik je neizvjestan, ali veliku prijetnju konkurenciji predstavlja upravo najskuplji projekt turske televizije „Sulejman Veličanstveni“. Prema zadnjim ispitivanjima u nas seriju prati više od 700 tisuća gledatelja, 14,67% u ukupnoj populaciji.

Sulejman – naizgled povijesna dramska serija, donekle utemeljena na činjenicama, govori o životu velikog turskog osvajača Sulejmana Veličanstvenog, a gledateljstvu je zanimljiva iz drugih razloga: haremske spletke, ljubavni trokuti, međusobna natjecanja sultanija i njihovih slugu zavijenih u svilu i kadifu. To je ono što gledatelje drži prikovanima uz ekran, a povijest je samo izgovor za gledanje.

Povijesne činjenice

Ako se poželimo vratiti u prošlost i saznati istinu o tom poznatom turskom osvajaču, povijesne knjige otkrit će nam da se rodio 1494. godine. Majka mu je bila petnestogodišnja Ajše Hafsun, a otac osmanski sultan Selim I. Već kao sedmogodišnjak počinje proučavati povijest, književnost, biologiju i teologiju. Postaje sultan nakon smrti oca Selima 22. rujna 1520. godine. Tada je obećao da će biti milostiv vladar, poklonik znanosti i da se svi mogu nadati poštenoj vladavini. U svojoj je domovini poznat kao Sulejman I. Zakonodavac, a nadimak Veličanstveni dobio je zaslugom francuskih putopisaca.

Nedugo nakon preuzimanja vlasti počinju njegovi osvajački pohodi. Objavio je rat Ugarskoj, uspio je zauzeti strateški važan Beograd, porazio je ugarsko – hrvatskog kralja Ludovika II, usudio se napasti Beč, ali morao je prekinuti opsadu. Nije zaostajao u svojim osvajanjima u Aziji i Africi. Ostale se pokorene Mezopotamija, Azerbejdžan, Jemen, Libija, Tunis, Alžir.

Smrt ga je zatekla 5. rujna 1566. godine u zadnjem pohodu prema Beču. Bilo je to prilikom opsade našega Sigeta gdje mu se sa svojim vojnicima junački suprotstavio Nikola Šubić Zrinski. U svojoj 46 godina dugoj vladavini uspio je stvoriti najsnažnije i najveće Osmansko carstvo.

Crvena kosa i muževni brkovi

Zato i ne čudi nezadovoljstvo današnje turske vlasti koja je narodu omiljenu sapunicu proglasila poluistinitom i pokušala zabraniti njezino emitiranje. Po njima su u seriji više došle do izražaja ljubavne intrige, haremske žene, njihove spletke, izazovna odjeća i nakit. Sultan gotovo da ne napušta udobnost palače Topkapi i pod velikim je utjecajem svoje miljenice Hurem.

Likovi zaista plijene pozornost svojom osebujnošću: majka sultanija, stroga je vladarica harema; crvenokosa, strastvena, nemilosrdna sultanova supruga Hurem ističe se čvrstim, nepokolebljivim karakterom koji je preko žrtava vodi do cilja; suprotnost joj je nježna Hatidže, najdraža Sulejmanova sestra.

Što se tiče muškog svijeta, ženski je dio publike svojim izgledom očarao brkati sultanov komornik Bali-beg (ulogu je ostvario po mnogima najljepši turski maneken Burak Ozcivit). Njegova pojava, ali i nesretni ljubavni završetci koji ga stalno prate u seriji, čine ga izuzetno popularnim.

Podimo na divan i proučimo teftere

Turci su višestoljetnom vladavinom u nama susjednim zemljama ostavili traga i u našem jeziku. Danas koristimo riječi turskoga podrijetla koje su se toliko prilagodile da ih doživljavamo kao svoje: alat, barut, benzin, boja, čaj, čarapa, duhan, šećer... Ili, turcizmi koji se često javljaju u književnim tekstovima i našim zavičajnim govorima, a sada ih prepoznajemo u glumačkim replikama: aslan, avlija, barjak, dušman, kapija, sandžak, saraj...

Utjecaj na gledatelje

Kako bismo dokazali popularnost ove serije, dovoljno je osvrnuti se na ovisnike iz vlastite okoline: čitave obitelji u vrijeme njezina prikazivanja prekidaju sa svim aktivnostima i zasjedaju pred malim ekranima nestrpljivo iščekujući nove zaplete i rasplete. Komentiraju raskošnu odjeću i nakit haremskih ljepotica, osobito onaj koji je Sulejman sam izrađivao svojim miljenicama. Kopije toga nakita postale su sve traženije, povećala se prodaja naušnica, ogrlica i ukrasa za kosu. Ovdje su i trgovci dobili mogućnost zarade.

Možda i ne treba previše očekivati od takvih projekata, oni su tu da nas zabave, pokrenu našu maštu i ponešto nauče. To je prilika da barem virtualno otputujemo u prošlost i upoznamo određenu zemlju: njezine povijesne, jezične i kulturne znamenitosti. Tko zna, možda nas u skoroj budućnosti put odvede prema istoku. Do tada...

Elveda Istanbul! (Doviđenja, Istanbul!)

Martina Tokić, 8. r.

Osnovna škola Galovac I, Zemunik

Voditeljica: Tajana Milić

Jesu li brkovi dio tijela ili dio identiteta muškarca?

Brkovi su opet u modi

Brkovi su oduvijek bili nezaobilazan dio osobnosti mnogih vladara, političara, revolucionara i ostalih karizmatičnih muškaraca. Danas je brkati imidž sve popularniji kod mlađe generacije muškaraca kojima brkovi predstavljaju simbol muškosti i odrastanja. No brkove su zavoljele i žene, koje su ih počele nositi kao ukras na ogrlicama, naušnicama, cipelama i odjeći.

Brkovi, brčići, brčine

Taman kad smo pomislili da su skroz izumrli, brkovi su uskrsnuli poput Feniksa. Činilo se da se brkovi još mogu pronaći samo u muškaraca od pedeset i više godina te u nadahnutim narodnim izrekama poput Nije sretan ko brkove ima, već je sretan ko se igra s njima ili Najljepši su poljupci kad brkovi žare ili Poljubac bez brkova je kao juha bez rezanaca ili Reći kome u brk ili Omastiti brk. Ali ne! Jedan pogled na obožavanu seriju Sultana Veličanstvenog i mladog turskog glumca i manekena koji glumi lik odvažnog Bali-bega Malkoçoğlua bio je dovoljan da cijela nacija padne u trans i da svaka tinejdžerka poželi ovog Brku na svom zidu u sobi. I tako se nekad ultimativni simbol muškosti vratio na velika vrata, a muškarcima mlađe generacije su objeručke prihvatili ono što su nosili njihovi djedovi i još jednom dokazali da se trendovi uvijek iznova vraćaju. Dok je brijanje pomoću kamena poznato još iz Neolitika, prvi crtež čovjeka s brkovima datira 300 godina prije Krista i pripada konjaniku iz antičkog nomadskog plemena koji je živio na području Sibira, blizu Kine. U novije su vrijeme brkovi bili moderni negdje do polovine prošlog stoljeća i smatralo se da se muškarcima s brkovima više vjeruje, da su muževniji i da predstavljaju autoritet. Narodni su pjevači pjevali o hrabrim i muževnim junacima, a jedni i drugi, i pjevači i junaci, brkove su nosili kao kraljevi krune.

Što je povijest bez brkova?

Pravi su muži oduvijek bili oni s brkovima ili bradom i već na prvi pogled radi se o vrlo moćnoj gomilici čovječanstva. Govorimo o brkovima, i to onima koji su ostavili veliki trag u povijesti čiji su vlasnici bili mnogi istaknuti vladari, mislioci i umjetnici, ali, nažalost, i zločinci. Personality njihovih vlasnika ne bi bio ni upola toliko jak da su kojim slučajem odlučili uklanjati suvišne dlaciće poviše gornje usne. Tako je kratki Hitlerov brčić znan kao četkica postao najprepoznatljiviji simbol najpoznatijeg diktatora u povijesti. Unatoč Charlie

Chaplinu koji ga je prvi proslavio, brk je ostao zapamćen kao Hitlerov simbol. Prepoznatljive su brkove imali još i Staljin, Che Guevara, Mahatma Gandhi, Franjo Ferdinand, Albert Einstein, Freddy Mercury, Jimi Hendrix i mnogi drugi. Brkovi španjolskog slikara Salvadora Dalíja spadaju među najbizarnije poznate brkove, a koliko je bio opsjednut njima govori u prilog činjenica da je o brkovima napisao cijelu knjigu. Neki su pomoću brkova utjelovili kulturne filmske uloge poput šarmantnog belgijskog detektiva Poirota, Borata i drugih. Asterix, Captain Cook, Ned Flanders i Super Mario samo su neki od kulturnih likova iz crtića i računalnih igrica koji su nosili brkove. I sam je otac crtanog filma, Walt Disney, nosio brkove.

Hrvatski brkovi su također vrijedni spomena. Brkove su nosili Stjepan Radić, ban Josip Jelačić, Nikola Tesla, mnogobrojni hrvatski književnici i javne osobe. Ipak, najpoznatiji brk novije hrvatske povijesti je svakako onaj pjevača Mate Miše Kovača čiji obožavatelji jednako vole njegove pjesme kao i simpatične brkove. Brkove nose i članovi riječke grupe Let 3.

Kao kakva modna epidemija naslovnice novina su poharali mnogi poznati muškarci koji, očito je, u brkovima vide novi trendovski dodatak. Tako smo uočili trend puštanja brkova kod hokejaša, rukometaša, nogometaša, pjevača, glumaca i pokojeg stilista. Vjerojatno su Čorluka, Navojec, Ciganović i ostali slijedili primjer Brad Pitta, Beckhama, Georgea Clooneyja i tinejdžerske zvijezde Justin Biebera.

Dok su na muškom licu brkovi još kako, tako normalni, za svaku ženu, dlaci na gornjoj usni predstavljaju pravu noćnu moru. Jedina osoba kojoj je to bilo sasvim prihvatljivo je meksička slikarica Frida Kahlo. Danas djevojke brkove radije nose kao modni detalj u obliku nakita, ukosnica i printeva na odjeći.

Brkovi čuvaju zdravlje

Poznato je da muškarci nisu skloni razgovarati o zdravlju, a još manje izraziti slabost kada se radi o ozbiljnim dijagnozama. Zato se svake godine u studenom simboličnim puštanjem brkova i ak-

cijom Movember podiže svijest među muškom populacijom o njihovu zdravlju, a naročito zdravlju i prevenciji bolesti prostate. Movember pokret je osnovan 2003. godine u Australiji, a od 2010. godine se obilježava i u Hrvatskoj. Movember vuče svoj naziv od riječi Mo, što je skraćeno od engleske riječi za brkove, moustache, i engleskog imena za mjesec studeni, November. Pokret Movember Hrvatska upozorava da, prema informacijama iz Hrvatske lige protiv raka, u Hrvatskoj od raka prostate svake godine umre preko 400 muškaraca.

Najljepši su poljupci kad brkovi žare

Brkovi su simbolična granica na kojoj se završava djetinjstvo i počinje pubertet. Ulazak u svijet odraslih podrazumijeva brijanje brkova ili njihov rast. Prvi su brkovi, zvani pubertetski, obično predmet zadirkivanja. Dječaci kojima brkovi tek počinju rasti izazivaju nelagodu i sram, a ova promjena u vrijeme puberteta predstavlja jedan veliki šok. Ali kad brkovi počnu rasti, onda se može imati i cura, tvrde neki. Pa ipak, govoriti o brkovima, a ne osvrnuti se na učitelja kemije Miću Kaleba, bio bi zaista veliki propust. Nastavnik Miće je jedini brko u cijeloj školi i to punih 46 godina. Naime, kao gimnazijalcu nije bilo dozvoljeno nositi brkove i dugu kosu, iako su upravo to mnogi htjeli. Odlazak na fakultet, donio je slobodu i tako je učitelj Miće, davne 1967. godine, pustio svoje brkove i do danas ih nije nikada obrijao. Njemu je Movember svaki dan. Da se stvar o brkovima privede kraju, neobična je slučajnost da je autorici ovoga članka razrednik nastavnik Brčić, Boris Brčić.

Mara Obradović, 8. r.

Osnovna škola Stjepana Radića, Metković
Voditeljica: Ivana Čarapina

Razgovor s Vinkom Grgićem, jedinim zadarskim privatnim detektivom

Kada Sjena vreba

Sve češće iz medija dolaze vijesti o pljačkama, krađama, prijevarama, utajama, ubojstvima... Kako otkriti krivca i koliko nam u tome može pomoći privatni detektiv? Te odgovore potražio sam kod Vinka Grgića, vlasnika prve zadarske privatne detektivske agencije „Detektiv Sjena“ koja od srpnja 2009. godine uspješno djeluje u našem gradu, a i šire.

Bavite se zanimljivim, dinamičnim i pomalo opasnim poslom.

Kako ste došli na ideju da osnujete detektivsku agenciju? Je li to ostvarenje dječaćkih snova ili ste kasnije otkrili svoj životni poziv?

U svom odrastanju, kao i svaki mladi čovjek, imaš različite ciljeve u životu, maštaš o svemu i svačemu. Maštaš o tomu što bi želio postati u životu i kako doći do svog cilja. Postoji nekoliko smjerova kojima možeš krenuti, tad razmišljaš što najviše želiš ostvariti i do kojeg cilja je najlakše doći.

Krenut ću od doba srednje škole, kada sam na neki način krenuo u realiziranje planova. U tom dijelu života aktivno sam se bavio sportom, točnije borilačkim vještinama, stoga sam želio završiti tadašnji DIF, danas Kineziološki fakultet. Htio sam biti profesor tjelesne kulture. Kao sportaš, imao sam želju odlaziti u trenirci na posao. Međutim, stjecajem okolnosti ostajem u Zadru gdje upisujem i završavam Pedagošku akademiju, zatim drugi stupanj u Rijeci i postajem profesor matematike i fizike. Prosvjetu napuštam 1990 – te godine kad dolazi do “balvan revolucije” i tad odlazim u pričuve policije. Život me odvodi na drugu stranu i to je bila prekretnica koja će odrediti moj daljnji poslovni život. Iz pričuvnog sastava prelazim u redovni sastav. Tijekom rada u policiji prošao sam gotovo sve segmente policijskih poslova, tako sam radio kao operativac u više odsjeka (droge, opći kriminalitet i sl.), bio sam voditelj odsjeka granične pomorske i aerodromske policije, voditelj odsjeka ratnog zločina i terorizma.

Pored poslova koje sam obavljao tijekom Domovinskog rata bio sam i dozapovjednik, pa zapovjednik Interventne policijske satnije.

U mirnodopskom razdoblju odlučujem položiti ispit za privatnog detektiva i otvoriti svoju privatnu agenciju. Ova vrsta djelatnosti je potrebna na našem području te smatram da nisam pogriješio što sam pokrenuo ovaj posao. Zadovoljan sam.

Unatoč situaciji u državi odlučili ste se za pokretanje privatnog posla. Imate li partnere u vođenju agencije i jeste li za pokretanje dobiti poticaj od države?

Volim dinamičnost i izazove, volim sam sebi organizirati posao, radno sam sposoban pa sam tako došao na ideju pokretanja detektivske agencije. Sve sam pokrenuo svojim sredstvima, registriran sam kao komanditno društvo što podrazumijeva udruživanje dvoje ili više ljudi s istim profilom zanimanja.

Sasvim sigurno mnogi moji vršnjaci voljeli bi se baviti detektivskim poslom. Što je sve potrebno da bi netko postao privatni detektiv?

Da biste postali privatni detektiv trebate biti fakultetski obrazovani. Potom se mora stažirati godinu dana kod ovlaštenog detektiva i prijaviti ispite u Ministarstvu unutarnjih poslova. Treba položiti pet ispita. Kad položite ispite, možete raditi kao detektiv. Osobe koje su radile kao ovlaštene osobe u Ministarstvu unutarnjih poslova ili MORH-u ne moraju stažirati. Ja spadam u tu grupu, ali sam ipak radi svoje prakse otišao stažirati u Split jer kako kaže Marx u tezama o Feuerbachu istina je pitanje prakse, a ne teorije.

Prva asocijacija na spomen privatnog detektiva je bračna nevjera.

Što je sve posao jednog detektiva? Kakve ste istrage do sada vodili?

Prva percepcija javnosti koja se javlja kod ljudi kad se spomene detektivska agencija (budući da ljudi kod nas nemaju kulturu korištenja takvih usluga) upućuje na ljubavne jade. Bračna nevjera, prijekare... ima i toga, ali to nije sve. Moji klijenti su fizičke i pravne

osobe, surađujem i s odvjetničkim uredima... Istražujem za njih sve što je potrebno u nekom sudskom postupku. Rješavao sam slučajeve nanošenja teških tjelesnih ozljeda, istraživao razne prijevare, krađe po pojedinim poduzećima, istraživao imovinska stanja...

Posao detektiva je sve što se odnosi na istrage, potrage, i prikupljanje materijalnih dokaza, dakle jedan široki spektar poslova.

Ako u radu dođemo do podatka o počinjenom kaznenom djelu koje se goni po službenoj dužnosti u obvezi smo to prijaviti policiji, iznimka je ako se radi o stranci koju zastupamo.

Kakva je reakcija žene ili muža kad javite rezultate istrage mogućeg preljuba?

Reakcije su različite. Od toga da zavlada nevjerica kod osobe koja je naručila istragu do toga da je osoba prezadovoljna pa uslijedi i nagrada. U većini slučajeva naručitelj usluga očekuje nešto i ako nije u okviru njegovih očekivanja osjeća razočarenje. Ali ja iznosim činjenice s terena. U jednom slučaju čovjek je naručio da mu se supruga prati nekoliko dana. Dali smo mu povratnu informaciju, gospođa je vrijeme provodila na pedikuri, manikuri, kavama s prijateljicama... naručitelj je bio toliko sretan da nas je nagradio povrh već dogovorene cijene. Postoje i drugačije reakcije. Ljudi očekuju ono što su sami zacrtali i ako nije tako nisu zadovoljni. Mi uvijek iznosimo činjenice, bile one naručitelju očekivane ili neočekivane.

Koliko Vaš posao nalikuje poslu nama svima poznatih filmskih detektiva? Ima li sličnosti?

Sličnosti ima, ali film kao film je napravljen da bude što dojmljiviji i što upečatljiviji, a mi nastojimo biti što neupečatljiviji i nedojmljiviji. Eto tu je razlika! A ovisi i što se radi na terenu. Evo nedavno sam radio na predmetu eksploatacije kamena na području Benkovca (slučaj je bio objavljen u pisanim medijima od strane stranke za koju sam radio). U tom slučaju na terenu morate ostati nezamjetni, na neki način morate biti nevidljivi kako biste prikupili određene dokaze. Izgledom i ponašanjem treba se prilagoditi sredini.

Možete li izdvojiti svoj najzanimljiviji slučaj?

Najzanimljiviji. Bilo je puno interesantnih i zanimljivijih slučajeva. Meni osobno najzanimljiviji i najizazovniji slučaj bio je jedan događaj u susjednoj županiji u kojem je strani državljanin zadobio teške tjelesne ozljede u jednom noćnom klubu.

Do kojih granica imate ovlasti ulaska u privatni život osoba koje istražujete? Imate li pravo fotografirati, snimati, preslušivati...?

Dakle, nama zakon kaže da stranka koja naručuje posao prenosi sve svoje ovlasti na nas, iz toga okvira mi ne možemo izlaziti. Dakle, onaj tko želi naručiti posao s nama potpisuje Ugovor i daje nam Punoću s kojom na nas prenosi svoje ovlasti.

Dobivate li plaću ukoliko ne pronađete nikakve podatke?

Kod sklapanja Ugovora s klijentom upozorim ga da moram naplatiti svoj rad. A do čega ću doći u poslu u vršenju istrage npr. krađe ne dajem garanciju. U takvim slučajevima teško je predvidjeti hoćete li doći do rezultata. Ali moj je cilj zadovoljna stranka jer to je najbolja reklama.

Kažu da reklama prodaje uslugu. Na koji način se promovirate?

Najbolja promocija je zadovoljna stranka. Sve drugo je komercijalno. Jedno vrijeme su se vrtjele moje reklame, ali sam uvidio da je to nepotrebno. Zadovoljna stranka širi dobar glas i to je dovoljno.

Živimo u vremenu u kojem mnogi smatraju da su potplaćeni. Primanja su nedovoljna za podmirivanje životnih potreba. Zanima me može li se od Vašeg posla dobro živjeti?

U mojem poslu ne može se računati na kontinuirani priljev sredstava. Ponekad se danima nitko ne javi, a onda se dogodi da imate tri stranke koje u isto vrijeme žele uslugu. Ali da, od ovoga posla može se pristojno živjeti.

Jeste li ikada istraživali moje vršnjake?

Da, istraživao sam djecu tvoga uzrasta i one malo starije. Imao sam zahtjeve roditelja koji su htjeli saznati društvo u kojem se kreću njihova djeca i profil tih osoba s kojima se njihovo dijete druži.

I za kraj povežimo dva zanimanja koja su Vas na neki način obilježila. Nedostaje li Vam rad s djecom i ima li sličnosti između nastavničkog i detektivskog posla?

Sličnosti baš i nema. Ali škola me podsjeća na jedno ugodno razdoblje moga života, u školi sam se ugodno osjećao i volio sam svoj posao. Dobro sam se snalazio u tom poslu, a i dan danas u kontaktima sa svojim bivšim učenicima vidim da sam ostavio dobar dojam na njih, pogotovo što sam predavao specifičnu grupu predmeta od koje učenici najčešće zaziru. Imali smo dobru komunikaciju. Dobio sam mnogo pisama u kojima su učenici tražili da se vratim u školu iako sam bio dosta strog, ali sam nastojao biti pravedan. A djeca su najbolji sudci, oni najbolje vide tko nema privilegiranih učenika. Sva su djeca simpatična i draga. Samo ih treba upoznati i pridobiti za sebe. Svaki profesor mora osjećati vibraciju u razredu. Treba ponekad razbiti monotoniju kad vidimo da su djeca zasićena, iznenaditi ih na neki način. Treba raditi na obostranom zadovoljstvu. To je ljepota nastavničkog posla.

Marko Pedić, 8. r.

Osnovna škola Zadarski otoci, Zadar

Voditeljica: Iva Buljat

Natepanje – stari međimurski običaj vezan uz zaruke

Što veći nered, za što veću ljubav

„Našli smo storoga madraca, mašinu za veš v komodima, peglo, sake fele spreji, robljene piksline od forbi, korpo z proznom flašom vina, sedem blazi-

ni i približno tulko zdropanih vanjkuši“, kažu mladenci Kristina i Miroslav.

Čim se zašapuće o novom zaručničkom paru, u Međimurju je običaj da se okite okućnice budućih mladenaca i tako javno slavi njihova ljubav. To je djelić usmene međimurske tradicije koji se uspio sakriti zaboravu. Zove se natepanje. Ako poželite doznati nešto više o tome, nemojte se truditi „guglati“ ili obilaziti knjižnice i listati knjige. Vrlo je malo, gotovo nikakvih, pisanih tragova o tom običaju.

Putokazi za zaljubljene

Natepanje započinje uvijek noću, najčešće oko ponoći. Skupi se nekoliko prijatelja zaručничkog para. Sa sobom ponesu: perje, kukuru-zovinu, slamu, neispravne televizore, stare radije, hladnjake, vreće pa čak i olupine automobila. Što više i šarenije uneređe kuću i okućnicu, to je veselje veće. Ako su zaručnici iz istog sela, slamom i kukuruzovinom obilježi se cijeli put od zaručnika do zaručnice. Ako pak su iz različitih mjesta stanovanja, nacrtaju se na cesti strelice s natpisom sela ili grada u koji vode. Nešto poput putokaza za zaljubljene.

Naša školska čistačica Ivanka Kavran prava je mala riznica znanja o narodnim običajima. O natepanju puno zna. „V zimi se navek natepalo z perjem ka trogi čim dože stoneju jer se perje zalepilo mom za pot. Slova pak se pišeju po asfaltu z mortom ili storim črlenim ciglom. Zdonja je to bilo, ali si pamtimo jadno natepanje dok so dečki cela mlodencova drvena kola rastepli i nazoj sastavili, ali ne na zemlji, nego na krovu“, ispričala nam je uz smijeh.

Nek si znodo da se joko volimo!

U školi smo provodili istraživanje o običaju natepanja. Skupio se mozaik šarolikih priča. Šestaš Martin Dominić priča: „Ne zdonja se mamina pajdašica Valentina zaručila, a pajdoši so ji potepeli celoga grunta i vulicu do izlaza zvun sela Oporovca. V noći su čuli galamo i glose i mom so znali o čem se dela, ali so se nodjali da bu v jutro

nekaj maloga za videti. Kak so se samo fkanili! Grunt im je bil nakinčeni suhim kurzinjem, perjem, krpjem, šudrom, storim stvorima i kutijama, a našla se tu i jana stora mikrovalna. Mlodi zoročnici so se ne srdili, mom so se prijeli posla i hapili čistiti. „Nek si znodo da se joko volimo!“ rekli so.“

Natepanje su prije par mjeseci imali Kristina i Miroslav, mladi zaručnički par.

„V natepanju je nastrodal i naš sosed koji nas je vjutro rano zbudil z glasnom vikom: “Ovo pak je prek preveč kaj so mi z hiže znaprajli, zovem policiju!“ Fletno smo se stali i njegvoga dvora spočistili, a tek posle svojega. Prebrojili smo 28 rastepenih bali slame. Našli smo storoga madraca, mašinu za veš v komodima, peglo, sake fele sprejji, robljene piksline od forbi, korpo z proznom flašom vina, sedem blazini i približno tulko zdropolitan vanjkuši. Nesmo meli niti dostik alata za čistiti pa so nam sosedi nekaj posodili. Kristinin japa je pokosil grunta ka se leži pobralo restepeno perje i slama. Čistili smo več od deset vur v komodu. Od natepanja je skorom nastrodal i naš pes Boni. Na njega so v kmici hitili balu slame pak se do jutra ne mogel niti meknuti. Moja punica je v jutro na njega nagozila, dobro kaj ga je ne zgnječila. Naše potepanje pamtili bomo zanavek“, kaže Miroslav. Potražila sam i srditog susjeda. Sad, s odmakom, o natepanju i on priča sa smješkom.

Umalo je i policija imala posla

„Joj, bilo je to prestrašno za videti, se nahitano kaj da je pola atomska bomba. Rasrdil sam se jer je i moj grunt nastrodal. Čak so mi i na lesu napisali imena mlodenci i nacrtali srce. Bilo je to bormeš preveč! Prvo sam štel pozvati policiju, al so me nekak smirili! Unda pak sam štel so to slamo i perje vužgati, ali bi to bilo joko opasno pok sam i od toga moral odustati. Od natepanja je prešlo več od mesec dni, a slova po lesi nikak da se sperejo. Se ostalo smo počistili.“

Postoji i nepisano pravilo oko natepanja: „Što je večpot išel kam natepat, dobil bo za svoje zoruke vekšega cifrastoga nereda!“

Rječnik

trogi – tragovi; dože – dulje; stoneju – ostanu; mom – odmah; pot – put, puteljak; mort – vapno; črleno – crveno; zdavna – odavno; si – svi; jadlo – jedno; celo – cijelo; nazoj – natrag; pajdašica – prijateljica; pajdoši – prijatelji; grunt – dvorište; vulica – ulica; zvuna – izvana glosi – glasovi; delati – raditi; nodjati se – nadati se; fkaniti – prevariti šuder – šljunak; notpis – natpis; velki – veliki; hapiti – započeti; nastrodal – nastradao; hiža – kuća; fletno – brzo; razhitanih – razbacanih; veš – rublje; fela – vrsta; piksline – limenke; forba – boja; flaša – boca; zdropanih – potrganih; vanjkuši – jastuci; japa – otac; kmica – mrak; hitili – bacili; zanavek – zauvijek; lesa – ograda; šteti – htjeti cifrasti – šareni; vužgati – zapaliti

Katja Lipić, 7. r.

Osnovna škola Draškovec, Draškovec

Voditeljica: Ivana Beti

Upis na fakultet

Bogatstvo za besplatno školovanje

Sjedim ja tako nekidan sa svojim prijateljem Čićijem i naklapamo mi međusobno, a o čemu ćemo ako ne o maturi. „Što ti polažeš?“, pitah ja s nemalom dozom takta i elegancije od koje bi čovjek i pomislio da me doista zanima, da me bolje ne poznaje. „Kemiju, fiziku i biologiju“, odgovara on s nemalim uzdahom, za koji su vjerojatno odgovorne njegove ocjene iz fizike. „Tko ti je kriv kad želiš upisat' medicinu u Zagrebu pa moraš sve to polagat'“, tim sam ga toplim riječima hrabrio i pružao mu moralnu potporu. Međutim onda mi od njega stiže odgovor koji me sablaznio: „Ma ne moram ,al' to mi je priprema za prijavni na medicini“.

Priprema za prijavni?

Preskočimo sada onaj dio u kojemu ja izražavam svoju nevjeru dok me on uvjerava da „medicina u Zagrebu“ uopće ne boduje državnu maturu iz spomenutih predmeta, ali zato provodi svoju vlastitu internu provjeru koja se, naravno, naplaćuje. Više i od same činjenice da jedan dobar dio fakulteta funkcionira po ovom kombiniranom principu koji priznaje državnu maturu iz obaveznih predmeta i ocjene, ali provodi svoje vlastite dodatne provjere za druge predmete, sablaznilo me to što rijetko tko od mojih vršnjaka, i gotovo nitko od mlađih generacija, ne vidi u čemu je tu problem. Ovdje ne govorimo o glazbenoj akademiji koja provjerava imaju li njezini polaznici sluha niti o likovnoj niti o glumačkoj akademiji pa čak niti o grafičkom dizajnu koji od svojih polaznika traži da dokažu sposobnost korištenja računala i likovnu nadarenost. Ovdje govorimo o „medicini u Zagrebu“ koja ne traži od svojih kandidata da polože biologiju, kemiju i fiziku na državnoj maturi, ali odlučuje o tome koga će primiti na temelju testa iz biologije, kemije i fizike.

U moje vrijeme...

U moje vrijeme, ne tako davno, ali očito dovoljno davno da ljudi zaborave, kada sam pohađao sedmi razred osnovne škole, kada je državna matura bila samo državni mit kojime su profesori plašili zločestu djecu, ali kada je već postalo sasvim izvjesno da će se ona i uvesti, postojala je rasprava o državnoj maturi. S jedne strane profesori s fakulteta u ležernim akademskim džemperčićima urliču na fino dotjeranog gospodina u odijelu iz Vlade, isti im taj gospodin s druge strane svesrdno odurlikava. Gospodin u džemperčiću tvrdi da on ne može primiti kod sebe na fakultet bilo koga i da državna matura ne može provjeriti posjeduju li kandidat znanja potrebna za pohađanje „njegovog“ fakulteta. S druge strane vraški uglađen gospodin objašnjava neukom doktoru znanosti da je državna matura državni projekt i stoga nepogrešiva. Ovo je samo generalizirani prikaz

sukoba visokih učilišta i Vlade toga vremena, u stvarnim raspravama nitko na nikoga nije urlikao, štoviše razgovaralo se poprilično uljudno i dobacivalo se pogledima koji bi mogli istrijebiti krdo slonova.

Na scenu stupaju povijesni katalizatori

Naravno, kako to već biva u Lijepoj našoj, prave debate nije bilo. Prava debata zahtijeva da obje strane iznesu svoje argumente i po mogućnosti pobiju protivnikove. Nažalost, kao što je čest slučaj u nas, obje strane su pokušale pobiti protivnike, a ne njihove argumente (nalik na trenutnu raspravu o zdravstvenom odgoju). Navlačili su se oni tako, a mogli su se navlačiti i godinama, niti su me zanimali niti me bilo briga. Tada na scenu stupaju ljudska pohlepa i glupost da malo ubrzaju razvoj događaja. Naime, dogodila se tada jedna afera i to zamislite ne u vladi već na visokim učilištima. Uhićeni su profesori koji su za sadržaj male plave kuverte „popravljali“ rezultate na istim onim prijavnim ispitima i na još pokojem bitnijem ispitiću. Preko noći matura je prestala biti nešto što nam država uvodi sile i promjene radi, barem za mene, a vjerujem i za dobar dio mojih vršnjaka.

Matura postaje bitna

Matura je na krilima ove izdaje povjerenja koje smo imali u visokoškolske profesore postala nešto više od samo još jednog ispita. Ja, koji nisam imao nekih posebnih „veza i vezica“ na akademskoj razini i koji ne dolazim iz imućne obitelji, taj mali „Ja“ imao je sada jednake mogućnosti za upis na fakultet kao i tko zna kako imućni „kumić“ nekog doktora. Matura je bila anonimna, nitko nije znao čiji ispit ispravlja i je li taj netko „nečiji“, matura je bila sustavna, o mojem upisu nije odlučivao neki subjektivni ocjenivač već sustav, a sustav je u svojoj bezličnosti pošten, sustav svima daje jednaku mogućnost školovanja bez astronomskih troškova putovanja po zemlji radi polaganja ispita za upis na fakultet. Ispita čije se polaganje plaćalo, a čiji su se rezultati nerijetko „podmazivali“.

Napokon besplatno školovanje

Matura je uvedena bez ovećih incidenata i prosvjeda i činilo se da se svi slažu s njezinim provođenjem. Tko se ne bi slagao s besplatnim školovanjem za sve? Besplatno je školovanje iluzija, to smo svi znali, ljudi često zaboravljaju i koliko su pametni bili kad su bili mladi pa misle da mi „ništ' ne kontamo“. Školovanje nikada neće biti besplatno, učenik iz Osijeka ne može otići studirati u Zagreb „besplatno“, mora plaćati bar smještaj, a vjerojatno i hranu i prijevoz. Ono što smo očekivali od državne mature bilo je da nećemo morati plaćati pravo na pokušaj školovanja da ćemo barem moći pokušati upasti na fakultet i to ne po takozvanom „Pay2win“ principu plave kuverte (sleng iz industrije video igara koji u osnovi označava mogućnost ostvarivanja pobjede plaćanjem).

U čemu je dakle problem?

Problem je u tome što prijavni ispiti negiraju državnu maturu i bezobrazno udaraju po džepovima sirotinje za nešto što nam je obećano kao naše pravo. Ne može biti oboje! Državna matura i prijemni ispiti su minus i plus i to ne onaj za koji će vam svaki razredni kvazisekolog reć da se baš sjajno slažu, ne taj nego onaj matematički za koji bi svatko od vas trebao znati da se poništavaju. Problem nije u prijemnim ispitima kao takvima, već u tome što oni nemaju što tražiti na istom mjestu na kojem postoji državna matura. Zar se u njima piše neko drugo gradivo kojega nema u državnoj maturi? Imaju li oni uopće pravo tražiti od učenika znanje toga gradiva? Shvaćate li vi uopće korupcijski potencijal koji ima ovakav dvostruki sustav?

Dok gledam svoje vršnjake shvaćam da školovanje nikako nije besplatno, prava mala bogatstva se okreću na instrukcijama za državnu maturu, ista ta mala bogatstva polovica njih morat će dati i za upisne ispite, dakle barem dva mala bogatstva valja izvrnuti za besplatno školovanje. Isto to sada već rade i nove generacije kojima profesori utuvljaju u glavu svijest (strah?) o maturi od prvog dana

prvog razreda. Svi se mi polako navikavamo na to da ćemo morati dvaput platiti nešto što je navodno besplatno, a nitko se ne pita zašto. Zašto udovoljavati nečijoj neopravdanoj pohlepi? Neopravdanoj jer razloga da vam netko naplaćuje nekakav dodatni ispit sada kada je uvedena državna matura stvarno nema. Nitko više ne pita zašto i to je ono što me uistinu sablažnjava.

Domagoj Blažević, 4. r.

Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku, Osijek
Voditeljica: Vera Bilandžić

Bez zaključivanja ocjena na polugodištu promjenom Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama

Ispravit ću ja to

Ove školske godine prvi put nema zaključivanja ocjena na polugodištu. Dok se vladajući na taj način napadno pokušavaju riješiti vječne sintagme učenja radi znanja, a ne radi ocjene, učenici ostaju zbunjeni jer im je sada omogućeno odgađanje ocjenjivanja barem dok ne zagusti te time jedino dobivaju poruku neodgovornosti.

Kao glavne razloge ovoj značajnoj promjeni iz Ministarstva znatnosti, obrazovanja i športa navodili su smanjenje velikog stresa zbog nagomilanih provjera znanja, neujednačenost nastavnog plana u omjeru prvog naspram drugog polugodišta te izbjegavanje nepotrebne administracije za profesore. S naznakama njezina pojavljivanja ova nam se odluka nije činila toliko lošom jer je zaključivanje i računanje prosjeka jednostavno izbrisano i samim time ne postoji opterećenje zbog dobivanja samo jedne zaključne ocjene na papiru. Ipak, dugoročno gledajući, shvatili smo da je ova odluka već donijela više nedostataka, nego prednosti i za učenike i za profesore. „Učenici će završiti razred s gorim ocjenama od onih kakve su imali prije,

a profesori će dobiti samo dodatan stres jer će se moljakanje za ispravljavanje ocjena odgoditi za kraj školske godine. Smatram da ovo samo potiče učeničku lijenost“, rekao je Filip Pavlica, učenik četvrtog razreda.

Crna statistika

Slabije ocjene na kraju ovogodišnjeg polugodišta u odnosu na prošlogodišnje potvrdio je pedagog Mario Mihić pokazujući mi rezultate u dva razreda četverogodišnjeg smjera. Iz izvješća o uspjehu na polugodištu iz prošle godine tadašnjeg 3.f razreda vidljivo je da je od 23 učenika njih 11 imalo jednu ili više nedovoljnih ocjena, dok je u 3.h razredu od 33 učenika takvih bilo 14. Iz izvješća o uspjehu na polugodištu ove školske godine vidljiv je porast broja negativno ocijenjenih predmeta: da se zaključuju ocjene na polugodištu, neprolaznost bi u 4.h bila čak 74%, a u 4.f 65%, što je u odnosu na prošlu godinu puno slabiji rezultat (prošlogodišnja neprolaznost iznosila je 42% u 4.h te 47% u 4.f). „Kada su se ocjene zaključivale na polugodištu, većina učenika trudila se ispraviti ocjene kako bi imali što bolji uspjeh. Bili su motiviraniji za učenje, a sada je taj motiv izostao“, izjavila je profesorica Ana-Marija Čuljak.

Dvostruki posao za sve

Učenici bezbrižno prenose ocjene u drugo polugodište misleći da sve stignu ispraviti jer, samo službeno, nema nedovoljnih ocjena. Međutim, iste te ocjene dočekat će ih i nakon zimskih praznika, no onda kreće novo gradivo pa će tek onda imati manje motivacije i vremena za nadoknadu već davno obrađenog. Puno više nedovoljnih ocjena ujedno znači i manje vremena za ispravljavanje, a tada se ni uz najbolju volju neće uspjeti postići željeni rezultati.

Dragica Božić, roditelj, smatra sljedeće: „To će učenike još više potaknuti na kampanjsko učenje. Još više će se opustiti pred kraj polugodišta i to kasnije postaje veliko opterećenje jer će na kra-

ju školske godine u kratkom vremenu morati nadoknaditi puno starog gradiva. Izvješće o uspjehu na polugodištu bilo nam je orientacija djetetovih ocjena i roditelji moraju dobiti takvu povratnu informaciju“.

Povratne informacije je bilo, ali su učenici umjesto obavijesti o uspjehu dobili izvješće koje je sadržavalo ispis svih ocjena iz svakog predmeta te moguće izostanke i odgojne mjere. Razrednici su tako umjesto zaključne ocjene iz svakog predmeta morali ispisati sve ocjene iz imenika. Ravnatelj Blaško Menalo slaže se da ova odluka nije dobra ni za jednu stranu: „U tako dugom vremenskom razdoblju kao što je školska godina profesori neće imati zaključak o učenikovom radu pa će i oni i učenici imati strahoviti pritisak u lipnju. Za kontinuirano dobre učenike ova odluka nije problem, ali takvih je malo, dok se ostali više trude kad znaju da je zaključivanje ocjena. To nije samo moje mišljenje, već i cijelog Aktiva ravnatelja srednjih škola“.

Ne znaju što čine

Premda ocjene nisu jedini pokazatelj znanja, one oduvijek predstavljaju teret učenicima jer uvjetuju uspješan nastavak školovanja. Ako znamo da je to tako, zar nam je doista potrebno ovakvo prividno olakšavanje obrazovanja? Zašto smo sada prisiljeni sudjelovati u ovom eksperimentiranju koje će svoje posljedice polučiti tek kasnije, samo zato što tako nalažu odrasli koji se redovito vole pozabaviti kojekakvim izmjenama, dopunama zakona te iznošenjem samo svojih pretpostavki koje u školama nisu nužne? Drže se dobročiniteljima koji svim učenicima i prosvjetarima daruju rasterećenje dok su im pravi problemi zapravo izvan dometa. Nisu ni svjesni da će, u konačnici, učeničke obveze porasti, a ne suprotno, kao što je to zamišljeno.

Marija Sekur, 4. r.

Ugostiteljsko-turistička škola, Osijek
Voditeljica: Sanja Klanac

Kardinalica za španjolski

Razgovaramo s omiljenom profesoricom španjolskoga i engleskoga

Jednog kišnog poslijepodneva imala sam prigodu intervjuirati jednu od naših najgolijih profesorica. Možda je već s hodnika prepoznajete po golim nogama, uvijek savršenoj vatrenoj frizuri, vedrom smijehu ili pak sa sata po brzoglasnopuno pričanju. Nakon što je skoro dospjela na crnu listu stranaca u Španjolskoj, napisala je prvi hrvatsko-španjolski rječnik. Ona je Cvjetanka Božanić! Rođena je u Stonu, školu je završila u Dubrovniku, a diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radi obrane posljednje fronte osobnosti prokajkala nije, iako u Zagrebu živi od '85. godine.

Kako ste proveli srednjoškolske dane?

Pohađala sam matematičku gimnaziju, vjerovali ili ne. Svojim odbaikom jer sam željela studirati biologiju mora. Predmet koji sam mrzila iz dna duše bio je nacrtana geometrija koja danas više i ne postoji u školama. To je bilo grozomorno. Srednjoškolski dani bili su malo manje burni nego vaši, ali za ondašnje pojmove bili su prilično burni. Radili smo iste stvari kao i današnja djeca, ali su bila i drugačija vremena.

Kako to da ste se odlučili za tako drastičnu promjenu u struci?

Maturalac je odredio moj životni put. Išli smo s razrednikom u Španjolsku na deset dana kamo nitko živ tada nije putovao. To je bilo prvi put da sam putovala u inozemstvo, sa sedamnaest godina. Oduševila sam se zemljom, jezikom, kulturom i svime time. Osjećala sam se kao doma jer svi puno govore, brzo govore, glasno govore, a meni uvijek svi kažu da puno govorim, brzo govorim, glasno govorim. Osjetila sam da je to zemlja za mene, sigurno sam se jednom ondje rodila. U avionu sam odlučila da ću studirati španjolski.

Kako je bilo studirati u Madridu?

Na drugoj godini studiranja otišla sam u Španjolsku i nakon dese-

tak dana ja sam progovorila kao da sam rođena Španjolka, prokuljalo je sve znanje skupljeno do tada. Došla sam iz zemlje koja je za njih bila komunistički nastrojena, iz Juge, pa sam im se valjda činila kao mala komunistkinja. Nakon mjesec dana bile su političke demonstracije, a ja dolazim iz zemlje gdje to uopće ne postoji. Pridružila sam se prosvjedima da vidim kako to izgleda. Uputim se u centar Madrida, iskrucam se iz metroa i mislim da se nalazim u nekom filmu. Policija juri, dimne bombe, helikopteri nadlijeću, a ja uopće ne shvaćam, naivna devetnaestogodišnjakinja, da se nalazim u srcu pogibelji.

Uglavnom, netko me povuče s ulice u trafiku, kaže: „Uđi! Uđi! Što tu radiš vani?“ Uguram se u trafiku i vidim da dolazi skupina demonstranata, a policija ih hoće tući. Shvatila sam da je protest burna reakcija, izletim i priključim se demonstrantima. I tako hodamo mi po Madridu i skandiramo: „Espana! mañana! sera republicana!“ Ja, koja se nikad nisam bavila politikom, u tuđoj zemlji skandiram i borim se za političke slobode.

Normalno, neću ja biti u gomili, nego onako malo s kraja, sa strane, da me ne ulove. Ne moram ni reći da su došli s kraja i da sam jedva živu glavu izvukla. Srce mi je bilo u peti, ne u grlu, i jedva sam preživjela strah. Vraćam se kući, ispričam gazdarici što se dogodilo, a žena u nesvijesti, naravno da je to bilo neprihvatljivo. Tek sam tada shvatila kakvu sam glupost napravila.

Nakon nekoliko dana putovala sam s prijateljicom na sjever Španjolske. Nije bilo mjesta u vlaku, samo jedan kupe prazan i samo neki tip unutra. Ona je bila, uf, sva zgodna, komad iz Venezuele, a ja nikakva. Pa normalno da smo mogle ući gdje god želimo, tj. ona, a ja za njom. I uđemo mi sad u taj kupe, gospodin kaže: „Da, da, da, izvolite“. I tako, prepričavamo dogodovštine, a frajer je bio policijska pratnja vlaku. Kada sam ispričala pustolovinu s političkim demonstracijama, frajer mi je odgovorio: „Jako lijepo. Da su te slučajno ulovili da se šećeš u blizini demonstranata, ne da sudjeluješ, odmah bi te uhitili. Zatim, dolaziš iz tuđe zemlje, iz komunističke zemlje, čekaš proces“.

Mislila da se šali, ali ne, kaže: „Ne, ne zafrkavam se. Proces može

trajati godinu dana. Kada te konačno riješe, onda si odmah na crnoj listi, dakle imaš doživotnu zabranu ulaska u zemlju. Smatraju te teroristom“. Nije više ništa trebao govoriti. Kada mi je rekao da bih bila zauvijek izbačena iz zemlje, osvijestila sam se u sekundi i mislila si jesam li normalna. Što mlad čovjek može napraviti, to je katastrofa.

Inače, studiranje je bio krasno jer sam napokon došla u zemlju gdje mogu govoriti španjolski. Jedino mi je bilo neobično to što su profesori inzistirali da im se obraćamo sa ‘ti’ što je, naravno, nama nepojmljivo. Provela sam ondje tri mjeseca i bilo je prekrasno.

Napisali ste prvi hrvatsko-španjolski rječnik u Hrvatskoj, što vas je natjeralo na taj pothvat?

Kaže stara uzrečica: „Čovjek mora postati roditelj, dakle imati dijete, zasaditi stablo i napisati knjigu.“ Ne znam jesam li zasadila stablo, ali ponosna sam majka jedne kćeri i jednog rječnika. Osjećala sam dug prema sebi, prema struci i svima koji španjolski žele učiti i studirati. Takva vrsta rječnika nije postojala, dakle ovo je prvi, prije se moralo ići preko drugih stranih jezika. Nisam ni znala u što sam se upustila nego sam krenula pisati nešto za školu, prevodila sam vokabular za đake jer im je bilo teško bez rječnika. Iz Školske knjige su čuli da ja imam ideju pa su došli pitati zanima li me pisati rječnik. Da skratim priču, četiri godine rada utkano je u taj rječnik. Četiri godine jer sam išla ispočetka, jer nisam imala uzor koje bih riječi upotrijebila i tako čak njih dvadeset tisuća. Jako sam ponosna jer je to moj dug mojoj zemlji koju jako volim.

Kako provodite vrijeme kada ne obrazujete mlade umove?

Svašta ti ja radim. Imam premalo slobodnog vremena. Uvijek radim nešto rukama. Sada, na primjer, anđele za božićni sajam. Volim rukama nešto tvoriti jer sam iz obitelji šnajderica, jedna bila, jedna još uvijek. Dakle, stvarale su rukama pa sam odmalena učila kako to raditi. Uvijek me radovalo nešto proizvesti i volim to pokloniti. Jako volim pjevati, mislim da lijepo pjevam, a ples je nešto što radim

spontano. Otišla sam na tečaj salse da to naučim ispravno. Volim kuhati i skupljati kuharice. Kad mi dođu gosti, znaju da neće jesti nešto normalno, a drugi mi je hobi skupljanje rječnika.

Imate li neke neobične navike, poput hodanja bez čarapa?

Učenici me uglavnom pitaju zašto sam uopće počela ići bez čarapa. Zato što sam krenula natjecati se sama sa sobom da vidim koliko mogu izdržati bez čarapa a da se ne razbolim. I to nekih osamnaest godina treniram. Zadnjih osam godina nisam nijednom obula čarape, ni u kakvom obliku. Ne razbolijevam se. I kad je minus dvadeset i šljiva, ne razbolim se. Lani, kod frizera, upitala me jedna gospođa usred zime: „Vi to nemate čarape?!“ i sad ja izvalim štosno, jako sam duhovita inače: “ Ne, ne, ne, to je od čiste svile pa izgledao kao da ih nema.“ Očekujem da će se žena nasmijati, a ona se sagne, štipa me i kaže: “Ajme kako su tanke, ja ih uopće ne mogu uloviti.“ Ako mogu Londončanke usred zime hodati u sandalama i u bundi, pa zašto ne bi mogle i Hrvatice?

Koja vam je najdraža zgoda iz Desete gimnazije?

Kad sam tek došla raditi u Desetu, dobila sam poštu. Dade meni tajnica, a ja gledam: „Božanka Cvjetanić“. Kaže tajnica da je za mene, a ja kažem da sam Cvjetanka Božanić. „Ajme, stvarno!“ odgovorila je tajnica.

Onda sam se jedne godine natjecala za stipendiju u Oxfordu i nikako da dobijem odgovor. I prošao je rok, a ja si mislim kako je nisam dobila. Zove mene tajnik kardinala Božanića, a ja si mislim: „Majko mila, što sam sada uradila?“ I kaže da me već danima traži jer su dobili neku poštu iz Engleske.

Imate li neke želje za budućnost?

Imam doma hrpetinu posuđa tako da bi mi bilo jako drago kada bih jednog dana mogla biti u nekom Masterchefu. Možda jednog dana kada ne budem radila dvanaest mjeseci u godini. Inače, jako mi je lijepo raditi u školi, najdraži mi je biti dio razrednik jer mislim da najviše

mogu doprinijet razvoju mladog čovjeka. Imala sam sreću da sam postala profesorica, jako mi je drago što imam posao u struci te mislim da kao profesorica imam velik utjecaj na mlade ljude koji ne smijem zlouporabiti. Radim s mladim ljudima, tome nema usporedbe.

Klara Weygand, 4. r.

X. gimnazija Ivan Supek, Zagreb

Voditeljica: Ružica Filipović

(I) Ovo mi je škola

Moj dom

Nekoliko detalja iz svakodnevice u Ženskom đlačkom domu u Splitu samo za čitatelje našeg školskog lista otkriva XY.

Nedavno sam konačno dobila priliku da svojoj prijateljici iz 'Gornjeg doma', kako ga mi učenice Ženskog đlačkog doma zovemo, objavim sretnu vijest: dobili smo Wi-Fi! Spor, cenzuriran (jer je on-line prizor gitarista nagog torza strašno štetan za umove srednjoškolkici), ali svejedno, Wi-Fi! Počinjemo se modernizirati! Do prije nekoliko tjedana morali smo stavljati prijenosna računala na prozore i 'loviti' besplatni internet od nekog jadtog susjeda koji je zaboravio zaključati svoju mrežu lozinkom, i to sve uz stalne prigovore odgajateljica koje su zaključile da će odlične učenice završiti ispod nekog mosta ako napišu status na Facebooku, koji, kako sam nedavno saznala, (također u domskim krugovima, naravno) potiče nasilje i ispire mozak.

Šesterokrevetni pakao

Šalu (ili, bolje rečeno, tragikomediju) na stranu, Ženski đlački dom Split sasvim je solidno rješenje za srednjoškolke (i njihove roditelje)

koje ne mogu svakodnevno putovati u Split na nastavu. Kapacitet Doma je 150 osoba, a sastoji se od stare i nove zgrade.

Cijena mjesečnog boravka, koji uključuje tri obroka na dan, vlastiti krevet, neograničeno korištenje bijedno ograničene tople vode, nadzor odgajatelja, sudjelovanje u domskim aktivnostima (dramska grupa, stolni tenis, rukomet, novinarska grupa, klapa...), pristup domskoj knjižnici, praonici i peglaonici, 'trim-kabinetu' za učenje i informatičkom kabinetu, iznosi svega 680 kuna. Pri dolasku u Dom moguće je odabrati cimerice ako poznajete otprije. Ta okolnost uistinu može biti olakotna: prve sam godine 'upala' u četverokrevetnu spavaonicu, s tri odlične cimerice. Ove godine boravim u trokrevetnoj – toplo se nadam da će se to ponoviti i sljedeće godine. Najgore što se na početku može dogoditi djevojci jest smještaj u jednu od šesterokrevetnih spavaonica s još pet cimerica koje međusobno nisu kompatibilne. Takve su spavaonice najveće, logično, no privatnost je čista apstrakcija, a introvertirane djevojke u njima će proživjeti pakao.

Arhitektura u Laponiji

Arhitektura i ja smo kao nebo i zemlja, ali što se tiče spavaonica, čak i ja primjećujem da se prostor u njima mogao bolje iskoristiti. Kao što nas fizika uči, hladni se zrak uvijek nalazi ispod toplog – a visine stropa naših spavaonica ne bi se posramila ni omanja crkva, što znači da je zagrijavanje uz pomoć paleolitskih grijalica poprilično dugotrajan posao. Taj nas detalj vodi do priče o kupaonicama, koje uopće nemaju grijanje, tako da Laponija postaje poprilično vjerna metafora. Svaki kat ima svoju kupaonicu (čitaj: 30-ak djevojaka na jednu kupaonicu – Dante, ažuriraj deveti krug pakla!) s četiri umivaonika, dva WC-a i dvije tuš-kabine, genijalno postavljene u zajedničku prostoriju. Higijena tih prostora često je upitna, ali, kako je rekao stari dobri Darwin, opstaju oni koji se najbolje prilagode promjenama. Za higijenu spavaonica zadužene su djevojke koje borave u toj sobi, a i čišćenje hodnika naša je obveza.

Meštar, Mate & co

Za osoblje Doma vrijedi mit (zanemarite oksimoron) da su muškarci jednostavni, a žene komplicirane. 'Meštar' i kuhar Mate jednostavno su odlični. Mate nam uvijek nudi repete za ručak, a meštar je jednom bio toliko ljubazan da se penjao na krov kako bi tenisica, koja je zahvaljujući mojoj nenadmašnoj nespretnosti odletjela s prozora, ponovno dospjela u moje ruke (ili, bolje rečeno, na noge). A kad već spominjemo hranu i Matine repete, u Domu se dobro jede, osim ako nisi vegetarijanka ili iznimno izbirljiva. Trenutno žensko osoblje Doma mnogo je drugačije od muškog, posebno odgajateljice – čast iznimkama. Kako bi se zadržao dobar duh i kratkoća ovog paragrafa, to će biti sve što ću ispisati o domskim autoritetima ženskog spola.

Sapienti sat.

Pravila, pravila...

Domska inačica Malleusa maleficaruma je definitivno domski pravilnik. To je, između ostalog, dokument koji neizbježno ima zadnju riječ u apsolutno svakoj raspravi između učenica i domskih autoriteta. On te obvezuje na neka podosta smiješna pravila, kao što su svakodnevno ustajanje do osam sati ujutro (čak i ako nemaš nikakvih obveza tog dana) i gašenje svjetla u jedanaest uvečer (svjetlo navodno smeta susjedima, čak i ako spustiš rolete). Upozorena si! Svaki (ne)civilizirani pokušaj mijenjanja tih pravila bit će ugušen nekom od inačica ove rečenice: „Ako želiš promijeniti ovo pravilo, promijeni zakon!“ Dakle, boriš se s vjetrenjačama.

Duhovni trening

Dom je nagovještaj života daleko od roditeljskog gnijezda i nenadmašna vježba za osamostaljivanje, a život u njemu stvar je prilagodbe. Tamo nema mjesta za konstantno kršenje pravila i holier-than-thou stav, jer, na kraju krajeva, još je 149 djevojaka u otprilike istoj situaciji kao i ti. Važno je biti oprezna, promišljena i prihvatiti da ćeš

se morati oprostiti od svoje privatnosti i povremeno morati progutati vlastito dostojanstvo. Dosjetljivost i žilavost nikad nisu naodmet, a Dom je savršeno mjesto za treniranje tih osobina. Za nježne gospe od cukra ta će ustanova definitivno biti pakao.

Nabaci široki osmijeh na lice i neka ti soundtrack svakodnevice bude ona stara Kako je lepo biti glup!

Karla Drpić, 2. r.

Prva gimnazija, Split

Voditeljica: Svetlana Volarević

Godine prolaze, nemam ništa s tim, volim i postojim

Anketa o glazbenom ukusu učenika i profesora Prve gimnazije

Grad Zagreb ima velik broj osnovnih i srednjih škola. Iako se one u mnogočemu razlikuju, jedna je stvar u svakoj školi već godinama ista – učenici se žale na nerazumijevanje svojih staromodnih profesora. Kako sam i sama učenica Prve gimnazije, cijenjene zagrebačke škole, definitivno se slažem s činjenicom da u školstvu vlada generacijski jaz.

Vremena i ljudi se mijenjaju, a gradivo, koje se samo proširuje modernijim istraživanjima, učenicima koji dolaze postaje sve teža prepreka. Potaknuti kaosom koji vlada posvuda, pa tako i u školstvu, odlučili smo svima blisku temu – kao što je različitost mišljenja profesora i učenika – provjeriti na banalnoj i sveprisutnoj stvari kao što je glazba.

Glazba je umjetnost koja je, preuzevši svaki raspoloživi medij, počela dominirati svakodnevicom i sve se brže razvijati. Nekoć je polaganim razvojem isti glazbeni ukus mogao potrajati desetljećima, dok danas – zbog globalizacije i razvoja industrije i tehnologije – čo-

vječanstvo postaje prezasićeno ‹starim› i ‹već viđenim› te počinje tražiti originalnost. Svako razdoblje donosilo je dobra i loša djela, ali iz mnoštva dostupnoga materijala uvijek bi iznikli hitovi u kojima svatko nađe neki nepoznati faktor zbog kojega se pretvori u patetični lik iz filma i svaku situaciju ili događaj ovjekovječi u svome umu tako što ga poveže uz određenu pjesmu.

Društvo odabranih

Kako bismo provjerili mijenjaju li se zaista ukusi kroz generacije toliko drastično koliko to izgleda, odlučili smo napraviti kratko istraživanje među profesorima i učenicima Prve gimnazije. Pred profesore smo stavili jednostavan zadatak – razmisliti i napisati svoj maleni popis hitova od šezdesetih do danas. Tim kratkim istraživanjem profesori Prve gimnazije uspjeli su dokazati ne samo da su i oni jednom bili mladi nego da to svojim glazbenim ukusima još uvijek i jesu. Tako su se na njihovim ljestvicama hitova našle i više-manje poznate pjesme izvođača poput INXS-a, Metallice, Dire Straitsa, The Rolling Stonesa, Georgea Michaela, Azre, Bijelog dugmeta, Dorda Balaševića i Adele.

Apsolutni pobjednici profesorske ankete ispali su (očekivano) The Beatlesi s 21% glasova i The Rolling Stonesi, koji su dobili 28% glasova. Među najčešće spominjanima svoje su mjesto našli i Metallica, Tina Turner, Joe Cocker te Queen i Parni valjak, koji su osvojili nešto manje glasova, no ipak se našli na barem dvije liste. Umjesto da svakoga učenika pitamo može li zamisliti kako onaj isti bezdušni profesor koji mu je maloprije dao jedinicu ili ga poslao na popravni kod kuće sluša glazbu Georgea Michaela, Tine Turner ili Adele, drugi dio istraživanja proveli smo u formi web ankete.

Na školsku web stranicu postavili smo kratku anketu s jednostavnim pitanjem: "Tko je dao najveći doprinos popularnoj glazbi 20. stoljeća?". Želja nam je bila da učenici, dajući vlastito mišljenje o profesorskim listama, naprave vlastiti popis hitova. Od sto četrdeset i osam osoba koje su sudjelovale u ispitivanju njih čak 40% (59 glasova)

va) odlučilo se kao svoj 'broj jedan' navesti upravo The Beatlese. Ako malo razmislite, vjerojatno ćete se složiti da su zapravo u pravu – što zbog istinski kvalitetne glazbe, što zbog svađa, raspada i smrtnih slučajeva unutar benda, Beatlesi su zaista znali plijeniti pozornost brzo i efikasno. U svojim su najboljim danima brzinom munje znali zasjesti na sve top ljestvice i s istih se nisu maknuti mjesecima. Ako to nije dovoljno, na prvo će ih mjesto staviti činjenica da njihove pjesme možemo pronaći čak i u himnama poznatih nogometnih klubova poput Liverpoola.

Pokazalo se da uratke ekscentričnoga Freddyja Mercuryja i njegove ekipe učenici cijene više od profesora koji su grupu Queen svrstali tek u grupaciju onih koji se više puta pojavljuju na anketama. Za Queenovce, koji su u prvom dijelu ankete tijesno vodili, na kraju je glasalo čak 28% ljudi (42 glasa) pozicioniravši ih tako na visoku drugu poziciju.

Iako mnogi ne bi ni očekivali da će se na ovoj listi naći netko poput Metallice, činjenica da je ona s osamnaest glasova, što je otprilike 12%, zasjela na treće mjesto ankete samo dokazuje da se i među profesorima i među učenicima Prve gimnazije bez muke može pronaći i pokoji "alternativac".

Budući da je pitanje možda bilo malo diskriminirajuće formulirano za hrvatske izvođače, nikada nećemo saznati bi li više ljudi odlučilo glasati za Parni valjak da je formulacija bila drugačija jer oni, naravno, nisu mogli utjecati na glazbu više od toliko eksponiranih stranih izvođača. Ipak, na vjernost hrvatskoj glazbi odlučilo se desetero ljudi, to jest njih 7% glasujući upravo za ovaj bend.

"Stonesi", koji su uvjerljivo pobijedili kod profesora, nisu se najbolje proveli kod učenika osvojivši tek devet glasova, što znači da je za njih glasalo tek 6% učenika. Premda su "rock djedice" i danas popularni, njihovo niže pozicioniranje na internetskoj anketi možda najbolje pokazuje da se ukusi ipak mijenjaju s generacijama. Legendarna Tina Turner svojih skromnih 5% osvojenih glasova (8 glasova) vjerojatno duguje činjenici da su svi bolje pozicionirani izvođači

zapravo bendovi koji i danas uživaju isti onaj kulturni status kakav su uživali u danima kada su curice vrištale gdje god da su se pojavili.

Kao posljednji na ovoj listi našao se Joe Cocker. Mnogi će reći očekivano jer, premda je riječ o odličnom glazbeniku, njegov utjecaj na glazbu nemoguće je usporediti s utjecajem Beatlesa ili Queena. Ipak, pohvalna je činjenica da je nešto više od 1% njih u ovoj školi svoj glas dodijelilo i njemu.

Ima li točnog odgovora?

Baš kao što učenici imaju predrasude i svoje profesore smatraju staromodnima, i profesori nas smatraju mladima, nezrelima pa i iskvarenima. Iz perspektive maturantice za čiju se generaciju tvrdi da je usmrćena tehnologijom, pomalo je uvredljivo kada profesori zbog naše mladosti pretpostave da u životu nismo imali prilike vidjeti nešto "antikno" poput video ili audio kazete.

Krivnju za svoj manjak truda učenici često prebacuju na zastarjeli način rada profesora, dok profesori konstantno optužuju učenike kako su zbog interneta i društvenih mreža zaboravili truditi se i prestali učiti – činjenica je da smo svi prepuni predrasuda! Rezultati ovih anketa pokazuju da se razmišljanja, navike i ukusi mijenjaju, ali ne toliko drastično da se ljudi kao vrsta ne bi mogli razumjeti.

Štefanija Kranjčina, 4. r.

Prva gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Antonija Sikavica Joler

Životni entuzijazam jači od invalidskih kolic

Uspio sam mada nisu svi mislili da mogu!

Djeca s invaliditetom su osobe koje imaju određene poteškoće. Bez obzira na poteškoće, oni su ljudi koje prije svega treba poštovati i omo-

gućiti im da primijene svoje sposobnosti na način koji oni to mogu. Jedna od osoba s invaliditetom je Antonio Kefelja kojeg život nije štedio i koji se u svojem životu susretao s mnogobrojnim poteškoćama.

Antonio, vedrim i veselim duhom osvojio si učenike škole, koju pohađaš. Za početak razgovora ukratko nam se predstavi.

Rođen sam 2. srpnja 1997. godine u Varaždinu. Živim s roditeljima i dvjema sestrama u mjestu Beletinec, gdje sam i završio osnovnu školu. Imam petnaest godina i pohađam 1. razred Gospodarske škole Varaždin.

Do četvrte godine života bio si poput svojih vršnjaka. Što ti se dogodilo tog kobnog dana?

Nije to bio točno određen dan. Krajem mjeseca prosinca 2001. godine počeo sam otežano hodati. Roditelji su me vodili raznim liječnicima, koji su pokušali pronaći uzrok tome, ali sam kroz neko vrijeme postao nepokretan. Obilazili smo liječnike od Varaždina, Zagreba, Ljubljane, Züricha. Bili smo čak u Njemačkoj i Francuskoj, ali bez uspjeha.

Kad se ljudima nešto loše dogodi, većina ih se pita zašto baš meni. Jesi li se i ti zapitao zašto se baš meni to moralo dogoditi?

Zapitao sam se, ali nisam uspio pronaći odgovor. Moja majka se pita i dandanas: „Zašto baš mojem djetetu?“ Ona je viša medicinska sestra i opterećuje se mišlju nije li prekasno reagirala ili u nečemu pogriješila. Liječnicu su ustanovili da se u mojem slučaju nije moglo ništa učiniti. U početku sam bio agresivan. Moja majka je plakala danima u kupaonici, skrivajući se od nas i pitala se zašto. Nikad nije htjela plakati predi mnom i pokazati da joj je teško, kako se ja ne bih osjećao loše.

Kako si se osjećao među svojim vršnjacima kad si postao svjestan svojeg invaliditeta? Kako si se nosio s činjenicom da si drugačiji od ostale djece?

U početku sam bio uznemiren. Često se događalo da su moji prijatelji zaboravljali da sam u kolicima, pa su mi tijekom igre znali reći da im ne trebam takav. Moja majka ih je zamolila da i mene uključe

u igru. Pozvali su me da se igramo rata i ja sam bio tenk. Osjećao sam se loše, ali i to je prošlo. Nakon nekog vremena naviknuo sam se na to i počeo sam se osjećati ravnopravnim s ostalom djecom.

Sada si srednjoškolac. Zbog čega si odabrao zanimanje hotelijersko-turistički tehničar?

Volim biti okružen ljudima, razgovarati s njima, a posebno me veseli razgovarati sa strancima na stranom jeziku. Isto tako volim putovati, upoznavati nove kulture, nova mjesta, nove običaje. Uz to Gospodarska škola je jedna od najboljih srednjih škola u Varaždinskoj županiji. Ima mnoge prednosti, a jedna od njih je i lift koji mi omogućava kretanje kolicima.

Obitelj ti je najveća podrška. Tvoji roditelji se svakodnevno žrtvuju za tebe. Smatraš li da im se teško nositi s tvojim problemima? Na kakve sve prepreke nailaze u ostvarenju tvojih prava?

Moji roditelji su se dogovorili da moj otac preuzme brigu oko mojeg školovanja, to jest vodi me u školu i na terapije. Morao je ostaviti svoj posao kako bi mogao biti uz mene cijelo vrijeme. Oni postaju sve stariji, isto kao i ja, i sve teže i teže im je fizički nositi se sa mnom, a isto tako nisu ni oni baš najboljeg zdravlja. Informacije o mogućnosti ostvarenja svojih prava, nažalost, dobivam u većoj mjeri od ljudi koji imaju iste probleme, nego od socijalnog radnika.

U našoj dobi svi težimo da nas okolina prihvati, da smo omiljeni u razredu. Kako se osjećaš u razredu u kojem si sad? U čemu trebaš pomoć?

Osjećam se ugodno. Prihvatili su me kao da sam jedan od njih i zato sam sretan. Pomoć mi je potrebna pri pospremanju stvari, pripremanju za sat. U tome mi pomažu prijatelji iz razreda. Neki sam dan dobio asistenticu u nastavi, profesoricu Sandu Rukavinu. Sad se ne moram mučiti s prepisivanjem bilježaka, jer mi ona pomaže pa mi je lakše pratiti nastavu. Njezina pomoć mi je i te kako dobro došla. Ponekad mojem ocu treba pomoć u prenošenju kolica iz učionice u učionicu pa moji prijatelji uvijek rado uskoče.

U razredu si omiljen, zabavan, našališ se i na svoj račun. Imaš li prijatelja izvan razreda.

Naravno. Oni su iz mogeg mjesta u kojem živim. Ne izlazim često, ali kad se zaželim odem s njima u šetnju. Svjestan sam da svi oni imaju svoje načine zabave i često puta se ja u to ne uklapam. Oni odu na igralište, igraju nogomet, trče, a ja to ne mogu. I tada sam pomalo tužan.

Dolasci u školu, praćenje nastave i učenje te podosta iscrpi. Kako provodiš vikend?

Kad ne moram u školu, najviše volim dugo spavati. Netko od ukučana mi pomaže oko spremanja. Nakon doručka obavezno pročitam novine. Poslijepodne na red dolaze terapije. Idem na bazen, a katkad i na jahanje. Iako sam već pred kraj dana umoran, kasno zaspiam.

Većina mladih u Europi i Hrvatskoj studira. Što namjeravaš nakon srednje škole?

Nakon srednje škole volio bih upisati studij novinarstva kako bih, u budućnosti, mogao raditi kao urednik Dnevnika. Dnevnik gledam svaki dan jer volim biti informiran o aktualnim temama i o onome što se događa kod nas i u svijetu.

Bez obzira na svoje poteškoće vedrog si duha. Što ti pomaže da na svoju situaciju gledaš optimistično? Što te najviše veseli?

Nikad nisam sam i uvijek sam u gužvi. Roditelji me vode svugdje. Najmanje dvaput godišnje idemo na more. S majkom i sestrom sam već dvaput bio u Lourdesu u Francuskoj i u Fatimi u Portugalu na obali Atlantskog oceana. Također, bio sam i u Švicarskoj. Ne osjećam se izolirano i to mi najviše pomaže.

Kad bi mogao promijeniti nešto u svojem životu, što bi to bilo?

Osim želje da ozdravim, ne bih mijenjao ništa. Imam sve ono što mi je potrebno za sretan život. Obitelj, prijatelje... ništa od toga ne bih mijenjao.

Smatraš li da društvo pridaje dovoljno pažnje i važnosti osoba s invaliditetom?

Mislim da bi društvo moglo učiniti puno više. Invalidima je onemogućen normalan život. Zbog prepreke kretanja, nama invalidima onemogućen je pristup mnogim javnim mjestima, primjerice gradskoj knjižnici. Društvo smatra normalnim da se osobe s invaliditetom prilagođavaju okolini, a trebalo bi biti obratno. Invalidima se uskraćuje mogućnost napretka kako u socijalnom, tako i u radnom okruženju. Invalide ne treba žaliti, već im omogućiti normalan i ravnopravan život.

Antonio, hvala ti što si nam ovim razgovorom i svojim primjerom ukazao da možemo uspjeti bez obzira što nas u životu snašlo.

Život je pun problema, strepnji i raznih izazova. Težak je zdravim ljudima, a kamoli onima koji imaju određenih zdravstvenih poteškoća. Ljudi s invaliditetom zaslužuju normalan i sretan život. Kao što je Antonio rekao, društvo se treba prilagoditi njima, a ne oni društvu.

Dalia Poustecki, 1. r.

Gospodarska škola Varaždin, Varaždin
Voditeljica: Nadica Kolarić Levatić

NAPUŠENI OKSIMORON

Kolumna u kojoj se iznosi ironični pogled na probleme mladih

Thinspiration – kad pobijede kompleksi

Novi fenomen koji se poput epidemije širi internetom, usprkos neuspjelim pokušajima njegova zaustavljanja koje je pokrenuo Google, naziva se thinspiration ili skraćeno thinspo.

Značenje

Složenica dolazi od engleskih riječi thin (mršav) i inspiration (inspiracija). Pokrenula ga je gomila djevojaka tinejdžerske dobi koje očajnički žele biti mršave i putem interneta izražavaju svoje želje, te „inspirirajućim“ fotografijama i citatima potiču na izglednjivanje s krajnjim ciljem postizanja idealne kilaže. Thinspo se ne temelji na dijetama i tjelovježbi, nego doslovno i isključivo na izglednjivanju kao osnovnoj metodi mršavljenja. Uključuje bolesnu opsesiju kalorijama i preživljavanje na vodi i povrću.

Društvene mreže kao leglo informacija

Ono što mi osobno nije jasno jest kako je moguće da stotine mladih djevojaka mojih godina nemaju pojma o zdravoj prehrani i ne shvaćaju da im izglednjivanje može samo naštetiti? Koliko snažna mora biti njihova opsesija da jednostavno previde sve negativne aspekte onoga što čine? Do sada sam, svaki puta kada bih čula nešto o anoreksiji, osobu koja pati od tog poremećaja žalila razmišljajući o tome u kakvim se teškim životnim situacijama našla koje su je dovele do tog stanja, smatrajući ga prvenstveno psihičkim poremećajem u kojem pojedinac ima iskrivljenu sliku samog sebe. Prema informacijama koje sam pronašla istražujući thinspo, anoreksija je postala moderna. Naišla sam na post otprilike ovakvog sadržaja: „Kao buduću anoreksičarku, zanima me postoji li netko iskusan, voljan podijeliti svoja iskustva sa mnom?“ Ostala sam u šoku, čitajući rečenicu 17 puta za redom, da se uvjerim da sam je dobro shvatila, a onda sam još 10 minuta nastavila buljiti u ekran pitajući se u kakvu se to septičku jamu pretvara ovaj svijet. Dakle, ta cura, ta neobrazovana, nezahvalna, pomodna klinka, isplanirala je da će postati anoreksičarka. Kako se to dogodi? Probudiš se jedan dan, nemaš ništa pametno za raditi, i odjednom ti sine: „Danas bih mogla prestati jesti.“ I onda to podijeliš sa 20. 000 svojih followera na Twitteru. Svaka čast. Na društvenim mrežama ovakvi biserni primjerci ljudske inteligencije

jedni druge savjetuju o izgladnjivanju, ali i o tome kako sakriti svoj problem od ostatka svijeta, što je već zabrinjavajuće. Nakon ovog, bila sam spremna na sve, pa me činjenica da sam doista pronašla savjete za novopečenu anoreksičarku nije ni najmanje iznenadila. Evo nekih najoriginalnijih (Samo da napomenem, prevodim s engleskog, pa sam si dopustila da taj prijevod bude slobodan.): „Dvapat dnevno nosi trake za izbjeljivanje zubi po trideset minuta kako bi se spriječila da u to vrijeme jedeš. Nosi ih za vrijeme obiteljske večere kao valjan razlog zašto ne jedeš, tvrdeći da ćeš večerati kasnije. Što, naravno, nećeš.“

„Kad postaneš gladna, čekaj sat vremena prije no što nešto pojedеш, a u međuvremenu gledaj slike anoreksičnih teta na internetu, da te inspiriraju. Ako bol od gladi bude nepodnošljiva, pokušaj se udariti u trbuh ili jesti led.“

„Osjeti svoje kosti. Omotaj prste oko zglobova i ključne kosti. To će ti pomoći shvatiti kako napreduješ, i odagnat će tvoju potrebu za jelom, jer, ne želiš izgubiti te kosti, zar ne?“ Ozbiljno, ovo nije sarkazam, prevela sam od riječi do riječi.

„Često posjećuj Pro-Ana web stranice.“ Pauzirajmo. Ne biste vjerovali što sam sve saznala prekopavajući internet. Pobornici thin-spoa smislili su nadimke za osobe koje boluju od dva osnovna poremećaja u prehrani. Tako je anoreksičarka popularno zvana Ana, a bulimičarka Mia. Pro-Ana stranice promiču anoreksiju, a o njihovim specifičnostima nešto kasnije.

„Pepermint bomboni smanjuju apetit. Ali budi pažljiva s njima, svaki nosi 20 kalorija.“ Ima toga još, od neshvatljivih slogana, preko „10 mršavih zapovijedi“, do dovitljivih igara riječima, no mislim da ste shvatili.

Tri kategorije Ane i Mije

Iz moje perspektive, postoje tri skupine djevojaka koje svojevolumino postaju „Ana“ ili „Mia“. Prvu čine pretile djevojke koje društvo pritišće na promjenu. U drugoj su pomodne cure željne pažnje, što me podsje-

ća na emo/scene fenomen aktualan prije nekoliko godina. Možemo se kladiti da ista ona klinka koja je prije pet godina rezala žile u wc-u sada u isti istovaruje kompletan sadržaj svog ručka. Treća skupina je ona koja je zaglibila preduboko. Psiha ovih djevojaka poigrava se s njima, gube doticaj sa stvarnošću i prate ih suicidalne misli.

Nepojmljiv utjecaj na svijet

Osobe koje promoviraju thinspiration nisu svjesne da time vrijeđaju druge i dovode sve koji posjete jednu takvu internetsku stranicu u stanje preispitivanja sebe. Nemoguće je pogledati sliku turbo mršave cure koja se smatra debelom, a da ti kroz glavu ne prođe pomisao: „Ako je ona debela, ja koja imam škembu i bedra, mora da sam slon.“ I tako raste svjetsko nezadovoljstvo i nastavlja se lanac thinspoa. A budimo realni, čovječanstvu uz recesiju zbilja ne treba još jedan razlog za nezadovoljstvo.

Karakteristike Pro-Ana stranica

Valja napomenuti da se „Ane“ uglavnom izražavaju putem stranica koje se temelje na objavljivanju inspirirajućih fotografija, i to pretežito Tumblrom. Ukoliko niste upoznati s Tumblrom, to je društvena mreža koja omogućava pisanje bloga i izražavanje vlastitih misli i osjećaja, dijeljenje fotografija i citata, uz anonimnost koju obično imaju blogeri, ali i povezanost među članovima i mogućnost međusobne komunikacije sličnu onoj koju omogućava Twitter. I dok se Google pokušava boriti protiv thinspoa i koliko-toliko regulira sadržaj objavljenih fotografija, na Tumblru je (između ostalih tema) moguće pronaći stotine i stotine blogova s temom nezdravog mršavljenja i savjetima kako postići kostursku figuru. Osim fotografija koje osobno smatram uznemirujućima, ondje se mogu pronaći i brojne duboke misli. „Nothing tastes as good as thin feels.“ (Nijedan okus se ne može mjeriti s osjećajem mršavosti.) Osoba koja je ovo napisala očito nikad nije probala kebab. „Better

sore then sorry.“ (Bolje da boli, nego da požališ.) Ovo je jedna od onih igara riječima koje sam spominjala. Ingeniozno, zar ne? „Skip dinner, appear thinner.“ (Preskoči večeru, izgledat ćeš mršavije.) Ova se čak i rimuje! Meni omiljena je ova: „Your stomach isn't grumbling, it's applauding“. (Želudac ti ne krulji, on aplaudira.) Je li komentar uopće potreban? Jedna od najrasprostranjenijih je: „Do you want hipbones or pizza? A gap between your thighs or cake? Collarbones or sweets?“ (Želiš li kosti na kukovima ili pizzu? Prorez među bedrima ili kolač? Ključne kosti ili slatkiše?) Dobro, jel' mene netko zafrika-va? Prorez među bedrima?? Meni kolač, hvala. I kakva je to opsesija ključnim kostima u zadnje vrijeme? Osobno sam svjedočila situaciji u kojoj je jedna cura rekla drugoj da je ljubomorna na njene ključne kosti. Ključne kosti, pobogu! Jesam li ja jedina kojoj je to apsurdno? Zašto su cure opsjednute međusobnim uspoređivanjem i uvijek žele nešto promijeniti na svom tijelu? Možete li zamisliti situaciju u kojoj se sreću dva lika, pozdravljaju se i jedan kaže drugome: „Super izgledaš. Ubio bih za tvoje gležnjeve!“ Ozbiljno, nekad imam problema s razumijevanjem vlastitog spola.

Iz psihološkog stajališta

Različiti psiholozi vječnu žensku želju za mršavljenjem objašnjavaju na više načina. Prva teorija kaže da žene, čije je tijelo izgrađeno od više masnoća i oblina, kao predispozicija za rađanje djece, pokušavaju reducirati „višak“ masnog tkiva kako bi bile sličnije muškarcima, a samim time prema tradicionalnom gledištu uspješnije u životu. Druga tvrdi da žene u doslovnom i prenesenom značenju pokušavaju zauzeti što manje mjesta. One smanjuju svoj glas, utjecaj, mišljenje i obujam tijela.

Sve u svemu

Dakle, smanjeni utjecaj žena nas ne bi trebao iznenaditi, jer je uzrokovan globalnim mentalitetom temeljenim na predrasudama među

spolovima za koje svi smatramo da smo ih nadrasli, a u koje čak i same žene svjesno ili podsvjesno vjeruju. Činjenica je da problemi u prehrani postaju sve češći i da je borba protiv njih potrebna. Čovjek mora početi shvaćati sebe kao neovisnog pojedinca ne uspoređujući se s drugima, kao i voljeti svoje tijelo, i ukoliko je to potrebno, mršaviti na zdrav način.

Stela Krotin, 3. r.

Srednja škola Petrinja, Petrinja

Voditelj: Goran Marjanović

Je li Neretva od Boga prokleta?

Pogled prema nebu

Davne godine 1774. Alberto je Fortis zapisao: "Neretva od Boga prokleta". Poznati europski putopisac dio je života posvetio istraživanju zapuštene provincije Dalmacije. Kad je došao do doline rijeke Neretve, ugledao je krš i nepreglednu močvaru kojom su gospodarile malarija i teški životni uvjeti. Danas je nazivaju hrvatskom Kalifornijom.

Živimo u vremenu klimatskih ekstrema. Umjerene i ujednačene klimatske amplitude zaroniše u prošlost. Prošlogodišnja je suša zadala golem udarac poljoprivredi, osobito plantažama mandarina. Prema posljednim istraživanjima Neretva je zaslanjena sve do Metkovića! Već 15 dana padaju obilne kiše. Kada u jednom, tako kratkom, vremenskom razdoblju dobijete velike količine oborinskih voda, morate ih negdje spremiti i naknadno iskoristiti. Upravo to rade na svim uzvodnim hidroelektranama u susjednoj Bosni i Hercegovini. Akumulacijska se jezera brzo napune; kada dođe velika količina oborinskih voda, brane se moraju otvoriti i šalje se nizvodno golemi vodeni val.

Budući da nema obrambenog nasipa ili bilo kakva protupoplavnog sustava, stanovnici koji žive na desnoj strani Metkovića ovih dana strahuju. Iz godine u godinu nova obećanja starih garnitura. Molitvom i pogledom prema nebu osluškuju umirujuće medijske poruke struke i političara da dolina ove godine sigurno neće poplaviti. Nakon nepune dvije godine opet im prijeti velika poplava.

Nasip ili jeftino ubiranje političkih bodova

Spominje se izgradnja nasipa i velikih crpki koje bi bile postavljene na strateškim mjestima i na taj način branile desnu stranu grada. Nasip bi bio dugačak 8 kilometara i visok 3,25 metara, a branio bi Metković i susjednu Gabelu u Bosni i Hercegovini.

No, je li nasip ispravno i jedino rješenje? Metkovski novinar i kroničar, gospodin Ivica Puljan komentira: "Nasip bi nas spašavao jedino od manjih poplava, dok poplave, kojima smo svjedočili 2010. godine, takav nasip ne bi izdržao, jer bi bio prenikav. Naime, njegova je izgradnja planirana na mekom tlu, stoga se ne smije graditi preko određene visine, jer bi se pod pritiskom vode jednostavno urušio i izazvao još veću katastrofu. Gradnju nasipa podržavaju Hrvatske vode, no protive se čelni ljudi općine Kule Norinske, jer tvrde da ostaju nezaštićeni. Ponudili su ideju o postavljanju ustave na Norinu koja bi spriječila ulijevanje Neretve za visokih vodostaja. Poplave se ne mogu spriječiti, a nasip ne pomaže puno. Ovaj problem zahtijeva studiozan pristup više stručnih ljudi, ali i konsenzus dviju država. Brzopleta bi izgradnja nasipa bio totalni promašaj i jeftino ubiranje političkih bodova, sve do nove poplave i traženja novih krivaca."

Projekt Gornji horizonti

Na pitanje vrijedi li danas davna izreka da je Neretva od Boga prokleta, Markica Vuica, metkovski volonter, ekolog i speleog, odgovara: „Protiv prirode, njezinih ustaljenih procesa i ciklusa, jednostavno se ne može. Neretva nije od Boga prokleta, nego od ljudi i

politike koja je sustavno zanemaruje ili, po potrebi, iskoristi kao maloumnu. Neretvanin je, a da ga nikada nisu pitali želi li, ubačen u projekt 'Gornji horizonti' koji se planira od pedesetih godina prošloga stoljeća. Gotovo 50% toga projekta realizirano je u bivšoj državi, a osamdesetih godina nastupaju prvi problemi i posljedice. Budući da je projekt koban za donje Poneretavlje, u tišini je zastavljen i zaboravljen, na nekih 15 godina. Danas ga Republika Srpska želi revitalizirati i to u suradnji s Republikom Hrvatskom, pogađate, ponovno u tišini! Da neretvanski volonteri i borci, ne za prirodu, nego za goli život, nisu ovo ljeto digli svoj glas, projekt bi vjerojatno bio potpisan, a prvi bageri već bili na terenu“, tvrdi gospodin Vuica.

Tim se projektom planiralo dobiti nove izvore električne energije, izgraditi niz hidroelektrana, otvoriti nova radna mjesta i gospodarski, koliko-toliko, oživjeti jug Hrvatske. To je otprilike bio izvještaj vladajuće garniture. No, je li doista tako? Projekt 'Gornji horizonti' uzimao bi 50% pritoka rijeci Neretvi, smanjio potencijal vode preusmjeravanjem u umjetno napravljena korita i provode hidroelektrana i akumulacijskih jezera. Cijeli projekt zahtijeva niz rekonstrukcija u krškom podnožju i koritima rječica koje se ulijevaju u Neretvu.

Pokušaj manipuliranja prirodom

„Mijenjanjem konfiguracije terena pokušava se manipulirati prirodom i iz nje izvući maksimum u energetske smislu. No, već je na početku zaključeno da je to nemoguće. Pojedine hidroelektrane svakih nekoliko godina imaju određene sanacije jer se ne mogu uklopiti svojim temeljima u krško tlo. Oduzimanje i manipuliranje vodom Neretve i njezinih pritoka, kanaliziranjem u akumulacijska jezera, rezultira velikim ljetnim sušama. Ostvari li se i druga faza projekta Gornji horizonti oduzet će joj ono malo slatke vode. Posljedice će biti katastrofalne, jer ne možete slanom vodom navodnjavati!“ zaključuje Markica Vuica.

Bijeg ili povratak

Postoji li uopće rješenje za dolinu? Dok stariji žitelji grada i doline nude različita viđenja ovog problema, mladi su većinom zbunjeni i nezainteresirani. Maturantica i buduća studentica kemije, Matea Sršen ističe: "Rješenje vidim u bijegu iz ove sredine, jer se svojom diplomom tu neću moći zaposliti".

Tako ne misli Matija Mateljak: "Metković je miran i siguran grad u kojemu vidim svoju obitelj. Smatram da moja djeca ovdje mogu steći ispravne životne vrijednosti, koje veliki gradovi ne nude". Gradskim vlastima jedino zamjera istrebljenje kulturnog i zabavnog života. Matijini roditelji, naime, smatraju kako njihova kći neće ni pomisliti na povratak u ovaj grad kada iskusi život u Zagrebu ili u nekoj europskoj metropoli. Smatraju da se odlaskom na studij brzo zaboravi „selendru“ u kojoj iz godine u godinu strahuju hoće li im voda u 21. st. po treći put ući u dnevni boravak i uništiti sve ono što godinama stvaraju.

Naši se mladi sugovornici većinom slažu kako rješenje nije u bijegu iz ovoga grada i prepuštanju doline nekim boljim vremenima, ali im ne pada na pamet organizirati nove seljačke bune ili revolucije. Spremno upiru prstom u izabrane političare jer obećavahu očistiti Metković u svakom smislu. Po njihovu mišljenju četiri puna mandata ista vladajuća garnitura uništava ovaj grad. Pitaju se što se to događa s ljudima kojima ukazuju povjerenje. Pompozno su 2011. otvorili projekt obrane od poplava (uz nazočnost i blagoslov bivše premijerke), započeli radove, izgradili 1% nasipa i napustili scenu.

Kako spriječiti egzodus obrazovane mladosti koja ne vidi smisao života u „močvari“? Možda ih motivira Prosenjakova poruka: "Ako vam je težak stijeg čestitosti, utaknite ga u zemlju gdje počivaju naše kosti, mi ćemo ga držati!"

Nikola Matić, 4. r.

Gimnazija Metković, Metković

Voditeljica: Ivanka Ujdur

Intervju s glumcem Adamom Končićem

Zlatni Histrion

Adam Končić, talentirani glumac i pjevač, Akademiju dramskih umjetnosti završio je 2001. godine. Uz razne predstave u kojima je glumio, plesao i pjevao, vodio je brojne manifestacije i događaje te pjevao na mnogim festivalima „kajkavske popevke“. Zaslužio je brojne glumačke nagrade i priznanja među kojima je i Zlatni Histrion (2003.) i Porin za najbolji folklorni album Ak' sem ti srčeko ranil (2007.). Iako je član glumačkog ansambla Komedijska, vrlo rado igra s Histrionima, s kojima je radio desetke predstava pa i poznatu Ni med cvetjem ni pravice, poslije koje smo razgovarali o kazalištu, glumi i aktualnosti Krležina djela.

Kakav glumački rad Vam pruža najviše zadovoljstva?

– Smatram da imam neki glazbeni talent i da sam pokazao da ljubim pjesmu, svoj kajkavski pomoću glazbenog izričaja i da mi nisu strani nastupi uz pratnju tamburaškog sastava i program zagrebačkih starogradskih pjesama. Posebno me zaintrigirala forma cabareta koja je nepravedno zapostavljena. A tu je i moj svakodnevni glumački posao u matičnoj kući. Histrion je teatar s kojim živim od 1997. godine, a voditelj Zlatko Vitez prvi mi je dao priliku da stanem na „daske koje život znače“. Prvenstveno mi je važna moja publika koja me u zadnjih deset godina već upoznala kao zabavljača koji će je u raznim situacijama dobro razveseliti.

Zovu Vas „čovjek od Zagorja“, „coprnjak“ i „folklorni čarobnjak“ jer ste poznati kao borac za kajkavsku riječ. Kakav je položaj kajkavskog jezika danas?

– Logično je da čovjek nastoji vratiti svome rodnom kraju jedan dio onoga što je u djetinjstvu iz njega upio. Rođen sam u jednom malom zagorskom mjestu Brestovcu Orehovičkom u općini Bedekovčina, centralnoj općini Hrvatskog zagorja, u srcu Zagorja. Završivši

Akademiju, pokrenuo sam neke projekte na kajkavskom koji su vezani za Zagorje, a najponosniji sam na Glumački festival u Krapini, koji se polako širi cijelom regijom i već je peta godina iza nas. Sretan sam što se time mogu odužiti svome kraju i pokazati da je kajkavski itekako živ jezik i danas.

Izvorni ste govornik kajkavskoga, kako Vam zvuči suvremena zagrebačka kajkavština?

– Zagrebačku kajkavštinu su promijenile unutarnje migracije u devedesetima i stari zagrebački govor, nažalost, vrlo se rijetko može čuti. Zagreb je multietnički grad koji leži na korijenima kajkavskog jezika, ali jasno da je također i prijestolnica svih Hrvata. U njemu se može čuti, doduše rjeđe, čakavština kao i fina i čista štokavština, ali u svakom slučaju tu je i taj jedan sočni kajkavski, koji bi se opet mogao granati u veliko bogato stablo s puno raznih grančica. Svaka grančica zapravo je mjesto odakle mnogi hrvatski kajkavci dolaze i unose svoj dio kajkavštine u bogati pleter kajkavskoga koji danas postoji u Zagrebu.

Je li kajkavski bio jedini motiv za izvedbu Krležinih Balada?

– To je bio izazov. Interesantno je kako se neki životni krugovi zavaraju. Godine 1995. upisao sam Akademiju dramske umjetnosti s baladom Ni med cvjetjem ni pravice a petnaest godina nakon toga imao sam čast igrati predstavu pod tim naslovom koju sam sâm režirao. Jednostavno sam imao snažnu potrebu reći ljudima da kao umjetnik promišljam o vremenu u kojem živim i da promišljam o stvarima koje nam se događaju, smatrajući i sebe negdje onim čovjekom o kojem govori Krleža u Baladama i promišljajući o svemu onome što se veže uz obične ljude koji jednostavno svojim trudom žele osigurati normalan život. Kada se spomene moje ime, zbog mnogih projekata u kojima pjevam, očekuje se da će i u ovoj predstavi Končić uzeti gitaru u ruke i izvesti nešto smiješno, zgodno ili duhovito s fazanovim perom u šeširu, no donosim Balade na jedan nov način u kojem nema pjevanja.

Uspjeli ste nam približili Krležino djelo. Jeste li to očekivali?

– Krleža zasigurno progovara o nekim temama koje su neshvatljive mladom čovjeku. No, kako čovjek sazrijeva tako shvaća da je Krleža životan i sveprisutan u svima nama. Smatrao sam da ga treba približiti učenicima na jedan drukčiji i interesantniji način nego što su to možda dosad napravili moji kolege. Iako predstavu čine minimalna scenska pomagala i simbolički kostim, pripremala se u nekoliko faza skoro osam mjeseci. Izabrane balade smještam u prostor glumačke interpretacije igrajući više likova. Glazba je prisutna cijelo vrijeme, ali ona samo podcrtava atmosferu. Slikovitost se očituje u jednom jedinom scenskom elementu: dva metra visokom kubusu koji je obojen crveno, simbol borbe i krvi, crno – ništavilo, tama, smrt i žuto – blaženstvo i uzvišenost. Kulminacija riječi i glazbenog ludila u pozadini traje svega minutu, ali to je „šiljak“ koji zapravo ubode sve nas jer nakon toga shvaćamo da je došlo do vrhunca predstave na jedan stravičan način gdje nam se ništa ne daje eksplicite, već nam se nudi samo strahota uz zastrašujući zvuk i trešnjavu tog kubusa iza kojeg se skrivam. Dakle, čovjek pokreće ludilo na sceni a zapravo i u vlastitom životu.

Kako je biti glumac i režiser istovremeno?

– Mogu reći da to samo doprinosi efektu snažnog uživanja u priču trinaest likova koje interpretiram. Izbirao sam neke balade i tom dramaturškom luku zapravo razotkrivam osnovne probleme tog vremena: potlačenost, nepravdu, izrabljivanje, a iza toga slijedi gorčina i priprema na bunt. Svojevrstan rasplet cijele situacije je balada Na mukah, koja govori o tome da se čovjeku nakon svih silnih borbi i buna ništa nije promijenilo nabolje i je li vrijedilo sve to skupa u smislu otpora i bunta. Balada Sectio anatomica, koja simbolično govori o „razrezavanju tela človečeg“ zapravo govori o tijelu koje umire i o tome ima li ili nema Boga i što je to čovjek. Na kraju je jedna pomirujuća balada Nenadejano bogčije zveličenje koja smiruje i budi nadu. Htio sam u predstavi ponovo otvoriti neka svevremenska pitanja.

U čemu je aktualnost Krležinih Balada?

– Sam naslov je vrlo simboličan: ako ni među cvijećem nema pravde, kako će je biti među nama ljudima! Predstava govori o „malom čovjeku“ onog vremena, ali i o patnjama, bolima i nastojanjima toga čovjeka danas. Također govori o bahatom današnjem svijetu. Svijet oko njega izrabljuje tog „malog čovjeka“ i misli samo na sebe. Koliko god se mi hvalili da živimo u socijalno osviještenom društvu, smatram da bismo trebali biti puno osjetljiviji na ljude oko sebe i na neki način više paziti jedni na druge.

Što je za Vas gluma?

– Gluma je toliko prepletena u mom životu sa sasvim drugim što radim da to ne mogu u danu jasno raščlaniti. Naravno, vi biste mogli reći da sam na poslu kada se upale svjetla pozornice ili kada stanem pred mikrofon. Međutim, glumački posao jest proučavanje raznih materijala kod kuće, putovanja, druženja s mnogim ljudima. To je posao bez radnog vremena. To je ljubav i hobi. Najbolje se to vidi po umoru. Odmor od jednog dana dovoljan je da se može ponovo dati sva energija i kreativnost. No, ako se dogode u jednom danu dvije izvedbe, dovoljan je odmor od dva do tri sata. Bilo je u mojoj karijeri raznih projekata i time sam stvorio široku lepezu poslova, ali sada bih dobro razmislio što ću prihvatiti jer sam naučio kako reći ne. S trideset i pet godina naučite oblikovati svoje unutarnje želje.

Gluma, dakle, nije posao, nego poziv. Što mislite o pozivu medicinske sestre?

– Ako glumac ne izađe na pozornicu s unutarnjim ushićenjem i sa željom da iznese sve ono na čemu je radio, bolje je da taj dan nije ni izašao na pozornicu. Isto tako ako prilazite bolesnoj osobi a ona ne može osjetiti da joj želite dobro, onda je šteta što ste taj dan došli na posao. Svatko tko prilazi bolesnoj osobi treba si ponoviti: „Mene je Bog poslao. Ja sam zdrav da pomognem nekome. Moram zato uliti

nadu i osmijeh tom čovjeku i što je najvažnije trebam uliti vjeru da će biti bolje“. -- Služiti drugom čovjeku i pomoći onome kome je pomoć prijeko potrebna jest poziv i u tom je sličnost s glumom jer u takvom radu nema podvojenosti, nema razlike između vremena kad smo na poslu i kad nismo na poslu, vremena koje odrađujemo i koje živimo.

Kazalište kao kulturološka potreba nepoznata je današnjim mladim ljudima. Zašto većina mladih danas nerado ide u kazalište?

– Nezainteresiranosti je doprinijelo to da se sustavno ne prati naobrazba mladog čovjeka koja bi uključivala i kazalište i koncerte. Naravno, ne izostavljam ni muzeje, galerije i sl. Drugi razlog jest užurbanost i sveopće prisutna informatiziranost raznim medijima. Tim sredstvima mladi postaju u svojem bioritmu potrošači koji više nemaju vremena sjediti dva ili tri sata u kazalištu. Za njih je to nešto što vrlo sporo teče i nešto čemu treba posvetiti previše pažnje. Mladi ljudi ulaze time u život koji slični skraćenoj verziji nekadašnjeg upotpunjenog života. Današnji redatelji bi trebali puno više promišljati kako privući mlade ljude u stolice kazališta.

Smatrate li da je kazalište danas izgubilo bitku s filmom i internetom?

– Ne, ne smatram da je izgubilo bitku. Kazališta su i danas lijepo popunjena i među onima koji dolaze nakon vas uvijek će biti zaljubljenika u teatar, jer kazalište je neposredna, neponovljiva umjetnost koja se rađa baš u tom određenom trenu. Nakon svake odigrane geste i izgovorene riječi nema povratka i umjetnost, ono što ste osjetili, ostaje u vama trajno. Nakon što se svjetla pozornice ugase, djelo koje ste gledali ostaje negdje duboko u vama jer ste ga mogli doživjeti skoro svim svojim osjetilima. Platno i ekran su nešto drugo: prizori se mogu ponavljati, brisati i dorađivati. Kazalište je neposredno i ono se upija u trenu i iza njega ostaje sjećanje na nešto što vas je dodirnulo ili nije.

Je li istina da su glumci tašti?

– Glumci jesu tašti, no neki u većoj a neki u manjoj mjeri. Ta je taština ili doza egoizma potrebna za glumca da bi se on na neki način uopće mogao nametnuti publici. Glumac mora znati biti prisutan i mora imati sposobnost pokazati samoga sebe. Glumac koji to nema nikada neće biti zamijećen i zanimljiv. To imaju i Al Pacino, Robert De Niro i Dustin Hoffman ili kod nas Ivo Gregurević, Alma Prica, Branka Cvitković, Vilim Matula i drugi. Dobri glumci svojim izvedbama ostavljaju trag iza sebe.

Lorena Mićanović, 2. r.

Škola za medicinske sestre Vinogradska, Zagreb

Voditeljica: Mila Mikecin

INTERVJU

Razgovor s Danielom Trbović

Kako postati i ostati TV-voditeljica

„Mislila sam da sam luzerica!“

Iskreno, nije mi bilo svejedno kada je Daniela Trbović ušetala kroz vrata Kavane Lisinski.

Zar bih ja, nezreli balavac, mogao intervjuirati nju? Bojao sam se da će sve to teći kao u „Najslabijoj karici“, gdje su natjecatelji, htjeli-ne htjeli, morali trpjeti njezine domišljate doskočice. No iluzija opakosti izbljedjela je nakon upoznavanja. Moj prvi razgovor s respektabilnom osobom protekao je sasvim uredno s obzirom na početno mucanje, nekontrolirane i opasne geste i slučajno zapljuckivanje sugovornika pri izgovoru palatala i usnenika. Daniela Trbović, ipak, nije samo vještica iz „Najslabije karike“. Zanimalo nas je, ponajprije, kako je postala jedan zaštitnih znakova Hrvatske televizije i što krije iza kamera...

Je li u školi bilo naznaka da ćete se jednoga dana baviti novinarstvom?

Jasnih nije bilo, ali puška se negdje krila... Bila sam najbolji učenik u generaciji. Kada svom sinu, trinaestogodišnjaku, kažem da u osmome razredu nisam imala nijednu četvorku, njemu se diže želudac! Plesala sam u baletnome studiju pa sam osjetila svjetla pozornice. Vjerojatno me to okrenulo reflektorima. Paradoksalno, u Zagreb sam došla studirati medicinu jer sam mislila da ću popravljati ljude i svijet...

I onda ste donijeli odluku da ćete postati voditeljica.

Ne. Dugo mi je trebalo da odlučim kako više neću studirati medicinu. Bila sam na četvrtoj godini faksa i moja voditeljska karijera počela je kao tipična scena iz najgorih filmova za nedjeljno poslijepodne... Sjedili smo u kafiću, prišla mi je ekipa i rekla: "Bi li ti došla sutra na probno snimanje?". Otišla sam na televiziju „Z3“, rekla da je glupo i da neću... Ali ujutro sam se pojavila na vježbama i tako je počelo.

Zašto ste, zapravo, odustali od medicine?

Tu hrpetinu gradiva više nisam mogla žvakati. Shvatila sam da više volim sebe od drugih ljudi.

Jeste li požalili?

Ne, nipošto. To je sjajan posao, ali iznimno naporan; učiš cijeli život. Krivo mi je što sam se tako dugo mučila. Kad si u školi... Sve vrednuješ kroz prizmu fakultetskog uspjeha i ocjena. Pogotovo kada si odlikaš, pa si postaviš velika očekivanja. Kada bi mi netko na faksu rekao da je pao na ispitu, mislila sam: "Kakav jadnik!". Zamisli takvu nabrijanu štrebericu kad sama sebi mora reći: "Ne, ja više neću studirati. Odustajem od tog fakulteta." Pa to je kao da se Marijanska brazda raskolila! Dugo mi je trebalo da se vratim u sedlo, jer sam

izgubila mnogo samopoštovanja. Mislila sam da sam luzerica. Samo 50 godina poslije shvatila sam da nije tako... Ali zato danas znam pročitati liječničke recepte. Sad sam nadriliječnica.

Ironična vještica

Što je potrebno da netko bude voditelj?

Ako je žena, mora imati četvorku i silikonske usnice... To je stereotip. Dakle: ne smiješ imati govornu manu. Moraš biti svjestan svojih mogućnosti, spreman raditi na sebi, stalno sumnjati u sebe. Trebaš znati slušati ljude i biti prepoznatljiv – da ne budemo svi klo-novi istog voditelja.

Pokušavate li razviti „karakter“ za različite emisije?

Vjerojatno misliš na „Najslabiju kariku“. To je bio netipičan format. Tražilo se da voditelj glumi „neprijatelja“. Možda je to meni bilo lako jer se forsirao tip humora koji mi je blizak. Trebalo je, ipak, vremena da to prihvatimo i ja i gledatelji. Jednom sam vodila Lovru u vrtić i prišla mi je starija žena, uperila prstom u mene i rekla: “Vještica!”

Jeste li i u zbilji oštri kao i u “Najslabijoj karici”?

Negdje sam između „Osmoga kata“ i “Najslabije karike”. Dr. Jekyll i Mr. Hyde.

Vrlo ste brbljavi, direktni. Jeste li ikada osjećali da ste prešli granicu?

Kada snimamo, katkad osjetim da sam pretjerala. Poslije sa strepnjom iščekujem kako će u finalu emisija izgledati. „Pobjegne“ mi, ali ne često.

Kako se nosite s neugodnim, iritantnim, netolerantnim gostima u emisiji?

U „Osmome katu“ imamo goste koji su predvidljivi. Ne radim, kao u informativnome programu, polemičke emisije, pa da netko krene donom. A snimljeno u montaži uvijek se odreže, pa moja bude

zadnja. Priznajem, jesam jezičava, ali nisam neugodna... Zar ne? To je više revijalnog karaktera; ne da koga povrijedim.

Morate li izreći općeprihvaćena mišljenja ili uvijek kažete svoje?

Ta je ravnoteža stvar zrelosti. Naravno da pokušavam ubaciti svoj svjetonazor. Imali smo gošću koja je govorila o homoseksualnosti, tvrdeći da je to bolesno... Suprotstavila sam se. Ali to su ekstremne situacije. U „Osmome katu“ promičemo vrijednosti za koje se isplati zauzimati. Osim stajališta nekih seksologa...

Godi li Vam kada neke stvari, koje naizgled nisu primjerene, možete izreći gostima jer Vam opis posla to dopušta?

Čak se to od mene očekuje. Sve se može reći, samo treba pametno upakirati. A uz humor je mnogo lakše izreći ozbiljne i teške stvari. Zgodno je prvo hračnuti na svoj račun, pa onda na tuđi. To ljudi lakše podnesu.

Najstarija živa upotrebljiva voditeljica

Kako nastaju vaše emisije i kolika je vaša uloga u svemu tome?

Iza svakog TV-čovjeka stoji ekipa. Ja sam frontmen. U „Osmome katu“ novinar ponudi temu, glavni urednik kaže: „može“. Zatim novinar nađe goste, razgovara s njima, napiše scenarij. Onda ja ubacim USB u mozak, posrčem sadržaj i sutradan snimamo. Tako u koncepciji i ne sudjelujem. Prozivaju me kad je loše, iako s izborom gostiju nemam veze. No, kada je dobro, i ja berem lovorike.

Kako bi izgledala vaša idealna emisija?

Od proljeća 2004. radim tempom: četiri emisije na tjedan. Nitko živ nema toliku minutažu na TV-u. Sad bih voljela raditi jednu emisiju na tjedan, i to klasični „late night show“, uživo. Da mogu biti svoja, opuštenija, provokativnija.

Smatrate li sebe slavnom?

Valjda. Lagala bih kad bih rekla da mi je neugodno. Ali da vidiš

kojim sam autom došla... Nisam „celebrity“. U tome smislu nitko s TV-a nije slavan. Možda netko od pjevača, tko može namlatiti 10 000 eura za jednu noć. Ja ne.

Jeste li ikada svoju slavu iskoristili u sebične svrhe?

Priznajem! Pokušavam izbjeći redove kada mi trebaju dokumenti. Obilno se time koristim kada idem k liječniku. I pokušat ću svoje dijete u srednju upisati preko veze. Dobro, to je šala! Nisam korumpirana, još. Ali ljudi mi žele izaći ususret. No kad sam razbila auto, čekala sam 45 minuta na cičoj zimi, unatoč tomu što sam Daniela Trbović.

Smatrate li vi slavne osobe korisnima za društvo?

Danas netko može biti slavan kada nafrlji nešto na svoj blog, anonimno, južnjački, huškački i ružno. Može biti slavan netko tko snima pornjavu, promovira šoru i ševu i slično. S druge strane, slavan je Ivan Đikić, naš znanstvenik. Čini mi se da možete biti pogubni za društvo jednako koliko i korisni.

Bojite li se mirovine?

Htio si reći: “bojim li se starosti?” Starenje na ekranima nemilosrdno je, pogotovo prema ženama. Kada bolje razmislim, ja sam najstarija živa hrvatska upotrebljiva voditeljica. Postoji imperativ ljepote i mladosti i velika doza seksizma. Ali zahvaljujući svom duhu i genetici, bogatom unutarnjem životu, još plovim vodama šoubiznisa...

Marin Đaković, 2. r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica: Petra Gverić Katana

Popis sudionika

Radijske emisije – osnovne škole

1. OŠ Ivane Brlić-Mažuranić,
Prigorje Brdovečko
TEČAJ ZA RADIJSKE VODITELJE
Učenici: Katarina Đeno, Marija Lubina
Voditeljica: Višnja Poropat Vujnovac
2. OŠ Vidovec, Vidovec
ŠALABAHTERI SVUDA OKO NAS
Učenici: Diana Papec, Alojzije Košić
Voditeljica: Sanja Biškup
3. OŠ Sveti Petar Orehovec, Orehovec
TEEN MAME
Učenici: Ana-Marija Ferenčak, Lucija Hrg
Voditeljica: Stojanka Lesički
4. OŠ Vladimira Nazora, Škabrnja
TRADICIJI S LJUBAVLJU
Učenici: Josipa Ražov, Veronika Bubnjar
Voditelj: Marin Pavičić

5. OŠ Mate Lovraka, Županja
BEČARAC-ZAŠTIĆENA NE-MATERIJALNA BAŠTINA
Učenici: Petar Hrastović, Ivana Džinić
Voditeljica: Radojka Matić
6. OŠ Vrgorac, Vrgorac
TIN I JA
Učenici: Ante Krišto, Laura Jerkušić
Voditeljica: Jasna Sušac
7. OŠ Mursko Središće, Mursko Središće
IZ ŠKOLE U ŠKOLU
Učenici: Viktorija Tuksar, Lana Slamek
Voditeljica: Srebrenka Puklavec Trstenjak
8. OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb
OMILJENA IGRA MI JE... NOGOMET
Učenici: Nika Oštrić, Ivona Dragičević
Voditeljica: Ana Brčić Bauer
9. OŠ Rudeš, Zagreb
IZA KAVEZA
Učenici: Leona Pašiček, Nikolina

Capan

Voditeljica: Mirjana Jukić

Radijske emisije – srednje škole

1. Zrakoplovna tehnička škola
Rudolfa Perešina, Velika Gorica

PREKO GRANICE

Učenici: Filip Alexandris, Kristian Rauch

Voditeljica: Nina Selman Hrvatić

2. Katolička klasična gimnazija
s pravom javnosti u Virovitici,
Virovitica

SEDAM VELIČANSTVENIH

Učenici: Luka Tripalo, Sandrino
Požežanac

Voditeljica: Sunčana Voronjecki

3. SŠ Mate Blažine – Labin, Labin
KOLIKO UČENICI DANAS
ČITAJU

Učenici: Mihael Ilić, Laura Višnjic

Voditeljica: Mirjana Cvijin

4. Pazinski kolegij – Klasična gimnazija Pazin s pravom javnosti
KOZA JOŠ NI KREPALA, A KA'ČE, NE ZNA SE

Učenici: Ema Duljaj, Gianluca

Draguzet

Voditeljica: Majda Praiz

5. Graditeljska škola Čakovec,
Čakovec

CHEERLEADERS LIVI

Učenica: Anja Dobranić

Voditeljica: Ljiljana Ille

6. X. gimnazija Ivan Supek, Zagreb

BOLJE SPRIJEČITI NEGO LIJEČITI

Učenici: Ana Bogović, Antonio Britvar

Voditeljica: Andrea Kosović

Školski listovi – osnovne škole

1. OŠ Dragutina Tadijanovića,
Petrinja

SLAP

Učenica: Sanja Ranić

Voditeljica: Marijeta Rimay

2. OŠ Vidovec, Vidovec
BUDILICA

Učenica: Ana Ljubek

Voditeljica: Sanja Biškup

3. OŠ Antun Nemčić Gostovinski, Koprivnica

ŠKOLSKI LIST KRIJESNICE

Učenica: Lana Novoselnik

Voditeljica: Marija Levak

4. OŠ Ljudevita Modeca, Križevci

WWW.IZVOR-OSMODEC.HR

Učenik: Dino Davosir

Voditeljica: Martina Valec-Rebić

5. OŠ Ivane Brlić-Mažuranić,

Virovitica

HLAPIĆ

Učenica: Mateja Frič

Voditeljica: Renata Sudar

6. OŠ Ivan Goran Kovačić, Sla-

vonski Brod

MALI GORAN

Učenica: Lora Bakavić

Voditeljica: Marija Matić

7. OŠ Stanovi, Zadar

KORACI WWW.KORACI.INFO

Učenica: Ana Grgica Knežević

Voditeljica: Slavica Kovač

8. OŠ Šimuna Kožičića Benje,

Zadar

DITE ZADARSKO

Učenica: Petra Tokić

Voditeljica: Darija Vidaković

9. OŠ Šime Budinića, Zadar

ČEHULJICA

Učenica: Zara Škibola

Voditeljica: Silvana Rados

10. OŠ Stjepana Radića, Bibinje

DEŠPET, WWW.DESPET-CA-

SOPIS.COM

Učenica: Marija Vrkić

Voditeljica: Marijana Pavić

11. OŠ Retfala, Osijek

KBG (web izdanje) WWW.

KBG-RETFALA.COM

Učenica: Helena Čavlović

Voditelj: Marinko Plazibat

12. OŠ Dobriša Cesarić, Osijek

MLADO KLASJE

Učenica: Matea Lukić

Voditeljica: Snježana Laksar

13. OŠ Bijaći, Kaštel Novi

KAPLJICE

Učenik: Zvonimir Džepina

Voditelj: Šimun Višević

14. OŠ Don Mihovila Pavlinovi-

ća, Metković

KREKET

Učenica: Josipa Arapović

Voditeljica: Danijela Tutavac

15. OŠ Jure Kaštelana, Zagreb

ČAROBNA FRULA
Učenica: Ena Andruza
Voditeljica: Maca Tonković

ća, Zadar
STRUČAK
Učenica: Marija Čolina
Voditeljica: Ivana Pandžić

Školski listovi – srednje škole

1. Škola za umjetnost, dizajn,
grafiku i odjeću, Zabok
TABULA NOVA
Učenica: Božica Breber
Voditelj: Nikola Sinković

2. Glazbena škola Vatroslava Li-
sinskog, Bjelovar
TRYTHONUS – DIABOLUS IN
MUSICA
Učenica: Marija Frančić
Voditeljica: Alida Sokolović

3. Gimnazija Nova Gradiška,
Nova Gradiška
ŠKOLSKI LIST ZVONO
Učenica: Dora Dević
Voditeljica: Ljiljana Ptačnik

4. Klasična gimnazija Ivana Pavla
II. s pravom javnosti, Zadar
BOLJI SVIJET
Učenik: Mario Jerak
Voditelj: Damir Sikirić

5. Strukovna škola Vice Vlatkovi-

6. Medicinska škola, Osijek
IGLICE
Učenica: Vedrana Vujnovac
Voditeljica: Tihana Lubina

7. Gimnazija Antuna Vrančića,
Šibenik
PEGLA
Učenica: Dora Bumber
Voditeljica: Mila Kundajica

8. I. gimnazija, Split
FAMA
Učenik: Mislav Vušković
Voditeljica: Svjetlana Volarević

9. III. gimnazija, Split
TREMA
Učenica: Paula Šantić
Voditeljica: Krunoslava Tadin
Andromak

10. Prirodoslovna škola Vladimi-
ra Preloga, Zagreb
LABOS
Učenica: Lucija Klarić
Voditeljica: Lana Rušnov Perić

**Pojedinačni scenski nastupi –
osnovne škole**

1. OŠ Bogumila Tonija, Samobor
LAŽEŠ, MELITA

Učenica: Anja Haramina
Voditeljica: Tatjana Mesiček

2. OŠ Ivana Perkovca, Šenkovec
BALADA O KOKOTIČKU

Učenica: Patricia Lukić
Voditeljica: Jasna Horvat

3. OŠ Đure Prejca, Desinić
NI MED CVETJEM NI PRAVI-
CE

Učenik: Luka Halužan
Voditeljica: Anica Karažija

4. OŠ Novska, Novska
NA PROŠTENJU

Učenik: Domagoj Zubović
Voditeljica: Ana Bejzek

5. OŠ Katarina Zrinska – Mečen-
čani, Donji Kukuruzari
PISMO INDIJANSKOG PO-
GLAVICE AMERIČKOM
PREDSJEDNIKU

Učenica: Daniela Franjić
Voditeljica: Ljiljana Vidović

6. OŠ Grabrik, Karlovac

RATNI POHODI BARUNA
MUNCHAUSENA

Učenik: Borna Žaja
Voditeljica: Vesna Mance

7. OŠ Ljubešćica, Ljubešćica
KAKO JE TATA OSVOJIO
MAMU

Učenik: Davor Kušić
Voditeljica: Sanja Horžić

8. OŠ Cestica, Cestica
NAŠE RIJEČI

Učenica: Paula Mesek
Voditeljica: Katica Obadić

9. OŠ Sv. Petar Orehovec, Ore-
hovec

BOTA JE ZIŠLA Z RAJA
Učenik: Fabijan Lončar
Voditeljica: Emina Baričević

10. Češka osnovna škola Jana
Amosa Komenskog, Daruvar
SNIJEG U SELU

Učenica: Iveta Podsednik
Voditeljica: Jasminka Brkić-Strej-
ček

11. OŠ Podmurvice, Rijeka
BAJKA

Učenica: Lea Vukoja
Voditelj: Denis Pilepić

12. OŠ Milan Brozović, Kastav
MOREŠ VEROVAT?

Učenica: Dorotea Čučak

Voditeljica: Dragica Stanić

13. OŠ Čavle, Rijeka

ŽIVOT PRIČE

Učenica: Sara Grgurić

Voditeljica: Lidija Molnar Čar-
gonja

14. OŠ dr. Franje Tuđmana, Ko-
renica

NOVI VLADARI SVIJETA

Učenik: Marin Agatić

Voditelj: Ante Kovač

15. OŠ August Cesarec, Špišić

Bukovica

DEBELA

Učenica: Ana Cmrečnjak

Voditeljica: Vanda Barić

16. OŠ Stjepana Radića, Čaglin

ZLOČESTA MAMA

Učenica: Antonija Tušek

Voditeljica: Ljiljana Đurđević

17. OŠ Josip Kozarac, Slavonski

Šamac

DJETELINA SA ČETIRI LISTA

Učenik: Krešimir Petrić

Voditelj: Josip Galović

18. OŠ Matija Gubec, Cernik

DOMAĆA ZADAĆA

Učenik: Karlo Szabo

Voditeljica: Monika Kovarbašić

19. OŠ Galovac, Galovac

TUŽIBABA

Učenik: Morino Kulaš

Voditeljica: Marijana Blačić

20. OŠ Vladimira Nazora, Ška-
brnja

NEBESKI PARKETAR

Učenik: Borna Škara

Voditeljica: Stipana Banić

21. OŠ Miroslava Krleže, Čepin

RADNI I NERADNI DANI

Učenica: Lara Kajan

Voditeljica: Nada Marguš

22. OŠ kralja Tomislava, Našice

BALADA O RIJECI

Učenica: Lea Antunović

Voditeljica: Tanja Majdandžić

23. OŠ dr. Franjo Tuđman, Beli
Manastir

ČUVARICA SESTRE SVOJE

Učenica: Milana Medić

Voditeljica: Zdenka Baković

24. OŠ Ivana Brlić Mažuranić,

Rokovci – Andrijaševci
ZAUSTAVITE RADOST, ONA
TEČE

Učenica: Josipa Jurković
Voditeljica: Snježana Klarić

25. OŠ Mitnica, Vukovar
PRVI POLJUBAC

Učenik: Kristijan Kmet
Voditeljica: Vera Ištuk

26. OŠ Hvar, Hvar
ŽEDNOJ ZEMLJI

Učenica: Tonina Zaninović
Voditeljica: Fani Carić-Čurin

27. OŠ Ostrog, Kaštela
ĐUKA BEGOVIĆ

Učenica: Josipa Jurko
Voditeljica: Nada Barišić

28. OŠ Vjekoslava Paraća, Solin
JEDNOSTAVNE RIJEČI

Učenica: Petra Biuk
Voditeljica: Marija Cvitković

29. OŠ Marjan, Split
DA BI RESTA

Učenica: Zara Grubešić
Voditelj: Tomislav Najev

30. OŠ Vladimira Nazora, Pazin
IDEŠ MI NA ŽIVCE (Antonija)

Učenica: Nina Buršić
Voditeljica: Sanja Bačac-Ivančić

31. OŠ Centar, Pula
STRAH JE VRAGU BRAT

Učenik: Dorian Kuzmić
Voditeljica: Jadranka Levak

32. OŠ Stjepana Radića, Metković
IZJELICA

Učenica: Marijeta Kežić
Voditeljica: Ivana Čarapina

33. OŠ Lapad, Dubrovnik
IMAM PROBLEM

Učenik: Petar Puljić
Voditeljica: Mirjana Kaznačić

34. OŠ Orehovica, Čakovec
„STORI MLIN“

Učenik: Tomislav Farkaš
Voditeljica: Indira Valkaj

35. OŠ Vladimira Nazora, Zagreb
FRAJERSKA PJESMA

Učenik: Zvonimir Zebec
Voditeljica: Milena Lelas

36. OŠ Antun Mihanović, Zagreb
SAN IVANJSKE NOĆI (Helenin
monolog)

Učenica: Klara Naka
Voditeljica: Nives Glavak

37. OŠ Brestje, Sesvete
MOJ OTAC I JA
Učenica: Antonia Žaja
Voditeljica: Ankica Blažino-
vić-Kljajo

38. OŠ Dragutin Tadijanović,
Zagreb
PRVI SUDAR
Učenik: Ruđer Brkić
Voditeljica: Marija Gelo Lisičak

39. OŠ Jure Kaštelana, Zagreb
PREPELICA
Učenica: Vita Jozić
Voditeljica: Ivanka Herak

40. Centar za odgoj i obrazovanje
Goljak, Zagreb
BABA CMIZDRI
Učenik: Tin Devčić
Voditeljica: Đurđa Zrinščak

Pojedinačni scenski nastupi – srednje škole

1. SŠ ban Josip Jelačić, Zaprešić
MOJ KRIŽ SVEJEDNO GORI
Učenik: Ante Zeljko
Voditeljica: Ljiljana Kotarski

2. Gimnazija Antuna Gustava

Matoša, Zabok
ZALJUBLJEN U LJUBAV
Učenik: Nikola Vrabec
Voditeljica: Sandra Babnik Lon-
čar

3. SŠ Viktorovac, Sisak
ŽIVOT IMA SMISLA
Učenik: Danijel Radić
Voditeljica: Tanja Vadla

4. Gimnazija Karlovac, Karlovac
ANĐEO VREMENA
Učenica: Ana Ninčević
Voditeljica: Tanja Brozović No-
vosel

5. Prva gimnazija, Varaždin
POBRATIMSTVO LICA U SVE-
MIRU
Učenik: Petar Brlek
Voditeljica: Marija Jurše

6. Gimnazija Fran Galović, Ko-
privnica
PORGY & BESS BAND
Učenica: AnaMarija Bagarić
Voditeljica: Dubravka Šutalo –
Kovačić

7. Medicinska škola, Bjelovar
RASTEMO POD UMJETNIM
SVJETLIMA

- Učenica: Ana Malčić
Voditeljica: Ana Pleskalt Holiček
8. Ekonomska i birotehnička škola Bjelovar, Bjelovar
TRUBAČ SA SEINE
Učenik: Mihael Mandić
Voditeljica: Milica Šepak Barić
9. Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka
JUTRO NAKON
Učenica: Laura Šalov
Voditeljica: Vesna Brala
10. Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka
JUDITA – GLAVOSJEK
Učenica: Agata Poganj
Voditeljica: Biljan Valentin Ban
11. Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka
NIČIJI SIN
Učenik: Mario Negovetić
Voditeljica: Jasna Frankić
12. SŠ Otočac, Otočac
DJELOVANJA GAMA – ZRAKA
Učenica: Anja Ostojić
Voditeljica: Snježana Orešković
13. Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica
129,9
Učenik: Lovor Kićinbaći
Voditeljica: Vera Žužić
14. Katolička klasična gimnazija s pravom javnosti u Požegi, Požega
THERESE RAQUIN
Učenica: Lea Glasnović
Voditeljica: Marijana Čorluka
15. Gimnazija Matija Mesić, Slavonski Brod
ŠKRTAC
Učenik: Matej Đurđević
Voditeljica: Branka Pecić
16. Gimnazija Jurja Barakovića, Zadar
PJESMA O KUJI, PREPJEV:
KUŠKA
Učenica: Petra Šarić
Voditelj: Marin Dragić
17. Škola primijenjene umjetnosti i dizajna, Zadar
MOLIM TE, POSLUŠAJ ONO ŠTO NE KAŽEM
Učenica: Zlata Granić
Voditelj: Matija Šango-Šimurina
18. III. gimnazija, Osijek
POMRAČENJE

Učenik: Matko Duvnjak Jović
Voditeljica: Dijana Šokčić

19. II. gimnazija, Osijek
NA KRAJU DUGE

Učenica: Anna Jurković
Voditeljica: Kristina Bajus

20. Gimnazija A. G. Matoša, Đakovo

MARINA ILI O BIOGRAFIJI

Učenica: Marta Džaja
Voditeljica: Vesna Vuksanović

21. SŠ Lovre Montija, Knin
ANA KARENJINA

Učenica: Antea Bošnjak
Voditeljica: Nada Jakovčević

22. Zdravstvena i veterinarska škola dr. Andrije Štampara, Vin-
kovci

LEGENDA O JOSIPI ILI LJU-
BAVNI SUD

Učenica: Ana Marija Veselčić
Voditeljica: Vlasta Galić

23. Tehnička škola za strojarstvo i
mehatroniku, Split

VRIĆA

Učenik: Vice Damjanović
Voditeljica: Slobodana Matijević

24. II. gimnazija, Split
BAUDELAIRE

Učenik: Tihomir Šiškov
Voditelj: Boris Škifić

25. Škola likovnih umjetnosti,
Split

IVANOV

Učenik: Roko Birimiša
Voditeljica: Marica Butina

26. Gimnazija i strukovna škola
Jurja Dobrile, Pazin
U KRUGOVIMA

Učenica: Roberta Špoljarić
Voditeljica: Amneris Ružić

27. SŠ Mate Balotre, Poreč
SJENA VJETRA

Učenik: Matko Sanjin Jovanović
Voditeljica: Snježana Radetić

28. Biskupijska klasična gimna-
zija Ruđera Boškovića s pravom
javnosti, Dubrovnik

SRETNA LJUBAV

Učenica: Nikolina Vidić
Voditeljica: Mirjana Žeravica

29. SŠ Čakovec, Čakovec

MEDIMURSKA ŠIPEK RUŽA

Učenica: Ana Radmanić
Voditeljica: Ivana Kos

30. Klasična gimnazija, Zagreb
PJESMA SUNCU

Učenik: Adrian Bagarić
Voditelj: Zoran Ćorkalo

31. V. gimnazija, Zagreb
FEDRA

Učenica: Karmela Ljubičić
Voditeljica: Majda Bekić Vejzović

32. Privatna umjetnička gimnazija s pravom javnosti, Zagreb
U AGONIJI

Učenica: Rea Kamenski-Bačun
Voditeljica: Tea Hofmann

33. Graditeljska tehnička škola, Zagreb
POMALO NEOBIČNI SLUČAJEVI

Učenik: Miro Čabraja
Voditeljica: Jelena Brkljačić

34. I. gimnazija, Zagreb
DON QUIJOTE

Učenik: Filip Sever
Voditelj: Ivan Janjić

35. Gimnazija Tituša Brezovačko, Zagreb
ŠKRTAC

Učenik: Luka Šatara
Voditeljica: Sandra Vukić Gjeldum

36. SŠ Sesvete, Sesvete
ĐE MI JE PITA

Učenik: Leopold Rotim
Voditeljica: Marina Maričić

Skupni scenski nastupi – osnovne škole

1. OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica

DAŽD

Učenici: Marcela Knapić, Monika Pavlinovac, Lucija Kušević, Mihaela Pavić, Dora Pokrajčić, Dora Matijević, Emma Konjević
Voditeljica: Snježana Vlahović

2. OŠ Josipa Kozarca, Lipovljani
NEBESKA KOŠARKA

Učenici: Lucija Zekić, Nikolina Čulina, Vida Bilogrević, Dejan Kozić, Domagoj Komljenović, Maja Santo, Andreja Mađar, Klara Ćosić, Antonio Stoček
Voditeljica: Ljubica Rašo Belši

3. OŠ Slunj, Slunj
ERO S ONOGA SVIJETA

Učenici: Matej Butina, Viktorija, Butina, Lara Bogović, Anamarija Halagić, Žana Alinčić, Mirna Jurčević, Jelena Jurčević, Mihovil

Magdić, Katarina Katić, Tanja Trubić

Voditeljica: Katica Brajdić

4. OŠ Sveti Đurđ, Sveti Đurđ
DOBRO STABLO

Učenici: Marija Okić, Ivana Re-
pić, Stela Međimorec, Viktorija
Međimorec, Leonarda Vagjunec,
Ema-Klara Vidović, Ines Kuha-
rić, Ana-Marija Kovaček, Vedra-
na Gača, Tajana Pirc

Voditeljica: Elena Kovačić

5. OŠ Vladimira Nazora, Daruvar
NAGRADNO PUTOVANJE

Učenici: Ines Bijelić, Petra Blažič-
ko, Antonia Grgić, Karlo Horvat,
Tomislav Karaula, Antonia Lučić,
Nikolina Majcan, Laura Moulis,
Lena Popadić, Tiana Vavra

Voditelj: Vladan Ivković

6. IV. osnovna škola Bjelovar,
Bjelovar

PRAVA ILI DUŽNOSTI, PITA-
NJE JE SAD

Učenici: Maja Dragašević, Josipa
Delija, Eva Blažević, Ana Diktić,
Ivana Rech, Iva Đalog, Klara
Jurišić

Voditeljica: Željka Kalabek

7. OŠ Srdoči, Rijeka

MARINA KRUNA

Učenici: Aneta Barešić, Antonia
Štefanac, Ivana Kurilić, Mihaela
Pleša, Mateja Buljat

Voditeljica: Branka Mataija

8. OŠ dr. Franje Tuđmana, Ko-
renica

MALA PRINCEZA ILI TEATAR
APSURDA ZA DJECU

Učenici: Milija Mažar, Marina
Špehar, Maša Žakula, Ana Božić,
Matteo Hodak, Laura Vuković,

Ena Perišić, Marko Ugarković

Voditelj: Ante Kovač

9. OŠ Zdenka Turkovića, Kutjevo
ZALAGANJE, ZALAGANJE

Učenici: Ivan Bandalo, Emanuela
Katavić, Lovro Barbir, Stjepan
Smojver, Ivona Lončar, Marina
Hegediš, Iva Budimir, Mislav Al-
peza, Vlatka Čolić, Marija Barić

Voditeljica: Anita Katić

10. OŠ Ljudevita Gaja, Nova Gra-
diška

BIJELI KLAUN

Učenici: Leonora Barišić, Paula
Hace, Magdalena Jurčević, Paulina
Lalić, Matea Pauković, Martina Ra-
kitić, Ivan Škramić, Lucija Trobić

Voditeljica: Angelina Bijelić

11. OŠ braće Radić, Pridraga
PRIDRAŠKI DIVAN

Učenici: Ivana Klapan, Iva Klapan, Luka Oštrić, Ivan Buljat, Nadia Zubčić, Marija Čulina, Mihaela Oštrić, Bruno Pedić, Luka Oštrić, Ana Marija Kokić
Voditeljica: Slavica Oštrić

12. OŠ Pirovac, Pirovac
TKO JE KRIV?

Učenici: Franco Čepulo, Marija Gulan, Ante Jelušić, Monika Mućaj, Đino Trošić, Klara Vendl
Voditeljica: Anita Vrkić

13. OŠ Markušica, Markušica
MOŽDA SAM TREBAO BITI
PTICA

Učenici: Vanja Miljuš, Anđela Manojlović, Srđan Lazić, Tea Kostić, Jovana Malbaša, Bojan Lakić, Luka Mirčeta, Marija Erić
Voditeljica: Nikolina Jelečević

14. OŠ Gripe, Split
A ODAKLE SAN?

Učenici: Jozo Akrap, Pabla Aljinović, Karmen Mamić, Antonija Zoranić
Voditeljica: Ana Šarić

15. OŠ Šijana, Pula
STARA NOVA PRIČA O CR-
VENKAPICI

Učenici: Tadea Halilović, Ana Floričić, Marija Stoković, Tea Škabić, Ivona Kelava
Voditeljica: Branka Cvek

16. OŠ Vladimir Nazor, Ploče
„LICE“

Učenici: Sara Barbir, Lucija Cvijanović, Iva Krilić, Duje Nikolac, Luka Nikolac, Borna Petrović, Bernarda Vrdoljak, Leonarda Vrdoljak, Lucija Žderić, Martina Žderić
Voditeljica: Nada Ivanković

17. OŠ Opuzen, Opuzen
SMJEŠKOGRAD

Učenici: Nina Mrdalj, Ane Prović, Roko Tutavac, Mirna Bjeliš, Gabrijela Mustapić, Borna Proleta, Marin Milić, Marijeta Tutavac, Ivana Obadić
Voditeljica: Slavica Jakišić

18. OŠ Selnica, Selnica
ODMOR U 8.a

Učenici: Sara Bodulica, Petra Čuljak, Josipa Hren, Marko Hrženjak, Lucija Novak, Antonio Oletić, Sara Sedmak, Petra

Tkalčec, Filip, Tomšić, Dario
Vinko

Voditeljica: Roberta Barat

19. OŠ Dragutina Kušlana, Zagreb
ČOKOLADNA TORTA

Učenici: Laura Čelić, Nika Lončarević, Delara Navaey, Fran Nikolić, Fran Ogrinšak, Jelena Pavlović, Maja Turčin, Josephine Ida Zec

Voditeljica: Sanja Ilčić

20. OŠ Žitnjak, Zagreb
MONODRAMA

Učenici: Tamara Stojčević, Antonio Lopar, Patricia Lujčić, Martina Bradarić, Katarina Popović, Edona Šabani, Ivan Knežević, Natalie Stankić, Antonijo Vrbat, Mario Slana

Voditeljica: Margareta Milačić

21. OŠ Petra Zrinskog, Zagreb
KO U FILMU

Učenici: Vito Balen, Leonardo Donaggio, Tara Filipović, Tamara Kalaica, Dean Komazec, Marko Tanković, Ana Veselić

Voditeljica: Vera Pišćević

Skupni scenski nastupi – srednje škole

1. SŠ Jastrebarsko, Jastrebarsko
REHABILITACIJA

Učenici: Martin Jagunić, Luka Kurtalj, Filip Lukić, Patrik Sečen, Antonio Agostini, Petar Csucs, Martin Kuhar, Florijan Skok, Juraj Šimunec

Voditeljica: Antonija Vlahović

2. Ekonomsko-turistička škola
Karlovac, Karlovac
KOMAD SRCA

Učenici: Luka Selman, Ana Maria Štefanac, Marijeta Čollaku, Kristijan Orešković

Voditelj: Bruno Vojvodić

3. Komercijalna i trgovačka škola,
Bjelovar

SAN

Učenici: Antonija Prka, Ivana Stari

Voditeljica: Nikolina Marinić

4. Gimnazija Eugena Kumičića,
Opatija
DERATIZACIJA

Učenici: Mia Brajković, Lea Dobrec, Mateo Rudan, Sara Sušanj, Mateo Šantić, Margareta Maloča,

Nika Grgurić, Mihaela Ivešić
Voditeljica: Marijana Trinajstić

5. Gimnazija Nova Gradiška,
Nova Gradiška
STOLICE

Učenici: Andrijana Kovačević,
Marijeta Maričević, Ivana Jelinić
Voditeljica: Vjekoslava Bagarić

6. SŠ Isidora Kršnjavoga, Našice
DROBILICA

Učenici: Lucija Benić, Marija
Čiček
Voditeljica: Leopoldina Mijatović

7. Prometno-tehnička škola, Ši-
benik
BOKS MEČ KYRIALES – LATI-
NOVICZ

Učenici: Ivan Milin, Ivan Rakić,
Blaženka Crnobori, Hana Bilan,
Lovre Crvelin, Toni Trlaja, Ivi-
ca Papuga, Božo Šegota, Ivana
Skelin, Katarina Burazer, Franka
Brnić-Boće
Voditeljica: Marina Sarače-
vić-Živković

8. Ekonomsko-birotehnička ško-
la, Split
TAJNA JUDITINOG PRSTENA
Učenici: Ivo Stipica, Mario Mi-

hovilović, Marko Pupiće, Petra
Gudelj, Lea Kokolek, Danijela
Mihanović, Mila Cvitković, Anna
Pavičić, Josip Bilandžić, Eugen
Bilankov

Voditeljica: Suzana Kačić-Bartu-
lović

9. SŠ Mate Balote, Poreč
KYRIE ELEISON!

Učenici: Martina Banko, Alen
Perčić, Leona Bokulić, Matko
Sanjin, Viki Krapljanov, Tibor
Gašparac, Marijana Juko
Voditeljica: Snježana Radetić

10. Ekonomska i trgovačka škola,
Dubrovnik
ZDRAVSTVENI ODGOJ U MR-
DUŠI DONJOJ

Učenici: Ivan Perić, Marko Lu-
bura, Mihael Klaić, Josip Volarić,
Mija Švago, Kasim Dilberović,
Ivan Džakula, Marko Pralas, Ni-
kola Rabušić, Dora Dragojević
Voditeljica: Sandra Rossetti-Baz-
dan

11. Gimnazija Čakovec, Čakovec
KAD UMIRE KRALJ

Učenici: Ana Zrna, Matija Bu-
diša, Klara Bilić, Matko Buvač,
Tamara Korunek, Damira Kova-

čić, Nika Levak, Đesika Kolarić
Voditeljica: Barbara Markač-Despinić

12. II. gimnazija, Zagreb
ČEKAJUĆI GORIOTA, MALA
FARSA O ODRASTANJU
Učenici: Damjan Brundić, Marija
Špoljar, Ana Maloča, Vini Jurčić,
Marijana Anušić, Fran Raos,
Marijana Mijatović, Ivona Šarić,
Ivana Tokić, Mia Tomić
Voditelj: Ivan Pavlović

13. Gimnazija Lucijana Vranjani-
na, Zagreb
KUĆA ČUDA
Učenici: Ivan Kapec, Martina
Masnjak, Nikola Vidaković, Ilan
Nestić, Ivan Matić, Ana Lipovac,
Iva Dugandžija, Zrinka Planin-
čić, Dora Draganić, Josip Vuco
Voditeljica: Dragica Dujmović
Markusi

14. Privatna klasična gimnazija s
pravom javnosti, Zagreb
SHOWTIME
Učenici: Lucija Begić, Bruna Ma-
tić, Viktorija Matko, Jakov No-
vaković, Vana Petrić, Sara Simić,
Tomislav Vidović, Luka Vrdoljak,
Matija Zorić, Stjepko Zebec
Voditeljica: Ivana Fišter

Literarni izraz – osnovne škole

1. OŠ Eugena Kvaternika, Velika
Gorica
PET ČETVRTINA NARANČE I
VREĆICA BOMBONA
Učenik: Filip Hanak
Voditeljica: Jasminka Tihi-Ste-
panić

2. OŠ Lijepa naša, Tuhelj
BAJKOGRAD
Učenica: Sandra Hercigonja
Voditeljica: Brigita Radanović

3. OŠ Novska, Novska
PROZOR SE OTVORIO
Učenik: Domagoj Zubović
Voditeljica: Ana Bajzek

4. V. osnovna škola Varaždin,
Varaždin
MJESEK U LUNINIM OČIMA
Učenica: Stela Košić
Voditeljica: Nataša Grubješić

5. OŠ Sračinec, Sračinec
KLUPUOTEC
Učenica: Ana Habulan
Voditeljica: Mirela Briševac

6. OŠ Rovišće, Rovišće
DAN D

Učenica: Ivana Bolkovac
Voditeljica: Tatjana Seleši

7. OŠ „Nikola Tesla“, Rijeka
LATICE GLICINIJE NA MOJIM
DLANOVIMA
Učenica: Sara Barić
Voditeljica: Sanja Beg Nisi

8. OŠ Zamet, Rijeka
MAČJA ZBRKA
Učenik: Ivan Radoš
Voditeljica: Irena Peić

9. OŠ Dr. Jure Turića, Gospić
DOLAZAK U ŽIVOT, NA BOLJI
SVIJET
Učenica: Roberta Ernek
Voditeljica: Anita Borovac

10. OŠ Suhopolje, Suhopolje
ROĐENDANI
Učenica: Iva Daria Bešen
Voditeljica: Renata Galetić

11. OŠ Šime Budinića, Zadar
SLIČICE IZ DJETINJSTVA
Učenica: Evelin Delić
Voditeljica: Silvana Rados

12. OŠ Smiljevac, Zadar
U MREŽI POGLEDA
Učenica: Lucija Žilić

Voditeljica: Marina Marijačić

13. OŠ Đakovački Selci, Selci
Đakovački
RISKIRANJE
Učenica: Mirela Farkaš
Voditeljica: Mirjana Kuić

14. OŠ „Ivan Goran Kovačić“,
Đakovo
ŽIVA ISTINA
Učenica: Lana Galović
Voditeljica: Mihaela Andabak

15. OŠ Petra Krešimira IV., Šibenik
DOLAC
Učenica: Patrizia Karadjole
Voditeljica: Nataša Jurić Stanković

16. OŠ Mate Lovraka, Županja
RECI MI
Učenica: Ivana Džinić
Voditeljica: Radojka Matić

17. OŠ Antuna Bauera, Vukovar
JABUKE, JESEN I MALO OCTA
Učenik: Patrik Atanasovski
Voditeljica: Anica Jukić

18. OŠ Hvar, Hvar
ZVIR
Učenik: Dominik Bonković
Voditeljica: Fani Carić-Ćurin

19. OŠ Don Lovre Katića, Solin
ONA JE MOJ SVIJET

Učenica: Martina Hrgović
Voditeljica: Andrijana Oršulić

20. OŠ Grohote, Grohote
BILA JE PLAVA

Učenik: Ante Koludrović
Voditeljica: Mirjana Stanić

21. OŠ Dobri, Split
NE VOLIN MORE

Učenik: Denis Marušić
Voditeljica: Mary Brkljača

22. OŠ Vladimira Nazora, Rovinj/ SE „V. Nazor“, Rovigno
DODIR TOPLINE

Učenik: Joshua Lee Fletcher
Voditeljica: Dejana Tavas

23. OŠ Vela Luka, Vela Luka
MOJA MAŠKA

Učenica: Nikolina Zlokić
Voditeljica: Nikolina Padovan
Plantić

24. OŠ Ivanovec, Čakovec
KAK DE TE

Učenik: Aleksandar Barlović
Voditeljica: Dijana Kozjak

25. OŠ Lovre pl. Matačića, Zagreb

VIŠE SE NE OKREĆEM NA
SVOJE IME

Učenica: Petra Crnić
Voditeljica: Ljiljana Mirt-Kruc

26. OŠ Ivana Grande, Soblinec,
PŠ Adamovec

ZGODE I NEZGODE MEGA
DEDA ĐUREKA

Učenik: Lovro Zenko
Voditeljica: Ankica Dmejhal

27. OŠ Luka, Sesvete
KORACI U SNIJEGU

Učenica: Lucija Pigl
Voditeljica: Marija Gerovac Đurčević

28. OŠ Marina Držića, Zagreb
VRAŽJA KUTIJA

Učenica: Rebeka Šantek
Voditeljica: Božinka Dokuzović

29. OŠ Jabukovac, Zagreb
JESEN NAM (JOŠ NE) STIŽE

Učenica: Uma Gradac
Voditeljica: Senija Badić

30. OŠ Dr. Ivan Merz, Zagreb
SUSRET DVAJU SVJETOVA

Učenica: Martina Madžar
Voditeljica: Boženka Dolić

Literarni izraz – srednje škole

1. SŠ Jastrebarsko, Jastrebarsko
MRTVA LJUBAV

Učenica: Helena Šeperić

Voditeljica: Antonija Vlahović

2. SŠ Zlatar, Zlatar
PROKLET BIO, KAFKA!

Učenica: Petra Gorički

Voditeljica: Kristina Belko-Kr-
snik

3. Gospodarska škola Varaždin,
Varaždin

NE SLUŽE TE RIJEČI OVIH
DANA

Učenica: Adela Prstec

Voditeljica: Spomenka Dragović

4. Prva gimnazija Varaždin, Va-
raždin

UMJESTO

Učenica: Petra Požgaj

Voditeljica: Tatjana Ruža

5. Gimnazija Bjelovar, Bjelovar
NOVI ŽIVOT

Učenica: Ema Buković

Voditeljica: Mirjana Maretić

6. Prva riječka hrvatska gimnazi-
ja, Rijeka

TSUNAMI BLUES ŠESNAESTO-
GODIŠNJE GIMNAZIJALKE

Učenica: Anja Zbašnik

Voditeljica: Mirjana Šimuno-
vić-Ban

7. Strukovna škola Virovitica,
Virovitica

BLIZU NJIH

Učenica: Arbnora Šahini

Voditeljica: Vanesa Topalović

8. Gimnazija Požega, Požega
POSVETA

Učenica: Andrea Baričević

Voditeljica: Valentina Soldo

9. Gimnazija Antuna Vrančića,
Šibenik

ŽUPNIK

Učenik: Matija Brkić

Voditeljica: Danijela Grubišić

10. Gimnazija Matije Antuna
Reljkovića, Vinkovci

IZORATI ILICU

Učenica: Mateja Jurčević

Voditeljica: Nikolina Maletić

11. SŠ Zvane Črnje, Rovinj

LJUBAVNA PRIČA

Učenica: Hidaeta Kenjar

Voditeljica: Mirjana Ilić

12. XVI. gimnazija, Zagreb
OBLUTAK (U LETU)
Učenik: Hrvoje Korbar
Voditeljica: Jadranka Tukša

13. Gimnazija Lucijana Vranjani-
na, Zagreb
PORUKA SLAĐI
Učenik: Zvonimir Ibrišević
Voditeljica: Diana Herak-Jović

14. Prirodoslovna škola Vladimi-
ra Preloga, Zagreb
MAJSTOR
Učenica: Mirjam Bedenic
Voditeljica: Milkica Ursa

15. III. gimnazija, Zagreb
TRIDESET I DRUGO PISMO
Učenica: Silvija Dumić
Voditeljica: Valerija Bilić

Samostalni novinarski izraz – osnovne škole

1. OŠ Pavao Belas, Brdovec
ŽELIM ŽIVJETI
Učenica: Marija Grgurić
Voditeljica: Ivanka Tomić

2. OŠ Draganići, Draganići
U ZEMLJI ORLOVA, BUNKE-

RA I BURKI
Učenica: Filipa Špehar
Voditeljica: Matilda Marković

3. Prva osnovna škola Ogulin,
Ogulin
ZDRAVLJE JE VELIKO BO-
GATSTVO
Učenica: Tea Štajduhar
Voditeljica: Đurđa Špehar

4. OŠ Petrijanec, Petrijanec
OSMAŠICA DRUGI PUT!
Učenica: Ana Kokot
Voditeljica: Željka Rabuzin

5. OŠ Novi Marof, Novi Marof
TRAGOM „MAJKE BIJEDNIH
SIROTA“
Učenica: Ana Milak
Voditeljica: Sunčica Križan-Kadi

6. OŠ Ljudevita Modeca, Križevci
DIJABETES (NE) MIJENJA ŽI-
VOT
Učenica: Matea Koren
Voditeljica: Martina Valec-Rebić

7. OŠ Galovac, Galovac
U LJUBAVI I RATU SVE JE DO-
PUŠTENO
Učenica: Martina Tokić
Voditeljica: Tajana Milić

8. OŠ Zadarski otoci, Zadar
KAD SJENA VREBA
Učenik: Marko Pedić
Voditeljica: Iva Buljat

9. OŠ Frana Krste Frankopana,
Osijek
SJAJ I BIJEDA AFRIČKOG ŽI-
VOTA
Učenica: Nora Sušac
Voditeljica: Andrea Plavšić

10. OŠ Ivan Goran Kovačić, Đakovo
MEDO U ŠKOLI
Učenica: Tamara Vrtarić
Voditelj: Ante Andabak

11. OŠ Pirovac, Pirovac
STAKLENIM CIPELICAMA PO
SREDNJOJ EUROPI
Učenica: Lucija Jelušić
Voditeljica: Anita Vrkić

12. OŠ Stjepana Radića, Metković
BRKOVI SU OPET U MODI
Učenica: Mata Obradović
Voditeljica: Ivana Čarapina

13. OŠ Draškovec, Draškovec
ŠTO VEĆI NERED, ZA ŠTO
VEĆU LJUBAV
Učenica: Katja Lipić
Voditeljica: Ivana Beti

14. OŠ Većeslava Holjevca, Za-
greb,
JESU LI DANAŠNJI MEDIJI
OBJEKTIVNI?
Učenik: Martin Ilić
Voditelj: Mate Milas

15. OŠ Marije Jurić Zagorke,
Zagreb
OCJENA ZA NEOCJENJIVA-
NJE
Učenica: Tea Trčak
Voditeljica: Ivana Hrenar

Samostalni novinarski izraz – srednje škole

1. SŠ Petrinja, Petrinja
THINSPIRATION – KAD POBI-
JEDE KOMPLEKSI
Učenica: Stela Krotin
Voditelj: Goran Marijanović

2. Gospodarska škola, Varaždin
USPIO SAM MADA NISU SVI
MISLILI DA MOGU
Učenica: Dalia Poustecki
Voditeljica: Nadica Kolarić-Le-
vatić

3. Isusovačka klasična gimnazija s
pravom javnosti u Osijeku, Osijek

BOGATSTVO ZA BESPLATNO
ŠKOLOVANJE

Učenik: Domagoj Blažević
Voditeljica: Vera Bilandžić

4. Ugostiteljsko-turistička škola,
Osijek

„ISPRAVIT ĆU JA TO“

Učenica: Marija Sekur
Voditeljica: Sanja Klanac

5. I. gimnazija, Split

MOJ DOM

Učenica: Karla Drpić
Voditeljica: Svjetlana Volarević

6. Gimnazija Metković, Metković

JE LI NERETVA OD BOGA
PROKLETA?

Učenik: Nikola Matić
Voditeljica: Ivanka Ujdur

7. X. gimnazija Ivan Supek, Za-
greb

KARDINALICA ZA ŠPANJOL-
SKI

Učenica: Klara Weygand
Voditeljica: Ružica Filipović

8. I. prva gimnazija, Zagreb

GODINE PROLAZE, NEMAM
NIŠTA S TIM, VOLIM I PO-
STOJIM

Učenica: Štefanija Kranjčina
Voditeljica: Antonija Sikavica
Joler

9. Škola za medicinske sestre

Vinogradska, Zagreb

ZLATNI HISTRIION

Učenica: Lorena Mićanović
Voditeljica: Mila Mikecin

10. Prirodoslovna škola Vladimi-

ra Preloga, Zagreb

KAKO POSTATI I OSTATI TV

VODITELJICA

Učenik: Marin Đaković
Voditeljica: Petra Gverić Katana

Članovi državnih povjerenstava Smotre LiDraNo 2013.

Članovi središnjeg odbora

Maja Zrnčić
Mirela Barbaroša-Šikić
Željka Horvat Vukelja
Srećko Listeš
Miroslav Mićanović
Vlasta Ramljak
Adriana Tomašić
Tamara Zadravec

Članovi za literarni izraz

Nada Babić
Vlasta Erdeljac
Zoran Ferić
Dubravko Jelačić Bužimski
Enes Kišević
Zorica Klinžić
Miroslav Mićanović
Damir Miloš
Dubravka Težak

Članovi za dramski izraz

Luka Dragić
Stephanie Jamnicky
Tanja Kirhmajer
Vanja Matujec
Davor Mojaš
Vlasta Ramljak
Snježana Samac

Kruna Tarle
Mario Kovač

Članovi za samostalne novinarske radove

Željka Horvat Vukelja
Borna Lulić
Snježana Marić

Članovi za školske listove

Marko Baus
Srećko Listeš
Anita Šojat

Članovi za radijske emisije

Goran Kušec
Lada Martinac Kralj
Srđan Nogić
Adriana Tomašić

Zahvaljujem svima koji su pomogli u pripremi i ostvarenju Smotre Li-DraNo 2013. - Osnovnoj školi Brodarica i ravnatelju Emilu Božikovu; Tehničkoj školi Šibenik i ravnatelju Josipu Belamariću.

Posebnu zahvalu dugujem LiDarNo-vikend-družini: Antoneli Nižetić-Capković, Snježani Lončar, Mandici Vrbanović, Sandri Skopančić, Ani Kešini i Nevenki Penezić, koje su "uvijek tu", i s voljom i s veseljem pomažu. Zahvala, naravno, Sandri Bujas-Čelan i Siniši Hoferu, koji su nam se pridružili ove godine (M. Z.)

Kada imaš riječ i jezik svoj ti si slobodan. Sretan i ponosan. Ponekad riječi cijenu svoju imaju. Ponekad se hoće a rijetko se ne daju. One su mjera ljubavi. Zato treba voljeti. I biti ljubomoran. Ne vjeruj onima koji kažu da su sve riječi napisane. Izmisli nove. One koje ćeš čuvati i one koje ćeš dijeliti. One uvijek na okupu, one strane i one najljepše sa strane. Za LiDraNe. Budi ribar. Lovi i skupljaj riječi. Za svoj libar. (*Davor Mojaš*)

LiDraNo, 1991–2013.

1991. ZAGREB	2003. ŠIBENIK
1992. RIJEKA	2004. UMAG
1993. ČAKOVEC	2005. DUBROVNIK
1994. PULA	2006. ZADAR
1995. VIROVITICA	2007. NOVIGRAD
1996. DUBROVNIK	2008. DUBROVNIK
1997. ZADAR	2009. PULA
1998. KRIŽEVCI	2010. ŠIBENIK
1999. ŠIBENIK	2011. ŠIBENIK
2000. SUPETAR	2012. ŠIBENIK
2001. NOVI VINODOLSKI	2013. PRIMOŠTEN
2002. ROVINJ	

